

INSTITUT ZA IZUČAVANJE RELIGIJE

**TESTIRANJE
HRIŠĆANSTVA**

Naziv djela:
Testiranje hrišćanstva

Priredivač:
Institut za izučavanje religije

Izdavač:
Institut za izučavanje religije
www.religija.me

Dizajn korica i tehničko uređenje:
Pavle Simović

Štampa:
Donat Graf, Beograd

Prvo izdanje, 2021.

Sadržaj

1. Izazov	5
2. Bog ne može postojati pošto je svijet preplavljen, zlom, patnjom i smrću?	7
3. Testiranje Isusa Hrista	21
4. Božje natprirodne intervencije i nauka	45
5. Nauka objašnjava porijeklo života i zato nam Bog nije potreban	56
6. Odakle potiče ideja o milionima godina?	73
7. Govori li Biblija nešto o astronomiji?	86
8. Da li se Veliki prasak slaže sa Biblijom?	94
9. Evolucija ljudi od majmunolikih bića?	102
10. Kako da poštujemo Boga koji ubija nevinu djecu?	115
11. Može li se vjerovati Bibliji?	123
12. „Isključivost“ tvrdnje da put do Boga vodi samo preko Isusa Hrista.....	136
13. Etika bez Boga?	150
14. Bog i vječno mučenje u paklu?	161
15. Zašto je istorija hrišćanstva puna nasilja?.....	181
16. Sumnje zbog kojih ljudi odbacuju religiju.....	199

Testiranje hrišćanstva

1. Izazov

„Razum i religija su suprotnosti, odnosno dva uzajamno isključiva pojma: oni se ne mogu pomiriti, niti imaju dodirnih tačaka“, tvrdi ateista Džordž H. Smit. „Religija predstavlja vjerovanje bez razuma, odnosno uprkos razumu.“¹

„Čovjek koji iole uvažava razum mora odbaciti biblijsko vjerovanje u postojanje Boga,“ dodaje isti autor.

Još jedan ateista, Majkl Martin, tvrdi: „1,6 milijardi biblijski religioznih ljudi itekako može da bude u krivu... Ja samo tvrdim da... racionalni ljudi treba da napuste ova vjerovanja.“²

Međutim, ima i onih koji su bili ateisti ili agnosticici, kao Patrik Glin, i postali biblijski religiozni: „Danas, kako se meni čini, ne postoji dobar razlog da inteligentna osoba prihvati iluziju ateizma ili agnosticizma i da tako napravi istu intelektualnu grešku koju sam ja napravio. Kamo sreće... da sam onda znao ovo što sada znam.“³

Budući da živimo u svijetu koji baštini više religija i ideologija, uključujući ateizam – poslednja stvar koja nam treba je naivna religija izgrađena na krhkim temeljima mašte, izmišljotine ili mitova. Potrebna nam je religija koja je u saglasnosti sa razumom, a ne protivrečna njemu; potrebna su nam vjerovanja koja su utemeljena na stvarnosti, a ne odvojena od nje. Potrebno je da jednom za svagda saznamo da li biblijska religija može da se održi uprkos svim preispitivanjima.

Da li postoje zadovoljavajući odgovori kada se hrišćanstvo

¹ George H. Smith, *Atheism: The Case Against God*, 98.

² Michael Martin, *The Case Against Christianity* (Philadelphia: Temple University Press, 1991), 3, 5.

³ Patrick Glynn, *God: The Evidence* (Rocklin, Calif.: Forum, 1997), 20.

suoči sa najtežim i najkompleksnijim životnim pitanjima koja nam neprestano unose sumnju u srce i um. Da li se religija i vjera zaista može održati pred razumom? Ili će možda rigorozno intelektualno istraživanje otjerati Boga?

Naše stav prema religiji zavisi od brojnih pretpostavki, upoznatosti sa objektivnim činjenicama o svijetu u kojem živimo, istorijom i drugim bitnim pitanjima, ali takođe i od subjektivnog stava odnosno intelektualne doslednosti, poštenja, volje, namjere i upornosti da što bolje shvatimo život.

Mi zaista možemo prihvatiti argumentovane dokaze u korist validnosti religije, Isusovog božanskog poslanja i dr., ali i dalje nas mogu mučiti određene sumnje i prigovori za koje se čini kao da ne idu nimalo u prilog našim vjerovanjima o Bogu.

Evo nekih od najčešće postavljenih pitanja o Bogu.

Ako postoji Bog pun ljubavi, zašto onda ovaj svijet doživljava tolike patnje i trpi tolike bolove?

Ako Božja čuda protivreče nauci, kako bilo koja racionalna osoba može da vjeruje da su ta čuda stvarna?

Ako je stvarno Bog stvorio svijet, zašto onda naučni dokazi navode tolike ljude na zaključak da su za život zaslužni slučajni procesi evolucije?

Ako je Bog moralno besprekoran, kako može da odobrava pokolj nevine djece, kao što stoji u Bibliji?

Ako je Isus jedini put, šta je onda sa milionima ljudi koji nikada nisu ni čuli za njega?

Ako se Bog stara za ljude koje je stvorio, kako može da ih tolike preda na vječno uništenje, samo zato što nisu ispravno vjerovali u njega?

Ako je Bog vrhovni poglavar u crkvi, zašto u njoj ima toliko licemjerja i brutalnosti kroz čitavu njenu istoriju?

Ako me još uvijek muče sumnje, da li je onda i dalje moguće biti religiozan?

2. Bog ne može postojati pošto je svijet preplavljen zlom, patnjom i smrću?

„Ako Bog želi, a ne može da iskorijeni zlo, onda nije sve-moguć. Ako može, ali ne želi, onda je zao i maliciozan. Ako Bog može i želi da ukine zlo, otkuda onda zlo u svijetu? Ako Bog niti može niti želi, onda zašto ga zvati bogom?“ (Filozof Epikur)

„Činjenica da postoje patnje nesumnjivo da predstavlja upravo najveći izazov za biblijsku religiju, kao što je bio slučaj i u svakom pokoljenju. Raspodjela patnje i njen stepen djeluju mnogima potpuno nasumično i samim tim i nepravedno. Osjetljivi duhovi se pitaju da li je moguće to pomiriti sa Božjom pravdom i ljubavlju.“⁴

Zlo je širok pojam koji u etici označava negativne ili neprihvatljive vidove ljudskog ponašanja i razmišljanja, poput okrutnosti, nepravde, mržnje, sebičnosti i uništenja. Ponekad se definiše i kao odsustvo dobra, odnosno njegova suprotnost.

Problem zla se najčešće povezuje sa nezasluzenim zlom koje ljudi trpe, a sa onim zlom koje ljudi čine. Problem zla su pokušavale da riješe razne filozofije, religije i drugi svjetonazori, pa većina teorija zla sadrži i svojevrsno rješenje tog problema. Česti načini za prevazilaženje problema zla su negiranje ljudske slobode, odricanje želje, konačna pobjeda dobrog počela ili prihvatanje neiskorenjivog dualizma odnosno „vječnog“ prožimanja dobra i zla.

U velikom broju kultura, pojam zla se koristi za opisivanje onoga što donosi patnju i smrt – suprotno od dobra, koje

⁴ John R. W. Stott, *The Cross of Christ* (Downers Grove, 111.: Inter-Varsity Press, 1986), 311.

označava život, mir i slogu. Međutim, pojmovi dobra i zla umnogome zavise od moralnih shvatanja društva koje ih određuje, pa se često zlim naziva svako ponašanje protivno vladajućoj ideologiji.

Sokrat je tvrdio da sve zlo potiče od neznanja. To znači da onaj koji čini zlo ne čini ga zato što je loš čovjek, već stoga što nema znanje o dobrom. Onaj ko posjeduje znanje neće činiti zlo svjestan da će ga to naposljetku odvući u tugu i očajanje. Sokrat je govorio da svaki čovjek ima svog unutrašnjeg demona tj. glas savjesti koji ga odvraća od zla i neistine.

Imanuel Kant (1724-1804) je smatrao da čovjek ne može biti moralno odgovoran ukoliko nije slobodan. Međutim, ukoliko je slobodan, ne može imati neodoljivu težnju niti ka dobru niti ka zlu, već i jedno i drugo moraju biti mogući u svakom trenutku i ne postoji način da se bilo koje od toga dvoga otkloni. Stoga, Kant pretpostavlja da mora postojati „korjenito zlo“ koje se ne može protjerati iz ljudskog postojanja. Međutim, u svakom ljudskom umu postoji prirodjena racionalnost i sasvim je razumno činiti dobro a izbjegavati zlo. Kant zaključuje da je jedina zla stvar zlo htjenje.

U darmičkim religijama, zlo se objašnjava učenjem o karmi, odnosno pravednoj posledici grešnih djela iz ovog i prethodnih života.

U biblijski zasnovanim religijama, zlo se doživljava kao sila koja je u direktnom sukobu s Bogom, bilo da joj je izvor u pojedinačnim voljama ili da je oličena u Sotoni tj. đavolu. Judaizam, hrišćanstvo i islam prikazuju ljudsku istoriju kao polje na kome se odigrava bitka dobra i zla, a kraj istorije se poklapa s pobjedom Boga nad silama zla.

Problem zla je klasični teološki problem za biblijsku religiju, koja tvrdi da je sve stvorio jedan svemogući i beskrajno dobri Bog. Problem glasi: „Kako postojanje svemogućeg i

beskrajno dobrog Boga pomiriti sa činjenicom postojanja zla i patnje u svijetu?“ Ovo pitanje se posebno zaoštava u vremenima velikih prirodnih katastrofa, razaranja, ratova, epidemija i bolesti. Razni filozofi tokom vekova su pokušavali objasniti zašto svemogući Bog ne upotrijebiti sve svoje moći da bi postavio zlo i patnju i zašto (ako je Tvorac) uopšte dozvoljava njihovo postojanje. Tok zaključivanja uglavnom je sledeći:

- Ako postoji dobri Bog, on bi želio ukinuti zlo i patnju.
- Ako je Bog svemoguć, nema onoga što on ne može.
- Ali u svijetu ipak ima zla i patnje.

Iz izloženih premisa uglavnom se izvlače sledeći zaključci:

- Ili Bog nije svemoguć.
- Ili Bog nije dobar.
- Ili je patnja svrsishodna, kao put do većeg dobra.
- Ili je cijela ideja o Bogu kao svemogućem dobrom tvorcu pogrešna.

Ako se ostane pri ideji da je Bog dobar i svemoguć, onda se patnja i zlo objašnjavaju kao dio njegovih namjera za svijet. Takav se pristup naziva teodiceja – pravdanje Boga pred činjenicom zla u svijetu.

Smisao patnje i Bog

Iskustva čovječanstva bilježe stravične zločine poput onih počinjenih od strane inkvizicije iz mračnog Srednjeg vijeka, holokausta, polja smrti u Africi, i drugih masovnih stradanja – i ne možemo a da se ne zapitamo: *Gdje je tu Bog?* Gledamo televizijske vijesti o zemljotresima i uraganima u kojima nastrada hiljade ljudi, i pitamo se: *Zašto Bog to nije spriječio?* U statistici čitamo da 10% svjetske populacije živi sa manje od 1,90\$ dnevno i pitamo se: *Zašto se Bog ne brine?*

Možda i sami neprekidno patimo zbog bolnog gubitka

nekog koga volimo ili naizgled beznadežne situacije, pa se i sami pitamo: *Zašto mi Bog ne pomogne?* Ako je pun ljubavi i ako je svemoguć i ako je dobar, onda sasvim sigurno nikakva patnja ne bi trebalo da postoji. Pa ipak, ona je tu.

Da stvar bude još gora, često nevini ljudi postanu žrtve. „Kad bi samo zločinci nastradali i kad bi samo prevaranti i smutljivci dobili Parkinsonovu bolest, vidjeli bismo nebesku pravdu u svijetu“, napisao je Sheldon Vanoken (Sheldon Vanauken), koji je od agnostika postao religiozan.

Ovo nije samo neki intelektualni problem o kome se debatuje u sterilnim akademskim sferama; riječ je o veoma ličnom problemu koji može da nam zaveže osjećanja u čvor i ostavi nas u duhovnoj vrtoglavici – dezorijentisane, u strahu i ljute. Upravo ovo je u stvari najveća prepreka za one koji tragaju za duhovnim.

U SAD je rađeno jedno istraživanje sa pitanjem: „Ako biste mogli da postavite Bogu samo jedno pitanje, a znali biste da će vam sigurno dati odgovor, šta biste ga pitali?“ Najčešći odgovor, koji je dalo 17% od onih koji su htjeli da postave pitanje, glasio je: „Zašto ima toliko bola i patnje u svijetu?“

Da li prisustvo patnje mora da znači i Božje odsustvo? Da li je ova prepreka ka religiji nesavladiva? Moramo li da zabašurimo stvarnost punu zla i bola oko sebe kako bismo svim srcem vjerovali u Boga stvoritelja punog ljubavi?

Početno pitanje koje bi bilo razumno postaviti, ako imamo poteškoća u shvatanju odnosa dobra i zla, i prisustva zla uopšte, a definitivno imamo – da li je Bog ikad dao provjerljiva objašnjenja na nedoumice koje nas muče. Treba znati da Biblija opisuje Boga kao skrivenog Boga. Morate uložiti napor i vjeru da biste ga našli. Postoje smjernice kojima se možete upravljati. Biblija kaže: „Tražite i naći ćete.“ Ona ne kaže da će ga svi naći; ne kaže ni da ga niko neće naći. Neki će ga naći. A ko su oni? Oni koji traže. Oni koji ga traže svim srcem i koji slijede

smjernice. Drugim riječima, moramo biti voljni da tragamo za istinom i dovoljno poštenu da je prihvatimo, bez obzira da li nam se „svidi“ ili ne. Subjektivni faktor i intelektualna arogancija, a često i obična glupost, postavljaju se kao najveće prepreke objektivnom istraživanju.

Nema sumnje u to da je postojanje zla jedan od argumenata protiv Boga, ali činjenica da postoje zlo i patnja može ići dvosmjerno – ona se zapravo može upotrijebiti u *prilog* Bogu. Ako Bog ne postoji, odakle nam standard dobrote po kome zlo ocjenjujemo kao zlo?

Biblijski religiozni ljudi vjeruju u pet stavki. Prvo: postoji Bog. Drugo: Bog je vrhovno dobro. Treće: Bog je svemoguć. Četvrto: Bog je vrhovna mudrost. I peto: postoji zlo. Kako, dakle, sve ove izjave mogu istovremeno biti tačne? Izgleda da moramo da napustimo jedno od ovih vjerovanja. Ako je Bog svemoguć, On može da učini sve. Ako je Bog vrhovno dobro, On onda hoće samo dobro. Ako je Bog vrhovna mudrost, On onda zna šta je dobro. I tako ako su sva ova vjerovanja tačna – a biblijski religiozni ljudi vjeruju da jesu – onda bi posledica toga bila da ne može postojati nikakvo zlo. Ili smo možda neko od ovih vjerovanja pogrešno razumjeli?

Bog može da uradi sve što je smisljeno, sve što je moguće, sve što uopšte ima ikakve logike. Bog ne može da ukine svoje postojanje. Bog ne može da radi nešto suprotno svom karakteru. On ne može da napravi grešku.

Klasična odbrana Boga protiv problema zla glasi da je logički nemoguće posjedovati slobodnu volju uz nemogućnost moralnog zla. Drugim riječima, kada je Bog jednom odabrao da stvori ljude (i druga bića) sa slobodnom voljom, onda je zavisilo od njih, a ne od Boga, da li će biti grijeha ili neće. To znači slobodna volja. Samojoj prilici, kada Bog odlučuje da stvori ljude, svojstvena je mogućnost za zlo i, shodno tome, patnju koja iz

njega proističe. On je stvorio mogućnost zla, a ljudi su sproveli tu mogućnost u djelo. Izvor zla nije u Božjoj sili, već u čovjekovoj slobodi. Čak ni svemogući Bog nije mogao da stvori svijet u kome bi ljudi imali istinsku slobodu, a da ipak ne postoji mogućnost izbora grijeha, jer naša sloboda u sklopu sopstvenog značenja obuhvata mogućnost grijeha. Bila bi kontradikcija – besmisleno ništavilo – imati svijet u kome postoji stvarna mogućnost izbora, a da je u isto vrijeme nemoguće izabrati zlo. Pitati zašto Bog nije stvorio takav svijet je kao da pitamo zašto Bog nije stvorio bezbojnu boju ili okrugle kvadrate. Prava ljubav – odnosno naša ljubav prema Bogu i prema drugim ljudima – mora u sebi sadržati mogućnost izbora.

Biblija kaže da je posle Stvaranja Bog je rekao da je svijet „veoma dobar“ odnosno savršeno funkcionalan. Ljudi su bili slobodni da izaberu da vole Boga ili da se odvrte od njega. Međutim, takav svijet mora biti mjesto gdje grijeh stoji kao slobodna mogućnost – i doista, tu mogućnost grijeha su ostvarili ljudi, a ne Bog. Krivica je u krajnjem smislu na nama. On je svoj dio savršeno odradio; mi smo zabrljali.

Drugo, ako je Bog sveznajuć, onda On zna ne samo prošlost i sadašnjost, već i budućnost. Osim toga, On zna ne samo sadašnje dobro i zlo, već i buduće dobro i zlo. Ako Njegova mudrost višestruko prevazilazi našu, onda barem postaje moguće da Bog pun ljubavi može da svjesno toleriše stravične stvari, jer gleda na duže staze i vidi da će veći broj ljudi biti zadovoljniji i srećniji, nego ako bi On odmah intervenisao na poseban način (napravio neko čudo da spriječi zlo). Kao primjer, razmotrimo stradanje Isusa Hrista koga Sveto Pismo identifikuje kao Spasitelja čovječanstva i Sina Božjeg. U trenutku kad se dogodilo Njegovo ubistvo niko nije mogao da sagleda kako bilo šta dobro može da proistekne iz takve tragedije. Pa ipak, Bog je predvidio da će posledica toga biti otvaranje Neba za ljude. I

tako je najgora tragedija u istoriji dovela do najslavnijeg događaja u istoriji. I ako se tako nešto desilo tamo – odnosno ako krajnje zlo može da rezultira krajnjim dobrim – onda se to može desiti bilo gdje, pa čak i u našem ličnom životu. Ovdje nam Bog podiže zavjesu i daje nam na uvid uzvišeni pogled, iz božanske perspektive, na problem zla.

Zamislite da ste Sotona (Đavo). Vi ste Božji neprijatelj i hoćete po svaku cijenu da eliminišete Boga, ali ne možete. Međutim, Bog ima tu osobinu da stvara i voli ljude, na koje pak možete da utičete. Aha! Eto vam taoca! I tako naprosto odete u svijet, iskvarite ljude i odvučete mnoge u propast. Kada im Bog pošalje proroke da ih prosvijetle, vi udesite da proroci budu pobijeni, a njihove poruke zanemarene i prezrene.

A onda Bog uradi najnevjerovatniju stvar od svih mogućih – pošalje sopstvenog Sina i igra po pravilima igre u svijetu. Vi pomislite: „Ne mogu da vjerujem da je toliko glup! Ljubav mu je pomutila pamet! Sve što treba da uradim je da inspirišem neke od mojih slugu – Iroda, Pilata, Kajafu, sveštenike i rimske vojnike – da ga oni razapnu.“ I to i uradite.

I tako On visi na krstu – napušten od ljudi, a naizgled i od Boga, smrtno ranjen, da viče: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ Šta sada osjećate kao Đavo? Imate osjećanje trijumfa i osvete! Ali naravno, nalazite se u najvećoj mogućoj zabludi. To je Njegov krunski trijumf, a vaš krunski poraz.

Dakle, ako to nije neki nakaradan događaj, već paradigma čovjekove situacije, onda kada krvarimo i patimo, kao što je bilo sa Hristom, možda se i sa nama dešava ista stvar. Možda je to način na koji Bog poražava Đavola.

U vrijeme raspeća, učenici nisu mogli da sagledaju kako bilo šta dobro može da proistekne iz toga; na sličan način, suočavajući se sa borbama, iskušenjima i patnjom, ni mi ponekad ne možemo da zamislimo pozitivan ishod.

Da vidimo sada šta je sa Božjom dobrotom. Ako je Bog zaista naš nebeski Otac, kako to da nas uvijek ne čuva? Iako smo odgovor već dobili iz prethodnog izlaganja, moramo biti svjesni i vaspitno-popravnog aspekta Božje brige prema nama. Ni Bog niti Isus nigdje ne obećavaju da ćemo biti bezuslovno sačuvani od iskušenja i zla. Bog nas ne drži pod staklenim zvonom, kao što nijedan dobar roditelj neće držati svoju djecu. Mehanizam bola i patnje je poučan za nas, iako zbog svoje sebičnosti to najčešće ne možemo sagledati. Svakako da postoje trenuci kada Bog dopušta patnju i lišava nas manjeg dobra i zadovoljstva kako bi nam pomogao da krenemo ka većem dobru moralnog i duhovnog obrazovanja. Mi znamo da se moralni karakter obrazuje kroz teškoće, preko savlađivanja prepreka, putem istrajnosti uprkos teškoćama. Na primjer, hrabrost bi bila nemoguća u svijetu bez bola. Mi se učimo iz grešaka koje činimo i iz patnji koje one donose. Svijet predstavlja mašinu za stvaranje karaktera, a sastavni dio tog procesa je učenje, odrastanje i razvoj kroz teška, izazovna i bolna iskustva. **Suština našeg života na ovome svijetu nije u udobnosti, već u obuci i pripremi za vječnost.** Biblija nam kaže da se čak i Isus „iz onoga što je pretrpio naučio poslušnosti“ (Jevrejima 5:8) – a ako je to bilo tačno za Njega, zašto onda ne bi bilo još tačnije i za nas?

Lišenost svake patnje i bola za palog čovjeka bilo bi apsolutno pogubno. To bi bila utopija koja bi ga odvela u besmisao neobuzdanog hedonizma, što bi rezultiralo potpunom tupošću i ravnodušnošću prema svemu.

Ali, možda se pitate, šta ćemo s time što izgleda da živimo u svijetu u kojem zli ljudi napreduju i uvijek se izvuku? Odložena pravda ne mora nužno da znači ukinutu pravdu. Doći će dan kada će Bog raščistiti račune i kada će ljudi biti pozvani na odgovornost za zločine koje su izvršili i patnju koju su izazvali. Kritikovati Boga što to ne radi ovog trenutka je kao kada bismo

pročitali neki roman do polovine, a potom kritikovali pisca što nije razriješio zaplet. Bog će ljude pozvati na odgovornost u pravo vrijeme – zapravo, Biblija kaže da je jedan razlog iz koga On to sada odlaže taj što neki ljudi još uvijek slijede put ka Njemu i tek treba da ga pronađu. On zapravo odlaže da zaključi istoriju svijeta iz svoje velike ljubavi prema njima.

Koliko god mi brojali zla i patnje na svijetu, i dalje nemamo odgovor u kojoj tački patnja opovrgava Božje postojanje. Mi ne znamo mjeru patnje koja je potrebna da se zauvijek riješe sva pitanja dobra i zla i ispuni Božji plan izbavljenja ljudskog roda i naše planete od uzurpacije tvorca laži i začetnika zla, ali Bog zna. I opet, subjektivno, ako *ja* trpim bol, onda je to previše patnje u svijetu. Riječ je o klasičnom slučaju antropomorfizma. Da sam ja Bog, ne bih dopustio ovoliko bola; Bog bi se sigurno složio sa mnom; Bog je dopustio ovaj bol; i otud Bog ne postoji.

Jedna svrha patnje kroz istoriju je da ona dovodi do pokajanja. Jedino se nakon patnje, jedino nakon katastrofe, starosavezni Izrael, narodi i pojedinci vraćaju Bogu. Opet se moramo suočiti sa tim: mi se učimo težim putem. „Bog nam šapuće u našim zadovoljstvima, govori u našoj svijesti, ali više u našim bolovima. Patnja je njegov megafon kojim budi ogluvjeli svijet.“⁵

Ali... Ali, zašto se loše stvari događaju dobrim ljudima? Odgovor na to je da ne postoje dobri ljudi. „Kao što je napisano: Nema pravednog čovjeka, nema nijednog. Nema nikog ko je razuman, nema nikog ko traži Boga. Svi su zastranili, svi su oni bezvrijedni, nema nikoga ko čini dobro, nema nijednog.“ (Rimljanima 3:10-12) Mi jesmo ontološki dobri – i dalje nosimo Božji lik – ali moralno nismo. Njegov lik u nama je iskvaren, lišeni smo Božje slave. „Svi mi kao ovce zalutasmo, svaki od

⁵ C.S. Lewis, *The Problem of Pain* (New York: Macmillan, 1962), 93.

nas se okrenu svojim putem.“ (Isaija 53:6) Naša dobra djela su ukaljana ličnim interesima, a naš zahtev da se izvrši pravda je pomiješan sa žudnjom za odmazdom. Da ironija bude veća, upravo najbolji ljudi najspremnije shvataju i priznaju sopstvene slabosti i grijehе. Mi smo dobra stvorenja koja su se iskvarila, oskrnavljena remek-djela, neposlušna djeca. Bol i patnja su često sredstva kojima postajemo motivisani da se konačno potčinimo Bogu i da potražimo Hristovo iscjeljenje.

Upravo misija Sina Božjeg u Njegovom utjelovljenju, životu najvećeg samoodricanja i neprekidnog rada za dobro drugih, dokazuje da Bog aktivno saučestvuje u svakoj ljudskoj patnji. Pravo pitanje je kako možete da ne volite to biće, koje je otišlo dalje od ikoga, koje je praktikovalo i više nego što je pričalo, koje je ušlo u naš svijet, koje je pretrpjelo naše bolove, koje se žrtvovalo za nas usred naše tuge? Šta je više mogao da uradi?

Božji odgovor na problem patnje je da je On sišao dole, upravo usred patnje. Mnogi religiozni ljudi pokušavaju da „izvuku“ Boga iz nevolje zbog toga što postoji patnja; međutim, Bog je samog sebe takoreći „stavio“ u nevolje. I stoga je praktičan zaključak da ukoliko želimo da budemo sa Bogom, onda moramo živjeti s patnjom, ne smijemo da izbjegavamo krst, bilo u mislima ili na djelu. Mi moramo ići tamo gdje je On, a krst je jedno od mjesta gdje se On nalazi. Bliskost Bogu, sličnost Bogu, i to ne samo osjećanje bliskosti Bogu već i ontološka stvarna bliskost sa Bogom, duša koja naliči Bogu – sve ovo veoma efikasno proizlazi iz patnje. Biblija i govori da su naša stradanja u ovom svijetu laka i trenutna u odnosu na to šta će Božji sledbenici doživjeti na Nebu.

Poenta nije u samoj patnji, već u Onome koji donosi odgovore – u samom Isusu Hristu. Nije poenta ni u gomili riječi, već u jednoj jedinoj Riječi (Jovan 1:1-3, 14). Nije poenta u dobro satkanom filozofskom argumentu, već u osobi. Jednoj jedinoj

Osobi. Odgovor na patnju ne može biti puka apstraktna ideja, jer tu nije riječ o apstraktnom problemu; riječ je o ličnom problemu. I taj problem traži i lični odgovor. Odgovor mora biti neko, a ne samo nešto, jer je sa ovim problemom povezana i jedna osoba – Gdje si, Bože? Zapravo, to je živi Odgovor. Isus je tu i nalazi se pored nas u najnižim tačkama u našem životu. Jesmo li slomljeni? I on je bio izlomljen, poput hljeba, zbog nas. Jesmo li prezreni? I on je bio prezren i odbačen od ljudi. Da li uzvikujemo da ne možemo više da podnesemo? I on je bio vičan patnji i dobro upoznat sa tugom i bolom. Da li nas ljudi izdaju? I njega su izdali. Da li su nam odnosi sa našim najmilijima doživjeli krah? I on je volio ljude, pa bio odbačen. Da li nam ljudi okreću leđa? I od njega su sakrivali lice kao od gubavca. Da li on silazi u svaki naš pakao? Da, silazi. Iz dubine nacističkog logora smrti Kori ten Bum je zapisala: „Ma koliko duboka bila naša tama, On će biti još dublje.“ On ne samo da je ustao iz mrtvih, nego je promijenio i značenje smrti i samim tim i svih malih pojedinačnih umiranja – patnji koje nagovještavaju smrt i sačinjavaju njen sastavni dio. „U svim nevoljama njihovim i on je bio žalostan.“ (Isaija 63:9) „Istinu vam kažem: kad god ste učinili nešto za jednog od ove moje najmanje braće, za mene ste učinili.“ (Matej 25:40)

Dakle, Bog je kroz svog Sina dao odgovor na pitanje problema zla. Taj odgovor će imati konkretan rezultat u budućem životu lišenom prisustva zla i njegovih nosilaca za sva vremena. Stoga je najvažnije s kojim se možemo suočiti u ovom prolaznom životu ispunjenom problemima, Da li sam kopao za istinom kao za skrivenim blagom, da li sam prihvatio Božji plan spasenja i Isusa Hrista za svog ličnog spasitelja i Gospoda? Ili sam radije protraćio svoj život u sebičnoj samodovoljnosti, hvatajući se za svakojake iracionalne izgovore i filozofije onih koji uporno pokušavaju opravdati sebe, a optužiti i negirati Boga?

Bog objašnjava i ima rješenje za problem zla

Napokon možemo ukratko sumirati problem zla. Od spremnosti da prihvatimo istinu kakva je otkrivena u Svetom Pismu o odnosu između dobra i zla, njihovog porijekla i egzistencije zavisi jako puno naših shvatanja o ovom predmetu.

Osnovno pitanje je da li je zlo vječno ili privremeno. Postoje dvije mogućnosti: i) sila dobra je na ovom svijetu privremeno pod uticajem ograničene, podređene ili obuzdane sile zla; ii) sile dobra i zla postoje na svijetu i jednake su u snazi, nezavisne jedna od druge i su-vječne. Prvo je biblijski koncept, a drugo koncept dualizma. Ako u univerzumu zaista postoje dvije nezavisne, vječne sile dobra i zla, obje bi ravnopravno mogle tvrditi za sebe da su „dobre“, dok je ona druga „loša“ – imali bismo dva izvora istine.

Biblija nas uči da Bog univerzuma postoji ili stoji sam po sebi i sam od sebe, bez prethodnog uzroka. Bog je izvor života i apsolut svih standarda i zakona. Iz tog razloga, **zlo zahtijeva postojanje dobra prije nego što ono stvarno može nastati**. Zlo ne može stajati samo za sebe, ne može opstati nezavisno. Stoga mi znamo da nadmoćni, objektivni standard u univerzumu („samopostojeći entitet“) **nužno mora biti sila dobra**, dok sila zla nužno mora biti podređena sila. Odatle zaključujemo da **svako zlo mora biti povezano sa personalnim, ličnim izborom**. Da bi sila zla djelovala na zao način, ona prvo mora **odlučiti** da dovede u sumnju i izopači nešto što je inače dobro (što postoji u svom prvobitnom, neukaljanom stanju). Odluka kao takva zahtijeva **inteligenciju i slobodnu volju**. Inteligencija i slobodna volja su atributi personalnih bića. Zato je zlo moralo nastati kroz voljni akt jednog personalnog bića. Prvi nosilac zla može dalje uticati na druga personalna bića i na taj način raširiti zlo kao stvarnost u domenu njihove egzistencije. Svako personalno biće dalje u lancu širenja zla snosi vlastitu odgovornost za svoj

(pogrešan) izbor i (po)grešnu akciju. Prema tome, zlo ima svoju progresiju, težnju ka širenju, koja je istovremeno samodestruktivna.

Bog je Bog odnosa, a ne jednostrane despotske arbitrarne moći koja primjenom sile ukida zlo, kako je pogrešno razmišljao Epikur i mnogi drugi. Prije nego što se zlo iskorijeni jednom zauvijek, moraju biti riješena sva pitanja istine i zablude koja pokreće inicijacija zla, uključujući i dovođenje u sumnju karaktera samog Boga i ustrojstva života. Dotle stvorenja obuhvaćena pobunom stradaju i pate, kao i kompletna tvorevina. Tačno je da je čovjek nesposoban da sam riješi problem grijeha i zla bez božanske intervencije i Spasitelja ali to nipošto ne znači da nije odgovoran za lične grijehе. Stoga Plan spasenja obuhvata sva pitanja velikog konflikta koja imaju za cilj opravdanje Božjeg koncepta i karaktera i spasenje čovjeka.

Zlo, prema tome, ne može biti fiktivno niti mistično i neuhvatljivo, već **ima svoje nosioce koji snose odgovornost za njegovu inicijaciju i širenje**. Kad takav koncept jasno pokaže sve svoje rodove, tada će Superiorni Entitet (Bog) učiniti kraj zlu. Postojanje prvobitnog zlog, ograničenog i podređenog, ličnog bića (identifikovanog u Bibliji kao Lucifer ili Sotona) je razumljivo čak i izvan biblijskih tvrdnji.

Biblija takođe uči da je Tvorac uspostavio najbolji mogući poredak života koji definiše međusobne odnose i svrhu postojanja svega, gdje prioritet ima moralni zakon. Dakle, sloboda se gubi kad ne ispunjavamo svrhu života (zbog toga pojam „grijeh“ ima primarno značenje „promašaj cilja“). Jer zlo nema sposobnost da donese slobodu ili kvalitativno veću slobodu na božanskom nivou, kakvu je Sotona ponudio Adamu i Evi. Otvaranje opcije da možemo imati ličnu iskustvenu spoznaju dobra i zla (koncept satanizma) i uživati veću slobodu je utopija. Razlog je naravno progresija zla koje parazitira uz dobro, a koja se neće

zaustaviti do konačnog samouništenja. Sotona je zapravo navukao čovjeka na prevaru da postane njegov rob samo zbog svojih ciljeva u borbi protiv Boga i osvajanja teritorije kao uporišta za svoj koncept u pokušaju da ovjekovječi zlo. Dakle, čovječanstvo je padom u grijeh izgubilo svoju slobodu.

Samo sistem, poredak života koji je Tvorac uspostavio, garantuje održivost slobode. Zbog toga se u Bibliji Božji Zakon naziva zakonom slobode (vidi: Jakov 2:12) Kontaminacija zlom i grijehom neminovno urušava sposobnosti njihovog nosioca da ispravno vrednuje stvari. To znači da mi sami ne možemo biti parametar ili standard za definiciju slobode, jer smo ne-slobodni. Naše oslobođenje moguće je samo kroz saradnju sa Bogom i Hristom u Planu iskupljenja. „Ako ostanete u mojoj riječi, zaista ste moji učenici, i upoznaćete istinu i istina će vas osloboditi.“ (Jovan 8:31,32) Božje kraljevstvo mora da se začne i razvije u nama prije nego što postane opšta realnost.

U konačnici Bog će potvrditi svačiji lični izbor adekvatnom nagradom (vječnim životom i slobodom) ili adekvatnom primjenom sankcija za počinjeno nepokajano zlo, što podrazumijeva milostivi čin ljubavi u okončanju života koji je nepovratno izgubio svoju svrhu i čiji ishod vodi u vječnu smrt, anihilaciju. To je Božji plan za sticanje slobode koja će obuhvatiti prvo nas a onda i kompletnu tvorevinu: „Jer materija iščekuje otkrivanje Božjih sinova. Jer materija je podložna ništavosti – ne svojom voljom, nego preko onoga koji ju je pokorio u iščekivanju; jer i sama materija će biti oslobođena iz ropstva raspadljivosti u slavnoj slobodi Božje djece. Jer znamo da sva tvorevina stenje, naprežući se u patnji zajedno s nama. I ne samo to, nego i mi koji imamo prvine Duha, i mi u sebi uzdišemo, očekujući posinjenje, otkup tijela našeg.“ (Rimljanima 8:19-23)

3. Testiranje Isusa Hrista

Isus Hrist je, na osnovu Biblije, Pomazanik kojeg je Bog poslao sa najvažnijom misijom u istoriji univerzuma. „Isus“ (heb. Ješua) znači „Gospod je spasenje“. „Hristos“ (grčki) ima isto značenje kao i hebrejska riječ „mesija“ (doslovno „mašiah“) – pomazanik ili onaj koji je određen za neku misiju.

Na početku svoje javne službe, Isus je izgovorio riječi proroka Isaije koji je živio vjekovima ranije i najavljiavao dolazak Mesije: „Gospodnji Duh je na meni, jer me je Bog pomazao da objavim dobru vijest [ili grčki „jevanđelje“] siromašnima, da iscijelim one slomljenog srca, da propovijedam oslobođenje zarobljenima i vraćanje vida slijepima, da pustim potlačene na slobodu, da propovijedam Gospodnju godinu milosti.“ (Luka 4:18) Na kraju svog izlaganja, Isus je dodao: „Danas su se ispunile ove riječi iz Pisma koje ste upravo čuli.“ (Luka 4:21)

Više od tri stotine starosavezničkih proročanstava najavljiivala su, u svojim različitim aspektima i detaljima, dolazak Mesije i njegovu misiju u korist čovječanstva, u sklopu velikog Božjeg plana spasenja. On je bio „željeni svih naroda“ (Hagaj 2:7). U nastavku daćemo sažeti pregled nekih važnijih proročanstava i njihovog ispunjenja.

Sjeme žene:

Staviću neprijateljstvo između tebe i žene i između tvog sjemena i njenog sjemena. Ono će ti glavu zdrobiti, a ti ćeš ga u petu raniti. (1. Mojsijeva 3:15)

Ali kad se vrijeme navršilo, Bog je poslao svog Sina, rođenog od žene i rođenog pod Zakonom. (Galatima 4:4)

Obećano sjeme Abramovo:

Od Abrama će postati velik i moćan narod, i preko njega će se blagosloviti svi narodi na zemlji. (1. Mojsijeva 18:18)

Vi ste sinovi proroka i saveza koji je Bog sklopio s vašim praočevima kad je rekao Abramom: „U tvom potomstvu blagosloviće se svi narodi na zemlji.“ (Djela 3:25)

Obećano sjeme Isakovo:

A Bog mu na to reče: Tvoja žena Sara zaista će ti roditi sina, i daćeš mu ime Isak. S njim ću sklopiti savez, savez koji će trajati dovijeka, za njegovo potomstvo posle njega. (1. Mojsijeva 17:19)

Abramu se rodio Isak, Isaku se rodio Jakov, Jakovu su se rodili Juda i njegova braća. (Matej 1:2)

Obećano sjeme Jakovljevo:

Vidim ga, ali ne sada, gledam ga, ali ne izbliza. Zvijezda će izaći iz Jakova, žezlo će se podići iz Izraela. On će razbiti sljepoočnice Moabu, i lobanju svim ratobornim sinovima. (4. Mojsijeva 24:17)

Jakovljevi, Isakov, Abramov, Tarin, Nahorov... (Luka 3:34)

Iz Judinog plemena:

Žezlo se neće odmaći od Jude, ni vladalački štap od njegovih nogu, dok ne dođe Šilo,⁶ očekivanje naroda. (1. Mojsijeva 49:10) Aminadavov, Arnijev, Esronov, Faresov, Judin... (Luka 3:33)

Naslednik prestola Davidovog:

Nadaleko će se prostirati njegova kneževska vlast i miru neće biti kraja na Davidovom prestolu i u njegovom kraljevstvu, da se utvrdi i utemelji na pravdi i pravednosti, od sada pa dovijeka. (Isaija 9:7)

Svitak o rodoslovu Isusa Hrista, sina Davidovog, sina Abramovog. (Matej 1:1)

Prorečeno utjelovljenje:

⁶ „Šilo“ znači „Mirni“ i odnosi se na Mesiju, Onog koji će biti poslanat.

„Žrtvu i prinos nisi želio, nego si mi pripremio tijelo... Zato sam rekao: Evo, dolazim, u svitku knjige pisano je o meni.“ (Psalam 40:6,7)

Uporedi sa Jevrejima 10:5-10; Djela 2:30; Rimljanima 8:3; 1. Jovanova 4:2,3.

Zvaće se Emanuel – „S nama Bog“:

Zato će vam sam Gospod dati znak: Evo, djevojka će zatrudniti i rodiće sina i daće mu ime Emanuel. (Isaija 7:14)

„Evo, djevica će začeti i rodiće sina, i daće mu ime Emanuel, što znači „S nama Bog“. (Matej 1:23; vidi takođe 2. Korinćanima 5:18,19)

Mjesto rođenja – Betlehem:

A ti, Betleheme Efrato, koji si premalen da budeš među hiljadama Judinim, iz tebe će mi izaći onaj koji će biti vladar u Izraelu, čiji izlasci su od prije vremena, od eonskih dana. (Mihej 5:2)

Kad se Isus rodio u Betlehemu, u Judeji, za vrijeme kralja Iroda, dođoše neki mudraci sa istoka u Jerusalem. (Matej 2:1)

Vrijeme dolaska i javne službe Hristove:

Zato treba da znaš i da razumiješ: Od časa kad izađe riječ da se Jerusalem obnovi i ponovo sagradi pa do Pomazanika vladara, biće sedam sedmica, i još šezdeset i dvije sedmice. (Danilo 9:25)

U to vrijeme izašla je naredba cara Avgusta da se popiše sve stanovništvo. Bio je to prvi popis koji je izvršen dok je Kvirinije upravljao Sirijom. (Luka 2:1-2)

Rođen od djevice:

Zato će vam sam Gospod dati znak: Evo, djevojka će zatrudniti i rodiće sina i daće mu ime Emanuel. (Isaija 7:14)

A rođenje Isusa Hrista bilo je ovako: Njegova majka Marija bila je vjerenica sa Josifom, ali prije nego što su se vjenčali, pokazala se da je začela od Svetoga Duha. (Matej 1:18)

Darivan od kraljeva (mudraca):

Kraljevi tarsiski i ostrvski danak će plaćati. Kraljevi Šabe i Sebe dar će donositi. I svi će kraljevi pred njim ničice pasti, svi će narodi njemu služiti. (Psalam 72:10,11)

Kad se Isus rodio u Betlehemu, u Judeji, za vrijeme kralja Iroda, dođoše neki mudraci sa istoka u Jerusalem... Uđoše u kuću i ugledaše dijete sa njegovom majkom Marijom pa padoše ničice i pokloniše mu se. Onda otvoriše svoje kovčege i priniješe mu darove: zlato, tamjan i smirnu. (Matej 2:1, 11)

Bjektivstvo u Egipt:

Kada je Izrael bio dječak, volio sam ga, i iz Egipta sam pozvao svog sina. (Osija 11:1)

I Josif se spremi pa noću uze dijete i njegovu majku i krenu u Egipt. (Matej 2:14)

Pokolj djece:

Ovako kaže Gospod: U Rami se čuje glas, naricanje i gorko plakanje. Rahela plače za svojim sinovima. Neće da se utješi za svojim sinovima, jer ih više nema. (Jeremija 31:15)

Kad je vidio da su ga mudraci prevarili, Irod se veoma razbjjesni pa naredi da se u Betlehemu i okolini pobiju sva muška djeca od dvije godine i mlađa, prema vremenu koje je saznao od mudraca. (Matej 2:16)

Obećani Hristov preteča:

Slušajte! Neko više u pustinji: Raščistite put Gospodu! Poravnajte kroz pustu zemlju stazu našem Bogu! (Isaija 40:3)

Tih dana dođe Jovan Krstitelj. Propovijedao je u judejskoj pustinji, govoreći: „Pokajte se jer se približilo Kraljevstvo nebesko!“ (Matej 3:1,2,11,12; 11:14)

Služba u Galileji:

Ali tama neće biti kao onda kad je zemlja bila u nevolji, kao u pređašnja vremena kad je sramota pokrila Zebulonovu zemlju i Neftalimovu zemlju. A kasnije joj je ukazana čast – tom putu pored mora, na području oko Jordana, Galileji neznabožičkoj.

Narod koji je hodio u tami video je veliku svjetlost. Onima koji su živjeli u zemlji guste tame zasjala je svjetlost. (Isaija 9:1-2) Kad je čuo da je Jovan bačen u tamnicu, Isus se vrati u Galileju. Napusti Nazaret pa ode i nastani se u Kapernaumu, pored mora, na Zebulonovom i Neftalimovom području – da se ispuni ono što je rečeno preko proroka Isaije: „Zemlja Zebulonova i zemlja Neftalimova, uz put prema moru, s one strane Jordana, Galileja neznaočačka – narod koji živi u tami vidje svjetlost veliku, i onima koji žive u zemlji sjenke smrti, svjetlost zasja.“ (Matej 4:12-16)

Čudotvorac:

Tada će se otvoriti oči slijepima i uši gluvima otvoriće se. Tada će hrom skakati kao jelen, jezik nijemoga radosno će klicati. Jer će u pustinji provreti vode i potoci u pustoj zemlji. (Isaija 35:5,6) Isus je išao po svim gradovima i selima i učio narod u tamošnjim sinagogama, objavljujući dobru vijest o Kraljevstvu i liječeći svaku bolest i svaku slabost. (Matej 9:35)

Prorok:

Gospod, tvoj Bog, podigneće ti između vas, od tvoje braće, proroka kao što sam ja. Njega slušajte. (5. Mojsijeva 18:15) Kad su ljudi vidjeli čuda koja je učinio, govorili su: „Ovo je zaista prorok koji treba da dođe na svijet.“ (Jovan 6:14)

Sveštenik kao Melhisedek:

Gospod se zakleo i neće zažaliti: „Ti si sveštenik do vijeka po arhetipu Melhisedekovom!“ (Psalam 110:4) Gdje je za nas kao prethodnik ušao Isus, koji je do vijeka postao prvosveštenik po redu Melhisedekovom. (Jevrejima 6:20)

Posebna ličnost – karakter:

Na njemu će počivati Gospodnji Duh, Duh mudrosti i razboritosti, Duh savjeta i sile, Duh znanja i straha od Gospoda. (Isaija 11:2)

Isus je rastao, napredovao u mudrosti i uživao sve veću naklonost Boga i ljudi. (Luka 2:52)

Odbačen od Jevreja:

Prezren bješe i odbačen između ljudi, čovjek bola i upoznat s bolestima, i kao jedan od koga svako zaklanja lice, prezren i necijenjen među nama. (Isaija 53:3)

Došao je k svojim, ali ga njegovi nisu primili. (Jovan 1:11)

Njegov slavni ulazak u Jerusolim:

Raduj se mnogo, kćeri cionska! Kliči pobjednički, kćeri jerusalimska! Evo, dolazi ti tvoj kralj! On je pravedan i donosi spasenje, ponizan je i jaše na magarcu, na magaretu, mladunčetu magarice. (Zaharija 9:9)

Blagoslovljen onaj koji dolazi u Gospodnje ime, kralj Izraela! A kad je Isus našao magare, sjeo je na njega, kao što je napisano... (Jovan 12:13-15)

Izdat od prijatelja:

Pa i čovjek koji je u miru sa mnom bio, u kog sam se pouzdao, koji je hljeb moj jeo, podigao se na mene. (Psalam 41:9)

Juda Iskariotski, jedan od dvanaestorice, otišao je kod svešteničkih glavara da im ga izda. (Marko 14:10)

Prodat za trideset srebrnika:

Tada sam im rekao: Ako je dobro u vašim očima, dajte mi platu, ako nije, nemojte. I dali su mi platu, trideset srebrnika. (Zaharija 11:12)

I upita ih: „Koliko ste voljni da mi date ako vam ga izdam?“ Oni mu ponudiše trideset srebrnjaka. (Matej 26:15)

Novac od izdaje iskorišćen za grnčarevu njivu:

Gospod mi je onda rekao: ‘Baci u riznicu tu veliku vrijednost kojom su me procijenili!’ Uzeo sam tih trideset srebrnika i bacio sam ih u riznicu Gospodnjeg doma. (Zaharija 11:13; vidi takođe Jeremija 32:6-12)

A on baci srebrnjake u Hram pa ode i objesi se. Prvosveštenici uzeše srebrnjake, govoreći: „Nije dozvoljeno da se ovaj novac stavi u hramsku riznicu jer je plata za krv.“ Onda se dogovoriše i tim novcem kupiše Grnčarevu njivu, da bude groblje za strance. (Matej 27:5-10)

Judinu službu dobija drugi:

Kad mu se bude sudilo, neka se kao zločinac pokaže, i molitva njegova neka grijeh bude! Dana njegovih neka malo bude, i njegovu nadgledničku službu neka drugi preuzme! (Psalam 109:7,8)

On je, naime, stekao njivu od plate za nepravedno djelo, a zatim je strmoglavce pao, raspukao se po sredini i sva mu se utroba prosula. To je postalo poznato i svim stanovnicima Jerusalama, tako da je ta njiva na njihovom jeziku nazvana Akeldama, to jest Krvna njiva. Naime, u knjizi Psalama stoji napisano: Neka njegovo prebivalište opusti i neka u njemu nikoga... (Djela 1:18-20)

Lažni svjedoci ga optužuju:

Nemoj me predati duši protivnika mojih, jer su na mene ustali svjedoci lažni, i onaj iz koga izbija nasilje. (Psalam 27:12)

A prvosveštenici i cio Sanedrin počеше da traže neki lažan dokaz protiv Isusa, da bi mogli da ga pogube, ali ga ne nađoše, iako je došlo mnogo lažnih svjedoka. (Matej 26:59,60)

Ostavljen od učenika:

Probudi se, maču, protiv mog pastira, protiv čovjeka koji mi je drug, govori Gospod nad vojskama. Udari pastira i neka se ovce razbježe. (Zaharija 13:7)

Ali, sve se ovo dogodilo da se ispuni ono što su napisali proroci. Tada ga svi učenici ostaviše i pobjegoše. (Matej 26:56)

Nijem pred tužiteljima:

Mučen je bio i zlostavljen, ali ne otvori usta svojih; kao jagnje na zaklanje bio je vođen i kao ovca nijema pred onim koji je striže ne otvori usta svojih. (Isaija 53:7)

A dok su ga prvosveštenici i starješine optuživali, nije ništa odgovarao. Tada mu Pilat reče: „Zar ne čuješ šta sve svjedoče protiv tebe?“ Ali, Isus mu ne odgovori ni jednom riječju pa se namjesnik veoma začudi. (Matej 27:12-14)

Ranjen i bijen:

Ali on je bio ranjen za naše prestupe, slomljen za naša bezakonja; ukor za izopačenost bio je na njemu našeg mira radi, i ranom njegovom mi se iscijelismo. (Isaija 53:5)

Tada im Pilat oslobodi Barabu, a Isusa izbičeva pa ga predade da ga raspnu. (Matej 27:26)

Izrugivan:

Svi koji me vide rugaju mi se, podrugljivo usta otvaraju, odmahuju glavom i govore: „Na Gospoda se oslonio. Neka ga on spase! Neka ga on izbavi, kad mu je tako drag!“ (Psalam 22:7,8) A kad su prestali da mu se rugaju, skinuše plašt s njega i obukoše mu njegovu odjeću pa ga odvedoše da ga raspnu... A prolaznici su ga vrijeđali... Slično su mu se rugali i prvosveštenici, zajedno sa učiteljima zakona i starješinama. (Matej 27:31,39,41)

Ispljuvan i bijen:

Leđa sam podmetnuo onima koji su me udarali i obraze onima koji su mi čupali bradu. Lice svoje nisam zaklonio od uvreda i pljuvanja. (Isaija 50:6)

Potom su ga pljuvali i udarali trskom po glavi. (Matej 27:30)

Omrznut bez razloga:

Oni koji me bez razloga mrze brojniji su od vlasi na glavi mojoj. Brojni su oni koji žele da me pogube, koji su bez razloga neprijatelji moji. (Psalam 69:4)

Ko mrzi mene, mrzi i mog Oca. Da nisam među njima činio djela koja niko drugi nije činio, ne bi imali grijeha, ali sada su ih vidjeli pa su zamrzjeli i mene i mog Oca. Ali to je zato da bi se ispunile riječi napisane u njihovom Zakonu: „Mrzjeli su me bez

razloga.“ (Jovan 15:23-25)

Razapet sa zločincima:

Zato ću mu dati dio za mnoge, i sa silnima će dijeliti plijen, jer je izlio dušu svoju na smrt, i bio ubrojan među prestupnike, i sam nosi grijeh mnogih, i posreduje za prestupnike. (Isaija 53:12)
Tada s njim raspeše i dva razbojnika – jednog s njegove desne, a drugog s lijeve strane. (Matej 27:38)

Probodene ruke i noge:

Jer psi su me opkolili, gomila zlikovaca okružila me je. Kao lav navalili su na ruke moje i noge moje. (Psalam 22:16)
Zatim je rekao Tomi: „Stavi prst ovdje i pogledaj moje ruke, i pruži ruku i stavi je na moj bok. I nemoj sumnjati, nego vjeruj.“ (Jovan 20:27)

Dijele Isusovu odjeću:

Haljine moje dijele među sobom, i za odjeću moju žrijeb bacaju. (Psalam 22:18)
Pribili su ga na krst i razdijelili njegove haljine bacajući za njih žrijeb, da njime odrede ko će šta uzeti. (Marko 15:24)

Ismijavan zbog svog pouzdanja u Boga:

Na Gospoda se oslonio. Neka ga on spase! Neka ga on izbavi, kad mu je tako drag! (Psalam 22:8)
Uzda se u Boga, pa neka ga on sada izbavi ako ga želi. Jer, govorio je: „Ja sam Sin Božiji.“ (Matej 27:43)

Moli se za neprijatelje:

Na ljubav moju neprijateljstvom uzvraćaju, a ja se samo molim. (Psalam 109:4)
A Isus je rekao: „Oče, oprosti im, jer ne znaju šta čine.“ (Luka 23:34)

Ponuđen sa žuči i uskislim vinom (sirćem):

Za jelo su mi otrovnu biljku dali, kad sam žedan bio, htjeli su me sirćetom napojiti. (Psalam 69:21)

Dadoše Isusu da pije vino pomiješano sa žuči. Ali, kad ga je okusio, ne htjede da ga pije. (Matej 27:34)

Vapaj sa krsta:

Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio? Zašto si daleko od spasenja moga, od riječi vapaja mojih? (Psalam 22:1)

Oko devet sati povika Isus veoma glasno: „Eli, Eli, lama azavtani?“ („Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“) (Matej 27:46)

Tama na zemlji:

Tog dana, govori Gospod Jehova, učiniću da sunce zađe u podne i da zemlja bude u mraku u po bijela dana. (Amos 8:9)

A od šest sati nastala je tama po svoj zemlji koja je trajala do devet sati.⁷ (Matej 27:45)

Proboden:

I izliću na Davidov dom i na stanovnike Jerusalima duh milosti i molitve, i pogledaće na mene koga probodoše, naricaće za njim kao što se nariče za sinom jedincem, i gorko će ga oplakivati kao što se oplakuje prvjenac. (Zaharija 12:10)

Nego mu je jedan od vojnika zario koplje u bok, i odmah je izašla krv i voda. (Jovan 19:34)

Kosti mu nisu slomljene:

On čuva sve kosti njegove, nijedna od njih neće se slomiti. (Psalam 34:20)

A kad su došli do Isusa i vidjeli da je već mrtav, nisu mu polomili noge. (Jovan 19:33)

Sahranjen u grobu bogatog čovjeka:

Odredili su mu grob među zločincima, a kad je umro bio je među bogatima, iako nije učinio nikakvo zlo niti se prevara našla u njegovim ustima. (Isaija 53:9)

Kad je palo večer, dođe čovjek po imenu Josif, bogataš iz

⁷ Po savremenom računanju vremena, od oko 12-15h.

Arimateje, koji je i sam bio Isusov učenik. On ode k Pilatu i zatraži Isusovo tijelo, a Pilat naredi da mu se tijelo preda. Josif uze tijelo, uvi ga u čisto platno pa ga položi u svoj novi grob koji je usjekao u stijeni... (Matej 27:57-60)

Uskrsenje:

Jer nećeš dušu moju ostaviti u grobu, niti ćeš dozvoliti da ljubazni tvoj vidi raspadanje. (Psalam 16:10)

Ali Bog ga je uskrsnuo oslobodivši ga okova smrti, jer nije bilo moguće da ga smrt zadrži... On [psalmista] je unaprijed vidio i nagovijestio Hristovo uskrsenje, da on neće biti ostavljen u grobu niti će njegovo tijelo vidjeti raspadanje (Djela 2:24,27,31)

Vaznesenje na Nebo:

Ti si uzašao na visinu, odveo si zarobljenike, ljude si kao darove uzeo, pa i one koji su tvrdoglavi, da prebivaš među njima, o Gospode, Bože. (Psalam 68:18)

Kada je to rekao, bio je podignut pred njihovim očima, i oblak ga je zaklonio od njihovog pogleda. (Djela 1:9)

Uskrsenje prvina zahvaljujući Hristovoj žrtvi:

Ti si uzašao na visinu, odveo si zarobljenike, ljude si kao darove uzeo, pa i one koji su tvrdoglavi, da prebivaš među njima, o Gospode, Bože. (Psalam 68:18)

Grobovi se otvoriše i uskrsnuše tela mnogih umrlih svetaca. Oni izadoše iz grobova, a posle Isusovog uskrsenja odoše u sveti grad i pokazase se mnogima. (Matej 27:52,53; uporedi sa Otkrivenje 4:4; 5:8)

Postoje i brojna druga proročanstva i vizije iz Starog saveza koje su se ispunile na Isusu Hristu. Prema proračunu o vjerovatnoći koju je uradio matematičar Piter Stoner, šansa da bilo koji čovjek koji živi na zemlji ispuni samo osam od svih mesijanskih proročanstava je 1:100.000.000.000.000.000, a šansa da jedan čovjek ispuni 48 proročanstva koja se odnose na Hrista

bila bi 1 naprema 10 na 157⁸.

Povrh svega toga, u knjizi proroka Danila je zapisano vremensko proročanstvo koje definitivno potvrđuje Isusa Hrista kao Mesiju. „Sedamdeset je sedmica određeno tvom narodu i tvom svetom gradu da se okonča prestup, da se učini kraj grijehu, da se očisti krivica, da se uvede vječna pravednost, da se stavi pečat na viziju i na proročanstva i da se pomaže Svetinja nad svetinjama. Zato treba da znaš i da razumiješ: Od časa kad izađe riječ da se Jerusolim obnovi i ponovo sagradi pa do Pomazanika vladara, biće sedam sedmica, i još šezdeset i dvije sedmice. Jerusolim će se obnoviti i biće ponovo sagrađen s trgov i opkopom, ali u teško vrijeme. A poslije šezdeset i dvije sedmice pomazanik će biti pogubljen i ništa mu neće ostati. A grad i sveto mjesto uništiće narod jednog vođe koji dolazi. I kraj tome biće s bujicom uništenja. I do kraja će biti rat. Pustošenja su ono što je određeno. I on će tokom jedne sedmice potvrditi savez sa mnogima, a u polovini te sedmice ukinuće žrtvu i žrtveni dar. I na krilima idolopoklonstva doći će onaj koji pustoši. I sve do istrebljenja, ono što je određeno izlivaće se i na onoga koji leži opustošen.“ (Danilo 9:24-27)

Prema biblijskom principu tumačenja „dan za godinu“ (4. Mojsijeva 14:34; Ezekiel 4:6), 70 proročkih sedmica je 490 dana odnosno 490 doslovnih godina.

Polazna tačka za računanje je godina kada je izašao dekret za obnovu Jerusalima nakon vavilonskog ropstva Jevreja (Danilo 9:25). Nalog za obnovu Jerusalima izdat je za vrijeme perzijskog kralja Artakserksa Longimana 457. godine prije n.e. Vidjeli smo da do Pomazanika treba da prođe 7 sedmica i još 62 sedmice (69 sedmica) od časa kada izađe riječ da se obnovi

⁸ „Science Speaks“, Peter W. Stoner, Online Edition, Moody Press Chicago, 2005.

Jerusalim. Kada na 457 godina prije n.e. dodamo 483 godine (69 sedmica), dolazimo u 27. godinu nove ere. Te godine Isus Hrist je kršten na rijeci Jordan i tom prilikom pomazan Svetim Duhom: „U te dane došao je Isus iz Nazareta u Galileji i Jovan ga je krstio u Jordanu. I odmah, dok je izlazio iz vode, vidio je kako se razdvajaju nebesa i kako Duh, kao golub, silazi na njega. S neba se čuo glas: ‘Ti si moj Sin, voljeni, ti si po mojoj volji!’“ (Marko 1:9-11). Apostol Luka precizno bilježi događaje na osnovu kojih se može utvrditi da se radi o 27. godini: „U petnaestoj godini vladavine cezara Tiberija, kada je Pontije Pilat bio namjesnik Judeje, Irod tetrarh u Galileji, a njegov brat Filip tetrarh u Itureji i Trahonitidi, i Lisanija tetrarh u Avilini, u danima Kajafe i sveštenečkog glavarara Ane, riječ Božja došla je Jovanu (Krstitelju), Zaharijinom sinu, u pustinji.“ (Luka 3:1-3) U 15-toj godini vladavine Tiberija (za koju se zna da je 27. godina nove ere) sljedeće osobe su imale funkcije: Pontije Pilat, Irod, Filip, Lisanija, Ana i Kajafa, a u to vrijeme je krštavao Jovan Krstitelj.

Ali tu ovo proroštvo ne završava. Ako 27. godina nove ere kada je Isus pomazan označava kraj proročanstva o 69 sedmica, onda 34. godina nove ere označava kraj 70 sedmica. Između 27. i 34. godine Pomazanik mora biti ubijen kao što piše: „a poslije šezdeset i dvije sedmice pomazanik će biti pogubljen i ništa mu neće ostati“. Kada će tačno između 27. i 34. godine Pomazanik biti ubijen govori nam tekst u Danilu 9:27: „I on će tokom jedne sedmice potvrditi savez sa mnogima, a u polovini te sedmice ukinuće žrtvu i žrtveni dar.“ Prema Planu spasenja, samo smrt Mesije može donijeti kraj žrtvenom sistemu. Žrtveni sistem, kao vjerski obredni sistem koji se primjenjivao u Starom zavjetu, tipski je ukazivao na misiju i smrt Mesije, i stoga se Mesijinom smrću taj žrtveni sistem ispunjava i ukida (vidi: Jevrejima 10. glava). Prema ovom proročanstvu (stih 9:27), Mesija ukida žrtveni sistem u polovini sedmice, što znači da je tada ubijen.

Pošto proročka sedmica iznosi 7 godina, polovina sedmice je tri i po godine. Period od tri i po godine poslije 27. godine dovodi nas u 31. godinu kada je Isus Hrist ubijen razapinjanjem na krstu, čime je i ukinut žrtveni sistem upravo kako je proročanstvo najavilo. Isus Hrist je, prema proročanstvu, ne samo ukinuo žrtveni sistem, nego i „potvrdio savez sa mnogima“ tokom jedne proročke sedmice (stih 9:27). Povrh toga, On je u antitipu ispunio grupu proljećnih praznika: Pashu, Praznik beskvasnih hljebova, Praznik Prvina i Pedeseticu (vidi: Jevrejima 9. i 10. glava; 1. Korinćanima 5:7; 1. Petrova 1:19; 1. Korinćanima 15:20; Djela 2. glava, itd.)!

Kraj ove posljednje proročke sedmice (7 godina), koja počinje 27. godine n.e., dovodi nas u 34. godinu, kada su Jevreji kao nacija kamenovanjem Stefana potrošili vrijeme milosti koje im je dato, odbacili Hrista i jevanđelje (vidi: Djela 7. glava).

Isus je postao Mesija (Hrist) da bi spasio čovjeka od grijeha i smrti. Bog je u Bibliji objavio da će Planom spasenja koji je pripremio od vječnosti (prije mjerljivih vremena), mnogo prije nego što je čovjek sagriješio, opunomoćiti svog Sina koji će postati Mesija ili Hrist (Pomazanik) da sprovede Plan spasenja i postane čovjekov Spasitelj od grijeha i smrti: „A mi smo vidjeli i svjedočimo da je Otac poslao svog Sina kao Spasitelja svijeta.“ (1. Jovanova 4:14) „On [Isus] je žrtva pomirenja za naše grijeha...“ (1. Jovanova 2:2)

Isusov identitet jasno obznanjen

Samo Bog Otac je potvrdio Hristov identitet. „A glas sa neba reče: Ovo je moj voljeni Sin, koji je po mojoj volji!“ (Matej 3:17). „Ovo je moj voljeni Sin, koji je po mojoj volji! Njega slušajte!“ (Matej 17:5).

Isus je za sebe tvrdio da je Sin Božji:

„A prvosveštenik mu reče: Zaklinjem te Bogom živim,

reci nam da li si ti Hristos, Sin Božiji? Ti kaza, reče Isus...“ (Matej 26:63-64).

„...Kako onda vi onome koga je Otac posvetio i poslao na svijet kažete: ‘Huliš’, zato što sam rekao: Ja sam Božji Sin?“ (Jovan 10:36).

Isusovi učenici su vjerovali da je On Sin Božji: „Tada ih on [Isus] upita: „A šta vi kažete, ko sam ja? Simon Petar mu odgovori: „Ti si Hristos, Sin Boga živoga.“ (Matej 16:15-16)

Isus je sam potvrdio da je postojao prije nego što se rodio kao čovjek:

„...Jer nisam sišao s neba da vršim svoju volju, nego volju onoga koji me je poslao.“ (Jovan 6:38)

„Izašao sam od Oca i došao na svijet.“ (Jovan 16:28)

Biblija kaže da je Isus jedinstveni, doslovni Sin Božji i naziva ga Jedinorođeni:

„Jer Bog je toliko volio svijet da je dao svog jednorodjenog Sina...“ (Jovan 3:16)

„I Riječ [Sin] je postala tijelo i prebivala je među nama i gledali smo njenu slavu, slavu kao jednorodjenog od Oca...“ (Jovan 1:14)

Sin dijeli Očevu božansku prirodu: „Jer u njemu živi svaka punoća Božanstva tjelesno.“ (Kološanima 2:9) Otac i Sin su jedno u prirodi, karakteru i namjerama: „Ja i Otac jedno smo.“ (Jovan 10:30) Stoga Jedinorođeni Sin jedini ima kvalifikacije da obznani nevidljivog Boga Oca, kao božanski Kanal života: „Nijedan čovjek nikada nije vidio Boga. Jedinorođeni Sin, koji je Ocu u naručju, on ga je obznanio.“ (Jovan 1:18).

Sin je autorizovan od Oca nasljednik svega Očevog, jer sve što je ikada stvoreno, stvoreno je kroz Sina i za Sina:

„Bog, koji je u prošlosti mnogo puta i na mnogo načina govorio našim praočevima preko svojih proroka, u ovim posljednjim danima obratio se nama preko Sina, koga je postavio za

naslednika svega i kroz koga i svijet stvori.“ (Jevrejima 1:1,2)

„Sve je stvoreno kroz njega i za njega. On je prije svega, i sve je u njemu objedinjeno.“ (Kološanima 1:16,17)

Posle uspješno obavljene mesijanske misije na zemlji, ova autorizacija je potvrđena od Boga: „Tada im Isus priđe i reče: Data mi je sva vlast na nebu i na zemlji.“ (Matej 28:18)

Napokon, Sin je jedini kvalifikovani posrednik između Boga i ljudi: „Jer jedan je Bog, i jedan je posrednik između Boga i ljudi, čovjek, Hristos Isus...“ (1. Timoteju 2:5)

Isus Hrist kao Čovjek

„A pošto su ta djeca [ljudski rod] sudionici tijela i krvi, tako i on sam uze udijela u tome, da kroz smrt uništi onoga koji ima silu smrti, to jest Đavola, i da oslobodi sve koji su zbog straha od smrti cio život bili podložni ropstvu. Jer on ne uze na sebe prirodu anđela, već uze na sebe seme Abramovo. Zato je u **svemu morao da postane poput svoje braće**, da bude milosrdan i vjeran kao prvosveštenik u Božjoj službi, kako bi prinio žrtvu pomirenja za grijeh naroda.“ (Jevrejima 2:14-17)

Sin Božji se utjelovio kao čovjek, u prirodi kojoj je potrebno iskupljenje. On je u potpunosti zavisio od Oca.

Isus Hrist je opšti čovjek kao Adam, ali u uzvišenijem smislu: „Jer kao što su neposlušnošću jednog čovjeka mnogi postali grešnici, tako će i poslušnošću jednoga mnogi postati pravedni.“ (Rimljanima 5:19)

„Ja ne mogu ništa da učinim sam od sebe – kako čujem onako sudim. Moj sud je pravedan, jer ne vršim svoju volju, nego volju onoga koji me je poslao.“ (Jovan 5:30)

Hristova ljudska priroda ostaje zauvijek kao trajno svjedočanstvo Plana spasenja. Isus će doći i po drugi put u sili i slavi kao Sin čovječji (Djela 1:11; Danilo 7:13; Matej 24:30).

Izraz „Sin čovječji“ upotrijebljen je oko 80 puta u spisima

Novog saveza!

Ključni događaji Isusove službe na zemlji

- Uvođenje u javnu službu krštenjem (Matej 3:13-17).
- Kušanje od strane Sotone (Matej 4:1-11).
- Najavljivanje dolazećeg Božjeg kraljevstva (Matej 4:17,23).
- Najveća propovijed ikad održana o vrijednostima Božjeg kraljevstva (Matej 5-7. glava)
- Mesijanska misija za duhovnu i tjelesnu dobrobit ljudi uniženih grijesima i djelovanjem demona.
- Izbor i ovlašćivanje učenika za misiju propovijedanja jevanđelja.
- Obnova izvorne biblijske nauke i ukoravanje i osuđivanje zloupotreba sveštenika i poglavara.
- Objašnjavanje prirode kraljevstva Božjeg kroz razne priče i poređenja.
- Činjenje različitih čuda (najmanje 35 zabilježnih) koja su potvrđivala Njegovo božansko poslanje: iscjelivanje bolesnih, slijepih i gubavih, istjerivanje demona iz opsjednutih, vraćanje iz mrtvih tri osobe, hranjenje mnoštva, umirivanje bure, hodanje po vodi...
- Objašnjavanje sopstvene misije koja će se na kraju završiti velikom Žrtvom u korist ljudskog roda.
- Davanje pouka i uputa o vjeri, milosti, duhovnosti i pravoj svrsi i smislu Božjeg Zakona.
- Preobraženje (Matej 17:1-8; Marko 9:2-8; Luka 9:26-36). Svjedoci: Petar, Jakov i Jovan.
- Raskrinkavanje licemjerstva i zabluda vjerskih vođa (Matej 23), čišćenje hrama.
- Davanje dragocjenih proročanstava i smjernica o budućnosti Božjeg naroda i Njegovom drugom dolasku.

- Poslednja pashalna večera (Matej 26:1-30; Marko 14:12-26; Luka 22:7-38; Jovan 13:1-38), uspostavljanje Novog saveza.
- Hristovo patnje u Getsimaniji (Matej 26:36-56; Marko 14:32-50; Luka 22:39-54; Jovan 18:1-12), hapšenje i nepravedno suđenje.
- Raspeće i sahrana (Matej 27:27-66; Marko 15:16-47; Luka 23:26-56; Jovan 19:17-42).
- Isusovo uskrsenje (Matej 28:1-10; Marko 16:1-11; Luka 24:1-12; Jovan 20:1-10),⁹ kao ispunjenje praznika Prvina. Preko 500 svjedoka o uskrsnom Hristu (1. Korinćanima 15:6).
- Pojavljivanja uskrslog Hrista učenicima dodatnih 40 dana i davanje poslednjih objašnjenja i uputa (Matej 28:1-20; Marko 16:1-20; Luka 24:1-53; Jovan 20:1-21:25; Djela 1:3). Obećanje o ponovnom dolasku.
- Uznesenje na Nebo (Marko 16:19-20; Luka 24:50-53; Djela 1:9-12).

Šta Hrist radi nakon svog povratka Ocu?

Prema Planu spasenja koji je tipski prikazan kroz sistem obrednih službi i praznika pod Starim savezom, On nastavlja svoju posredničku službu za nas u nebeskoj Svetinji: „A u o- vome što je rečeno glavno je ovo: imamo takvog prvosveštenika, koji je sjeo s desne strane prijestola Veličanstva na nebesima. On je sluga koji služi za ljude na svetom mjestu i u pravom hramu koji je podigao Gospod, a ne čovjek.“ (Jevrejima 8:1-2)

Šta to konkretno znači za nas? „Dakle, pošto imamo uzvi- šenog prvosveštenika koji je otišao na nebesa, Isusa, Sina

⁹ Za detaljne dokaze Hristovog uskrsenja, vidjeti knjigu „Osnovna biblijska vjerovanja“, poglavlje 12. „Hristovo uskrsenje: dokazi i značaj“, str. 241-270, u izdanju Instituta za izučavanje religije.

Božjeg, držimo se vjere u njega koju ispovijedamo. Jer naš prvosveštenik je neko ko ne samo što može da saosjeća s nama u našim slabostima, nego je i poput nas iskušan u svemu, ali nije zgriješio. Pristupimo, dakle, slobodno prestolu blagodati (milošti), kako bi stekli milosrđe u nalaženju blagodati kad nam zatreba pomoć.“ (Jevrejima 4:14-16) „Zato i može u potpunosti spasti one koji kroz njega pristupaju Bogu, jer je uvijek živ da se zauzima za njih. Jer takav prvosveštenik nam je bio potreban: vjeran, bezazlen, čist, odvojen od grešnika i uzvišeniji od nebesa.“ (Jevrejima 7:25-26)

Nakon završetka posredničke službe, uslijediće Drugi Hristov dolazak: „Tada će se na nebu pojaviti znak Sina čovječijega. Zakukaće tada sva zemaljska plemena, i vidjeće Sina čovečijega kako dolazi na nebeskim oblacima, sa silom i velikom slavom. On će poslati svoje anđele sa gromoglasnom trubom i oni će skupiti njegove izabrane sa sve četiri strane svijeta, s jednog kraja neba do drugog.“ (Matej 24:30,31) „Sin čovečiji će doći u slavi svoga Oca, sa svojim anđelima, i tada će svakom vratiti po njegovim djelima.“ (Matej 16:27) „Kad Sin čovečiji dođe u svojoj slavi, a s njim svi njegovi anđeli, sješće na presto svoje slave. Pred njim će biti okupljeni svi narodi, a on će razdvojiti jedne od drugih kao što pastir razdvaja ovce od jaraca. Ovce će postaviti sebi zdesna, a jarce slijeva. Onda će Kralj reći onima zdesna: ‘Dođite, vi blagosloveni moga Oca, i naslijedite Kraljevstvo koje je za vas pripremljeno od postanka svijeta!’ ... Potom će reći onima slijeva: ‘Idite od mene, prokleti, u oganj vjekovni koji je pripremljen za đavola i njegove anđele!’“ (Matej 25:31-36,41)

Hristov drugi dolazak za sve spasene biće otkrivenje života, a za izgubljene apokalipsa smrti. Od našeg ličnog izbora i životnog puta za koji se opredijelimo zavisi na kojoj strani ćemo se naći.

Rezultati Isusove mesijanske misije

„Jer Bog je toliko volio svijet da je dao svog jedinorođenog Sina, da niko ko vjeruje u njega ne bude uništen, nego da ima vječni život.“ (Jovan 3:16)

„Jer plata za grijeh je smrt, a Božji dar je vječni život kroz Hrista Isusa, našeg Gospoda.“ (Rimljanima 6:23)

Sam Isus je potvrdio: „Ja sam uskrsenje i život. Ko vjeruje u mene, ako i umre, živjeće. I svako ko živi i vjeruje u mene, nikada neće umrijeti.“ (Jovan 11:25,26)

„A on je položio svoju desnicu na mene i rekao mi: Ne boj se. Ja sam Prvi i Poslednji, i živ sam. Bio sam mrtav, i evo živim u vjekovima vjekova, i imam ključeve od smrti i hada.“ (Otkrivenje 1:17,18)

„Zato, dakle, kao što je sagrješenjem jednog [Adama] na sve ljude došla osuda, tako i pravdom jednog [Hrista] dođe na sve ljude opravdanje života“ (Rimljanima 5:17)

„Ali činjenica je da je Hrist ustao iz mrtvih, i on je prvina od onih koji su umrli. Jer pošto je smrt došla kroz čovjeka, i vaskrsenje mrtvih dolazi kroz čovjeka. Jer kao što u Adamu svi umiru, tako će i u Hristu svi oživjeti.“ (1. Korinćanima 15:20-22)

„A mnogi od onih što spavaju u prahu zemaljskom probudiće se, jedni za vječni život, a drugi za sramotu i vječni prezir.“ (Danilo 12:2)

„Jer će sam Gospod sići s neba sa zapovjedničkim pozivom, s glasom arhanđela i s Božjom trubom, i prvo će ustati oni koji su mrtvi u Hristu. Zatim ćemo mi živi [oni koji budu živi prilikom Hristovog drugog dolaska], koji ostanemo, biti zajedno s njima odneseni u oblacima da se sretnemo s Gospodom na nebu.“ (1. Solunjanima 4:16-17)

To će biti kruna ispunjenja Hristovih obećanja: „U kući mog Oca ima mnogo stanova. Da nije tako, rekao bih vam. A

sada idem da vam priprelim mjesto. I kad odem i priprelim vam mjesto, ponovo ću doći i uzeću vas k sebi, da i vi budete tamo gdje sam ja.“ (Jovan 14:2-3)

Naš odgovor na Božju i Hristovu pripravu

„Jer Božje svjedočanstvo je u tome da je on posvjedočio o svom Sinu. Ko vjeruje u Sina Božjeg, prihvata svjedočanstvo koje mu je dato. Ko ne vjeruje Bogu, učinio ga je lažljivcem, jer ne vjeruje u svjedočanstvo kojim Bog svjedoči o svom Sinu. A u ovome je to svjedočanstvo: Bog nam je dao vječni život, i taj život je u njegovom Sinu. Ko ima Sina, ima život, a ko nema Sina Božjeg, nema život.“ (1. Jovanova 5:9-12)

„I upoznaćete istinu i istina će vas osloboditi... Dakle, ako vas Sin oslobodi, zaista ćete biti slobodni.“ (Jovan 8:31, 32, 36)

Jedan čovjek postavio je apostolima sledeće pitanje: „Gospodo, šta moram raditi da bih se spasao? ...Vjeruj u Gospoda Isusa Hrista i bićeš spašen.“ (Djela apostolska 16:30-31) Sam apostol Pavle prilikom svog obraćenja dobio je sličan nalog: „Ustani i krsti se, i operi se od grijeha svojih, pozivajući se na Gospodnje ime.“ (Djela 22:16).

„Tom [Hristovom] blagodaću spašeni ste po vjeri. I to nije vaša zasluga – to je Božji dar. Ne, to nije zbog djela, da se niko ne bi mogao time hvaliti.“ (Efesecima 2:8-9)

Susret sa dragocjenim Spasiteljem vodi nas do svijesti o našem pravom stanju, pokajanja i predanja Bogu. „Hristos Isus je došao na svijet da spase grešnike, od kojih sam najveći ja“ (1. Timoteju 1:15). „Ili možda prezireš bogatstvo njegove dobrote i uzdržljivosti i dugog trpljenja, ne shvatajući da te Božja dobrota vodi do pokajanja.“ (Rimljanima 2:4) „Krv Isusa Hrista, Sina Njegovog, čisti nas od svakog grijeha.“ (1. Jovanova 1:7). „Ako priznamo svoje grijeha, Bog će nam ih oprostiti i očistiti nas od svake nepravednosti, jer je vjeran i pravedan.“ (1. Jovanova 1:9)

„Bog vas je oživio iako ste bili mrtvi zbog svojih prestupa i grijeha.“ (Efescima 2:1)

„Dakle, budući opravdani vjerom, imamo mir s Bogom kroz našeg Gospoda Isusa Hrista...“ (Rimljanima 5:1)

„A onima koji su ga primili dao je pravo da postanu djeca Božja, jer vjeruju u njegovo ime.“ (Jovan 1:12) „Vidite kakvu nam je ljubav pokazao Otac, da se zovemo djeca Božja, što i jesmo.“ (1. Jovanova 3:1)

„A onima koji su ga primili (Hrista) dao je pravo da postanu djeca Božja, jer vjeruju u njegovo ime. Oni nisu rođeni od krvi ni od tjelesne volje ni od čovječije volje, nego od Boga.“ (Jovan 1:12-13)

„Jer ništa nismo donijeli na svijet, pa ne možemo ništa ni odnijeti s njega. Dakle, kad imamo hranu, odjeću i zaklon, budimo zadovoljni time. Oni koji su odlučili da se obogate upadaju u iskušenje i zamku i u mnoge nerazumne i štetne želje, koje guraju ljude u uništenje i propast. Jer je ljubav prema novcu korijen svakog zla i zbog nje su neki odlutali od vjere i nanijeli sebi mnoge patnje. A ti, Božji čovječe, bježi od toga. Teži za pravednošću, odanošću Bogu, vjerom, ljubavlju, istrajnošću, blagošću. Bori se u dobroj borbi vjere, osvoji vječni život na koji si pozvan...“ (1. Timoteju 6:7-10)

„Ako me volite, držite moja uputstva.“ (Jovan 14:15)

„Ovdje je istrajnost svetih, koji drže Uputstva Božja i vjeru Isusovu.“ (Otkrivenje 14:12)

Šta su ljudi govorili o Hristu?

Neki ljudi tvrde da je Isus bio legenda ili mit, da nikad nije postojao.

Istoričar Filip Šaf (Phillip Schaff) je napisao: „Postojanje Isusa Hrista sigurno je kao i moje vlastito postojanje.“

Dr F.F. Brus je izjavio: „Neki ljudi se igraju mitom,

legendom, idealom Isusa Hrista; oni koji to čine ne rade to na temelju istorijskih istraživanja!“

Čak i istorijski izvori kao oni Kornelija Tacita, rimskog historičara iz 1. vijeka, detaljno govore o Hristovoj ličnosti.

Josip Flavije, dobro poznati jevrejski historičar iz 1. vijeka govori o životu i smrti Isusa Hrista, i o tome kako je On tvrdio da je Mesija (Božji Pomazanik) čineći pri tom velika djela.

Intelektualci često vole reći kako duhovni i religijski interesi postoje samo zato da pomognu manje školovanim ljudima, da su samo neznalice i neškolovani ljudi zainteresovani za to kako upoznati Boga i da su oni jedini kojima Bog treba.

Međutim, evo nešto od onoga što su priznati intelektualci iz naše prošlosti i sadašnjosti rekli o svojim traženjima Boga kroz ličnost Isusa Hrista.

Jedan od najprofinjenijih velikana njemačke književnosti Johan Wolfgang fon Gehe, pjesnik i dramatičar, nazvao je Isusa ‘božanstvenim... Svetim Čovjekom’, napisavši: „Ako se Božanstvo ikada prikazalo na Zemlji, bilo je to u osobi Isusa Hrista.“

Dobitnik Nobelove nagrade Aleksandar Solženjicin, priznat u svijetu zbog svojih velikih literarnih postignuća, otvoreno govori o svojoj vjeri u Isusa Hrista i o tome kako ga je za boravka u Gulagu jedan ljekar Jevrejin pridobio za Hristovu vjeru.

Pisci poput Lava Tolstoja i brojnih drugih književnika, utvrdili su kako je Božji Duh potpuno izmijenio njihove živote.

Lav Tolstoj, slavni ruski pisac, veći dio svog života proživio je kao ateista, ali je pred kraj života izjavio: „Trideset i pet godina svog života prihvatao sam svijet kao nihilista – ne kao revolucionarni socijalista, nego kao čovjek koji ni u šta ne vjeruje. Prije pet godina do mene je doprla vjera. Povjerovao sam u doktrinu o Isusu i cijeli moj život je doživio iznenadnu promjenu – život i smrt prestali su biti zli. Umjesto očajja, iskusio sam zadovoljstvo i sreću koju smrt ne može oduzeti.“

Vjerovatno najveći književni genije svih vremena, Vilijam Šekspir, rekao je prije smrti: „Predajem svoju dušu u ruke Boga, moga Stvoritelja, potpuno vjerujući u Isusa Hrista, svog Spasitelja.“

Profesor Ambroz Fleming, vodeći engleski naučnik i pensionisani profesor elektrotehnike na Londonskom univerzitetu, rekao je o svojoj vjeri u Isusa: „U Bibliji nema ničega što bi naučniku prouzrokovalo probleme sa Isusom Hristom.“

Karl Bart, jedan od vodećih intelektualaca 19. vijeka, poznat kao „veliki švajcarski mislilac“, na pitanje koja mu je najdublja misao što ju je ikad izrekao, odgovorio je: „Isus me voli. To znam.“

Profesor Čarls Malek, bivši glavni sekretar Ujedinjenih nacija, govoreći o svojoj vjeri u Hrista, izjavio je: „Mi moramo odbaciti podjelu između Hrista i svemira, između razuma i vjere.“

Dug je spisak vodećih svjetskih mislilaca i naučnika koji su bili posvećeni vjernici. Među ostalima to su bili Robert Bojl (1627-1691), Antoan Lavoazije (1743-1794), Majkl Faradej (1791-1867), Džejms Klerk Maksvel (1831-1879), Gregor Mendel (1822-1884), Isak Njutn (1643-1727), Vilijem Heršel (1738-1822), Leonardo da Vinči (1452-1519), Džon Dalton (1766-1844), Karl Fridrih Gaus (1777-1855), Alesandro Volta (1745-1827), Luj Paster (1822-1895), Blez Paskal (1623-1662) i drugi.

4. Božje natprirodne intervencije i nauka

„Djevica koja rađa Hrista, Hristovo uskrsenje, uskrsenje Lazara, pa čak i starozavjetna čuda – sve se ovo naširoko koristi u svrhe vjerske propagande i vrlo je efikasno kod priprostih ljudi i djece.“¹⁰

Danas ima dosta naučnika koji se slažu sa ovim i predviđaju da će napredak znanja napokon slomiti vjeru u natprirodne događaje. 1937. godine je jedan njemački fizičar rekao: „Vjera u čuda mora korak po korak da odstupa pred postojanim i čvrstim napretkom naučne sile, a njen konačan poraz nesumnjivo je samo pitanje vremena.“

Ateista Ričard Dokins, profesor javnog poznavanja nauke na Oksfordskom univerzitetu i pisac knjige „Sebični gen“ („The Selfish Gene“), vjeruje da nam se to vrijeme brzo približava. „Mi radimo na tome da ... potpuno shvatimo svijet i sve što se u njemu nalazi“, rekao je u jednom televizijskom intervjuu.

Može li čovjek da odbaci patuljke i vile kao maštu, a da u isto vrijeme prihvati hranu sa neba (manu), Hrista rođenog od djevice, kao i Hristovo uskrsenje kao istorijske događaje u koje se može vjerovati? Ako čuda predstavljaju direktno kršenje zakona u prirodi, kako onda razuman čovjek može da vjeruje da se ona uopšte mogu desiti?

Isusovo natprirodno začéće

Iz biologije znamo da bi bila istinita priča o tome da je Isus rođen od djevice, Y hromozom morao biti stvoren ni iz čega u Marijinoj jajnoj ćeliji, jer Marija nije posjedovala genetski materijal za rađanje muškog djeteta. Znači li to da je biblijski

¹⁰ Richard Dawkins, “Snake Oil and Holy Water.”

izvještaj o Isusovom začecu potpuna izmišljotina? Ako ne vjerujemo da postoji Tvorac, ako vjerujemo da je priroda ovakva kakva jeste sama po sebi, da se ona nekako samoorganizovala i da u njoj vladaju uniformni zakoni – naš odgovor na ovo pitanje biće potvrđan.

Međutim, Sveto Pismo nam otkriva višu realnost o Isusovom identitetu. Biblijska tvrdnja je da je Isus začet Svetim Duhom (Matej 1:20). Kako to? „Duh“ (grč. pneuma; heb. ruah), sa najčešćim opisnim i prisvojnim pridjevima „sveti“, „Božji“, „Gospodnji“, „Hristov“... može se prevesti kao „dah životni“ (Postanje 2:7; Jov 33:4), od Boga (Propovjednik 12:7; Jov 34:14-15). Duh takođe predstavlja Božju prisutnost i silu (Psalam 139:7; Jovan 15:26), koji može na poseban način djelovati kroz posvećene nadahnute osobe (Matej 10:19-20; 12:28; 1. Solunjanima 4:8; 1. Jovanova 4:13) i čije prisustvo je neophodnost za spasenje (Efescima 4:30; Rimljanima 8:9; Galatima 4:6), što je jednako prebivanju Oca i Sina u vjernicima (Jovan 14:23,26; Galatima 2:20). Dakle, Duh je u ovom slučaju bio životodavna sila putem koje se utjelovio Sin Božji da bude rođen kao čovjek. „I Riječ postade tijelo i napravi sjenicu među nama, i gledali smo njegovu slavu, slavu kao jedinorođenog od Oca, punu blagodati i istine.“ (Jovan 1:14)

Isus je pitao svoje učenike: „Šta kažu ljudi, ko je Sin čovečiji?“ Oni mu odgovoriše: ‘Jedni kažu - Jovan Krstitelj; drugi - Ilija; a treći – Jeremija ili jedan od proroka.’ Tada ih on upita: ‘A šta vi kažete, ko sam ja?’ Simon Petar mu odgovori: ‘Ti si Hristos, Sin Boga živoga.’ ‘Blago tebi, Simone, sine Jonin,’ reče mu Isus, ‘jer ti to nije objavio čovjek, nego moj Otac, koji je na nebesima.’“ (Matej 16:13-17)

Ovaj pasus govori da je Otac koji je na Nebesima otkrio Petru da je Isus koji je bio na Zemlji niko drugi do Njegov Sin. Da je Isus Hrist Sin Božji tako je važno da je Jovan napisao pred

kraj svog jevanđelja: „Isus je pred učenicima učinio i mnoga druga čuda, koja nisu zapisana u ovom svitku. A ova su zapisana da biste vjerovali da je Isus zaista Hristos, Sin Božji, i da vjerujući imate život vječni u imenu njegovom.“ (Jovan 20:30,31)

Prva propovijed koju je Pavle održao nakon učenja jevanđelja od samog Hrista bila je eksplicitno vezana za pitanje Isusovog identiteta: „A zatim je u sinagogama odmah propovijedao Hrista, da je on Sin Božji.“ (Djela 9:20) Apostol Petar, koji je živio sa Isusom i slušao Njegove poruke iz prve ruke je rekao: „Mi smo povjerovali i spoznali da si ti Hristos, Sin živoga Boga.“ (Jovan 6:69) Hristovi učenici su takođe uzviknuli: „Zato vjerujemo da si izašao od Boga.“ (Jovan 16:30) Marta koja je bila bliska Isusova prijateljica i čula mnoga Njegova učenja rekla mu je ovako: „Da, Gospode, ja vjerujem da si ti Hristos, Sin Božji, onaj koji treba da dođe na svijet.“ (Jovan 11:27) Odmah nakon što je Filip propovijedio jevanđelje evnuhu, uslijedilo je priznanje vjere kao prethodnica krštenju: „A on reče: ‘Vjerujem da je Isus Hristos Sin Božji.’“ (Djela 8:37) Marko je konstatovao ko je Isus u prvom stihu svog jevanđelja: „Početak dobre vijesti o Isusu Hristu, Sinu Božjem.“ (Marko 1:1) Čak su i demoni to znali: „Šta mi imamo s tobom, Isuse, Sine Božiji?’ povikaše. ‘Jesi li ovamo došao da nas prije vremena mučiš?’“ (Matej 8:29) Kako su, dakle, demoni znali da je Isus Sin Božji? Jer su Ga poznavali od ranije! Ovi demoni su pali anđeli koji su nekad živjeli na Nebu. Kad je Lucifer zbačen s Neba, on je poveo trećinu pobunjenih anđela sa sobom (Otkrivenje 12:9). Tako su oni znali da je Isus jedini Sin Božji!

Jovan Krstitelj je posvjedočio: „Ja sam to vidio i svjedočim da je on Sin Božji.“ (Jovan 1:34)

Od svih svjedočanstava, najveće je ono od samog Boga Oca. Dvaput je On govorio s neba rekavši: „Ovo je Moj voljeni Sin.“ (Matej 3:17; 17:5) Isus je objavio: „Ja sam Sin Božji.“

(Jovan 10:36) On je rekao da je „jedinorođeni Sin Božji“ (Jovan 3:18).

Isus je očigledno bio siguran u svoj identitet i mesijansku misiju, i to je sve potvrdio i u doktrini i u djelima! On je vjerovao da je bio Božji poslanik i pomazanik koji je trebao da izvrši djelo spasenja – da ga je Bog ovlastio, opunomoćio, da govori za Boga i da ga je Bog vodio da izvrši taj zadatak. Prema tome, ono što je Isus rekao, rekao je i Bog. Ono što je Isus činio bio je Božji posao. Stoga zaključujemo da se Isusovo natprirodno utjelovljenje dogodilo sa jasnom svrhom i namjerom, kao potpuno opravdan i legalan čin u sklopu realizacije Božjeg plana spasenja.

Sam Isus kao čovjek je bio vrlo uravnotežena i stabilna ličnost, oličenje skromnosti i vrline, doslednosti i poštenja, tako da ne može biti govora o eventualnim poremećajima ličnosti koji uzrokuju pogrešno sagledavanje stvarnosti. Kod Isusa nema tragova iracionalnosti, neprikladnog ponašanja, paranoje ili bilo kakvih znakova neuravnoteženosti. On je demonstrirao najveći mogući sklad između riječi i praktičnog djelovanja i potvrdio sve što je govorio.

Čuda i nauka

Biblijski hrišćani smatraju da je Bog umiješan u cio tok ljudske istorije, da On djeluje u ljudskoj istoriji. Međutim, postoje događaji kada Bog na jedan neuobičajen način djeluje u ljudskoj istoriji, i mi te događaje nazivamo čudima. To su određeni događaji ili zbivanja koja mi pripisujemo posebnoj, naročitoj Božjoj aktivnosti.

U Bibliji je zapisan veliki broj čuda. Jedno od najvećih čuda koje je opisano u Svetom Pismu jeste Hristovo uskrsenje. Ovo čudo je bilo od ranih početaka negirano i čak ismejavano. U Djelima apostolskim, u 17. glavi, od 18. do 32. stiha je opisana veličanstvena propovijed apostola Pavla u Atini. Međutim,

onog momenta kada je apostol Pavle spomenuo uskrsenje, grčki racionalisti su se grohotom nasmijali. Jedan paralelan slučaj, vrlo sličan prethodnom, nalazimo isto u Djelima 26:23-24: „Da Hristos treba da strada i da će, kao prvi koji će uskrsnuti iz mrtvih, objaviti svjetlost i ovom narodu i drugim narodima. Dok je to govorio u svoju odbranu, Fest je uzviknuo: ‘Ti si poludio, Pavle! Velika učenost pomutila ti je razum!’“

Čuda su napadana i sa filozofske, i sa naučne strane, pa čak i teološke. Nauka zaista pokušava da izbací sva čuda iz svojih objašnjenja prirode. Naučnici, a i drugi, hvale se kako je nauka protjerala sva božanstva, pa samim tim i sva čuda iz prirode: „U prirodi vladaju prirodni, naučni zakoni koji su nepromjenljivi. Priroda je jedan samodovoljan sistem sa svojim zakonima i ništa spolja ne može da utiče i da mijenja te prirodne zakone.“ Tako, dakle, ne ostaje mjesta čudima. Prirodna nauka dakle, ne dozvoljava nikakva čuda.

Da bismo dobro razumjeli kako da branimo naše vjerovanja u čuda, mi prvo moramo shvatiti šta su čuda i koje vrste čuda postoje. Čuda jesu, zaista, odstupanja od nekog prirodnog toka zbivanja koji se dešava na našoj planeti Zemlji. Ako to čuda zaista jesu, mi moramo da ih razmatramo, zaista, u okviru prirodnih zakona, i mi ćemo sva čuda podijeliti na dvije kategorije, u odnosu na dva osnovna prirodna zakona.

Dva osnovna prirodna zakona koja važe, bar u našem univerzumu, jesu Prvi i Drugi zakon termodinamike. Prvi zakon govori o tome, da u jednom zatvorenom sistemu ne može ništa novo da nastane niti da se uništi u onom bukvalnom smislu riječi. Dakle, u jednom zatvorenom sistemu ne može ništa novo da se dometne ili da se oduzme. A drugi zakon kaže, da u zatvorenom sistemu bez dotoka energije nastupa entropija, degradacija – povećava se nered. Na osnovu ova dva prirodna zakona, mi možemo sva čuda da podijelimo na čuda prvog stepena i čuda

drugog stepena.

Koja su čuda prvog stepena? Čuda prvog stepena su ona koja zahtijevaju specijalno stvaranje. Znači, ona prkose prvom zakonu koji govori da se u jednom zatvorenom sistemu ne može ništa ni dometnuti ni istinski oduzeti. Prema tome, svaki događaj u kojem se energija ili materija (ili organizacija) poveća u izolovanom sistemu, jeste čudo koje se odnosi na ovaj prvi zakon i on zahtijeva jedno specijalno stvaranje.

Kao primjer možemo da navedemo proces stvaranja, onda umnožavanje lepinja i riba koje je Isus učinio. To su prvostepena čuda ili čuda prvog reda, pošto dobijamo novu informaciju. Recimo, u Knjizi Proroka Danila, rukopis koji se pojavio na zidu Baltazarove palate je isto čudo prvog reda. Onda, pošto život shvatimo kao jedan oblik energije, onda je uskrsenje čudo prvog reda.

Koja su čuda drugog reda? Čuda drugog reda jesu ona koja se odnose na drugi osnovni zakon prirode, znači, zakon o entropiji. U prirodi ne postoji ni jedan izolovani proces. Na bilo koji proces ili stanje ili predmet u prirodi, djeluju raznorazne okolnosti, raznorazni drugi procesi i stanja. Dakle, ne postoji izolovani proces. Vanuobičajeno, vanstatističko djelovanje na obim ili na brzinu ili na stopu kojom se jedan proces dešava, jesu čuda druge vrste. Ta čuda ne zahtijevaju specijalno stvaranje, nego uobičajeni proces u prirodi, prostim jezikom rečeno, biva narušen.

Da navedemo neka i od tih čuda. Recimo, stišavanje bure na Galilejskom jezeru. To nije nikakvo specijalno stvaranje. Bura bi se sigurno stišala. Znači, bura se stišava nekom stopom. Ubrzavanje te stope je čudo drugog reda. Ona bi se stišala, ali Bog je u stanju da nju stiša mnogo brže. Čudo drugog reda je i abnormalno hvatanje riba od strane učenika, kada je Isus zatražio da ponovo bace svoje mreže. Znači, to su čuda drugog reda.

Ona uključuju samo neuobičajeno statističko odstupanje od harmonije stanja, i okvira u kome neki proces fluktuiraju.

Međutim, n mora da uvijek bude ubrzavanje. Recimo, kod čuda koje se desilo kada je Jošua Nunov osvajao obećanu zemlju, nije se radilo o ubrzavanju, nego o usporavanju jednog prirodnog procesa. Naime, ovdje se radilo o drastičnom usporenju rotacije Zemlje oko svoje ose i rotacije Mjeseca oko Zemlje. (Jošua 10:11-14)

U kategoriju prvostepenih čuda može da učestvuje samo Bog, a u čudima drugog stepena ne mora obavezno da učestvuje Bog. Čuda druge kategorije može da čini i đavo. Mi nekada upotrebljavamo izraze: lažna i istinska čuda. To je opravdano sa biblijske tačke gledišta, ali sa naučne tačke gledišta, takav izraz bi bio neopravdan, jer đavo čini istinska čuda u odnosu na prirodne zakone. U Bibliji postoji 89 prvostepenih i 127 drugostepenih čuda.

Čudo ne mora obavezno da ukida prirodni zakon. Čudo može da ga modifikuje ili jednostavno da prirodni zakon ne dođe do izražaja. Kada je Isus koračao po Galilejskom jezeru, On nije ukinuo Arhimedov zakon, nego je On samo pokazao da je Božja sila iznad Arhimedovog zakona. Da nije ukinut Arhimedov zakon vidi se iz toga da kada je Petar počeo da korača po jezeru, čim je izgubio vjeru u božansku silu, upao je u vodu. Dakle, zakoni nisu poništeni, oni nisu ukinuti, nego čudo jednostavno pokazuje da se radi o nekoj posebnoj sili.

Da bismo na pravi način razumjeli prava i lažna čuda, moramo da se pozabavimo sa elementima koje jedno čudo sadrži.

Koji su elementi jednog čuda? Elementi jednog čuda su: psihološki, kauzalni (ili uzročni) i teleološki.

Psihološki momenat se sastoji u tome, što su čuda izuzetno rijetki događaji i kod nas izazivaju psihološku reakciju začuđenosti, pa i zaprepašćenja.

Kauzalni ili uzročni – svako čudo mora imati neki adekvatni uzrok iza sebe. Bilo bi apsurdno tvrditi da se neko čudo dešava bez uzroka.

Treći (teleološki) dolazi od grčke riječi „teleos“, što znači: kraj, svrha nečega i vrlo je važan da bismo razlikovali prava i lažna čuda. Jer, rekli smo da se sa nekog vanbiblijskog aspekta, Sotonina čuda ne mogu da proglašavaju za lažna čuda.

U ljudskom iskustvu dešavaju se razni čudnovati događaji. Ali nije svaki od njih „čudo“. Biblijska kriteriologija uključuje i druge elemente. Koje? Kauzalitet. U nekim slučajevima radi se prosto o slučajnostima, dok pri pravim čudima očigledna je nužnost čuda kao rezultata djelovanja natprirodne sile. Na primjer, u Djelima 3:1-8; 9:32-34 imamo izvještaje koji govore da apostoli nisu činili čuda zahvaljujući svojoj sili. U tim stihovima se stvarno govori da oni čine čuda u ime Isusa Hrista. Apostoli nisu bili čudotvorci. Oni su samo bili kanal preko kojih je Bog silom Svetog Duha činio čuda.

Teleološki kriterijum je, dakle, da čudo ima svrhu, očiglednu svrhu. Sa biblijske tačke gledišta, čudo ima svrhu da doprinese širenju kraljevstva Božijeg, napretku čovjeka i njegovog spasenja. Ukoliko čudo nema tu svrhu ili se ne uklapa u cjelokupni koncept Biblije, ono je to, sa biblijske tačke gledišta, lažno čudo. Sa vanbiblijske tačke gledišta to je istinsko, pravo čudo. Zašto je Bog tako, čini nam se, škrt u činjenju svojih čuda? Zato što Bogu uopšte nije do zabave, do fasciniranja ljudi i sl. Njegova čuda su prilično rijetka zato što Njegova čuda obavezno imaju svrhu, imaju jedan pozitivan cilj, ona su vrlo ozbiljna, ona su božanstvena, dostojanstvena.

U postupanju Boga sa čovjekom mi vidimo mudrost kojom božanska pedagogija čuva čovjeka da blagoslove Božje milosti i starateljstva, zbog slabosti svoje prirode, ne pretvori u prokletstvo. Čuda koja je Bog činio nisu bila zasnovana na

određenom principu ili tehnici. Kada bi ljudi ipak pokušavali da od čuda naprave princip, Bog je svojom intervencijom pokazivao da od vjernosti Njemu, a ne stvari ili magičnoj tehnici, zavisi Njegovo odobravanje i blagosiljanje. Kada su Izraelci pokušali da izvojuju pobjedu protiv Filisteja pomoću Kovčega saveza (sa pločama Dekaloga), tada im je Kovčeg bio otet od strane Filisteja (vidi 1. Samuelova 4. glava). Isto tako, Izraelci su kadili bronzanoj zmiji, koju je Mojsije načinio vjekovima ranije, ali je vjerni kralj Jezeckija razbio zmiju da ne bi više služila kao sredstvo za idolopoklonstvo i magiju (2. Kraljevima 18:4). S druge strane, Sotona pokušava da zloupotrijebi manifestacije božanske sile, pripisujući samim ljudima, ritualima i stvarima princip čudotvorne moći. Dakle, postoji jako bitan razlog zašto Bog ne čini tako često čuda, a to je što Bog ne želi da ljudi postanu zavisnici od čuda. On želi da ljudi budu istinski povezani sa njim, ne zato što je On u njihovom životu činio čuda, nego zato što oni shvataju da Njegov karakter vrijedi bez obzira na to da li On čini čuda ili ne čini. Religija koja bi proizvela vjernika na osnovu čuda ne ide dalje od površnosti i fanatizma. Mi treba da smo religiozni zato što je to najbolji mogući odgovor na naše stvarne potrebe, zato što razumijemo šta je božanski karakter i svrhu života. Ali ljudi zaista mogu da postanu zavisnici od čuda, što vidimo u našoj svakodnevici. Mnogi su žrtve demonskih obmana i zavisnici od raznih „čudotvornih“ rituala, upravo zato što odbacuju biblijske istine i dovode sebe u položaj podložnosti lažima (vidi: 2. Solunjanima 2:9-12).

Dakle, pravo čudo poznajemo po njegovoj svrsi. Uzmimo jedan primjer. Kada je na Karmelu trebalo da se razluči između pravog (biblijskog) Boga i lažnog (Bala), na Ilijinu molitvu Bog je spustio oganj i spalio žrtvu. Učinio je pravo čudo.

Međutim, znamo da Otkrivenje spominje da će ponovo biti spušten oganj, i da će to biti „lažno“ čudo. Jednom je isti događaj

pravo, istinsko čudo, a drugi put je to, sa biblijskog stanovišta, lažno čudo. I Otkrivenje to otvoreno kaže, da će đavo činiti lažna čudesa. Kako to da se isti događaj sa biblijskog aspekta potpuno suprotno vrednuje? To se može razumjeti samo u kontekstu značenja ovih čuda, a njihovo značenje se izvodi iz učenja Biblije. Naime, na Karmelu vatra nije pala tek tako, nego je pala da bi spalila žrtvu. U Novom savezu žrtveni sistem više ne važi. Svi oni koji vjeruju da to važi, oni će vjerovati i u to čudo. Ali ne postoji ispravna teleološka argumentacija koja može da opravda takvo čudo u novosavezno vrijeme. Mi smo obaviješteni kroz Bibliju šta je to lažno čudo, ali sada možemo da razumijemo i zašto je to lažno čudo. Ovaj kriterijum je primjenljiv i za ostala „prava“ i „lažna“ čuda.

Napokon možemo da kažemo nekoliko rečenica u vezi sa Hristovim uskrsnjem, pošto je to vrlo napadano čudo u Bibliji. Čim postoji Tvorac, Davalac života, čim mi konstatujemo da postoji život, mi moramo da vjerujemo u uskrsenje. Ili je uskrsla mrtva materija sama od sebe kako nas uče evolucionisti, ili uskrsenje iza sebe ima adekvatnu silu. Vjerovanje u ovo drugo je vrlo, vrlo logičnije. Hrist nije uskrsao, da tako kažemo, sam od sebe, nego Njegovo uskrsenje ima adekvatan razlog ili uzrok u životodavnoj sili Božjoj. A da vječiti mrtvac, materija, sam sebe oživi, to je apsurdna misao. Znači, mora biti živ da bi oživeo, a mora biti mrtav da bi bio oživljen. Dakle, ako nam neko kaže da se ne može vjerovati u Hristovo uskrsenje, to nije tačno. Nego naprotiv. U Hristovo uskrsenje je mnogo logičnije vjerovati nego povjerovati u „uskrsenje Majke prirode“ koje propovijedaju evolucionisti. Svi ljudi, dakle, vjeruju u uskrsenje. Ili ćemo vjerovati u Hristovo uskrsenje, i u božansko stvaranje u početku, ili ćemo vjerovati u jedno drugo uskrsenje, da vječiti mrtvac – materija, sam sebe oživi. Bog je taj koji daje smisao nastanku svemira, Bog je taj koji daje smisao složenosti univerzuma, Bog

jedini daje smisao objektivnim moralnim vrijednostima, i napokon Bog je taj koji daje smisao uskrsenju! Bog se takođe može doživjeti i Bogu se može vjerovati.

U prilog tome svjedoči i činjenica da mi možemo biti učesnici jednog čuda, a to je istinsko čudo i ono spada u prvostepeno čudo. To je čudo novorođenja. Čudo novorođenja spada u prvostepena čuda. Kako to znamo? Postoji nekoliko mjesta u Bibliji gdje se upotrebljava riječ „bara“, kao termin za božansko stvaranje. Upotrebljava se u 1. glavi, 1. stihu, 1. Knjige Mojsijeve, upotrebljava se u još nekim stihovima, ali je vrlo zanimljivo da se taj pojam upotrebljava u Psalmu 51:10 gdje psalmista kaže: „Stvori mi, o Bože, čisto srce i obnovi duh u meni.“

Dakle, proces novorođenja zahtijeva natprirodnu božansku intervenciju, i to mi vidimo iz mnogo stihova u Bibliji, kao što je onaj u Knjizi Proroka Jeremije, gdje Bog govori da „ne može leopard da mijenja svoje šare, da Etiopljanin ne može da mijenja svoju kožu“ (Jeremija 13:23), što je genetički determinisano, i onda on prelazi na dobro ili zlo, što nam implicitno govori da postoji neka naša, da tako kažemo, pogrešna unutrašnja struktura koja nije izašla pogrešna iz Njegovih ruku, nego je devijantna zbog grijeha. I vidimo, Bog mora da učini jedno čudo. To je čudo novorođenja, jedna natprirodna intervencija, da bismo bili nanovo rođeni. Ujedno, to je preduslov da u budućnosti budemo sudionici još većeg čuda koje Sveto Pismo opisuje kao uskrsenje svih koji su umrli u Hristu i preobraženje u nepropadljivo tijelo koje će nositi Božju slavu u svu vječnost (vidi: 1. Korinćanima 15. glava).

Međutim, čudo novorođenja Bog ne čini nasilno. Mi sami moramo odlučiti da budemo aktivni učesnici tog procesa.

5. *Nauka objašnjava nastanak života i zato nam Bog nije potreban*

„Čarls Darwin nije htio da – kako se jednom izrazio – ubije Boga. Ali je ipak to učinio.“ (*Time* magazin)

„Teorija evolucije’ još uvijek je, kao što je i bila u Darvinovo vrijeme, veoma spekulativna hipoteza, u potpunosti lišena činjenica koje bi je direktno podupirale, kao što je i veoma daleko od onog po sebi evidentnog aksioma u koji bi neki od njenih agresivnijih zagovornika htjeli da povjerujemo.“¹¹

Ljudi su taoci društvene paradigme u kojoj žive i primaju obrazovanje. Ako ste možda u djetinjstvu i primili neke vjerske pouke, možete ih kasnije lako izgubiti kroz „edukaciju“ u škola i na časovima biologije. Tamo vas uče da „nauka“ i evolucija daju objašnjenje za nastanak i razvoj života. Teorija Čarlsa Darvina eliminiše potrebu za natprirodnim Tvorcem pokazujući kako prirodni procesi mogu da objasne rastuću složenost i raznolikost živih organizama. Tako se stiču sekularni i „racionalistički“ pogledi na svijet koji su, usput, i nimalo slučajno vrlo kompatibilni sa „potrebama“ naše pale prirode da se oslobodimo Boga i moralne odgovornosti.

Biolog Francisko Ajala rekao je da je Darwinov „najveći uspjeh“ to što je pokazao kako je razvoj života „rezultat prirodnog procesa, prirodne selekcije, bez bilo kakve potrebe da uvodimo Tvorca u objašnjenje“. Britanski biolog Ričard Dokins govorio je u ime mnogih kada je rekao da je Darwin „omogućio da čovjek postane intelektualno ispunjen ateista.“ Majkl Denton,

¹¹ Michael Denton, *Evolution: A Theory in Crisis* (Chevy Chase, Md.: Adler & Adler, 1986), 77.

molekularni biolog i ljekar iz Australije, složio se da je darvinizam „raskinuo čovjekovu vezu sa Bogom“ i samim tim ga „pustio da lebdi u kosmosu bez cilja“. Još je dodao: „Što se tiče hrišćanstva, pojava teorije evolucije... je bila katastrofa... Nestajanje vjere se vjerovatno može više pripisati propagiranju i zagovaranju darvinovske verzije evolucije u intelektualnim i naučnim krugovima nego bilo kom drugom faktoru.“

U stvari, istaknuti evolucionista Vilijam Provajn sa Kornel Univerziteta otvoreno je priznao da ako je darvinizam tačan, onda postoji pet neizbježnih implikacija: nema dokaza da postoji Bog; ne postoji život posle smrti; nema apsolutne osnove za ispravno i pogrešno; ne postoji krajnji smisao života; i ljudi uopšte ne posjeduju slobodnu volju.¹²

Međutim, ako se upustimo u ozbiljno istraživanje, brzo ćemo otkriti da ovdje nije riječ o slučaju religije protiv nauke; baš naprotiv, problem je u nauci protiv nauke. Sve više biologa, biohemičara, fizičara, astronoma i drugih naučnih istraživača – i to ne samo hrišćana – poslednjih decenija iznosi ozbiljne prigovore na teoriju evolucije, tvrdeći i dokazujući da se njeni veliki zaključci ponekad zasnivaju na tankim, nepotpunim ili pogrešnim podacima. Štaviše, savremena naučna saznanja uopšte ne idu u prilog teoriji evolucije, već je obaraju.

Čak i čuveni ateista Kaj Nilsen je jednom kazao: „Zamislite kad biste iznenada vidjeli knjigu... a onda me pitali šta je izazvalo nastanak knjige, i da ja na to odgovorim da nastanak knjige nije ništa izazvalo, nego je nastala sama od sebe. Vi to ne biste prihvatili.“

Kosmos kao i samo vrijeme imaju svoj početak u jednom trenutku u konačnoj prošlosti. Naučnici ovo označavaju kao

¹² Phillip E. Johnson, Darwin on Trial, 2d ed. (Downers Grove, 111.: InterVarsity Press, 1993), 126-27.

Stvaranje. Sve što postoji ima svoj uzrok, a svemir je nastao, pa samim tim i svemir ima svoj uzrok – to jest, Tvorca koji je sâm bez uzroka. Naučnici su zapanjeni otkrićem s kolikom i najsitnijom preciznošću je podešen život u svemiru. Čin Stvaranja je bio veoma uređen događaj koji je zahtijevao enormnu količinu podataka i svemir je od trenutka svog početka bio fino podešen do nepojmljive preciznosti za postojanje oblika života kao što smo mi sami. Beskonačno mala razlika u jačini gravitacione sile, ili desetina drugih konstanti i veličina bi učinilo da postoji svemir koji sprečava nastanak života umjesto što bi ga podržavao. Sve to nas dovodi do zaključka da iza tvorevine stoji inteligentan Tvorac.

Drugim riječima, ono što na prvi pogled izgleda kao nepobitan naučni argument u prilog evoluciji počinje da se raspliće prilikom pobližeg ispitivanja. Nova otkrića tokom proteklih godina navode sve veći broj naučnika da se suprotstavi Darwinu uz zaključke da je iza stvaranja i razvoja života stajao Inteligentan Tvorac.

„Rezultat ovih ukupnih nastojanja da se istraži ćelija – odnosno da se istraži život na molekularnom nivou – jeste jasan, glasan i prodoran povik ‘plan!’“ rekao je biohemičar Majkl Bih sa Lehigh univerziteta u svojoj pionirskoj kritici darvinizma. Potom je dodao:

„Zaključak inteligentno osmišljenog plana života prirodno proističe iz samih činjenica – a ne iz svetih knjiga ili vjerovanja vjerskih grupa... Opiranje nauke u prihvatanju zaključka da je život inteligentno isplaniran... nema opravdano utemeljenje... Mnogi ljudi, uključujući i mnoge važne i vrlo uvažene naučnike, naprosto ne žele da tu bude bilo čega drugog osim prirode.“¹³

¹³ Michael Behe, Darwin's Black Box (New York: The Free Press, 1996), 232.

Porijeklo života vjekovima dovodi u zabunu i teologe i naučnike. „Za mene je najčudesnija stvar egzistencija, sama po sebi,“ rekao je kosmolog Alan Sendlidž. „Kako je moguće da se neživa materija organizuje i počne da razmišlja o sebi samoj?“¹⁴

Zaista, kako je moguće? Darwinova teorija pretpostavlja da se nežive hemijske supstance, ako imaju na raspolaganju adekvatno vrijeme i okolnosti, mogu same po sebi razviti u živu materiju. Nesumnjivo je da je ovo stanovište vremenom postalo veoma prihvaćeno kod ljudi. Ali, da li postoje bilo kakvi naučni podaci koji bi podržali takvo vjerovanje?

„Naučna“ teorija nastala iz spekulacija

Sam Darwin je bio svjestan svog spekulisanja oko nastanka života. Evo njegovih riječi: „Često se kaže da su sada prisutni svi uslovi za prvo stvaranje živog organizma, koji su oduvijek mogli biti prisutni. Ali ako [i, da, koliko je veliko to „ako“] bismo mogli da zamislimo u nekoj *toploj barici*, sa prisutnim svim onim solima amonijaka i fosfora, svjetlošću, toplotom, elektricitetom, itd., da se hemijski stvara složen protein spreman da prođe kroz još složenije promjene, danas bi takva materija bila trenutno uništena ili bi je neki drugi agens apsorbovao, što nije mogao da bude slučaj prije nego što su stvorena živa bića.“¹⁵

Dakle, Darwin je bio prvi koji je iznio teoriju da je život nastao iz hemijskih supstanci koje su međusobno reagovale u nekakvoj „toploj barici“. On je vjerovatno potcijenio taj problem jer se tada uopšteno smatralo da se život nekako prirodno svuda razvija. Ljudi su vjerovali da će se crvi spontano razviti iz trulog mesa. Međutim, istovremeno sa objavljivanjem Darwinovog

¹⁴ George Johnson, “Science and Religion: Bridging the Great Divide,” The New York Times, June 30, 1998.

¹⁵ Francis Darwin, The Life and Letters of Charles Darwin (New York: D. Appleton, 1887), 202.

„Porijekla vrsta“, Frančesko Redi je pokazao da se u mesu koje se drži dalje od muva nikad ne stvore crvi. Potom je Luj Paster pokazao da vazduh sadrži mikroorganizme koji se mogu namnožiti u vodi, pružajući tako lažnu predstavu spontanog nastanka života. On je na Sorboni u Parizu objavio da se „nauka o spontanom stvaranju nikada neće oporaviti od smrtnog udarca u ovom jednostavnom eksperimentu.“

Onda su tokom 1920-tih godina neki naučnici rekli da se slažu sa Pasterom da se spontan nastanak života ne dešava u kratkom vremenskom rasponu. Međutim, oni su postavili teoriju da ako biste imali milijarde i milijarde godina – kao što je pokojni astronom Karl Sagan volio da kaže – onda bi se možda ipak i mogao dogoditi spontan nastanak života.

Ruski biohemičar Aleksandar Oparin je 1924. predložio da su se složeni molekularni nizovi i funkcije žive materije razvili iz jednostavnijih molekula koji su prije toga postojali na prvobitnoj Zemlji. Potom je 1928. britanski biolog Dž. B. S. Haldejn postavio teoriju da je dejstvo ultraljubičaste svjetlosti na prvobitnu Zemljinu atmosferu izazvalo zgušnjavanje šećera i aminokisjelina u okeanima, i onda se konačno iz ovog prvobitnog bujona pojavio i život.

Kasnije je dobitnik Nobelove nagrade Herold Jurej predložio da bi prvobitna Zemljina atmosfera pogodovala nastanku složenih organskih molekula. Jurej je bio savjetnik doktora Stenlija Milera na Univerzitetu u Čikagu, a upravo je Miler odlučio da ovo i eksperimentalno provjeri. Njegov eksperimentu je bio prekretnica u kome je on u laboratoriji simulirao atmosferu prvobitne Zemlje i potom pustio električno pražnjenje kroz nju kako bi simulirao efekte munje. Ubrzo je otkrio da su se stvorile aminokisjeline – gradivni elementi života. Sagan je rekao da je baš taj eksperiment najznačajniji korak u uvjeravanju mnogih

naučnika da je vjerovatno da život u kosmosu postoji u izobilju.¹⁶ Hemičar Vilijam Dej je rekao da eksperiment pokazuje da ovaj prvi korak u nastanku života nije slučajan događaj, već da je bio neizbježan.¹⁷ Astronom Herlou Šepli je rekao da je Miler dokazao da je „nastanak života u suštini automatski biohemijski razvoj stvari koji prirodno nastupi kada se ispune fizički uslovi za to.“¹⁸

Evolucionisti su neko vrijeme bili u euforiji. Ali je postojao veliki problem u vezi sa eksperimentom koji je poništio njegove rezultate. Miler i Oparin nisu imali nikakav stvaran dokaz da se prvobitna Zemljina atmosfera sastojala od amonijaka, metana i vodonika, koje je Miler koristio u eksperimentu. Oni su svoju teoriju zasnovali na fizičkoj hemiji. Htjeli su da dobiju hemijsku reakciju koja bi bila pogodna, pa su tako predložili da je atmosfera bila bogata tim gasovima. Oparin je bio dovoljno pametan i znao je da ako započnete sa inertnim gasovima kao što su azot ili ugljen-dioksid, nećete dobiti nikakvu reakciju. To prosto znači da su karte bile namještene da bi dobili rezultate koje su htjeli. Zapravo, Od 1980. godine naovamo, naučnici NASA-e su pokazali da prvobitna Zemlja nikada nije imala nikakav metan, amonijak ili vodonik. Ona se, umjesto toga, sastojala iz vode, ugljen-dioksida i azota – a apsolutno je nemoguće dobiti iste rezultate eksperimenta sa tom smjesom.

Da li je razumno vjerovati da živa materija može biti proizvod spontanijih hemijskih reakcija?

Živi sistem mora obavljati bar tri stvari: pretvarati energiju, čuvati informacije i razmnožavati se. Svi živi sistemi to

¹⁶ Robert Shapiro, *Origins* (New York: Summit Books, 1986), 99.

¹⁷ William Day, *Genesis on Planet Earth* (East Lansing, Mich.: House of Talos, 1979), 7.

¹⁸ Citirano u: S. Tax, ed., *Evolution After Darwin* (Chicago: University of Chicago Press, 1960), 1:57.

rade. Ljudi takođe obavljaju ove tri funkcije, iako ih bakterije obavljaju mnogo brže i efikasnije. Neživa materija to ne čini. Darwin vjerovatno nije mislio da bi bilo previše teško stvoriti živo iz neživog pošto se jaz između to dvoje njemu nije činio prevelikim, i nije imao predstavu o kompleksnosti ćelije. Međutim, istina je da je jednoćelijski organizam komplikovaniji od bilo čega što smo bili u stanju da stvorimo putem super kompjutera. Jedan čovjek je veoma maštovito – iako prilično tačno – opisao jednoćelijski organizam kao fabriku sa visokom tehnologijom, sve skupa sa vještačkim jezicima i sistemima za dekodiranje; centralnim memorijskim bankama koje čuvaju i daju impresivnu količinu informacija; preciznim sistemima kontrole koji upravljaju automatskim sklapanjem sastavnih djelova; mehanizmima kontrole rada i kvaliteta koji štite sistem od grešaka; sistemima sklapanja koji koriste principe prefabrikacije i modularne konstrukcije; kao i kompletnim sistemom za umnožavanje koji omogućava organizmu da se umnoži zapanjujućom brzinom.

Šta bi sve bilo potrebno da se izgradi živi organizam? U suštini krećete sa aminokisjelinama. One se javljaju u osamdeset različitih vrsta, ali se samo njih dvadeset nalazi u živim organizmima. Samim tim je problem u tome da se izoluju samo prave aminokisjeline. Potom se te prave aminokisjeline moraju međusobno povezati ispravnim redosledom kako bi se napravili proteinski molekuli. Ovdje govorimo o hemijskoj evoluciji. Njome ne bi upravljala nikakva pomoć iz spoljašnjeg svijeta. A postoji i mnogo drugih faktora koji komplikuju cijelu stvar, a koje treba imati u vidu. Primjera radi, drugi molekuli imaju tendenciju da brže reaguju sa aminokisjelinama nego što aminokisjeline reaguju međusobno. Sada ste suočeni sa problemom kako da eliminišete te strane molekule koje bi zakočile cio proces. Potom imate još jednu komplikaciju: postoji jednak broj lijevih i desnih

izomera aminokisjelina, a samo su lijevi zastupljeni u živom svijetu. Sada morate da izdvojite samo njih da biste ih povezali pravim redosledom. Takođe vam trebaju i prave vrste hemijskih veza – naime, peptidne veze – na pravom mjestu kako bi protein mogao da se savije u karakterističan trodimenzionalni oblik. U suprotnom on neće funkcionisati. Jedna stotina aminokisjelina mora se poređati tačno određenim redosledom kako biste napravili molekul proteina. A ne zaboravite da je to tek prvi korak. Stvaranje jednog molekula proteina ne znači da ste stvorili život. Sada morate da spojite čitav skup molekula proteina – možda njih dvije stotine – sa tačno određenim funkcijama kako biste dobili tipičnu živu ćeliju.

U živim sistemima uputstvo koje je potrebno u sastavljanju svega nalazi se u DNK. Svaka ćelija svake biljke i životinje mora imati molekul DNK. O njemu možete razmišljati kao o malom mikroprocesoru koji upravlja svime. DNK je u veoma bliskoj saradnji sa RNK u kontrolisanju ispravnog nizanja aminokisjelina. Ona može da ovo izvede putem biohemijskih uputstava – odnosno informacija – koje su zapisane na DNK. Stvaranje DNK i RNK bi bio još veći problem nego stvaranje proteina. One su mnogo složenije, a postoji i mnoštvo praktičnih problema. Primjera radi, sinteza ključnih djelova DNK i RNK nikada do sada nije uspješno izvedena osim pod veoma malo vjerovatnim uslovima koji ni najmanje ne naliče onima koji su navodno postojali na prvobitnoj zemlji. Klaus Doze sa Instituta za biohemiju u Maincu u Njemačkoj je priznao da su teškoće u sintetisanju DNK i RNK „u ovom trenutku nešto što ne možemo ni da zamislimo“.¹⁹

¹⁹ Klaus Dose, “The Origin of Life: More Questions Than Answers,” in *Interdisciplinary Science Reviews* 13 (1988), 348.

„Svemoćna“ slučajnost plus vrijeme

Naučnici su nekada vjerovali u ideju da slučajnost plus vrijeme donosi život, jer su takođe vjerovali u teoriju vječnog stanja svemira (steady-state). To je značilo da je svemir beskonačno star, a ko zna šta je sve moglo da se dogodi ako biste na raspolaganju imali beskonačno vrijeme. Međutim, sa otkrićem pozadinskog zračenja 1965. godine, u kosmologiji je teorija stvaranja postala sve dominantnija. Loše vesti za evoluciju su bile da je to značilo da svemir nije beskonačno star. Skorija istraživanja su potvrdila da Zemlja takođe nije veoma stara.

Matematička vjerovatnoća da dođe do sastavljanja živog organizma je tako astronomski mala da niko više ne vjeruje da se slučajnošću može objasniti nastanak života. Čak i kada biste optimizovali uslove, opet ne bi uspjelo. Kad biste uzeli sav ugljenik u svemiru i stavili ga na zemljinu površinu, omogućili mu da stupa u hemijsku reakciju najvećom mogućom brzinom, i ostavili ga tako milijardu godina, šanse da se stvori samo jedan funkcionalan molekul proteina bile bi jedan na prema 10 sa 60 nula. Majkl Bih j rekao da bi vjerovatnoća da se spoji samo stotinu aminokisjelina da bi se stvorio jedan molekul proteina pukim slučajem bila jednaka vjerovatnoći da čovjek sa povezom preko očiju pronade jedno označeno zrnce pijeska negdje u prostranstvima pustinje Sahare – i da to učini ne samo jednom, već tri puta. Frederik Hojl je to slikovito iskazao kada je rekao da je ovaj scenario vjerovatan isto koliko i tornado koji pređe preko otpada i slučajno sastavi potpuno ispravan boing 747.

Drugim riječima, praktično govoreći ta vjerovatnoća je ravna nuli.

Pošto su bez daljnjeg odbacili slučajnost kao objašnjenje za postanak života, naučnici su se okrenuli drugoj teoriji, koja kaže da mora postojati neki afinitet unutar samih aminokisjelina pomoću kojeg bi se one spontano povezale pravilnim

redosledom i izgradile proteinske molekule iz kojih se sastojе žive ćelije. Ova ideja je postala popularna nakon knjige izdate 1969. čiji je koautor bio Kenjon, a u kojoj se tvrdi da je nastanak života zapravo možda bio „biohemijski predodređen“ zbog ovih specijalnih afiniteta u hemijskim vezama. Ali rezultati kompjuterske analize su pokazali nepobitan zaključak da nizanje proteina nema nikakve veze sa hemijskim afinitetom.

„Sjeme života“ iz svemira

Poraženi naočigled nesavladivim preprekama za hemijsku evoluciju na zemlji, neki naučnici – uključujući i Krika, jednog od dvojice naučnika koji je otkrio DNK – iznose ideju da su gradivni elementi života došli odnekud iz svemira. Hojl i Vikramasinge spekulišu da su čestice veličine živih ćelija mogle da dospiju do zemlje, a da ih atmosfera ne sprži. U kosmosu bi mogao da ih zaštiti tanak sloj grafitne prašine od razornih zraka ultraljubičaste svjetlosti.

Ovu teoriju je potkrijepilo otkriće aminokisjelina u poznatom meteoru Murčison koji je pao na Australiju 1969.

Krik i Lesli Ordžel su otišli još dalje, tvrdeći da je spore života možda namjerno poslala na Zemlju nekakva napredna civilizacija, možda, kao što neki spekulišu, sa namjerom da od Zemlje naprave pustinju, zoološki vrt ili kosmički otpad.²⁰

Činjenica da naučnici istupaju sa ovakvim vrstama nastranih predloga pokazuje da naprosto nisu u stanju da zamisle bilo kakav način na koji bi život mogao da se prirodno razvije na Zemlji, i u tome su u pravu. Evo kako je to prokomentarisao Filip Džonson: „Kada naučnik Krikovog kalibra osjeća da treba da prizove u pomoć nevidljive vanzemaljce, vrijeme je da se

²⁰ Charles B. Thaxton, Walter L. Bradley, and Roger L. Olsen, *The Mystery of Life's Origin*, 194.

zapitamo da li je polje prebiološke evolucije zapalo u ćorsokak.²¹

Najveća rupa u ovoj teoriji je da ona ne rješava problem porijekla života. Razmislite o ovome: ako kažete da je život nastao negdje drugdje, to samo preseljava problem na drugu lokaciju! I dalje postoje iste prepreke.

Ostale teorije o nastanku života

1977. su naučnici u istraživačkoj podmornici „Elvin“, 800 metara ispod površine Pacifika zapadno od Ekvadora, otkrili neobične hidrotermalne gejzire na morskom dnu. U njihovoj blizini je bilo mnogo cjevastih crva, školjki i bakterija, čiji su primaran izvor energije sumporna jedinjenja iz gejzira. Od tada su pronađeni na desetine gejzira na raznim lokacijama ispod mora.

Ovo je navelo Džeka Korlisa, pomorskog biologa koji sada radi u jednom NASA centru, na zaključak da su možda ovi gejziri nekada obrazovali sredinu u kojoj je mogao da nastane život. Ali i ovo se pokazalo kao potpuno gubitnička teorija.

Još jedna hipoteza koju u skorije vrijeme popularizuju mediji je tvrdnja škotskog hemičara A.G. Kerns-Smita da je život nekako nastao u glini, čija kristalna struktura je imala dovoljnu složenost i nekako pogodovala sjedinjavanju prebiotičkih supstanci. Ali, kako bi glina mogla da bude u stanju da pruža informacije koje su potrebne da bi se supstance poređale na pravi način? Najviše što bi kristali gline mogli da urade je da pružaju informaciju o redosledu na veoma, veoma niskom nivou, i ona bi se stalno ponavljala. Da li tu ima poretka? Da. Ima li puno informacija? Ne. Upravo to i jeste kristal – ništa više od mnoštva istih prostih informacija. Njemu u velikoj mjeri nedostaje specifična kompleksnost koja je potrebna živoj materiji.

²¹ Phillip E. Johnson, Darwin on Trial, 111.

Naučnici koji se bave porijeklom života uvijek iznova ostanu kratkih rukava kada pokušaju da postavljaju teorije kako su supstance mogle da se razviju u živu materiju.

„Nakon preko trideset godina eksperimentisanja na porijeklu života u oblastima hemijske i molekularne evolucije mi smo prije došli do boljeg shvatanja koliko je ogroman problem porijekla života na Zemlji, nego što smo pronašli rješenje za njega. U sadašnjem trenutku se svaka diskusija o glavnim teorijama i eksperimentima na ovom polju završi pat-pozicijom ili priznanjem da ništa ne znamo.“²²

Od otvorenog evolucioniste sa Harvardskog univerziteta Stivena Džeja Goulda zatraženo je da napiše esej za časopis „Tajm“ da li će naučnici ikada rastumačiti kako je nastao život. Rezultat toga je bio neodređen i dvosmislen tekst koji je mnogo toga nagađao, ali se ni u jednom trenutku nije primakao iznošenju jedne hipoteze kako je život uspio da nastane iz neživog.²³

Prepreka za prihvatanje inteligentnog Tvorca

Kad ukrstimo argumente, postaje očigledno da ljudi koji vjeruju da je život nastao prirodnim putem moraju da imaju mnogo više vjere nego ljudi koji logično zaključče da postoji Intelligentan Tvorac.

Šta onda smeta da više naučnika izvuče taj zaključak? Mnogi i jesu izvukli taj zaključak. Ali nekima stane na put njihova lična filozofija. Ako su unaprijed ubijedjeni da ne postoji Bog, onda će oni, ma koliko ubjedljivi bili dokazi, uvijek reći: „Sačekajte malo i mi ćemo pronaći nešto bolje u budućnosti.“ Međutim, taj argument je metafizički. Naučnici nisu ništa

²² Klaus Dose, “The Origin of Life: More Questions than Answers,” *Interdisciplinary Science Review* 13 (1998), 348.

²³ Vidi: Stephen Jay Gould, “Will We Figure Out How Life Began?”, *Time*, April 10, 2000.

objektivniji od bilo koga drugog. Svi oni pristupaju pitanjima poput ovog sa svojim predrasudama.

Ljudi su oduvijek izmišljali objašnjenja koja im odgovaraju! Bog je postavio stvari na takav način da, ukoliko želite da „racionalizujete“, možete i to da uradite. Takav je ljudski um. Bog ga je takvim uspostavio iz određenog razloga, a to je ovaj: Bog je tako postavio stvari da ljudi treba da iznad sebe, na kraju krajeva, imaju onakav autoritet kakav izaberu.

Neko na to može kazati: „Da, ali i vi ste došli sa predrasudom da Bog postoji.“ Da li je to predrasuda? Mi, pored eksplisitnog otkrivenja Boga o sebi i svijetu kojem živimo, imamo apsolutno obilje dokaza koji ukazuju na Inteligentnog Tvorca.

Razumijevanje nauke i logično zaključivanje

Najrašireniji pogled na svijet je laički ili „zdravorazumski“. Većina ljudi ne dolazi do objektivne istine iz nekoliko razloga: 1) Polazjenje od sopstvenog čulnog iskustva ili oslanjanje na takva ograničena iskustva iz društva ili tradicije; 2) Površnost koja se zadržava na pojavnom i ne pokušava shvatiti suštinu i koja ni ne želi istinu; 3) Nekritičnost tj. vjerovanje u određene stavove, mišljenja i prakse bez njihove analize i provjere; 4) Nemetodičnost odnosno nedostatak metodologije za utvrđivanje činjenica; 5) Nesistematičnost tj. nepostojanje integrisanog sistema znanja u logično povezanu cjelinu.

Da bismo shvatili objektivu stvarnost moramo imati određenu platformu odnosno standarde na kojima gradimo. To se zove ideološka predkonceptija. Drugim riječima, mi moramo prepoznati validne standarde koji nisu uslovljeni našim čulnim iskustvima ili karakternim slabostima. I tu nam pomaže nauka kao primijenjena logika. Neko inteligentan je morao da stvori inteligentno organizovan svijet i kosmos. Iza zakona mora postojati Zakonodavac. Samo Onaj koji posjeduje životodavnu

silu mogao je da podari život svemu živom. Stvaranje i Stvoritelj su realnosti koje trebamo prihvatiti.

U drugom koraku provjeravamo šta je istina o Tvorcu u odnosu na ljudski rod i gdje se ta istina otkriva. Neprikosnoveni standard kako sa aspekta istine tako i moralne superiornosti nalazimo u knjizi koju nazivamo Biblija ili Sveto Pismo. Autoritet onoga ko govori prepoznajemo i priznajemo zato što shvatamo da je to istina, te po smislenosti i logici stvari koje se sve zajedno mogu uklopiti i sistematizovati u jedan veliki mozaik znanja i istine.

Tako dolazimo do pozitivne religije. Religija je pozitivan odnos između apsolutnog subjekta (Boga) koji je davalac otkrivenja, i relativnog subjekta (čovjeka), koji je primalac otkrivenja, te je ona dakle zasnovana najprije na Bogom danom otkrivenju (koje sam čovjek nikad ne bi otkrio) i čovjekovom ličnom odnosu sa Bogom (iskustvom). Ako je Bog davalac otkrivenja, ako je Bog stvaralac svijeta i u isto vrijeme davalac otkrivenja u kojem je saopštio neke prirodno-naučne činjenice o svijetu koji je stvorio, onda ne bi trebalo da bude suprotnosti između religije i nauke. Potencijalni konflikt nastaje iz pogrešnih pretpostavki iz domena religije (iskonstruisanih dogmi) ili pogrešnih pretpostavki iz domena nauke. Vrlo je važno zapaziti da religija pokriva viši ideološki domen naših pogleda na svijet i život, moralnost i duhovnost, dok je nauka progresivna, nije sveznajuća i nije sposobna da riješi sve probleme, prosto zato jer je ograničena ljudskim ograničenjima i (ne)sposobnostima.

Ali i Biblija i nauka su izvori naših informacija. Kako definišemo odnose među njima? Prvo sa aspekta Biblije: a) informacije su date ili otkrivene u Bibliji; b) određene informacije su neotkrivene u Bibliji. U odnosu na nauku, stvari mogu biti: a) dostupne naučnoj metodologiji; b) nedostupne naučnoj metodologiji. Kada ukrstimo ovu podjelu, dobijamo 4 domena: 1) Dato

u Bibliji, a dostupno naučnoj metodologiji; 2) Nedostupno naučnoj metodologiji, a dato ili otkriveno u Bibliji; 3) Nije otkriveno u Bibliji, a dostupno naučnoj metodologiji (legitimni domen nauke); 4) Nije otkriveno u Bibliji, a nedostupno je i naučnoj metodologiji.

Legitimni domen nauke je onaj dio realnosti koji sadrži problematiku za čije je rješavanje nauka mjerodavna. Naučnom metodologijom se može prodrijeti u određeni dio realnosti gdje Biblija ne daje odgovore. Naravno ne zato što ih nadahnuće nije moglo dati, već što se ona prevashodno bavi spasenjem čovjeka. Drugim riječima, pravilno shvaćene, i Biblija i nauka imaju svrhu za nas. Nauka nam takođe otkriva Stvoritelja, pomaže da bolje upoznamo čudesa stvaranja. Koristeći naučna otkrića možemo da unapređujemo organizaciju društva i kvalitet života. Razvoj nauke nam pomaže i da bolje shvatimo interakcije u stvorenom svijetu, tako da mu prilazimo sa više odgovornosti. Dakle, legitimni domen nauke pokriva pitanja koja nisu ekstremno važna za religiju, ali su značajna za nauku. Kao što su recimo: od čega se sastoji voda, kako funkcionišu ćelije, kako rastu embrioni, itd. Od nauke se očekuje da bude objektivna, zasnovana na primijenjenoj logici i potvrđenim činjenicama. (Problem je ako nauka insistira na ideološkoj pozadini kao što su ateizam i teorija evolucije koje apriori isključuju inteligentni dizajn.) Napokon, nauka mora da bude humana, posvećena dobiti čovjeka, da bi imala legitiman domen.

Zaključivanje uz pomoć analogija

Metod analogije je u 19. vijeku opisao astronom Džon F. V. Heršel, koji je napisao: „Ukoliko je analogija dvije pojave veoma slična i upadljiva, a istovremeno je i uzrok jedne od njih veoma očigledan, onda teško da je moguće odbiti da se prizna djelovanje analognog uzroka u drugoj analogiji, iako ona sama

po sebi nije toliko očigledna.“²⁴

Ako mi možemo vidjeti pisane informacije – pa bila to slika na zidu pećine ili roman sa nekog veb sajta – i ako iza njih stoji nekakva pamet, zar onda to ne bi bilo tačno i za samu prirodu? Drugim riječima, ono što je šifrovano na DNK u svakoj ćeliji svakog živog stvorenja su prosto i jednostavno pisane informacije. U našem jeziku se koristi abeceda od trideset slova; u DNK postoji hemijska abeceda od četiri slova, koja se različitim redosledom spajaju i obrazuju riječi, rečenice i pasuse. Sve to obuhvata sva uputstva koja su potrebna da bi se upravljalo nad funkcionisanjem ćelije. Oni bilježe u kodifikovanom obliku uputstva kako da ćelija napravi protein. To funkcionise baš onako kao što i nizovi slova iz abecede funkcionišu u jeziku.

Dakle, kada vidimo pisani jezik, možemo na osnovu iskustva da zaključimo da ono ima svoj inteligentan uzrok. I možemo se legitimno poslužiti analogijom i logikom i zaključiti da su ogromne sekvence informacija u DNK takođe posjedovale inteligentan uzrok. Samim tim, to znači da je život na zemlji došao od „nekoga“ umjesto iz „nečega“. Ovo je moćan i ubjedljiv argument. Šta je sa obiljem informacija koje sadrži DNK svake biljke i životinje? Svaka ćelija u ljudskom tijelu sadrži više informacija nego što ima u svih trideset tomova enciklopedije „Britanika“. Svakako je onda logično izvesti zaključak da to nije slučajan proizvod spontanog procesa u prirodi, već nepogrešiv znak Intelligentnog Tvorca.

Nano naučnik Džejms Tur, profesor na Katedri za hemiju i Centru za nano-nauku i nano-tehnologiju pri univerzitetu Rajs, sa doktoratom iz organske hemije na univerzitetu Perdju i postdoktorskim radom na Stenfordu i na univerzitetu u državi

²⁴ J. F. W. Herschel, Preliminary Discourse on the Study of Natural Philosophy (London: Longman, Rees, Orme, Brown and Green, 1831), 149.

Viskonsin, nalazi se na glavnom frontu proučavanja molekularnog svijeta.

Napisao je preko sto četrdeset članaka na temu tehnološkog istraživanja i autor je sedamnaest patenata u SAD.

„Ja zarađujem za život praveći molekule“, rekao je kada se jednom predstavljao. „Ne možete ni da zamislite koliko je težak taj posao.“

Cilj njegovog izlaganja nije bio da zasjeni publiku opisima svojih najnovijih visokotehnoloških napora u cilju pohranjivanja ogromne količine informacija na mikroskopskom nivou, što bi zamijenilo silikonske čipove koji su glomazni u poređenju sa njima. Umjesto toga, cilj mu je bio da opiše nešto drugo što je otkrio dok je sve dublje i dublje zadirao u zadivljujuća čuda na molekularnom nivou: otiske prstiju Inteligentnog Tvorca.

„Ja sa strahopoštovanjem gledam šta je On učinio kroz svoju tvorevinu“, rekao je. „Samo amater koji ne zna ništa o nauci može da kaže da vas nauka odvlači od religije. Ako zaista proučavate nauku, ona će vas približiti Bogu.“²⁵

²⁵ Candace Adams, “Leading Nanoscientist Builds Big Faith,” Baptist Standard, March 15, 2000.

6. Odakle potiče ideja o „milionima godina“?

Danas većina ljudi na svijetu, uključujući većinu ljudi u crkvama, uzima zdravo za gotovo da su Zemlja i univerzum stari milionima i milionima ili čak milijardama godina. Javne škole podučavaju ove ogromne vjekove i svako ko to preispituje biva izvrgnut podsmijehu. Ali nije uvijek bilo tako i važno je razumjeti kako se ta promjena dogodila i zašto.

Rani počeci geologije

Geologija, kao zasebno polje nauke sa sistematskim teren-skim studijama, sakupljanjem i klasifikacijom stijena i fosila, te razvojem teorijskih rekonstrukcija istorijskih događaja koji su formirali te slojeve i fosile, stara je samo oko 200 godina. Prije toga, još u starogrčko doba, ljudi su primjećivali fosile u stijenama. Mnogi su vjerovali da su fosili ostaci nekadašnjih živih bića pretvorenih u kamen, a mnogi rani hrišćani (uključujući Tertulijana, Hrizostoma i Augustina) pripisivali su ih Nojevom potopu. Ali drugi su odbacili ove ideje i smatrali fosile bilo šalom prirode, proizvodima stijena obdarenih životom u nekom smislu, kreativnim djelima Boga, ili možda čak i sotoninim prevarama. Rasprava je konačno riješena kada je Robert Huk (1635–1703) mikroskopskom analizom fosilnog drveta potvrdio da su fosili mineralizovani ostaci bivših živih bića.

Prije 1750. godine jedan od najvažnijih geoloških mislilaca bio je Nils Stinsen (1638–1686) ili Steno, danski anatom i geolog. Uspostavio je princip superpozicije, naime da se slojevi sedimentnih stijena talože uzastopno, u osnovi horizontalno, tako da se donji sloj taložio prije onog iznad njega. U svojoj

knjizi *Forerunner* (1669) izrazio je uvjerenje u otprilike 6000 godina staru zemlju i da je Nojev potop taložio slojeve kamenih stijena koji su nosili fosile. Tokom sledećeg stoleća, nekoliko autora, uključujući engleskog geologa Džona Vudvarda (1665–1722) i njemačkog geologa Johana Lehmana (1719–1767), napisali su knjige koje su u osnovi pojačavale taj stav.

U poslednjim decenijama 18. vijeka, neki francuski i italijanski geolozi odbacili su biblijski izvještaj o Potopu i pripisali kamene zapise prirodnim procesima koji su se događali tokom dužeg vremenskog perioda. Nekoliko istaknutih Francuza takođe je doprinijelo ideji o milionima godina. Široko cijenjeni naučnik Komte de Bufon (1707–1788) zamišljao je u svojoj knjizi *Epohe prirode* (1779) da je Zemlja nekada bila poput vruće rastopljene kugle koja se ohladila da bi dostigla današnje stanje tokom oko 75000 godina (iako njegov neobjavljeni rukopis kaže oko 3.000.000 godina). Astronom Pjer Laplas (1749–1827) predložio je nebularnu hipotezu u svojoj knjizi *Izlaganje sistema svemira* (1796). Ova teorija pretpostavlja da je Sunčev sistem nekada bio vruć, vrteći oblak gasa, koji se tokom dugih vjekova postepeno hladio i kondenzovao formirajući planete. Žan Lamark, specijalista za ljuskare, zagovarao je teoriju biološke evolucije tokom dugih vjekova u svojoj *Filozofiji zoologije* (1809).

Abraham Verner (1749–1817) bio je popularni profesor mineralogije u Njemačkoj. Vjerovao je da se većina zemljine kore taložila hemijski ili mehanički polako smanjujući globalni okean tokom otprilike milion godina. Bila je to elegantno jednostavna teorija, ali Verner nije uspio uzeti u obzir fosile u stijenama. To je bila ozbiljna greška, jer fosili govore mnogo o tome kada i koliko brzo su se sedimenti taložili i pretvorili u kamen. Mnogi od najvećih geologa 19. vijeka bili su Vernerovi učenici, koji su bili pod uticajem njegove ideje o vrlo dugoj istoriji za

zemlju.

U Škotskoj je Džejms Haton (1726–1797) razvijao drugačiju teoriju zemaljske istorije. Studirao je medicinu na univerzitetu. Nakon studija na neko vrijeme je preuzeo porodično poljoprivredno gazdinstvo. Ali ubrzo je otkrio svoju pravu ljubav: proučavanje zemlje. 1788. objavio je članak u časopisu i 1795. knjigu, oboje pod naslovom *Teorija o Zemlji*. Predložio je da se kontinenti polako erodiraju u okeane. Ti sedimenti su postepeno očvršćavani unutrašnjom toplinom zemlje, a zatim su podizani potresima da postanu nove kopnene mase koje će kasnije biti erodirane u okeane, otvrdnute i povišene. Prema njegovom mišljenju, istorija Zemlje bila je ciklična i izjavio je da ne može pronaći dokaze o početku u kamenom zapisu, što bi istoriju Zemlje učinilo neograničeno dugom.

Debata katastrofista i uniformista

Ni Verner ni Haton nisu obraćali previše pažnje na fosile. Međutim, početkom 1800-ih Žorž Kivje (1768–1832), poznati francuski uporedni anatom i paleontolog kičmenjaka, razvio je svoju katastrofičnu teoriju istorije Zemlje. Najjasnije je to izraženo u njegovom *Diskursu o revolucijama površine Zemlje* (1812). Kivje je vjerovao da su tokom dugih, nebrojenih vjekova zemaljske istorije mnoge katastrofalne poplave u regionalnom ili gotovo globalnom opsegu uništile i zatrpale stvorenja u sedimentima. Sve ove katastrofe, osim jedne, dogodile su se prije stvaranja čovjeka.

Vilijam Smit (1769–1839) bio je inženjer za navodnjavanje i geodeta koji je tokom svog rada po Velikoj Britaniji bio fasciniran slojevima i fosilima. Kao i Kivje, imao je katastrofični pogled stare zemlje na istoriju Zemlje. U tri djela objavljena od 1815. do 1817. predstavio je prvu geološku kartu Engleske i Velsa i objasnio poredak i relativnu hronologiju stijenskih

formacija definisanih određenim karakterističnim (indeksnim) fosilima. Postao je poznat kao „otac engleske stratigrafije“ jer je razvio metodu davanja relativnih datuma slojevima stijena na osnovu fosila koji su u njima pronađeni.

Ogromni udarac katastrofizmu zadat je 1830. do 1833. godine, kada je Čarls Lajel (1797–1875), pravnik i bivši student Baklenda, objavio svoje uticajno djelo u tri toma *Principi geologije*. Oživljavajući i uvećavajući Hatonove ideje, Lajelovi *Principi* postavljaju načela po kojima je smatrao da treba vršiti geološke interpretacije. Njegova teorija bila je radikalni uniformizam u kojem je insistirao da samo današnje procese geoloških promjena današnjim stopama intenziteta i veličine treba koristiti za tumačenje kamenih zapisa prošlih geoloških aktivnosti. Drugim riječima, geološki procesi promjena bili su jednoliki kroz istoriju Zemlje. Nikada se nije dogodila nijedna kontinentalna ili globalna katastrofalna poplava, insistirao je Lajel.

Lajelu se često daje previše kredita (ili krivice) za uništavanje vjere u Potop iz knjige Postanja i biblijske vremenske skale. Ali moramo shvatiti da su mnogi hrišćani (geolozi i teolozi) doprinijeli ovom podrivanju biblijskog učenja prije nego što se pojavila Lajelova knjiga. Iako je katastrofična teorija u velikoj mjeri smanjila geološki značaj Nojevog potopa i proširila zemaljsku istoriju daleko izvan tradicionalnog biblijskog pogleda, Lajelovo djelo bilo je poslednji udarac za vjeru u Potop. Objasnjavajući cijeli kameni zapis polaganim postepenim procesima, on je na taj način smanjio Potop na geološku nemogućnost. Katastrofizam nije izumro odmah, premda je krajem 1830-ih ostalo samo nekoliko katastrofičara, koji su vjerovali da je Nojev potop bio geološki beznačajan.

Do kraja 19. vijeka, svi geolozi su smatrali da se starost Zemlje mjeri stotinama miliona godina. Radiometrijske metode datiranja počele su se razvijati 1903. godine, a tokom 20. vijeka

ta se starost Zemlje proširila na 4,5 milijarde godina.

Hrišćanski odgovori na geologiju Stare Zemlje

Tokom prve polovine 19. vijeka, crkva je na različite načine odgovarala na te teorije o staroj zemlji katastrofista i uniformista. Brojni pisci u Velikoj Britaniji (i nekoliko u Americi), koji su postali poznati kao „biblijski geolozi“, pokrenuli su biblijske, geološke i filozofske argumente protiv teorija o staroj zemlji. Neki od njih su bili naučnici, a neki sveštenstvo. Neki su bili zaređeni i naučno dobro informisani, kao što je to bilo uobičajeno u to doba. Mnogi od njih bili su vrlo geološki kompetentni prema svojim standardima, kako čitajući tako i svojim pažljivim promatranjem stijena i fosila. Vjerovali su da biblijski izvještaji o stvaranju i Nojevom potopu objašnjavaju kamene zapise daleko bolje od teorija o staroj zemlji.²⁶

Drugi hrišćani u ranim 1800-ima su brzo prihvatili ideju o milionima godina i pokušavali sve to vrijeme uklopiti u Postanje, iako su uniformisti i katastrofičari još uvijek raspravljali, a geologija bila u povojima kao nauka. 1804. Tomas Čalmers (1780–1847), mladi prezbiterijanski pastor, počeo je propovijedati da bi hrišćani trebali prihvatiti milione godina; i u pregledu Kivjeove knjige 1814. godine predložio je da se sve vrijeme može uklopiti između Postanja 1:1 i 1:2. U to doba Čalmers je postajao vrlo uticajni evanđeoski vođa i, shodno tome, ova *teorija jaza* postala je vrlo popularna. 1823. godine ugledni anglikanski teolog Džordž Stenli Faber (1773–1854) počeo je zastupati pogled o trajanju dana, naime da dani stvaranja nisu bili doslovni već figurativna duga razdoblja.

²⁶ Vidi T. Mortenson, [The Great Turning Point: The Church's Catastrophic Mistake on Geology—Before Darwin](#) (Green Forest, AR: Master Books, 2004) za punu diskusiju ovih ljudi i bitku koju su vodili protiv razvoja teorija o staroj zemlji i hrišćanskih kompromisa.

Da bi prihvatili ove geološke epohe, hrišćani su takođe morali reinterpretirati Potop. 1820-ih Džon Fleming (1785–1857), prezbiterijanski propovjednik, tvrdio je da je Nojev potop bio toliko miran da nije ostavio trajne geološke dokaze. Džon Paj Smit (1774–1851), kongregacijski teolog, radije je to doživljavao kao lokalizovanu poplavu u mesopotamskoj dolini.

Liberalna teologija, koja je početkom 1800-ih dominirala crkvom u Evropi, počela je prodirati u Britaniju i Sjevernu Ameriku 1820-ih. Liberali su smatrali Postanje 1–11. glava istorijski nepouzdanim i nenaučnim kao mitove o stvaranju i poplavi drevnih Vavilonjana, Sumera i Egipćana.

Uprkos naporima biblijskih geologa, prevladavale su ove različite reinterpretacije Stare Zemlje, tako da su do 1845. svi komentari o Postanju napustili biblijsku hronologiju i globalni potop; i do vremena Darvinovog *Porijekla vrsta* (1859), pogled na mladu zemlju u osnovi je nestao u crkvi. Od tog vremena nadalje, većina vođa i učenjaka crkve prihvatila je milione godina i insistirala na tome da starost Zemlje nije bitna. Mnogi pobožni ljudi ubrzo su takođe prihvatili evoluciju. Prostor dopušta samo spominjanje nekoliko primjera. Baptistički „princ propovjednika“ Čarls Spardžen (1834–1892) nekritički je prihvatio geologiju starog svijeta (iako nikada nije objasnio kako uklopiti duge epohe u Bibliju). U propovijedi 1855. rekao je:

„Može li mi bilo koji čovjek reći kada je bio početak? Prije mnogo godina mislili smo da je početak ovog svijeta bio kad je Adam na njega došao; ali otkrili smo da je hiljadama godina prije toga Bog pripremao haotičnu materiju kako bi je prilagodio čovjeku, stavljajući na nju rase stvorenja koja su mogla umrijeti i ostaviti tragove svog ručnog rada i čudesne vještine, prije nego što je okušao ruku na čovjeka.“²⁷

²⁷ C.H. Spurgeon, “Election,” *The New Park Street Pulpit* 1 (1990): 318.

Veliki prezbiterijanski teolog u bogosloviji Princeton, Čarls Hodž (1797–1878), insistirao je da starost zemlje nije bitna. U početku je favorizovao teoriju jaza, a kasnije u životu prešao je na pogled o danima kao dugim epohama. Njegov kompromis doprinio je konačnoj pobjedi liberalne teologije na Prinstonu oko 50 godina nakon njegove smrti.²⁸

I neki autori između adventista sedmog dana tog vremena podlegli su opštem trendu ukazivanja povjerenja spekulativnoj ateističkoj nauci radije nego Božjoj Riječi.

„Niti postoji nešto u otkrivenju što nam zabranjuje da vjerujemo da je tvar zemlje oformljena mnogo prije nego što je primila svoju sadašnju organizaciju. Prvi stih Postanja može se odnositi na period od miliona epoha prije događaja primijećenih u ostatku ovog poglavlja. Komentatori koji su napisali stotine, a neki od njih prije petnaest stotina godina, izgleda da su prvi stih shvatili kao period koji je daleko prethodio stvaranju čovjeka. Stoga ovo tumačenje nije moderno, niti je stvoreno samo da bi se izbjegla teškoća. Ali i da jeste, tako se savršeno poklapa sa ispravnim pravilima tumačenja, da na to ne može biti pravednog prigovora.“²⁹

„Kada je Bog stvorio ili doveo u postojanje nebo i zemlju? ‘U početku.’ Kada je bio taj ‘početak’, koliki je period obuhvatao, ne može se pretpostavljati; jer to nije otkriveno. Očigledno je da je to bio period koji je prethodio šest dana.“³⁰

„Ovo [stvaranje u Post. 1], da bi se to jasno razumjelo, i kako su drugi pisci tako jasno istakli, bilo je prije nego što je

²⁸ Vidi J. Pipa and D. Hall, eds., *Did God Create in Six Days?* (Whitehall, WV: Tolle Lege Press, 2005), p. 7–16, za dokumentovane dokaze o ovom žalosnom otpadu.

²⁹ Uriah Smith, “Geology,” *Review and Herald* 16.7, July 3, 1860: 49

³⁰ M. C. Wilcox, *The Gospel in Genesis One, The Signs of the Times*, 24/27, July 7, 1898: 16.)

počelo šest dana stvaranja našeg svijeta. Šest bukvalnih dana stvaranja ili naseljavanja našeg svijeta životnim oblicima započinju trećim stihom. Oni započinju sa cjelinom našeg svijeta koji već postoji. Koliko dugo je formiran prije toga, nije nam rečeno, i da li polaganim ili brzim procesom nemamo informacija.“³¹

Suprotno konformistima, evo i jednog sjajnog primjera istinske doslednosti u vjeri.

„Pretpostavka nevjernika da je za događaje u prvoj nedjelji bilo potrebno sedam, dugih neodređenih perioda kako bi se ispunili, udara direktno u osnovu subote iz četvrte zapovijesti. Ta pretpostavka čini neodređenim i nejasnim ono što je Bog učinio jasnim. *To je najgori oblik nevjerstva*, jer za mnoge koji izjavljuju da vjeruju u zapis o stvaranju, to je prikriveno nevjerstvo...

Geolozi koji nisu u vjeri tvrde da je svijet mnogo stariji nego što biblijski zapisi otkrivaju. Odbacuju ono što je zapisano u Bibliji, zbog stvari koje za njih predstavljaju dokaze iz same zemlje da je svijet postojao desetine hiljada godina. Mnogi koji izjavljuju da vjeruju u biblijske zapise, odbacuju sve one divne stvari koje se mogu naći u zemlji, koje pokazuju da je sedmica stvaranja trajala samo sedam doslovnih dana, i da je svijet sada star samo oko šest hiljada godina. Oni, da bi se oslobodili poteškoća koje im zadaju nevjerni geolozi, usvajaju stav da su šest dana stvaranja bili šest dugih, neodređenih vremenskih perioda, i da je dan Božijeg odmora još jedan neodređeni period, čineći besmislenom četvrtu zapovijest Božijeg svetog zakona. Neki sa oduševljenjem prihvataju ovaj stav, jer čini nevažecom četvrtu zapovijest i oslobađa ih obaveze da je drže...

Pronađene su kosti ljudi i životinja u zemlji, na planinama i u dolinama, koje pokazuju da su nekada na zemlji živjeli

³¹ G. M. Price, *Outlines of Modern Science and Modern Christianity*, Pacific Press, 1902

mного veći ljudi i životinje. Pokazano mi je da su prije potopa postojale ogromne, snažne životinje, koje sada ne postoje... Zbog toga što su kosti ljudskih bića i životinja koje su pronađene u zemlji mnogo veće od kostiju ljudi i životinja koji danas žive, ili od kostiju onih koji su postojali mnogo generacija unazad, neki su zaključili da je svijet stariji od svih zapisa koje imamo, i da je bio nastanjen mnogo prije izvještaja o stvaranju, od strane rase bića, veoma superiornih po veličini u odnosu na današnje ljude.

Pokazano mi je da bez biblijske istorije, geologija ne može ništa dokazati. Istorijski predmeti nađeni u zemlji svjedoče o stanju stvari drugačijem po mnogim aspektima u odnosu na danas. Ali vrijeme njihovog postojanja, i koliko dugo su ove stvari pod zemljom, možemo shvatiti jedino kroz biblijsku istoriju. Može biti bezazleno davati pretpostavke izvan biblijske istorije, ako naša nagađanja nisu u suprotnosti sa činjenicama iz Svetog Pisma. Međutim, ako ljudi odstupe od Božije riječi u vezi sa istorijom stvaranja i nastoje da Božija kreativna djela pripišu prirodnom načelima, upašće u bezgranični okean neizvjesnosti.³²

C.I. Scofield stavio je teoriju jaza u bilješkama o Postanju 1:2 u svojoj *Scofieldovoj referentnoj Bibliji*, koju su koristili milioni hrišćana širom svijeta. U novije vrijeme, jedan uvaženi starozavjetni učenjak zaključio je: „Iz površnog čitanja 1. Mojsijeve čini se da se cjelokupni stvaralački proces odvijao u šest dvadesetčetvorosatnih dana. Ako je ovo bila prava namjera hebrejskog autora... ovo se čini suprotno modernim naučnim istraživanjima, koja ukazuju na to da je planeta Zemlja stvorena prije nekoliko milijardi godina...“³³

³² Ellen G. White, *Spirit of Prophecy* Vol. 1, Chapter 8—Disguised Infidelity, pp. 87, 88, 1870.

³³ G. Archer, *A Survey of Old Testament Introduction* (Chicago, IL: Moody Press, 1985), p. 187.

Brojne slične izjave hrišćanskih učenjaka i vođa u posljednjih nekoliko decenija mogle bi se citirati kako bi pokazale da je njihovo tumačenje Postanja kontrolisano činjenicom da pretpostavljaju da su geolozi dokazali milione godina. Kao rezultat toga, većina teoloških škola i hrišćanskih koledža širom svijeta su kompromitovani.

Kompromis nepotreban

Tužna ironija čitavog ovog kompromisa je u tome što je u poslednjih pola vijeka istina iz Postanja 1-11 sve više bila opravdana, često nenamjerno, radom evolucionista. Lajelova uniformistička načela dominirala su geologijom otprilike do 1970-ih, kada su Derek Ejdžer (1923–1993), ugledni britanski geolog i drugi sve češće osporavali Lajelove pretpostavke i tvrdili da veći dio kamenih zapisa pokazuje dokaze o brzom katastrofalnoj eroziji ili taloženju, drastično smanjujući vrijeme uključeno u stvaranje mnogih geoloških slojeva. Ejdžer, ateista do smrti (koliko se može razabrati iz njegovih spisa), objasnio je uticaj Lajela na geologiju na ovaj način:

„Moj izgovor za ovo dugotrajno i amatersko povlačenje u istoriju je taj što pokušavam pokazati kako mislim da je geologija došla u ruke teoretičara [uniformista] koji su bili uslovljeni više društvenom i političkom istorijom svog doba nego zapažanjima u polju... Drugim riječima, dopustili smo da nam se opere mozak izbjegavajući bilo kakvu interpretaciju prošlosti koja uključuje ekstremne i ono što bi se moglo nazvati ‘katastrofičnim’ procesima.“³⁴

Ove „neokatastrofičke“ reinterpretacije stijena razvile su se istovremeno s ponovnim oživljavanjem „geologije poplava“, pogleda na istoriju zemlje vrlo sličnog onom od biblijskih

³⁴ Derek Ager, *The Nature of the Stratigraphical Record* (New York: Wiley, 1981), p. 46–47.

geologa iz 19. stoljeća i ključnom sastojku kreacionizma mlade zemlje, koji je u osnovi pokrenut na svijet objavljivanjem knjige *Biblijski Potop* (The Genesis Flood, 1961) dr Džona Vitkomba i Henrija Morisa. Ovaj pokret je sada prisutan širom svijeta, a sofisticiranost naučnog modela s vremenom se brzo povećava.

Mnogi današnji hrišćani tvrde da se moramo boriti protiv darvinizma argumentima „inteligentnog dizajna“ i ostaviti Postanje izvan javne rasprave. Ali ova strategija je isprobana početkom 19. vijeka s mnogim spisima o prirodnoj teologiji, koji su kulminirali u poznatih osam tomova 1830-ih koji su zajednički postali poznati kao *Bridžvoter rasprave* (Bridgewater Treatises). Te knjige su „propovijedale u horu“ i nisu učinile ništa da zaustave klizanje u kulturi prema ateizmu i deizmu. U stvari, kompromitujući starost Zemlje i zanemarujući Sveto Pismo u svojoj odbrani hrišćanstva, oni su zapravo doprinijeli slabljenju crkve. Isto se događa i danas.

Poznati ateistički evolucionista i biolog sa Harvardskog univerziteta Ernst Majr rekao je ovo:

„[Darvinovska] revolucija započela je kada je postalo očito da je Zemlja bila vrlo drevna, a ne da je stvorena prije samo 6000 godina. Ovo otkriće bila je gruda snijega koja je pokrenula čitavu lavinu.“³⁵

Majr je bio u pravu da je starost Zemlje (a ne Darwinova teorija) bila početak lavine nevjerstva. Pogriješio je što je ideja o milionima godina bila „nalaz“ naučnog istraživanja. Umjesto toga, to je bio plod antibiblijskih filozofskih pretpostavki korišćenih za tumačenje stijena i fosila. Istorijska istraživanja pokazala su da je Laplas bio otvoreni ateista, da su Bufon, Lamark, Verner i Haton bili deisti ili ateisti, a da su Kivje, Vilijam Smit i

³⁵ E. Mayr, “The Nature of the Darwinian Revolution,” *Science* 176 (1972): 988.

Lajel bili deisti ili nejasni teisti. Ti ljudi (koji su uticali na razmišljanje kompromitovanih hrišćana) NISU bili nepristrani, objektivni tragaoci za istinom.

Tipična za ono što su pisali Lajel, Bufon i drugi je Hatonova izjava. Insistirao je: „Prošla istorija naše zemaljske kugle mora se objasniti onim što se vidi da se sada događa... Ne smiju se primjenjivati sile koje nisu prirodne za cijelu planetu, ne smije se dopustiti nijedno djelovanje osim onih za koje znamo princip.“³⁶ Insistirajući da geolozi moraju rasuđivati samo iz poznatih, današnjih prirodnih procesa, odbacio je natprirodno stvaranje i jedinstveni globalni Potop, kako je opisano u Postanju, prije nego što je ikada pogledao stijene.

Nije ni čudo što Haton nije mogao vidjeti ogromne geološke dokaze koji potvrđuju biblijsko učenje o stvaranju, Potopu i starosti Zemlje. I nije čudo što to nisu mogli vidjeti ni svi studenti geologije kojima je ispran mozak u posljednjih 200 godina. Ne bismo se trebali čuditi što većina hrišćanskih vođa i učenjaka ne zna za dokaze. I njima je ispran mozak.

Katastrofalne posledice kompromisa

Biblijski geolozi s početka 19. vijeka suprotstavljali su se geološkim teorijama stare zemlje ne samo zato što su teorije odražavale pogrešno naučno obrazloženje i bile u suprotnosti sa Svetim pismom, već i zato što su vjerovali da će hrišćanski kompromis s takvim teorijama na kraju imati katastrofalan učinak na zdravlje crkve i njeno svjedočanstvo izgubljenom svijetu. Henri Kol, anglikanski propovjednik, napisao je:

„Mnogi časnici geolozi, međutim, pokazali bi svoje poštovanje prema božanskom otkrivenju praveći razliku između

³⁶ J. Hutton, “Theory of the Earth,” Trans. of the Royal Society of Edinburgh, 1788, quoted in A. Holmes, Principles of Physical Geology (New York: Ronald Press Co., 1965), p. 43–44.

njegovog istorijskog i moralnog dijela; i držeći da je ovo drugo samo nadahnuta i apsolutna Istina; ali da prvo nije tako; i stoga je otvoren za bilo koju širinu filozofske i naučne interpretacije, modifikacije ili poricanja! Prema ovim nepobožnim i nevjernim modifikatorima i odvajačima, ne postoji ni jedna trećina Božje Riječi koja je nadahnuta; jer ni više, a možda ni toliko, od te Riječi nije zauzeto u apstraktnom moralnom otkrivenju, uputama i propisima. Druge dvije trećine su, dakle, otvorene za bilo kakve naučne modifikacije i tumačenja; ili, (ako je to naučno potrebno), do potpunog poricanja! Međutim, može se sa sigurnošću tvrditi da onaj ko prizna, pred ljudima, nevjerstvo u nadahnuće bilo kojeg dijela otkrivenja, ne vjeruje, u Božjim očima, u cijelo njegovo nadahnuće... Kakve posledice takve stvari moraju imati na zemlju koja posjeduje otkrivenje, vrijeme će brzo i užasno razotkriti na svojim početnim stranicama nacionalnog skepticizma, nevjere i otpadništva, te Božje pravedne osvete na istoj!³⁷

Kol i drugi protivnici teorija o staroj zemlji s pravom su shvatili da su istorijski djelovi Biblije (uključujući 1. Mojsijevu 1–11) osnova za teološka i moralna učenja Svetog pisma. Uništite kredibilitet prvog i prije ili kasnije vidjećete odbacivanje drugog, kako unutar tako i izvan crkve. Istorija nekadašnjih hrišćanskih naroda u Evropi i Sjevernoj Americi potvrdila je najgori strah biblijskih geologa u vezi sa crkvom i društvom.

Međutim, kako vrijeme odmiče, brojni naučni dokaze sve više potvrđuju Riječ Božju. Hrišćani se moraju pokajati za svoj kompromis sa ateističkim i filozofskim „milionima godina“ i opet vjerovati i propovijedati doslovnu istinu iz Postanja 1-11 i ostatka Svetog pisma.

³⁷ H. Cole, *Popular Geology Subversive of Divine Revelation* (London: Hatchard and Son, 1834), p. ix–x, 44–45 footnote.

7. Govori li Biblija nešto o astronomiji?

Biblija je knjiga istorije svemira. Govori nam kako je svemir počeo i kako je postao takav kakav je danas.

Biblija je mnogo više od samo knjige istorije, međutim napisana je nadahnućem od Boga. Gospod sigurno razumije kako funkcioniše ovaj univerzum; na kraju krajeva, On ga je načinio. Dakle, Njegova Riječ, Biblija, daje nam temelj za razumijevanje svemira.

Rečeno je da Biblija nije udžbenik nauke. To je naravno tačno i zapravo je dobro. Napokon, naši udžbenici nauke temelje se na idejama ljudi koji ne znaju sve i koji često griješe. Zbog toga se udžbenici s vremena na vrijeme mijenjaju dok ljudi otkrivaju nove dokaze i shvataju da su pogriješili u vezi sa određenim stvarima.

Biblija se, međutim, nikada ne mijenja, jer to nikada nije potrebno. Bog je to dobro postavio prvi put! Biblija je nepogrešiva Božja Riječ. Dakle, kada se dotakne određene teme, tačna je. Kad Biblija govori o geologiji, to je tačno. Kada se Sveto pismo bavi biologijom ili antropologijom, to je takođe u redu.

Šta Biblija uči o astronomiji? Pogledajmo neke stvari koje Biblija kaže o svemiru. Vidjećemo da je Biblija apsolutno ispravna kada se bavi astronomijom.

Zemlja je okrugla

Biblija ukazuje da je Zemlja okrugla. Jedan stih koji možemo pogledati je Isaija 40:22, gdje se spominje „krug zemaljski“. Iz svemira se Zemlja uvijek pojavljuje kao krug, jer je okrugla. Ovo se savršeno podudara sa Biblijom.

Još jedan stih koji treba razmotriti je Jov 26:10 koji uči da

je Bog „opisao“ krug nad površinom voda na granici svjetlosti i tame. Na ovoj granici između svjetla i tame nastaju veče i jutro. Granica je kružna jer je Zemlja okrugla.

Zemlja pluta u svemiru

Hindusi vjeruju da je zemlja oslonjena na leđa četiri slona koja stoje na ljusci gigantske kornjače koja pluta površinom svjetskih voda.

Zemlja vedskih sveštenika bila je postavljena na 12 čvrstih stubova; njegova gornja strana bila je jedina naseljiva strana.

Altajski narod sjevernog Sibira tvrde da je njihov moćni Ulgen stvorio zemlju na vodama i stavio ispod nje tri velike ribe da je podupiru.

Tatari i mnoga druga plemena Evroazije vjeruju da zemlju podupire veliki bik.

Da li Biblija išta govori o tome? Vrlo zanimljiv stih koji treba razmotriti je Jov 26:7, koji kaže da je Bog „zemlju objesio ni o čemu“. To bi vas moglo natjerati da pomislite na Boga koji Zemlju vješa poput ukrasa za novogodišnju jelku, ali da je vješa na prazan prostor. Iako je ovaj stih napisan na poetski način, čini se da sugerise da Zemlja pluta u svemiru; i zaista Zemlja pluta u svemiru. Sada imamo slike Zemlje snimljene iz svemira na kojima se vidi kako pluta u kosmičkoj praznini. Zemlja doslovno visi ni o čemu, baš kao što Biblija sugerise!

Širenje univerzuma

Biblija na nekoliko mjesta ukazuje da je svemir „razastrt“ ili raširen. Na primjer, Isaija 40:22 uči da je Bog razastro nebesa poput zavjese i raširio ih poput šatora u kojem se može stanovati. To bi sugerisalo da se svemir zapravo povećao od svog stvaranja. Bog ga proteže, uzrokujući da se širi.

Ovaj stih je morao izgledati vrlo čudno kad je prvi put

napisan. Svemir sigurno ne izgleda kao da se širi. Uostalom, ako noćas pogledate noćno nebo, ono će se pojaviti približno iste veličine kao prethodne noći, i noć prije toga.

U stvari, sekularni naučnici su jednom vjerovali da je svemir vječan i nepromjenjiv. Ideju o svemiru koji se širi većina naučnika u prošlosti smatrala bi se besmislicom. Stoga je moralo biti primamljivo za hrišćane da odbace ono što Biblija uči o širenju svemira.

Pitamo se da li je neko od hrišćana pokušao „reinterpretirati“ Isaiju 40:22 kako bi to pročitao na neprirodan način kako ne bi morao vjerovati u svemir koji se širi. Kad sekularni svijet vjeruje u jedno, a Biblija uči u drugo, uvijek je iskušenje pomisliti da je Bog pogrešno dao detalje. Ali Bog nikad ne griješi.

Većina astronoma danas vjeruje da se svemir zaista širi. Dvadesetih godina prošlog vijeka astronomi su otkrili da se čini da se gotovo sve skupine galaksija udaljavaju od svih drugih skupina; to ukazuje na to da se čitav svemir širi.

Možete ovo zamisliti kao tačke na balonu. Kako se balon naduvava, sve tačke se udaljavaju jedna od druge. Ako se čitav svemir razastro, galaksije bi se sve udaljavale; i to je ono što one zapravo čine.

Fascinantno je da je Biblija zabilježila ideju svemira koji se širi hiljadama godina prije nego što je sekularna nauka prihvatila tu ideju.

Starost svemira

Sveto pismo takođe govori o starosti svemira. Biblija uči da je čitav svemir stvoren za šest dana (Izlazak 20:11). Iz rodoslovlja i drugih događaja zabilježenih u Svetom pismu znamo da se ovo stvaranje dogodilo prije nešto više od 6.000 godina.

Ipak, ovo se prilično razlikuje od onoga što podučava većina škola. Većina sekularnih naučnika vjeruje da je svemir star

više milijardi godina i obično se drže teorije Velikog praska. Veliki prasak je sekularna spekulacija o nastanku svemira; to je alternativa biblijskom učenju. „Veliki prasak“ pokušava da objasni porijeklo svemira bez Boga (više o tome u sledećem poglavlju, „Da li se Veliki prasak slaže sa Biblijom?“).

Ljudi koji vjeruju u Veliki prasak obično tumače dokaze prema već postojećem vjerovanju u Veliki prasak. Drugim riječima, oni samo pretpostavljaju da je Veliki prasak istina; oni tumače dokaze u skladu s njihovim uvjerenjima. Naravno, Biblija se takođe može koristiti za tumačenje dokaza. A budući da Biblija bilježi istinsku istoriju svemira, vidimo da dokazi imaju puno više smisla nego što to ima Veliki prasak.

Pogledajmo sada neke činjenice o svemiru u vezi s njegovom dobi. Vidjećemo da su dokazi u skladu sa 6000 godina, ali nemaju smisla ako se držimo Velikog praska.

Naravno, pristalice Velikog praska uvijek mogu reinterpretirati dokaze dodavanjem dodatnih pretpostavki. Dakle, sledeće činjenice nisu namijenjene „dokazivanju“ da je Biblija u pravu u vezi s godinama svemira. Biblija je u pravu u svim stvarima jer je to Božja Riječ. Međutim, kad shvatimo naučne dokaze, ustanovićemo da se oni slažu s onim što Biblija uči. Dokazi su sigurno u skladu s mladim svemirom.

Mjesečeva recesija

Mjesec se polako udaljava od Zemlje. Dok Mjesec kruži oko Zemlje, njegova gravitacija povlači zemaljske okeane, što uzrokuje plimu i oseku. Plima i oseka zapravo se „povlače“ na Mjesecu, zbog čega se Mjesec postepeno izvija prema van. Dakle, Mjesec se svake godine udaljava od Zemlje oko 3,5 - 4 cm. To znači da bi Mjesec u prošlosti bio bliži Zemlji.

Na primjer, prije 6000 godina, Mjesec bi bio približno 250 metara bliži Zemlji (što nije velika promjena, s obzirom na to da

je Mjesec prosječno udaljen 384.400 km). Dakle, ovo „spiralno odmicanje“ Mjeseca nije problem na biblijskoj vremenskoj skali od 6000 godina. Ali da su Zemlja i Mjesec stari preko četiri milijarde godina (kako podučavaju evolucionisti), tada bismo imali velikih problema. U tom slučaju, Mjesec bi bio toliko blizu da bi zapravo dodirnuo Zemlju prije samo 1,4 milijarde godina. Ovaj problem sugeriraju da Mjesec nikako ne može biti star koliko to tvrde svjetovni astronomi.

Svjetovni astronomi koji pretpostavljaju da je Veliki prasak istinit moraju koristiti druga objašnjenja da bi to zaobišli. Na primjer, mogli bi pretpostaviti da je brzina uzmicanja Mjeseca zapravo bila manja u prošlosti. Ali ovo je dodatna pretpostavka potrebna da bi njihov model sa milijardama godina funkcionisao. Najjednostavnije objašnjenje je da Mjesec nije postojao toliko dugo. Mjesečeva recesija problem je za vjerovanje u milijarde godina, ali je u potpunosti u skladu s mladim godinama.

Magnetna polja planeta

Mnoge planete Sunčevog sistema imaju jaka magnetna polja. Ova polja su uzrokovana električnim strujama koje se vremenom raspadaju. Možemo čak izmjeriti ovo propadanje zemaljskog magnetskog polja: ono svake godine postaje sve slabije i slabije. Ako su planete zaista postojale milijardama godina (kako vjeruju evolucionisti), tada bi njihova magnetna polja do sada trebala biti izuzetno slaba. Ipak nisu. Vanjske planete Sunčevog sistema imaju prilično jaka magnetska polja. Razumno objašnjenje za ovo je da su ove planete stare samo nekoliko hiljada godina, kako Biblija uči.

Spiralne galaksije

Galaksija je ogroman skup zvijezda, međuzvezdanih gasova i prašine. Galaksija u kojoj živimo zove se Mliječni put;

ima preko 100 milijardi zvijezda. Neke galaksije su okrugle ili eliptične. Druge imaju nepravilan oblik, ali neke od najljepših galaksija su spiralne prirode, poput naše. Spiralne galaksije polako se okreću, ali unutrašnji dijelovi spirale rotiraju se brže od vanjskih. To znači da se spiralna galaksija neprestano sve više uvija kako spirala postaje sve čvršća. Nakon nekoliko stotina miliona godina, galaksija bi bila tako čvrsto namotana da spiralna struktura više ne bi bila prepoznatljiva. Prema scenariju Velikog praska, galaksije bi trebale biti stare milijarde godina. Ipak, vidimo spiralne galaksije – i to puno njih. To sugerije da nisu ni približno toliko stare kao što Veliki prasak zahtijeva. Spiralne galaksije u skladu su sa biblijskim dobom svemira, ali su problematične za vjerovanje u milijarde godina.

Komete

Komete su kugle leda i prljavštine. Mnoge od njih kruže oko Sunca eliptičnim stazama. Većinu vremena provode daleko od Sunca, ali povremeno mu se jako približe. Svaki put kad se kometa približi Suncu, sunčevim zračenjem izbacuje neki njen ledeni materijal. Kao rezultat, komete mogu kružiti oko Sunca samo toliko dugo (možda oko 100.000 godina) prije nego što potpuno ostanu bez materijala. Budući da još uvijek imamo mnogo kometa, to sugerije da je Sunčev sastav mnogo mlađi od 100.000 godina, što se opet savršeno slaže sa biblijskom istorijom.

Ipak, sekularni astronomi vjeruju da je Sunčev sistem star 4,5 milijardi godina. Budući da komete ne mogu trajati toliko dugo, sekularni astronomi moraju pretpostaviti da su stvorene nove komete koje će zamijeniti one kojih više nema. Tako su izmislili ideju o Ortovom oblaku. To bi trebao biti ogromni rezervoar ledenih masa koje kruže daleko od Sunca. Ideja je da povremeno ledena masa padne u unutrašnji Sunčev sistem i

postane „nova“ kometa. Zanimljivo je da trenutno nema dokaza o Ortovom oblaku. I nema razloga vjerovati u njega ako prihvatimo računicu stvaranja u Postanju. Komete su u skladu sa činjenicom da je Sunčev sistem mlad.

Natprirodno stvaranje

Osim starosti, postoje i druge naznake da je svemir stvoren natprirodno kako Biblija uči. Ti dokazi pokazuju Božju kreativnost – ne Veliki prasak. Na primjer, astronomi su otkrili „ekstrasolarne“ planete. To su planete koje kruže oko udaljenih zvijezda, a ne oko našeg Sunca. Neke od ovih egzoplaneta su posmatrane direktno kada prolaze kraj svoje zvijezde, ali postoje neke egzoplanete koje nisu direktno posmatrane. Umjesto toga, otkrivene su indirektno, obično gravitacijskim „privlačenjem“ koje proizvode na zvijezdi oko koje kruže. Ali principi koji se ovdje koriste su dobra „operativna nauka“, vrsta provjerljive, ponovljive nauke koja se može raditi u laboratoriji. Dakle, imamo sve razloge da vjerujemo da su to zaista stvarne planete koje je Bog stvorio.

Ove ekstrasolarne planete zapravo predstavljaju problem evolucijskim modelima formiranja Sunčevog sistema putem Velikog praska. Svjetovni astronomi očekivali su da će drugi solarni sistemi nalikovati našem, s malim planetama koji se formiraju vrlo blizu njihovoj zvijezdi, a velikim planetima (poput Jupitera i Saturna) koji se formiraju dalje. Ali mnoge od ovih ekstrasolarnih planeta su upravo suprotne; to su velike planete veličine Jupitera koje kruže vrlo blizu svoje zvijezde. To nije u skladu sa evolucijskim modelima formiranja Sunčevog sistema, ali to nije problem za biblijsko stvaranje. Bog može stvoriti mnogo različitih vrsta solarnih sistema i očito je upravo to učinio.

Zaključak

Vidjeli smo da kada se Biblija bavi temom astronomije, ona je tačna u svakom pogledu. To ne bi trebalo čuditi, jer je Biblija, koja uči da nebesa objavljuju slavu i djela ruku Boga (Psalam 19:1), pisana Riječ Stvoritelja. Bog razumije svaki aspekt svemira koji je stvorio i nikada ne griješi.

Pored toga, Božja Riječ daje pravi temelj za razumijevanje naučnih dokaza. U isto vrijeme, Biblija pruža više od pukih informacija o fizičkom svemiru. Takođe odgovara na najdublja životna pitanja. Zašto smo ovdje? Kako da živimo? Šta se događa kada umremo? Riječ Božja čak odgovara na pitanje zašto u svijetu postoji smrt i patnja.

Možemo imati povjerenja da je istina ono što Biblija kaže o našoj potrebi za spasenjem, jer se Biblija pokazala u sva vremena tačnom. Pokazivanje našoj djeci kako istinska nauka potvrđuje Bibliju pomoći će im da odgovore na evolucijske napade na koje nailaze u školama i u medijima.³⁸

³⁸ Ovo i sledeće poglavlje priredio je dr Džejson Lajl (Jason Lisle), astrofizičar.

8. Da li se Veliki prasak slaže sa Biblijom?

„Veliki prasak“ je priča o tome kako je svemir nastao. Predlaže se da je milijardama godina ranije svemir započeo u sićušnoj, beskrajno vrućoj i gustoj tački zvanoj singularnost. Ova singularnost navodno je sadržavala ne samo svu masu i energiju koje bi postale sve ono što danas vidimo, već i sam „prostor“. Prema toj priči, ova singularnost se brzo proširila, šireći energiju i prostor.

Pretpostavlja se da se tokom velikih vremenskih perioda energija od velikog praska hladila kako se svemir širio. Nešto od toga pretvorilo se u materiju – vodonik i gas helijum. Ovi gasovi su se srušili da bi stvorili zvijezde i galaksije zvijezda. Neke zvijezde su stvorile teže elemente u svom jezgru, a zatim eksplodirale, distribuirajući ih u svemir. Neki od težih elemenata navodno su se počeli lijepiti i formirati su Zemlju i druge planete.

Ova priča o porijeklu u potpunosti je fikcija. Ali nažalost, mnogi ljudi tvrde da vjeruju u model „Velikog praska“ (Big Bang). Posebno je uznemirujuće što je veliki prasak zahvatio mnoge hrišćane po imenu, možda i ne shvatajući njegovu ateističku podlogu. Oni su odlučili da reinterpretiraju uobičajena učenja Svetog pisma pokušavajući da se uklope u sekularna vjerovanja o porijeklu.

Sekularni kompromisi

Postoji nekoliko razloga zašto ne možemo tek tako dodati veliki prasak Bibliji. Napokon, Veliki prasak je sekularna priča o porijeklu. Kada je prvi put predložen, bio je to pokušaj objašnjenja kako je svemir mogao biti stvoren bez Boga. Uistinu, to

je alternativa u Bibliji, tako da nema smisla pokušavati da se „doda“ Bibliji. Ispitajmo neke duboke razlike između Biblije i sekularnog pogleda na veliki prasak o porijeklu.

Biblija uči da je Bog stvorio svemir za šest dana (Postanje 1; Izlazak 20:11). Iz konteksta iz Postanja jasno je da su to bili dani u uobičajenom smislu (tj. 24-satni dani), jer su ograničeni na večer i jutro i javljaju se po uređenom spisku (drugi dan, treći dan, itd.). Suprotno tome, Veliki prasak uči da se svemir razvijao milijardama godina.

Dani u odnosu na milione godina

Biblija kaže da je Zemlja oblikovana prije zvijezda i da je drveće stvoreno prije nego je Sunce bilo u funkciji. Međutim, pogled Velikog praska uči upravo suprotno. Biblija nam govori da je Zemlja nastala kao raj; sekularni model uči da je stvorena kao rastopljena mrlja. Veliki prasak i Biblija svakako se ne slažu o prošlosti.

Mnogi ljudi ne shvataju da je Veliki prasak priča ne samo o prošlosti već i o budućnosti. Najpopularnija verzija Velikog praska uči da će se svemir zauvijek širiti i na kraju ostati bez korisne energije. Prema toj priči, on će zauvijek ostati u stanju koje astronomi nazivaju „toplotnom smrću“.³⁹ Ali Biblija uči da će ovaj svijet biti osuđen a zatim obnovljen. Raj će biti obnovljen. Veliki prasak negira ovo ključno biblijsko učenje.

Naučni problemi sa Velikim praskom

Veliki prasak takođe ima brojne naučne probleme. Pristalice Velikog praska prisiljene su prihvatiti na „slijepu vjeru“ brojne pojmove koji su u potpunosti u suprotnosti sa stvarnom naukom zasnovanom na logičkom posmatranju. Istražimo neke

³⁹ Uprkos imenu, univerzum će u stvari biti ekstremno hladan.

nedoslednosti između priče o Velikom prasku i stvarnog svemira.

Nedostajući monopoli

Većina ljudi zna ponešto o magnetima – poput onih koja se nalazi u kompasu ili onog koji se lijepi za hladnjak. Često kažemo da magneti imaju dva „pola“ – sjeverni i južni pol. Polovi koji se podjednako odbijaju jedna od drugog, dok se suprotni privlače. „Monopol“ je hipotetička masivna čestica koja je poput magneta, ali ima samo jedan pol. Dakle, monopol bi imao ili sjeverni pol ili južni pol, ali ne oba.

Fizičari čestica tvrde da su mnogi magnetni monopoli trebali biti stvoreni u uslovima visokih temperatura Velikog praska. Budući da su monopoli stabilni, trebali su trajati do danas. Ipak, uprkos znatnim naporima u potrazi, monopoli nisu pronađeni. Gdje su monopoli? Činjenica da ne nalazimo nijedan monopol sugerše da svemir nikada nije bio toliko vruć. To ukazuje na to da nikada nije bilo Velikog praska, ali je savršeno u skladu sa biblijskim izvještajem o stvaranju, jer svemir nije počeo beskrajno vruće.

Problem ravnosti

Još jedan ozbiljan izazov za model Velikog praska naziva se problem ravnosti. Čini se da je stopa širenja svemira vrlo fino uravnotežena sa silom gravitacije; ovo stanje je poznato kao ravno. Da je svemir slučajni nusprodukt Velikog praska, teško je zamisliti kako bi se mogla dogoditi tako fantastična slučajnost. Kosmologija Velikog praska ne može objasniti zašto gustina materije u svemiru nije veća, uzrokujući da se sruši na sebe (zatvoreni svemir) ili manja, uzrokujući da se svemir brzo odvoji (otvoreni svemir).

Problem je još ozbiljniji kada ekstrapoliramo u prošlost.

Budući da svako odstupanje od savršene ravnosti ima tendenciju povećanja kako se vrijeme kreće naprijed, logično slijedi da je svemir u prošlosti morao biti još preciznije uravnotežen nego danas. Dakle, u trenutku Velikog praska svemir bi bio gotovo ravan do izuzetno visoke preciznosti. To je morao biti slučaj (pod pretpostavkom Velikog praska), uprkos činjenici da zakoni fizike dopuštaju beskonačan raspon vrijednosti. Ovo je slučajnost koja rasteže lakovjernost do preloma. Naravno, u modelu stvaranja očekuje se „ravnoteža“ budući da je Gospod svemir prilagodio za život.

Naduvavanje složenosti

Mnogi sekularni astronomi smislili su ideju nazvanu „naduvavanje“ u pokušaju da se pozabave problemima ravnosti i monopola (kao i drugim problemima koji ovdje nisu detaljno obrađeni, poput problema horizonta). Naduvavanje predlaže da je svemir privremeno prošao kroz period ubrzane ekspanzije. Nevjerovatno je da ne postoje stvarni dokazi za naduvavanje; čini se da nije ništa drugo do neutemeljena pretpostavka – slično kao i sam Veliki prasak. Štaviše, ideja o naduvavanju ima vlastitih poteškoća, poput onoga što bi ga pokrenulo i kako bi se glatko zaustavilo. Uz to, ostali problemi s Velikim praskom nisu riješeni, čak i da je naduvavanje istinito. Ispitaćemo neke u nastavku.

Gdje je antimaterija?

Razmotrimo „problem s barionskim brojem“. Sjetimo se da Veliki prasak pretpostavlja da je materija (vodonik i gas helijum) nastajala iz energije dok se svemir širio. Međutim, eksperimentalna fizika nam kaže da kad god se materija stvara iz energije, takva reakcija proizvodi i antimateriju. Antimaterija ima slična svojstva kao i materija, osim što su naboji čestica obrnuti.

(Dakle, dok proton ima pozitivan naboj, antiproton ima negativni naboj.) Svaka reakcija u kojoj se energija pretvara u materiju stvara tačno jednaku količinu antimaterije; nema poznatih izuzetaka.

Veliki prasak (koji nema materije s kojom počinje, već samo energije) trebao bi proizvesti upravo jednake količine materije i antimaterije, i to bi trebalo da bude ono što danas vidimo. Ali ne nalazimo ništa od toga. Vidljivi svemir sastoji se gotovo u potpunosti od materije – tek ponegdje u tragovima ima antimaterije.

Ovaj poražavajući problem Velikog praska zapravo je u skladu s biblijskim stvaranjem; to je karakteristika dizajna. Bog je stvorio svemir da u suštini bude samo materija – i dobro je što je to učinio. Kada se materija i antimaterija spoje, nasilno se uništavaju. Da svemir ima jednake količine materije i antimaterije (kako to zahtijeva Veliki prasak), život ne bi bio moguć.

Nedostajuće zvijezde Populacije III

Model Velikog praska sam po sebi može objasniti postojanje tri najlakša elementa (vodonik, helijum i litijum u tragovima). Ovo ostavlja oko 90 ili više drugih elemenata koji se javljaju u prirodi da se objasne. Budući da uslovi u Velikom prasku nisu u redu za stvaranje ovih težih elemenata (kao što pristanice Velikog praska spremno priznaju), sekularni astronomi vjeruju da su zvijezde stvorile preostale elemente nuklearnom fuzijom u jezgru. Smatra se da se to događa u završnoj fazi masivne zvijezde dok eksplodira (supernova). Eksplozija zatim distribuira teže elemente u svemir. Tako su zvijezde druge i treće generacije „kontaminirane“ malim količinama ovih težih elemenata.

Da je ova priča istinita, tada bi se prve zvijezde sastojale od samo tri najlakša elementa (jer bi to u početku bili jedini

postojeći elementi). Neke takve zvijezde⁴⁰ trebale bi postojati i danas jer se računa da njihov potencijalni životni vijek premašuje dob svemira Velikog praska. Takve zvijezde zvale bi se zvijezde „Populacije III“.⁴¹ Nevjerovatno (onima koji vjeruju u Veliki prasak), zvijezde Populacije III nisu nigdje pronađene. Sve poznate zvijezde sadrže u najmanju ruku tragove teških elemenata u sebi. Nevjerovatno je pomisliti da se procjenjuje da samo naša galaksija ima preko 100 milijardi zvijezda, ali još uvijek nije otkrivena niti jedna zvijezda koja se sastoji od samo tri najlakša elementa.

Kolaps Velikog praska

Uz sve gore navedene probleme, kao i mnoge druge previše brojne da bi ih se moglo uključiti, nije iznenađujuće da je dosta svjetovnih astronoma počelo napuštati Veliki prasak. Iako je to još uvijek dominantni model, sve veći broj fizičara i astronoma shvata da Veliki prasak jednostavno nije dobro objašnjeno kako je svemir započeo. U izdanju časopisa *New Scientist* od 22. maja 2004. godine pojavilo se otvoreno pismo naučnoj zajednici, napisano prvenstveno od sekularnih naučnika⁴² koji dovede u pitanje Veliki prasak. Ovi naučnici su istakli da obilne proizvoljne pretpostavke i nedostatak uspješnih predviđanja

⁴⁰ Male (crvena glavna sekvenca) zvijezde ne troše svoje gorivo brzo. Ove zvijezde teoretski imaju dovoljno goriva da traju znatno duže od procijenjene dobi univerzuma Velikog praska.

⁴¹ Ako neka zvijezda ima vrlo malu količinu teških elemenata, ona se naziva zvijezdom „Populacije III“. Zvijezde Populacije II postoje primarno u središnjem ispučanju spiralnih galaksija, u zbijenima jatima, i u ekliptičnim galaksijama. Ako zvijezda ima relativno veliku količinu teških elemenata (kao Sunce), ona se naziva „Populacija I“. Ove zvijezde primarno postoje u vojškama spiralnih galaksija. (Hipotetička) zvijezda Populacije III ne bi uopšte imala teških elemenata.

⁴² Alternative Velikom prasku koje su ovi naučnici predložili jednako su antibiblijske. One uključuju teoriju dinamičke ravnoteže i kosmologiju plazme.

Velikog praska dovode u pitanje legitimitet modela. Između ostalog, navode:

„Veliki prasak se danas oslanja na sve veći broj hipotetičkih entiteta, stvari koje nikada nismo primijetili – inflacija (naduavanje), tamna materija i tamna energija najistaknutiji su primjeri. Bez njih bi došlo do fatalne kontradikcije između zapažanja astronoma i predviđanja teorije Velikog praska. Ni u jednom drugom polju fizike ovo kontinuirano pribjegavanje novim hipotetičkim objektima ne bi bilo prihvaćeno kao način premošćavanja jaza između teorije i opažanja. To bi barem pokrenulo ozbiljna pitanja o valjanosti temeljne teorije.“⁴³

Ovu izjavu od tada su potpisale stotine drugih naučnika i profesora u raznim institucijama. Čini se da Veliki prasak gubi značajnu popularnost. Svjetovni naučnici sve više odbacuju Veliki prasak u korist drugih modela. Ako se napusti Veliki prasak, šta će se dogoditi sa svim hrišćanima koji su napravili kompromise i tvrdili da je Biblija kompatibilna sa Velikom praskom? Šta će oni reći? Hoće li tvrditi da Biblija zapravo ne podučava Veliki prasak, već da uči najnoviji sekularni model? Svjetovni modeli dolaze i odlaze, ali Božju Riječ nije potrebno mijenjati jer Bog je dobro postavio prvi put.

Zaključak

Veliki prasak ima mnogo naučnih problema. Ovi problemi su simptomi osnovnog netačnog svjetonazora. Veliki prasak pogrešno pretpostavlja da svemir nije bio natprirodno stvoren, već da je do njega došlo prirodnim procesima prije milijardi godina. Međutim, stvarnost se ne podudara s tim pojmom. Biblijsko stvaranje objašnjava dokaze na jednostavniji način bez

⁴³ E. Lerner et al., An open letter to the scientific community, New Scientist 182(2448):20, May 22, 2004.

sveprisutnih spekulacija koje prevladavaju u sekularnim modelima. Ali na kraju, najbolji razlog za odbacivanje Velikog praska je taj što se protivi onome što je sam Stvoritelj svemira objavio: „U početku stvori Bog nebesa i zemlju“ (Postanak 1:1).

9. Evolucija ljudi od majmunolikih bića?

Možda najgorča pilula koju može progutati bilo koji hrišćanin koji se pokušava „pomiriti“ sa Darwinom je pretpostavljeno čovjekovo majmunsko porijeklo. Čak i mnogi hrišćani koji nekritički prihvataju evoluciju kao „Božji način stvaranja“ pokušavaju nekako podignuti porijeklo čovjeka ili barem njegovu dušu iznad zvijeri. Evolucionisti pokušavaju ublažiti udarac uvjeravajući nas da čovjek nije evoluirao baš od majmuna (majmuna bez repa), već od majmunolikih bića. Međutim, ovo je puka semantika, budući da su mnogi pretpostavljeni čovjekoliki majmunski preci zapravo majmuni i imaju naučna imena, koja uključuju riječ *pitēkus* (izvedeno od grčkog što znači „majmun“). Naročito hvaljeni „ljudski predak“, poznat kao „Lusi“, ima naučno ime *Australopitēkus afarensis* (što znači „južni majmun iz afarskog trougla Etiopije“). Ali šta Biblija kaže o porijeklu čovjeka i koji su tačno naučni dokazi koje evolucionisti tvrde za naše majmunsko porijeklo?

Biblijske početne pretpostavke

Bog nam kaže da je istog dana stvorio sve životinje koje hodaju zemljom (šesti dan), stvorio i čovjeka zasebno na svoju sliku, s namjerom da čovjek ima vlast nad svim ostalim živim bićima na zemlji (Postanje 1:26–28). Iz ovoga je jasno da ne postoji životinja koja je čovjeku jednaka, a zasigurno niti jedna koja je njegov predak.

Dakle, kada je Bog izvodio životinje da bi ih Adam imenovao, primijetio je da se „za čovjeka nije našla pomoćnica koja bi ga dopunjavala“ (Postanje 2:20). Isus je potvrdio ovu jedinstvenost muškaraca i žena kada je izjavio da brak treba biti

između muškarca i žene, jer ih je „od početka stvaranja Bog stvorio kao muškarca i ženu“ (Marko 10:6). To ne ostavlja ni malo prostora za predljude ili milijarde godina kosmičke evolucije prije pojave čovjeka na zemlji. Adam je odabrao samo ime „Eva“ za svoju suprugu jer je prepoznao da će ona biti „majka svih živih“ (Postanje 3:20). Apostol Pavle je jasno rekao da čovjek nije životinja: „Nije svako tijelo isto tijelo: drugačije je čovečije tijelo, a drugačije tijelo stoke, drugačije je tijelo ptica, a drugačije riba.“ (1. Korinćanima 15:39)

Evolucijske početne pretpostavke

Dok hrišćani koji vjeruju u Bibliju počinju s pretpostavkom da je Božja Riječ istinita i da čovjekovo porijeklo seže samo do potpuno ljudskih Adama i Eve, evolucionisti počinju sa pretpostavkom da je čovjek zapravo evoluirao od majmuna. Nijedan paleoantropolog (oni koji proučavaju fosilne dokaze o porijeklu čovjeka) ne bi se usudio ozbiljno pokrenuti pitanje: „Da li je čovjek evoluirao od majmuna?“ Jedino dopušteno pitanje je: „Od kojih je majmuna čovjek evoluirao?“

Budući da evolucionisti generalno ne vjeruju da je čovjek evoluirao od bilo kojeg majmuna koji sada živi, oni traže fosile ljudi i majmuna kako bi im pružili željene dokaze. Konkretno, oni traže bilo kakvu anatomsku osobinu koja izgleda „srednje“ (između majmuna i čovjeka). Fosilni majmuni koji imaju takva svojstva proglašavaju se precima čovjeka (ili barem kolateralni rođaci) i nazivaju se hominidima. S druge strane, živi majmuni se ne smatraju hominidima, već se nazivaju hominoidima, jer su samo slični ljudima, ali u njih nisu evoluirali. Bez obzira na to, evolucionisti su spremni prihvatiti puke sličnosti između fosilizovanih kostiju izumrlih majmuna i kostiju živih ljudi kao „dokaz“ našeg majmunskog porijekla.

Koji su dokazi za ljudsku evoluciju?

Iako se mogu navesti mnoge sličnosti između živih majmuna i ljudi, jedini historijski dokazi koji bi mogli podržati čovjekovo majmunsko porijeklo moraju poticati od fosila. Nažalost, fosilni podaci o čovjeku i majmunima vrlo su rijetki. Otprilike 95 posto svih poznatih fosila čine morski beskičmenjaci, oko 4,7 posto alge i biljke, oko 0,2 posto insekti i drugi beskičmenjaci, a samo oko 0,1 posto kičmenjaci (životinje s kostima). Konačno, samo najmanji udio fosila kičmenjaka sastoji se od primata (ljudi, majmuna, majmuna i lemura).

Zbog rijetkosti fosilnih hominida, čak i mnogi od onih koji su se specijalizovali za evoluciju čovjeka zapravo nikada nisu vidjeli originalni fosil hominida, a mnogo je manje njih koji su imali priliku rukovati ili proučiti jedan. Većina naučnih radova o ljudskoj evoluciji temelji se na odlivima originalnih uzoraka (ili čak na objavljenim fotografijama, mjerenjima i opisima istih). Pristup izvornim fosilnim hominidima strogo je ograničen onima koji su ih otkrili i često je ograničen na nekoliko favorizovanih evolucionista koji se slažu s interpretacijom fosila otkrivača.

Budući da je mnogo više prestiža u pronalaženju pretka čovjeka nego predaka živih majmuna (ili još gore, tek izumrlog majmuna), postoji ogroman pritisak na paleoantropologe da gotovo svaki fosil majmuna proglašavaju „hominidom“. Kao rezultat toga, živim majmunima je prilično ostalo da pronađu vlastite pretke.

Mnogo učenika u našim školama uči ljudsku evoluciju (često na času društvenih nauka!) Podučavaju ih učitelji koji slabo poznaju ljudsku anatomiju, a da ne govorimo o anatomiji majmuna. Ali beskorisno je razmatrati fosilne dokaze za evoluciju čovjeka od majmuna, a da se prethodno ne razumiju osnovne anatomske i funkcionalne razlike između čovjekovog i

majmunskog skeleta.

Čeljusti i zubi

Zbog svoje relativne tvrdoće, fragmenti zuba i čeljusti su najčešće pronađeni fosili primata. Prema tome, mnogi dokazi o čovjekovim majmunskim precima temelje se na sličnostima zuba i čeljusti.

Za razliku od čovjeka, majmuni imaju zube i sjekutiće koji su relativno veći od njihovih kutnjaka. Majmunski zubi obično imaju tanku caklinu (najtvrđi površinski sloj zuba), dok ljudi uglavnom imaju deblju caklinu. Konačno, čeljusti imaju tendenciju da budu više u obliku slova U kod majmuna i više parabolični kod ljudi.

Problem u proglašavanju fosilnog majmuna ljudskim pretkom (tj. hominidom) na osnovu određenih karakteristika zuba sličnih čovjeku je taj što neki živi majmuni imaju iste te osobine i ne smatraju se precima čovjeka. Na primjer, neke vrste modernih pavijana imaju relativno male očnjake i sjekutiće i relativno velike kutnjake. Iako većina majmuna ima tanku caklinu, neki majmuni, poput orangutana, imaju relativno gustu caklinu. Jasno je da nam zubi govore više o prehrani i navikama hranjenja životinje nego o njenom pretpostavljenom razvoju. Ipak, gusta caklina jedan je od najčešće citiranih kriterija za proglašavanje fosila majmuna hominidom.

Umjetnička mašta korištena je za ilustriranje čitavih „majmuna“ iz ničega više od samo jednog zuba. Početkom 1920-ih, „majmun-čovjek“ *Hesperopithecus* (koji se sastojao od jednog zuba) bio je prikazan u *London Illustrated News* zajedno sa zubovom ženom, djecom, domaćim životinjama i pećinom! Stručnjaci su ovaj zub, poznat kao „čovjek iz Nebraske“, koristili kao dokaz za ljudsku evoluciju u vrijeme Skoupsovog suđenja 1925. 1927. godine otkriveni su djelovi kostura zajedno sa

zubima, a utvrđeno je da je „čovjek iz Nebraske“ zapravo izumrlji pekar (divlja svinja)!

Lobanje

Lobanje su možda najzanimljiviji fosili primata jer u njima boravi mozak i pruža nam priliku da uz pomoć maštovitih umjetnika pogledamo pretpostavljene pretke u lice. Ljudska lobanja se lako razlikuje od svih živih majmuna, iako postoje, naravno, sličnosti.

Švod lobanje velik je kod ljudi zbog njihovog relativno velikog mozga u odnosu na majmune. Štaviše, veličina normalnog mozga odraslog čovjeka varira u gotovo trostrukom rasponu. Ove razlike u veličini u ljudskom mozgu nisu u korelaciji s inteligencijom. Odrasli majmuni imaju mozak koji je uglavnom manji od čak i najmanjeg mozga odraslih ljudi, a naravno da se ni izdaleka ne može uporediti po inteligenciji.

Možda najbolji način za razlikovanje lobanje majmuna od ljudske je ispitivanje sa strane. Iz ove perspektive, lice čovjeka je gotovo okomito, dok se lice majmuna spušta naprijed od gornjeg lica do brade.

Iz bočnog pogleda, koštana duplja oka (orbita) majmuna zasjenjena je širokim, ravnim gornjim licem. S druge strane, ljudi imaju zakrivljeno gornje lice i čelo, što jasno otkriva orbitu oka sa bočnog pogleda.

Još jedna specifična karakteristika ljudske lobanje je nosna kost na koju se oslanjaju naše naočare. Majmuni nemaju izbočene nosne kosti i imali bi velike poteškoće u nošenju naočara.

Kosti na nogama

Najtraženiji dokaz u fosilnim hominidima je bilo koja anatomska karakteristika koja bi mogla ukazivati na dvonožnost (sposobnost hoda na dvije noge). Budući da ljudi hodaju na dvije

noge, evolucionisti smatraju da su bilo kakvi dokazi o dvonožnosti fosilnih majmuna nužni dokazi za ljudsko porijeklo. Ali treba imati na umu da se način na koji majmun hoda na dvije noge potpuno razlikuje od načina na koji čovjek hoda na dvije noge. Karakterističan ljudski hod zahtijeva složenu integraciju mnogih koštanih i mišićnih karakteristika naših kukova, nogu i stopala. Dakle, evolucionisti pomno istražuju bokove (karlicu), bedrene kosti, kosti nogu (tibiju i fibulu) i kostiju stopala fosilnih majmuna u nastojanju da otkriju bilo kakve anatomske karakteristike koje bi mogle sugerisati dvonožnost.

Evolucioniste posebno zanima ugao pod kojim se femur i tibija spajaju u koljenu (nazvan nosećim uglom). Ljudi su u stanju zadržati težinu na nogama dok hodaju jer im se bedrene kosti konvergiraju prema koljenima, stvarajući ugao nošenja od približno devet stepeni s tibijom. Suprotno tome, šimpanze i gorile imaju široko odvojene, ravne noge s uglom nošenja u osnovi nula stepeni. Ove životinje uspijevaju zadržati težinu na nogama prilikom hodanja, zamahujući tijelom s jedne na drugu stranu u poznatoj „majmunskoj šetnji“.

Evolucionisti pretpostavljaju da su fosilni majmuni sa visokim nosećim uglom (čovjekoliki) bili dvonožni i tako evoluirali u čovjeka. Smatra se da su određeni australopitekini (majmunska bića) hodali poput nas i da su stoga naši preci uglavnom zato što su imali visok ugao nošenja. Ali visoki uglovi nošenja nisu ograničeni na ljude – oni se nalaze i na nekim savremenim majmunima koji graciozno hodaju po drveću i tek nespretno po zemlji.

Živi majmuni sa visokim uglom nošenja (vrijednosti uporedive sa čovjekovim) uključuju majmune poput orangutana i majmuna pauka – obojica spretni penjači na drveće i sposobni za samo majmunski dvonožni hod na tlu. Poenta je u tome što postoje živi majmuni i majmuni koji obitavaju na drveću s nekim

istim anatomskim obilježjima koje evolucionisti smatraju konačnim dokazom dvonožnosti, no nijedna od tih životinja ne hoda poput čovjeka i niko ne sugerše da su naši preci ili potomci.

Kosti stopala

Ljudsko stopalo je jedinstveno i nije ni blizu izgledu ili funkciji majmunskog stopala. Veliki nožni prst ljudskog stopala u ravni je sa stopalom i ne strši u stranu poput majmunskog. Kosti ljudskog prsta su relativno ravne, a ne zakrivljene i nezgrapne poput majmunskih.

Tokom hodanja, peta ljudskog stopala prvo udara o tlo, a zatim se raspodjela težine širi od pete duž vanjskog ruba stopala do dna malog prsta. Od malog prsta na nozi širi se prema dnu nožnih prstiju i na kraju odgurava od palca. Nijedan majmun nema stopalo ili potisak poput ljudskog, pa prema tome, nijedan majmun nije sposoban hodati našim prepoznatljivim ljudskim korakom ili stvarati ljudske tragove.

Kosti kuka

Karlica (bokovi) igra presudno važnu ulogu u hodanju, a karakterističan ljudski hod zahtijeva karlicu koja se izrazito razlikuje od majmunske. Zapravo, potrebno je samo pregledati karlicu kako bi se utvrdilo ima li majmun sposobnost hodati kao čovjek.

Dio bokova koji možemo osjetiti ispod pojasa naziva se ilijačna oštrica. Gledano odozgo, ove lopatice su zakrivljene prema naprijed poput drške za upravljanje u avionu. Za razliku od toga, ilijačne lopatice majmuna strše pravo u stranu poput upravljača skutera. Jednostavno nije moguće hodati poput čovjeka s majmunskom karlicom. Samo po ovoj osobini lako se mogu razlikovati majmuni od ljudi.

Samo tri načina za stvaranje „majmuna-čovjeka“

Znajući iz Svetog pisma da Bog nije stvorio nijednog „majmuna-čovjeka“, evolucionista ima samo tri načina da ga stvori:

1. Kombinovati fosilne kosti majmuna s ljudskim fosilnim kostima i proglasiti to dvoje jedinkom – pravim „majmunom“.
2. Naglasiti određene ljudske osobine fosilizovanih kostiju majmuna, a maštom nadograditi majmune kako bi bili sličniji ljudima.
3. Naglasiti određene majmunolike kvalitete fosilizovanih ljudskih kostiju i maštom degradirati ljude da budu sličniji majmunima.

Ova tri pristupa objašnjavaju sve pokušaje evolucionista da premostivu jaz između majmuna i ljudi sa fosilom majmuna-čovjeka.

Kombinovanje čovjeka i majmuna

Najpoznatiji primjer „čovjekolikog majmuna“ koji je dokazano kombinacija majmuna i ljudskih kostiju je Piltdaunski čovjek. 1912. godine Charles Dawson, ljekar i amaterski paleontolog, otkrio je donju čeljust (donju viličnu kost) i dio lobanje u šljunkovitoj jami u blizini Piltdowna u Engleskoj. Čeljusna kost bila je majmunska, ali imala je zube koji su pokazivali trošenje slično ljudskom uzorku. Lobanja je, s druge strane, bila vrlo ljudska. Ova dva uzorka su kombinovana u ono što je nazivano „Čovjekom praskozorja“, za koje se računalo da su stari 500.000 godina.

Ispostavilo se da je cijela stvar razrađena podvala. Lobanja je zaista bila ljudska (stara oko 500 godina), dok je čeljust bila od savremenog ženskog orangutana čiji su zubi očito bili turpijani tako da grubo podsjećaju na ljudski trošeni obrazac.

Zapravo, dugački očnjak majmuna bio je spušten toliko daleko da je izlagao pulpnu komoru, koja je zatim ispunjena da sakrije podvalu. Čini se da bi bilo koji kompetentni naučnik koji je proučavao ovaj zub zaključio da je to bila podvala ili prvi korijenski kanal na svijetu! Uspjeh ove podvale koja se održala više od 50 godina, uprkos pažljivom nadzoru najboljih svjetskih autoriteta, naveo je ljudskog evolucionistu Ser Solija Zakermana da izjavi: „Upitno je postoji li uopšte nauka u potrazi za čovjekovim fosilnim porijeklom.“⁴⁴

Pravljenje čovjeka od majmuna

Mnogi majmuni su samo majmuni koje su evolucionisti pokušali „unaprijediti“ kako bi popunili prazninu između majmuna i ljudi. To uključuje sve Australopitekinesa, kao i niz drugih izumrlih majmuna, kao što su *Ardipithecus*, *Ororin*, *Sahelantropus* i *Kenianthropus*. Svi očito imaju majmunske lobanje, majmunske karlice i majmunske ruke i noge. Ipak, australopitekinci (posebno *Australopithecus afarensis*) često se prikazuju kao da imaju ruke i noge identične savremenom čovjeku; ravno, uspravno držanje i ljudski hod.

Najpoznatiji primjerak *A. afarensis* je fosil poznat pod nazivom „Lusi“. Lutka „Lusi“ koja izgleda kao živa na *Living World* izložbi u zoološkom vrtu u St. Luisu prikazuje dlakavo, ljudsko žensko tijelo s ljudskim rukama i nogama, ali s očito majmunolikom glavom. Tri metra visoka Lusi stoji uspravno u duboko zamišljenoj pozi dok joj je desni kažiprst uvijen ispod brade, a oči joj gledaju u daljinu kao da duboko razmišlja.

Malo je posjetilaca svjesno da je ovo grubo pogrešno prikazivanje onoga što je poznato o fosilnom majmunu

⁴⁴ S. Zuckerman, *Beyond the Ivory Tower* (London: Weidenfeld & Nicolson, 1970), p. 64.

Australopithecus afarensis. Poznato je da su ovi majmuni hodači zglobovima sa zaključanim zglobovima. I ruke i noge ovog stvorenja očito su majmunske. Paleoantropolozi Džek Stern i Randal Susman⁴⁵ izvijestili su da su ruke ove vrste „iznenađujuće slične rukama pronađenim na malom kraju pigmejske šimpanze – uobičajenog područja šimpanzi.“ Izvještavaju da su stopala poput ruku „duga, zakrivljena i jako mišićava“, slično kao i noge primata koji žive na drveću. Autori zaključuju da nijedan živi primat nema takve ruke i noge „u bilo koju drugu svrhu osim da zadovolji zahtjeve punog ili skraćenog radnog vremena na drveću“.

Uprkos suprotnim dokazima, evolucionisti i muzeji nastavljaju prikazivati Lusi (*A. afarensis*) sa virtuelnim ljudskim stopalima (iako neki konačno prikazuju ruke dugim, zakrivljenim prstima).

Pravljenje majmuna od čovjeka

U nastojanju da popune jaz između majmuna i čovjeka, određeni fosilni ljudi proglašeni su „majmunolikima“, a time i precima barem „savremenog“ čovjeka. Može se reći da ovaj potonji napor želi od čovjeka stvoriti „majmuna“! Ljudski fosili za koje se tvrdi da su „majmun-čovjek“ uglavnom se klasifikuju pod rodnom *Homo* (što znači „čovjek“). Tu spadaju *Homo erectus*, *Homo hidelbergensis* i *Homo neandertalensis*.

Najpoznatiji ljudski fosili su kromanjonski čovjek (čije se čudesne slike nalaze na zidovima pećina u Francuskoj) i neandertalski čovjek. Oboje su očito ljudi i odavno su klasifikovani kao *Homo sapiens*. Međutim, posljednjih godina neandertalac je prebačen na drugu vrstu – *Homo neandertalensis*. Priča o tome kako je neandertalac degradiran u majmuna pruža mnogo uvida

⁴⁵ American Journal of Physical Anthropology 60:279–317, 1983.

u metode evolucionista.

Neandertalca su prvi put otkrili 1856. godine radnici koji su kopali u krečnjačkoj pećini u dolini Neander u blizini Dizeldorfa u Njemačkoj. Fosilne kosti pregledao je anatom (profesor Šafhausen) koji je zaključio da su ljudi.

Isprva se tim nalazima nije pridavala velika pažnja, ali objavljivanjem Darwinovog *Porijekla vrsta* 1859. godine započela je potraga za zamišljenim „majmunolikim precima“ čovjeka. Darwinisti su tvrdili da je neandertalski čovjek majmunsko stvorenje, dok su mnogi koji su kritikovali Darvina (poput velikog anatoma Rudolfa Virčova) tvrdili da su neandertalci u svakom pogledu bili ljudi, iako se činilo da neki boluju od rahitisa ili artritisa.

Preko 300 neandertalskih primjeraka sada je pronađeno raštrkano po svijetu, uključujući Belgiju, Kinu, Srednju i Sjevernu Afriku, Irak, Češku, Mađarsku, Grčku, sjeverozapadnu Evropu i Bliski Istok. Ovu skupinu ljudi karakterisali su istaknuti rubovi obrva (poput modernih australijskih Aboridžina), nisko čelo, duga, uska lobanja, izbočena gornja vilica i jaka donja vilica s kratkom bradom. Bile su to dubokograde osobe, velikih kostiju i moćne građe. Treba naglasiti, međutim, da nijedna od ovih karakteristika ne izlazi iz okvira normalne ljudske anatomije. Zanimljivo je da je veličina mozga (na osnovu kranijalnog kapaciteta) neandertalca zapravo bila veća od prosječne veličine savremenog čovjeka, iako se to rijetko naglašava.

Većina zabluda o neandertalskom čovjeku proizašla je iz tvrdnji Francuza Marselina Bula koji je 1908. proučavao dva neandertalska kostura pronađena u Francuskoj (LeMoustier i La Chapelle-aux-Saints). Bul je proglasio neandertalske ljude anatomski i intelektualno inferiornim grubijanima koji su u bližem srodstvu sa majmunima nego ljudima. Ustvrdio je da su imali oslabljeno držanje, „majmunski sličan“ raspored određenih

kičmenih kralješaka, pa čak je tvrdio da su im stopala bila nezgrapna (poput nogu gorila i šimpanza). Bul je zaključio da neandertalac nije mogao hodati ispravno, već je morao nespretno nezgrapno hodati. Ta vrlo pristrana i netačna gledišta su prevladavala, a čak su ih proširivali i mnogi drugi evolucionisti do sredine 1950-ih.

1957. godine anatomske Vilijam Straus i A.Dž. Kejev pregledali su jednog od francuskih neandertalaca (La Chapelle-aux-Saints) i utvrdili da je ta osoba patila od teškog artritisa (kako je Virčov sugerisao skoro 100 godina ranije), koji je uticao na kičmu i pogrbljen stav. Pogođena je i vilica. Ova zapažanja su u skladu s klimom ledenog doba u kojoj su živjeli neandertalci. Možda su sklonište potražili u špiljama, a to je, zajedno s lošom prehranom i nedostatkom sunčeve svjetlosti, lako moglo dovesti do bolesti koje pogađaju kosti, poput rahitisa.

Pored anatomskih dokaza, raste i mnoštvo kulturnih dokaza o potpuno ljudskom statusu neandertalaca. Sahanjivali su svoje mrtve i imali složene pogrebne običaje koji su uključivali uređivanje tijela i pokrivanje cvijećem. Izrađivali su razne kamene alate i obrađivali kožu. Među ostacima neandertalaca nedavno je otkrivena drvena flauta. Postoje čak i dokazi koji sugerišu da su se neandertalci bavili medicinskom njegom. Neki uzorci neandertalaca pokazuju dokaze o preživljavanju do starosti, uprkos brojnim ranama, slomljenim kostima, sljepoći i bolestima. To sugeriše da su se o tim pojedincima brinuli i njegovali drugi koji su pokazivali ljudsko suosjećanje.

Ipak, i dalje se čine napori da se nekako dehumanizuje neandertalac. Zapravo ne postoji ništa o neandertalcima što je na bilo koji način inferiorno od savremenog čovjeka. Jedan od najistaknutijih svjetskih autoriteta za neandertalca, Erik Trinkaus, zaključuje: „Detaljna poređenja ostataka neandertalnih kostiju sa onima današnjih ljudi pokazala je da u anatomiji

neandertalaca nema ničega što definitivno ukazuje na lokomotorne, manipulativne, intelektualne ili jezične sposobnosti inferiorne u odnosu na savremene ljude.“⁴⁶

Zaključak

Zašto se onda nastavljaju naponi da se od čovjeka naprave majmuni, i čovjek od majmuna? U jednoj od najiskrenijih i poštenih procjena cijelog predmeta i metodologije paleoantropologije, dr Dejvid Pilbim (ugledni profesor antropologije) predložio je sljedeće:

„Možda su generacije učenika ljudske evolucije, uključujući i mene, tumarale u tami; da je naša baza podataka previše oskudna, previše skliska da bi mogla oblikovati naše teorije. Te teorije su više izjave o nama i ideologiji nego o prošlosti. Paleoantropologija otkriva više o tome kako ljudi gledaju na sebe, nego o tome kako su ljudi nastali. Ali to je jeres.“⁴⁷

Oh, kad bi se ove jeretičke riječi štampale kao upozorenje u svakom udžbeniku, časopisu, novinskom članku i izjavi koje se usuđuju da se bave navodnim životinjskim porijeklom čovjeka!

Ne, mi nismo potomci majmuna. Umjesto toga, Bog je stvorio čovjeka kao krunu Njegovog stvaranja šestog dana. Mi smo posebna Božja kreacija, stvorena prema Njegovom liku, kako bi mu bili na slavu. Kakvu bi revoluciju napravila ova istina kad bi je naša evolucionistička i ateistička kultura zaista shvatila!

⁴⁶ Natural History 87:10, 1978.

⁴⁷ American Scientist 66:379, 1978.

10. Kako da poštujemo Boga koji ubija nevinnu djecu?

„Biblija nam kaže da postanemo poput Boga, ali onda na mnogim stranicama opisuje Boga kao masovnog ubicu.“⁴⁸

Religiozni ljudi su obično neumorno koncentrisani na određene privlačne aspekte Božjeg karaktera – Njegovu ljubav, milost, praštanje, saosjećanje – ali najčešće zanemaruju ili ignorišu djelove Biblije za koje bi se reklo da otkrivaju nešto problematičnije aspekte Njegovog karaktera. Kada se usredsredi pažnja na rijetko spominjane starosavezne priče o pokoljima i drugim krvoprolićima masovnih razmjera, na Boga se iznenada gleda u drugačijem svjetlu. Poput političara, čija je vješto iskonstruisana javna ličnost doživjela krah nakon što su dokumentovane neke afere, i imidž Boga kao blagonaklonog božanstva punog ljubavi dovode u pitanje priče o naizgled surovom i osvetničkom postupanju. Da li ove brutalne priče otkrivaju pravi Božji karakter? I ako otkrivaju, da li On zaslužuje da ga poštujemo?

Poznati agnostik Čarls Templton izrazio je svoje mišljenje o tome. „Bog iz Starog zavjeta je u potpunosti nenalik Bogu u koga vjeruje većina religioznih ljudi,“ rekao je on. „Njegova pravda je, po savremenim standardima, nečuvena... On je jednostran, mrzovoljan, osvetoljubiv i ljubomoran za ono što je njegova privilegija.“⁴⁹

Ateista Džordž H. Smit se slaže s tim. „Starozavjetni Bog je napravio impresivan spisak zločina,“ rekao je. „Biblijski Bog

⁴⁸ Citirano u: Garry Poole and Judson Poling, *Tough Questions 4* (Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1998), 12.

⁴⁹ Charles Templeton, *Farewell to God*, 71.

je lično volio da direktno istrebljuje veliki broj ljudi, obično putem bolesti ili glada, i to vrlo često za prilično neobične prestepe.⁵⁰ Smit voli da citira nekadašnjeg predsjednika Tomasa Džefersona koji je rekao da priče iz Starog zavjeta otkrivaju da je Bog „surov, osvetoljubiv, hirovit i nepravedan.“⁵¹

Godine 1794. Tomas Pejn je napisao u knjizi „Doba razuma“: „Svaki put kada pročitamo odvratne priče sa raskalašnim razvratom, nemilosrdnim i izvitoperenim pogubljenjima, neuromnom osvetoljubivošću, koje ispunjavaju više od polovine Biblije, bilo bi doslednije nazvati je djelom demona, nego Božjom riječju.“⁵²

Ovo pitanje nas dovoljno uznemirava, ali osim toga postoji još jedna dodatna stvar koju treba zapaziti. U ocjenjivanju Božjeg karaktera, i kritičari religije i sami religiozni ljudi citiraju Bibliju kao izvor svojih informacija.

Kako se suočiti sa ovim teškim izazovom? *U osnovi ljudi koji iznose takve optužbe brkaju (ili namjerno previđaju) dvije stvari: šta Biblija bilježi i šta Biblija odnosno Bog odobrava.*

Na primjer, Biblija bilježi Sotonine laži i preljubu kralja Davida, ali ih ne odobrava. Tačno je da u Bibliji ima puno bizarnih priča. Knjiga o Sudijama bilježi kako je silovana žena, potom iskasapljena na dvanaest komada i po jedan komad poslat svakom izraelskom plemenu. Međutim, sigurno da Bog to ne odobrava. Osim toga, u Bibliji ne postoje nikakva nemilosrdna i izvitoperena pogubljenja koja bi zapovijedio Bog.

Ali možemo li govoriti o Božjoj saosećajnosti i milosrđu kada vidimo gdje Bog naređuje genocid govoreći Izraelcima u

⁵⁰ George H. Smith, *Atheism: The Case Against God*, 77.

⁵¹ *Ibid.*, 76

⁵² Thomas Paine, *Age of Reason, Part I* (First printed 1794; reprinted by The Freethought Press Association, New York, 1954), 18-19, quoted in George H. Smith, *Atheism: The Case Against God*, 78.

5. Knjizi Mojsijevoj 7. glava da „potpuno istrijebe“ Hananeje i ostalih šest naroda bez milosti? Bog je naredio ubistvo svakog prvijenca u Egiptu; potopio je svijet i ubio nebrojene milione ljudi; rekao je Izraelcima „Sada idi i napadni Amalika pa pogubi i njega i sve što ima; nemoj da mu se smiluješ, nego pobij muškarce i žene, djecu i odojčad, goveda i ovce, kamile i magarce.“ (1. Samuelova 15:3)

Međutim, ovo samo pokazuje da je Božji karakter apsolutno svet, i da On mora da kazni grijeh i pobunu. On je pravedan sudija; to je neporecivi dio onoga što On jeste. Ali je sa druge strane Njegov karakter i milostiv. Ako bilo ko hoće da se pokaje, On će mu to dopustiti. Kada prestupi prevrše mjeru da pokajanje nije više opcija, „kancer“ se mora ukloniti da se ne bi proširio na cijelo tijelo. Pomenuti Amaličani su bili daleko od nevinih. Oni su zapravo bili potpuno izopačeni. Istrebljenje njihovog naroda je postalo neizbježno zbog težine njihovog grijeha, baš kao što je to bio slučaj sa pretpotopnim svijetom. Bog je stupio u akciju ne samo zbog Izraelaca – svog izabranog naroda koji je nosio istinu i iz kojeg je trebao doći Mesija, već u krajnjem smislu zbog svakog čovjeka koji je ikada postojao i čije će spasenje doneti Mesija koga će taj narod iznjedriti. Ljudi pretpostavljaju da je ono što je po nama pogrešno, pogrešno i za Boga. Dakle, Bog ima vrhovnu vlast nad svim živim bićima i ima to pravo da oduzme život ako tako hoće. Mi zapravo kao da zaboravljamo da Bog i oduzima život svakom čovjeku. To se naziva smrt. Jedino pitanje je kada i kako, a to moramo prepustiti Njemu.

Što se tiče djece, vrlo je važno razumjeti da na društvenom i fizičkom planu, sudbina djece kroz čitavu istoriju je uvijek bila skopčana sa njihovim roditeljima, bilo to na dobro ili na zlo. U takvoj potpuno zloj, nasilničkoj i izopačenoj kulturi nije bilo nikakve nade za tu djecu. U izvjesnom smislu je taj Božji čin bio čin milosrđa. Na taj način postoji nada da će neka od te djece biti

spasena za vječnost (vidi: Isaija 7:16).

U stvari, ako biste uzeli u obzir sve Hananejce zajedno sa Amalićanima, oni su imali na raspolaganju 400 godina da se pokaju (vidi: Postanje 15:13-16). To je veoma dug period. I na posletku je, nakon što je nekoliko vjekova čekala da im pruži priliku da odustanu od svog puta u samouništenje, Božja priroda je morala da stane na put njihovom svjesnom činjenju zla. Bog svakako nije ništa uradio naprečac.

U Knjizi Jošue Nunova 6. glava, gdje Biblija govori o uništenju Jerihona i Hananeja, nalazimo isti princip. Ovo je bila veoma iskvarena sredina, do te mjere da Biblija kaže da se smučila Bogu. Ti ljudi su bili brutalni, surovi, praktikovali su incest, seksualni odnos sa životinjama, religijsku prostituciju, pa čak i žrtvovanje djece u vatri. Bili su agresivna nacija koja je željela da uništi Izraelce. Opet, dakle, imamo zle ljude koji su uništeni, ali i pravednike među njima koji su se spasili. Primjera radi, ženi Rahavi koja je pružila zaštitu izraelskim vojnicima nije presuđeno zajedno sa ostalim narodom. A pogledajte šta se desilo sa grešnim stanovnicima grada Ninive. Bog se spremio da im presudi pošto su tako zaslužili, ali su se pokajali i Bog ih je sve pošteditio. Znači, poenta je u sledećem: Ko god se pokaje, Bog je voljan da ga spasi i izbavi. To je važno zapamtiti.

Božja namjera u ovim slučajevima je bila da uništi grešan narod jer je sama struktura naroda po sebi bila grešna, a ne da uništi ljude ako su ti ljudi bili spremni da se pokaju. Mnogi stihovi ukazuju na to da je Božja primarna želja bila da protjera ove grešne narode iz zemlje za koju su oni već znali da je odavno obećana Izraelu. Na takav bi način Izrael mogao da dođe i da bude relativno oslobođen od spoljašnjeg grešnog uticaja koji bi mogao da ga uništi poput raka. On je htio da stvori jednu sredinu gdje bi mogao da dođe Mesija na dobrobit mnogih miliona ljudi koji su ikada postojali.

Osim toga, u skladu sa pravilima ponašanja koje je Bog dao Izraelcima, kad god bi išli na neki neprijateljski grad prvo je trebalo da ponude mir narodu. Narod je mogao da izabere: mogao je da prihvati ponudu, i u tom slučaju ne bi stradao, ili je pak mogao da odbije ponudu na sopstveni rizik. I to je fer i korektno.

Bog ne radi stvari iz hira, tek tako, i nije nemilosrdan. On je bez daljnjeg pravedan. Sama Njegova priroda zahtijeva da stane na put izopačenim ljudima koji mu se tvrdoglavo i svjesno odupiru u svome grijehu. A zar to i nije ono što On treba da radi? Zar to nije ono što i mi hoćemo – da bude pravde? Jedna od ključnih stvari koje treba imati na umu je da je tokom čitave istorije On bio saosjećajan, milosrdan i blagonaklon prema onima koji se pokaju i okrenu njemu. U konačnici, prilikom Božjeg suda, svi ćemo vidjeti koliko je On fer.

Medvjedica i rastrgnuta djeca

„Odatle je otišao u Bet-El. Dok je išao putem, iz grada je izišla grupa mladih i rugala mu se: ‘Penji se, čelo! Penji se, čelo!’ Eliša se okrenuo i kad ih je vidio, prokleo ih je u Gospodnje ime. Tada su iz šume izašle dvije medvjedice i rastrgle četrdeset i dvoje dječaka.“ (2. Kraljevima 2:23,24)

Ovo zvuči kao nečuven odgovor na neznatnu i smiješnu uvredu. Raščerečiti četrdeset dvoje male nevine djece samo zato što su se šalili na račun jednog ćelavog čovjeka je veoma surovo.

Prorok proklinje djecu a Bog ih posredno ubija. Djeco, ne rugajte se ćelavima, naročito ako su Božji proroci. Ovako rezonuje skeptik kojemu naravno ne pada na pamet da istraži ovaj slučaj.

Najprije treba razumjeti prilike u Izraelu tog vremena. Otpad od Boga, što je jednako ugovoru sa smrću, bio je gotovo sveopšti. Bog je na poseban i upečatljiv način preko svojih proroka davao najveća svjedočanstva, kao što je to činio preko Ilije

kojeg je živog uzeo na Nebo kao tip konačnog spasenja Njegovog naroda. Eliša je bio Ilijin kolega i nasljednik.

Drugo, ovo nisu bila djeca. U pitanju je bila banda omladinaca koja je nipodaštavala Ilijino uznesenje na Nebo i Božje proroke, pa su se rugali Eliši riječima: „Hajde idi i ti na nebo, penji se na nebo!“ Prema tome, ruganje velike grupe omladinaca Eliši imalo je povod u Ilijinom vaznesenju. Oni su nipodaštavali taj događaj i Božje proroke, sugerišući da je i Eliša među njima nepoželjan i da stoga može i on da ide na nebo (u posprdom smislu). U prenosnom smislu, to je bio otvoreni bunt protiv Božjih svjedočanstava. Osim toga, to što su govorili Eliši da je ćelav najvjerojatnije je aludiralo na činjenicu da su u ono vrijeme gubavci brijali glave. Znači, nasrnuli su na Jelisija – na čovjeka od dostojanstva i autoriteta kao Božjeg proroka – kao na prezrenog i prognanog čovjeka dostojnog svakog prezira. Bacali su ljagu ne samo na njegovu ličnost, već i na Božju, jer je on bio Božji predstavnik. Ovu grupu danas bi nazvali tinejdžerskom bandom, ali u ovom slučaju ne radi se o običnom adolescent-skom buntovništvu već o otvorenoj mržnji na Boga Izraela i nosioce svjetlosti i ukora za grijeh. Nasrtaj ove bande na proroka otkrio je njihov pravi odnos prema Bogu, a čovjek se uvijek nalazi na opasnom putu koji vodi u smrt kada izazivački vrijeđa i tvrdoglavo se opire Bogu. Ono što se desilo je bio jedan vid preventivnog udarca koji bi ulio strah bilo kom drugom ko bi uradio ovako nešto, jer bi ovo mogao da bude opasan presedan. Da se ova banda tinejdžera izvukla posle ovoga, da Bog nije pritekao u pomoć proroku, lako je zamisliti kakav bi negativan odraz to imalo na društvo. To bi otvorilo vrata za dalje napade na proroke i samim tim i ignorisanje hitnih poruka koje su pokušavali da prenesu od Boga. Bog stalno pokušava da povрати sebi svoj narod kroz manje presude, sve dok grijeh naroda ne postane toliko veliki da presuda mora da se izvrši u punoj snazi... Katastrofalan

pad Samarije bio bi izbjegnuto da su se ljudi pokajali posle ovog incidenta.

Patnja koju trpe životinje

„Turobna i neizbježna realnost je da je čitav život zasnovan na smrti. Svaki mesožder mora da ubija i proždire druga stvorenja... Kako bi svemoćan Bog pun ljubavi mogao da stvori takve strahote?... Nema sumnje da sveznajućem božanstvu ne bi bilo nemoguće da stvori životinjski svijet koji bi se mogao održati i trajati bez patnje i smrti.“⁵³

Ova optužba previđa činjenicu da Bog to i jeste uradio. U početku su živjele takve životinje, a i na obnovljenoj Zemlji u budućnosti će živjeti takve životinje. U stvari i piše u Bibliji da je Bog ispočetka stvorio sve životinje i čovjeka kao biljojede (Postanje 1:29,30). Proroku Isaiji data je vizija obnovljene Zemlje: „Vuk i jagnje zajedno će pasti, lav će jesti slamu kao goveče, a zmija će se hraniti prahom. Zlo se više neće činiti niti će se pustošiti na svoj mojoj svetoj gori, kaže Gospod.“ (Isaija 65:25)

Jednom riječju, sve što je Bog stvorio bilo je dobro. Stvari je promijenila čovjekova pobuna. Kada su Bogu praktično rekli da treba da se skloni, On je to djelimično i uradio. Rimljanima poslanica 8. glava kaže da se to odrazilo na čitavu tvorevinu – a to se odnosi na biljni svijet, ljude, životinje, na sve. Došlo je do fundamentalnih genetskih promjena; možemo, na primjer, vidjeti kako se životni vijek brzo skratio nakon Potopa. Bog nije isplanirao da to tako bude – tako se događa jedino zbog grijeha. Na kraju će sve to biti dovedeno u prvobitni poredak.

Ali, kazaće mnogi, zar Bog nije bio okrutan prema životinjama kada je uspostavio sistem njihovog žrtvovanja u Starom savezu? Način na koji su ubijane te životinje bio je prilično

⁵³ Charles Templeton, Farewell to God, 197,198,199.

human. Bila je to najbezbolnija moguća smrt. I ništa se nije bacalo. Ljudi su jeli meso, a kožu koristili za pravljenje odjeće, znači u suštini su gajili životinje i ubirali rod od toga. Nije to bio pokušaj da se istrijebi vrsta. A svakako da je postojao i važan razlog prinošenja životinja na oltar – te žrtve su tipski ukazivale na budućnost, na konačnu žrtvu Isusa Hrista, Jagnjeta Božjeg, na krstu kao plata za naše grijeha. Čovjek je imao stalni podsjetnik na težinu grijeha i rješenje za problem grijeha.

Činjenica je da sada na zemlji svi patimo – i ljudi i životinje. Ali nijedan čovjek ni životinja ne dožive zbirni iznos patnje. Nijedan čovjek, zapravo, ne može u jednom jedinom trenutku da osjeti zbirni iznos patnje u cijelom svom životu. Kada govorimo o životinjama, moramo imati na umu da Biblija jasno zabranjuje njihovo maltretiranje. Religiozni ljudi treba da se suprotstave svakom maltretiranju životinje. „Pravednik se brine za dušu životinje svoje.“ (Izreke 12:10)

11. Može li se vjerovati Bibliji?

Mi vjerujemo da je Biblija jedinstvena knjiga koju je inspirisao Bog, kao i da je tačno sve što ona uči i poučno ili informativno korisno sve čega se dotiče. Međutim, da li ipak postoji ikakav racionalan razlog da vjerujemo da Biblija doista pouzdano otkriva istinu o Bogu?

Međutim, ateisti i skeptici imaju posve drugačije mišljenje. Filozof-ateista Džordž H. Smit smatra da nije tako: „Biblija ne pokazuje ama baš nikakve indikacije natprirodnog u sebi. Ona, baš suprotno tome, predstavlja očigledan proizvod sujevjernih ljudi koji su, povremeno, bili spremni da varaju ljude ako bi tako mogli da prošire svoju nauku.“⁵⁴

Templton nonšalantno odbacuje veći dio Biblije kao „uljepšane narodne priče“, dodajući da „više ne postoji mogućnost da obrazovan čovjek povjeruje da je Biblija... niti pouzdan dokument... niti, kako insistiraju religiozni ljudi, nepogrešiva Riječ Božja“.⁵⁵

Sve se vrti oko toga da li je tačno to što piše u Bibliji.

Postoje mnogi dokazi koji potvrđuju autentičnost Biblije. Možemo govoriti o jedinstvu u Bibliji – o šezdeset šest knjiga napisanih različitim književnim stilovima sa možda četrdeset različitih pisaca različitog porijekla u rasponu od preko hiljadu petsto godina, pa ipak je čudesno kako Biblija otkriva jednu neprekidnu priču sa jednom centralnom porukom. To ukazuje na postojanje božanskog uma za koji su pisci Biblije tvrdili da su njime inspirisani.

Potom je tu i moć Biblije da mijenja ljude – ona od samog

⁵⁴ George H. Smith, *Atheism: The Case Against God*, 210-11.

⁵⁵ Charles Templeton, *Farewell to God*, 38.

početka preporađa ljude, daje im nadu, uliva hrabrost, pruža smisao, mudrost, pomoć i snagu i služi im kao sidro u životu.

No najubjedljiviji dokazi mogu svrstati u dvije kategorije. Prva – njenu pouzdanost potvrđuje arheologija i drugo – za njen božanski autoritet postoje čudesne potvrde.

Arheologija kao potvrda Biblije

Ako možemo da vjerujemo Bibliji kada nam priča o jasnim zemaljskim stvarima koje se mogu provjeriti, onda joj možemo vjerovati i u oblastima gdje je ne možemo direktno provjeriti empirijskim putem.

Postoji na hiljade – čak ne ni na stotine – arheoloških nalaza na Bliskom istoku koji podržavaju sliku koju nam prikazuje Biblija. Nedavno je pronađeno nešto što potvrđuje detalje o kralju Davidu. Patrijarsi – odnosno priče o Abram, Isaku i Jakovu – nekad su smatrani legendarnim, ali kako saznajemo sve više i više, ove priče dobijaju sve jaču potporu. Smatralo se da uništenje Sodoma i Gomora pripada mitologiji dok nisu otkriveni dokazi da su svih pet gradova spomenutih u 1. knjizi Mojsijevoj u stvari bili smješteni baš tamo gdje i piše u Starom savezu. Kada je riječ o njihovom uništenju, arheolog Kliford Vilson je rekao da „postoje trajni dokazi ogromnog požara koji se dogodio u davnoj prošlosti.“⁵⁶ Pojava koja je posebno interesantna, vezano za ovo područje, jeste da ovdje postoji velika količina sumpornih lopti (1. Mojsijeva 19:24,25), čija je veličina od oko 2,5 centimetra u prečniku do veličine teniske lopte. Ove sumporne lopte su rasprostranjene samo unutar područja koje izgleda drugačije od okoline. Sumporne lopte su takođe pronađene duboko unutar stijenskih blokova. Izvršeno je testiranje da li je zaista u pitanju

⁵⁶ Clifford A. Wilson, *Rocks, Relics and Biblical Reliability* (Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1977), 42.

sumporna lopta. Kada je bila izložena vatri, ona se zapalila oslobađajući jak miris sumpora i veliku toplotu. Dodatna potvrda da je ovo područje bilo podvrgnuto visokoj temperaturi jeste oblik stijena, koje ukazuju da su bile savijene pod djelovanjem velike toplote.

Mrtvo ili Slano more je ustvari jezero između Jordana na istoku i Izraela i Palestine na zapadu. Njegova površina i obale nalaze se na 429 metara ispod nadmorske visine, što je najniža nadmorska visina nekog lokaliteta na Zemlji. Duboko je 304 metra, te predstavlja najdublje hiper slano jezero na svijetu. Sa salinitetom od 34,2%, ono je 9,6 puta slanije od okeanskih voda. Ako ovo povežemo sa biblijskim izvještajem (1. Mojsijeva 19:17-26) i načinom kako nastaje morska so, dobijamo dodatnu sliku o tome da je ovo područje zaista bilo mjesto Božje kazne.

Potvrđeni su i razni aspekti jevrejskog ropstva. Takođe se pokazalo kao tačno svako spominjanje asirskih kraljeva u Starom savezu; u jednom iskopavanju tokom 1960-ih potvrđeno je da su Izraelci tokom Davidove vladavine stvarno mogli da uđu u Jerusalim kroz tunel; postoje dokazi da je jedno vrijeme svijet zaista govorio jednim jezikom, kao što kaže Biblija; vršena su iskopavanja na mjestu na kome je bio Solomonov hram; i tako redom. Arheolozi mnogo puta izraze sumnju u Stari savez, da bi kasnije u novim otkrićima samo potkrijepili ono što piše u Bibliji.

Samuel recimo kaže da je nakon Saulove smrti njegovo oružje ostavljeno u kući Astarotinoj, koja je bila hananska boginja plodnosti u Betšanu, dok u Knjizi dnevnika stoji zabilježeno da mu je glava ostavljena u hramu filistejskog boga koji se zvao Dagon. Arheolozi su smatrali da to mora da je bila greška i da je zato Biblija nepouzdana. Njihova iskopavanja su potvrdila da su na tom mjestu bila dva hrama, po jedan za Dagona i Astarotu. Bili su razdvojeni jednim hodnikom. Kako se ispostavilo,

Filisteji su očigledno prisvojili Astarotu kao jednu od svojih boginja. Biblija je ipak bila u pravu.

Biblija spominje Heteje oko 35 puta, ali kritičari su jedno vrijeme iznosili optužbu da ne postoje nikakvi dokazi da je takav narod ikada postojao. Sada su arheolozi koji vrše iskopavanja u današnjoj Turskoj otkrili svjedočanstva o Hetejima. Kao što je rekao veliki arheolog Vilijam F. Olbrait: „Ne može biti sumnje u to da arheologija potvrđuje suštinsku historičnost starozavjetne tradicije.“⁵⁷

Da li arheologija potkrepljuje i Novi savez?

Poznati historičar starog Rima Kolin Dž. Hemer, u knjizi „Knjiga djela apostolskih u kontekstu helenističke historije“, pokazuje kako arheologija potvrđuje ne na desetine, već na stotine detalja iz biblijske priče o ranoj hrišćanskoj zajednici. Potvrđeni su čak i mali detalji, kao na primjer u kom pravcu duva vjetar, koliko je duboka voda na određenoj udaljenosti od obale, koja vrsta bolesti postoji na određenom ostrvu, imena lokalnih zvaničnika, i tako dalje.

Djela apostolska je napisao historičar Luka. Hemer nam daje preko deset razloga zašto je ta knjiga morala biti napisana prije 62. godine n.e. ili tridesetak godina nakon Isusovog raspeća. Luka je još i prije toga napisao Jevanđelje po Luki, koje je u osnovi istovjetno kao i drugi djelovi Biblije koji se tiču Isusovog života.

Dakle, ovdje imamo nepogrešivog historičara, za koga se pokazalo da je u pravu za stotine detalja, a nikada se nije dokazalo da je pogriješio, i on piše čitav historijat Isusa Hrista i rane zajednice. I taj historijat je napisan u opsegu jedne generacije, dok su očevici bili još živi i mogli su da ga odbace da je bio pretjeran

⁵⁷ William F. Albright, *Archaeology and the Religion of Israel* (Baltimore, Md.: Johns Hopkins Press, 1953), 176.

ili lažan. Ne postoji ništa nalik tome iz bilo koje druge vjerske knjige staroga svijeta.⁵⁸

Istaknuti historičar Vilijam Remzi započeo je kao skeptik, ali nakon što je proučio Djela apostolska, zaključio je da „u različitim detaljima priča pokazuje čudesnu istinitost.“⁵⁹ Veliki historičar klasičnog perioda sa Oksfordskog univerziteta A.N. Šervin-Vajt je rekao: „Potvrda historičnosti za knjigu Djela apostolskih je ogromna“ i da „bilo koji pokušaj odbacivanja njene temeljne historičnosti danas mora izgledati apsurdno.“⁶⁰

Na primjer, u Jevanđelju po Luci 3:1 on se poziva na Lisanija i piše da je on bio tetarh (četverovlasnik) u Avilini oko 27. godine. Godinama su naučnici ukazivali na to kao na dokaz da Luka nije znao o čemu priča, pošto su svi znali da Lisanija nije bio tetarh već vladar Kalcisa, pola vijeka ranije. Ako Luka ne može pravilno da napiše osnovne činjenice, govore oni, ne može se imati povjerenja u ništa što je on napisao.

Tada je arheologija stupila na scenu. Kasnije je pronađen natpis iz vremena Tiberija od 14. do 37. godine, koji spominje Lisanija kao tetarha u Avili blizu Damaska – upravo kako je Luka napisao. Ispostavilo se da su postojala dva državna zvaničnika sa imenom Lisanija! Još jednom se pokazalo da je Luka bio precizan.

Drugi primjer je Lukino spominjanje „politarha“ u Dje-lima apostolskim 17:6, što se prevodi kao „gradski poglavari“, u gradu Solunu. Dugo vremena su ljudi smatrali da je Luka griješio, pošto nisu postojali dokazi da je izraz „politarsi“ pronađen

⁵⁸ Colin J. Hemer, *The Book of Acts in the Setting of Hellenistic History* (Winona Lake, Ind.: Eisenbrauns, 1990).

⁵⁹ William M. Ramsay, *St. Paul the Traveler and the Roman Citizen* (Grand Rapids, Mich.: Baker, 1982), 8.

⁶⁰ A. N. Sherwin-White, *Roman Society and Roman Law in the New Testament* (Oxford: Clarendon Press, 1963), 189.

u bilo kom drevnom rimskom dokumentu.

Međutim, kasnije je pronađen natpis na jednom luku iz prvog vijeka koji počinje, „u vrijeme politarha...“ koji se sada nalazi u Britanskom muzeju. A zatim, arheolozi su pronašli više od 35 natpisa koji spominju politarhe, nekoliko od njih u Solunu, iz istog perioda o kome je Luka govorio! Ponovo su kritičari griješili, a Luka bio u pravu.

Potvrđeni su i neki lokaliteti koji se pominju u drugim jevanđeljima, kao na primjer banja Betezda, mjesto po imenu Nazaret, itd.

Ali čak i ako arheologija stvarno potvrđuje da je Biblija istorijski pouzdana, to nužno ne znači da ona posjeduje i božanski autoritet. Glavni razlog zašto svako treba da prihvati Bibliju kao knjigu od božanskog autoriteta je zato što ona posjeduje čudesnu potvrdu.

Dokaz božanskog porijekla Biblije

Sve se svodi na to da li je istina ono što piše u prvom stihu u Bibliji: „U početku stvori Bog nebesa i zemlju“. Postoji obilje naučnih dokaza da je to tačno – svaka stvar koja ima početak ima i svog začetnika; svijet je imao svoj početak, pa samim tim ima i svog začetnika; svemir je od samog svog nastanka bio veoma precizno i dobro podešen za nastanak ljudskog života; i tako dalje. To je elementarna logika.

Biblija je čudesno potvrđena preko ispunjenja proročanstava za budućnost, i drugo, potvrđuju je čuda koja su činili ljudi koji su tvrdili da govore u Božje ime.

Biblija je jedina knjiga na svijetu koja sadrži precizna i konkretna predviđanja koja su iznošena na stotine godina unaprijed i koja su se precizno ispunila.

Prema enciklopediji „Barton Payne’s Encyclopedia of Biblical Prophecy“, u Starom savezu postoji 191 proročanstvo o

Hristovom dolasku, uključujući i Njegovo porijeklo, grad u kome će se roditi, da će ga roditi djevica, tačno vrijeme u istoriji kada će otpočeti javnu službu i umrijeti, i tako dalje.

Konkretno, Psalam 22:16 govori da će mu ruke i noge biti probodene; 14. stih kaže da će mu se kosti „razdvojiti“; 18. stih govori o bacanju kocke za njegovu „odjeću“, dok Knjiga proroka Zaharije 12:10 kaže da će biti proboden, a Isus je i bio proboden kopljem. To je očigledno slika njegovog raspeća – međutim, napisana je prije nego što je raspeće uopšte uvedeno kao metod izvršenja smrtne kazne kod Rimljana. U to vrijeme su Jevreji smrtnu kaznu obavljali kamenovanjem.

I, naravno, Knjiga proroka Isaije 53:2-12 sadrži možda najčudesnija proročanstva o Hristu u čitavom Starom savezu. Ona predskazuju dvanaest aspekata njegovog stradanja koji su se svi ispunili – on je bio odbačen od ljudi, čovjek vičan patnji, živio životom punim bola, bio prezren od drugih, nosio naše patnje, bio od Boga unižen i pogođen, bio slomljen za naše bezakonje, ranjen za naše grijehе, odveden kao jagnje na klanje, imao grob među zločincima, bio bezgrešan i molio se za grešnike.

Dakle, ovdje imamo nevjerovatna proročanstva koja su se doslovno ispunila u životu jednog čovjeka, iako on sam nije nad njima imao nikakvu kontrolu. Primjera radi, on nije mogao da namjesti svoje porijeklo, vrijeme kada će se roditi i tako dalje. Ova proročanstva su napisana od dvjesta do četiristo godina unaprijed. Nijedna druga knjiga na svijetu ne sadrži tako nešto. Biblija je jedina knjiga koja se na ovakav način natprirodno potvrđuje. U ovim proročanstvima nema nikakve zagonetnosti i dvosmislenosti koja odlikuju okultna proroštva kakva je na primjer iznosio Nostradamus.

Istina je da nisu sva biblijska proročanstva najjasnija. Međutim, mnoga proročanstva su veoma konkretna. Koliko je samo detalja potrebno za precizno vremensko proročanstvo kada će

Isus početi službu, kada će umrijeti i kada se završava vrijeme milosti za Jevreje kao narod, kao što se vidi u Knjizi proroka Danila 9:24-26? Kada se malo pozabavite matematikom, vidjećete da ovaj odjeljak veoma precizno pokazuje kada će se Isus pojaviti u toku čovjekove istorije. A šta je sa proročanstvima o Njegovom mjestu rođenja i o tome kako će postradati i umrijeti? Detalji su zapanjujući – i bez izuzetka su se pokazali kao tačni.

Treba znati da Novi savez takođe povezuje određene odjeljke iz Starog saveza sa Isusom – odjeljke koji nisu predstavljali neposredno proročanstvo za Njega (na primjer, Matej 2:15 i O-sija 11:1). Mnogi stručnjaci posmatraju ove veze kao „tipološko“ ispunjenje u Hristu, za proročanstva koja nisu direktno govorila o Njemu. Drugim riječima, jedan dio tog odjeljka se može legitimno povezati sa Hristom iako sam odjeljak ne predstavlja proročanstvo koje se tiče direktno njega. Drugi stručnjaci kažu da u određenim odjeljcima Starog saveza postoji opšte tumačenje koje se odnosi i na Izrael i na Hrista, jer su i jedan i drugi nazvani Božjim „sinom“. Ovo se ponekad zove i „pristup dvostrukog značenja“ u proročanstvu. Svakako postoji vrijednost u oba pristupa. Jasno je, pak, da postoji dovoljan broj primjera za proročanstva čiji je jasan cilj predviđanje budućnosti i iz kojih možemo da utvrdimo da Biblija ima božanski autoritet. Matematika pokazuje da apsolutno nema šanse da su ta proročanstva mogla da se ispune pukim slučajem.

Potvrda preko čuda

U Bibliji – za koju smo potvrdili da je istorijski pouzdana – imamo proroke čiji je autoritet dovođen u pitanje, ali koji bi potom učinili čudo kako bi dokazali ko ih šalje.

Primjera radi, Mojsije je u 2. Knjizi Mojsijevoj 4:1 kazao: „A šta ako mi ne povjeruju i ne poslušaju moj glas, nego kažu: ‘Nije ti se Gospod pojavio?’“ Šta mu je Bog odgovorio na to?

Rekao je Mojsiju da baci svoj štap na zemlju i on se u tom trenutku pretvorio u zmiju. Onda je kazao Mojsiju da uhvati zmiju za rep i ona se pretvorila nazad u štap. Tada je Bog rekao u 5. stihu: „Tako će ti vjerovati da ti se pojavio Gospod, Bog njihovih praočeva, Bog Abramov, Bog Isakov i Bog Jakovljevi.“

Ista stvar se dogodila i proroku Iliji na gori Karmilskoj – njegov autoritet je doveden u pitanje i Bog je poslao vatru sa nebesa kao potvrdu da je Ilija pravi prorok. A što se Isusa tiče, On je čak istupio i rekao: „Ako ne činim djela svoga Oca, nemojte mi vjerovati.“ (Jovan 10:37) I On je i učinio djela svoga Oca, odnosno čuda. Čak je i Nikodim to priznao kada je Isusu rekao: „Učitelju, znamo da si ti onaj koji je došao od Boga, jer niko ne može da čini čuda koja ti činiš ako Bog nije s njim.“ (Jovan 3:2)

A kada se Jovan Krstitelj zapitao da li je Isus Mesija, Isus je sa sigurnošću mogao da Jovanovim učenicima dâ odgovor: „Idite, javite Jovanu šta ste vidjeli i čuli: Slijepi vide, hromi hodaju, gubavi se čiste, gluvi čuju, mrtvi ustaju, siromašnima se objavljuje dobra vijest.“ (Luka 7:32)

Kada sve to saberemo – istorijsku pouzdanost Biblije čiju autentičnost potvrđuje arheologija, čudesno ispunjavanje proročanstava koja jasno govore o budućnosti, kao i sva zabilježena čuda koja su se dogodila – dobijamo natprirodnim putem potvrđenu knjigu koja nije nalik nijednoj drugoj na svijetu.

Kontradikcije u Bibliji?

Mnogi se pitaju: Kako uopšte Biblija može biti vjerodostojna ako nije u stanju da bude dosledna u onome što govori? Kako da je smatramo nadahnutom od Boga ako u njoj stoje tvrdnje koje se jednostavno ne mogu međusobno pomiriti?

Kad se suočimo sa optužbama za „kontradikcije“, vrlo brzo ćemo uočiti da one uglavnom dolaze od ateista ili pripadnika drugih religija, i da se po pravilu zasnivaju na pronalaženju

„tehničkih grešaka“ u Bibliji. Oni takođe izlaze sa pretpostavkom da se ono što do sada nije objašnjeno ne može se ni objasniti. Možda mi znamo sve odgovore na navodne kontradikcije, ali možemo mirne duše „osloboditi“ Bibliju te presude u nedostatku dokaza, jer kad proučimo optužbe vidjećemo da nema grešaka u Bibliji, ali ćemo zato pronaći mnogo grešaka kod kritičara. Ona se uvijek iznova pokaže kao tačna knjiga, čak i kada ispočetka mislimo da nije tako.

Neuzimanje u obzir konteksta u nekom odjeljku Biblije je najčešća greška koju prave kritičari. Ako izvadite riječi iz konteksta, onda možete čak da izvedete da Biblija dokaže da ne postoji Bog. Na kraju krajeva, Psalam 14:1 to upravo i kaže: „Nema Boga!“ Međutim, naravno da u kontekstu stoji – „Reče bezumnik u srcu svome: Nema Boga!“ Stoga kontekst ima presudnu važnost, a kritičari su najčešće krivi što izvlače stihove iz konteksta i izvode navodnu kontradikciju tamo gdje je nema.

Još jedna greška je pretpostavka da odlomak koji ne iznosi sve činjenice nije tačan. Matej kaže da je Petar Isusu kazao: „Ti si Hristos, Sin Boga živoga“. Marko kaže: „Ti si Hristos“. A Luka kaže: „Ti si Hristos Božji.“ I kritičari kažu: „Vidite li ovo? Eto greške!“ A gdje je greška? Nije Matej rekao „Ti nisi Hristos“, a Marko recimo rekao „Ti jesi Hristos“. Matej je samo dao više podataka, a to nije greška. Ti podaci se međusobno dopunjavaju u detaljima.

Među ostalim greškama su i kada se ne obrati pažnja da teže razumljive odjeljke treba tumačiti u svjetlu jasnijih koji govore o istom predmetu; zatim zasnivanje učenja na nejasnom stihu; zaboravljanje da se Biblija ne služi tehničkim, nego svakodnevnim jezikom; ispuštanje iz vida činjenice da se Biblija koristi različitim književnim postupcima i zaboravljanje da je Biblija ljudska knjiga sa ljudskim karakteristikama (pisci su bili ljudi koji su kao takvi mogli imati svoje zablude i greške). Njeni

pisci nisu bili sekretari kod Boga. Ponekad su koristili ljudske izvore ili koristili različit stil pisanja ili pak pisali iz različite perspektive ili naglašavali različite stvari kao bitne ili otkrivali čovjekove principe razmišljanja i osjećanja. U tome nema nikakvih problema. Biblija je pisana od strane ljudi, ali bez greške.

Pogledajmo još neke primjere koje možete najčešće čuti. Matej kaže da je na Isusovom grobu bio jedan anđeo, a Jovan da ih je bilo dvojica; Jevanđelja kažu da se Juda objesio, a Djela apostolska da mu se prosula utroba.

Međutim, ovi detalji se mogu lako uklopiti. Što se tiče anđela, Matej nije rekao da je bio samo jedan anđeo. Jovan je iznio više detalja rekavši da ih je bilo dvojica. Što se tiče Judinog samoubistva, čovjek se može objesiti ili o drvo ili na ivici litice. U ono vrijeme je bilo protivno zakonu da se dotakne leš. Znači, neko je kasnije došao, pronašao njegovo tijelo, presjekao užu i nateklo tijelo je palo na stijene. Šta se dogodilo? Utroba mu se prosipa, kao što kaže Biblija. Ovi odjeljci nisu kontradiktorni, već komplementarni.

Evo i jednog primjera „tehničke greške“. U 1. knjizi o kraljevima 4:26 stoji da je „Solomon je imao četrdeset hiljada štala za konje“. U 2. Dnevnika 9:25 nalazimo podatak da je Solomon imao 4.000 štala. Ali pošto se u ovom retku pominju bojna kola koja su u drevnim vremenima obično imala deset konja i deset ljudi po kolima (vidi: 2. Samuelova 10:18 i 1. Dnevnika 19:18), najvjerojatnije je Solomon imao 4.000 štala od kojih je svaka bila podijeljena na deset zasebnih pregrada za konje.

Zašto je tako teško vjerovati?

Mnogi ljudi imaju osjećanje frustracije: zašto je Bog učinio da bude tako teško vjerovati u Njega? Evo kako je to slikovito izrazio jedan pisac.

„Znači, ako hoću da izbjegnem pakao, trebalo bi da

vjerujem da je zmija razgovarala sa Evom, da je djevica začela od Boga, da je velika riba progutala proroka Jonu, da se rastavilo Crveno more, i mnoge druge sumanute stvari. Pa, dobro, ako sam Bogu toliko potreban ... zašto je Bog učinio da vjera u njega bude tako... nemoguća? ... Meni se čini da je jedan svemoguć Bog mogao da uradi mnogo bolji posao da ubijedi ljude u svoje postojanje, bolje od svakog jevanđeliste... Samo napiši na nebu, čitko i krupnim slovima: 'Evo ti dokaz, čoveče. Vjeruj u Mene ili idi u pakao! Iskreno tvoj, Bog Svemogućí.'"⁶¹

Bog tako nešto i učinio! Psalam 19:1 kaže: „Nebesa objavljuju slavu Božju, o djelu ruku njegovih nebeska sfera govori.“ Ovo je, u stvari, tako živopisno zapisano na nebu da sve više naučnika koji proučavaju zvijezde postaju religiozni.

Veliki kosmolog Alan Sendidž, dobitnik nagrade za astronomiju slične Nobelovoj, zaključio je da Bog predstavlja „objašnjenje za čudo postojanja.“⁶² Fred Hojl, koji je osmislio Teoriju vječnog stanja kosmosa kako bi izbjegao postojanje Boga, na kraju je počeo i sam da vjeruje u Inteligentnog Tvorca svemira.

Astrofizičar Hju Ros, koji je doktorirao iz astronomije na Univerzitetu u Torontu i bavio se istraživanjima na kvazarima i galaksijama, rekao je da su naučni i istorijski dokazi „duboko učvrstili moje uvjerenje u vjerodostojnost Biblije.“⁶³ Robert Džestrou, otvoreni agnostik i upravnik opservatorije Maunt Vilson, kao i osnivač svemirskog instituta Godard zaključio je da astronomija ukazuje na Boga. Matematički fizičar Robert Grifits je primijetio: „Ako nam treba ateista za debatu, moram da odem

⁶¹ Gregory A. Boyd and Edward K. Boyd, Letters From a Skeptic (Wheaton, 111.: Victor, 1994), 120.

⁶² John Noble Wilford, “Sizing Up the Cosmos: An Astronomer s Quest,” New York Times, March 12,1991, quoted in: Hugh Ross, Creator and the Cosmos (Colorado Springs: NavPress, 1993), 116.

⁶³ Hugh Ross, Creator and the Cosmos, 17.

na katedru za filozofiju. Na katedri za fiziku nema mnogo vajde.⁶⁴ Dokazi su veoma jasni.

Dakle, Bog ne otežava ljudima vjeru u Njega. Naprotiv, dokazi su tu ako su ljudi voljni da ih vide. Ne okreću se ljudi od Boga zbog nedostatka dokaza – oni to čine zbog svog ponosa, samovolje i odbacivanja Božjeg moralnog autoriteta i sopstvene odgovornosti. Isus je jasnim riječima izložio Jevrejima upravo taj problem: „Moje učenje nije moje, već od Onog koji me šalje. *Ako neko želi da vrši njegovu volju, on će znati da li je to učenje od Boga ili ja govorim sam od sebe.* Ko govori sam od sebe, traži svoju slavu, a ko traži slavu onoga koji ga je poslao, taj je istinit i u njemu nema nepravедnosti.“ (Jovan 7:16-18) Drugim riječima, prepoznaćemo istinu ako je želimo vidjeti; ako ne, uzaludna su sva dokazivanja. Mnogi su se sapleli na „kamen spoticanja“ i udaljili se od Boga i Hrista iz sebičnih motiva i iracionalnih razloga, ali ako smo pošteni kazaćemo zajedno sa Petrom: „Gospode, kome ćemo otići? Ti imaš riječi vječnog života.“ (Jovan 6:68)

⁶⁴ Robert Jastrow, “The Secret of the Stars,” New York Times Magazine, June 25, 1978, quoted in: Hugh Ross, Creator and the Cosmos, 116.

12. „Isključivost“ tvrdnje da put do Boga vodi samo preko Isusa Hrista

„Ja sam apsolutno protiv svake religije koja kaže da je jedna vjera iznad druge. Ne vidim u čemu bi se to išta razlikovalo od duhovnog rasizma. To je jedan način da kažemo da smo bliži Bogu od vas, a to nas dovodi do mržnje.“ (Šmuli Boteah, teolog)

Jedna od najupečatljivijih Isusovih izjava tiče se Njegovog mesijanskog posredništva u korist čovječanstva: „*Ja sam put i istina i život. Niko ne dolazi k Ocu osim kroz mene.*“ (Jovan 14:6)

Mnogi ljudi misle da je arogantno, uskogrudno i netrpeljivo kad hrišćani insistiraju na tome da jedini put ka Bogu mora ići preko Isusa iz Nazareta. U vrijeme religijskog pluralizma i tolerancije, ove isključive tvrdnje su „politički nekorektne“, i predstavljaju verbalni šamar u lice drugim sistemima vjerovanja. Često se etiketiraju kao „fundamentalizam“ ili čak „govor mržnje“. Pluralista Rouzmeri Redford Ruder je takve tvrdnje označila kao „apsurdni vjerski šovinizam“,⁶⁵ dok ih je jedan teolog nazvao „duhovnom diktaturom“ koja podstrekava osjećaj samodovoljnosti i superiornosti koji može odvesti u mržnju i nasilje prema ljudima čija su vjerovanja drugačija.

Danas je mnogo prihvatljiviji pristup poput onog koga je iskazao indijski filozof Svami Vivekenanda: „Mi ‘Indusi’ prihvatamo da su sve religije ispravne,“ kazao je na Svjetskom parlamentu religija 1893. godine. Grijeh je u stvari, kako je rekao,

⁶⁵ John Hick and Paul F. Knitter, eds., *The Myth of Christian Uniqueness* (London: SCM Press, 1987), 141, quoted in: Paul Copan, *True for You, But Not for Me* (Minneapolis, Minn.: Bethany House, 1998), 78.

kada nekog drugog nazivamo grešnikom.⁶⁶

Takav vid otvorenog razmišljanja i slobodoumlja se dobro uklapa u našu današnju relativističku kulturu, gdje se smatra da nijedna „činjenica“ nema sveopštu važnost u svako vrijeme, na svakom mjestu, za svakog čovjeka i za svaku kulturu. I zaista, danas čitave dvije trećine Amerikanaca poriču da uopšte postoji tako nešto kao što je istina.

Čarls Templton je nazvao „nepodnošljivom drskošću“ to što Biblija tvrdi da sem Isusa Hrista „nema drugog imena pod nebom datog među ljudima kojim bi se mi mogli spasiti“ (Djela 4:12). Templton je dodao:

„Hrišćani su velika manjina u svijetu. Otprilike četvoro na svakih pet ljudi na kugli zemaljskoj vjeruje u druge bogove, a ne u hrišćanskog Boga. Više od pet milijardi ljudi koji žive na planeti poštuju i slave više od trista bogova. Ako bismo uključili i animističke ili plemenske religije, taj broj bi se podigao do preko tri hiljade. *Zar onda treba da vjerujemo da su jedino hrišćani u pravu?*“⁶⁷

Moramo zapaziti da ovakve izjave prožima beskrajni relativizam koja obuhvata i sam pojam „istine“. Međutim, ako istina nešto ne isključuje, onda se ni ne tvrdi nikakva istina; onda je to samo *mišljenje* koje se iznosi. Svaki put kada kažete da tvrdite istinu, vi podrazumijevate da je nešto što je suprotstavljeno tome netačno. Istina isključuje svoju suprotnost. Jasne implikacije I-susove izjave da je On put, istina i život su da je, prvo, istina apsolutna, i drugo – da se istina može saznati. Njegove isključive tvrdnje kategorički znače da je bilo šta što protivreči onome što On govori po definiciji netačno.

Međutim, ako je iznošenje istine praćeno arogancijom,

⁶⁶ Citirano u: Paul Copan, True for You, But Not for Me, 34.

⁶⁷ Charles Templeton, Farewell to God, 27.

onda ona postaje odbojna, ne samo onima koji stoje na suprotnim stajalištima, već i onima koji su na prekretnici da li da je prihvate ili ne. Istina mora imati potporu u ljubavi.

Mahatma Gandhi je rekao: „Dopada mi se njihov Hrist, ali mi se ne dopadaju njihovi hrišćani.“ Fridrih Niče je rekao: „Počecu da vjerujem u Iskupitelja kada hrišćani počnu da izgledaju malo iskupljenije.“ Ne treba zanemariti ovo što su oni rekli.

Ali vratimo se Isusovoj izjavi. Svako može da tvrdi da je jedini put ka Bogu. U stvari, dosta ekscentrika je to tvrdilo tokom čitave istorije. Pravo pitanje glasi zašto bi bilo ko vjerovao da je Isus govorio istinu.

S jedne strane, može se zapaziti da je Isus sve što je govorio potvrđivao u praksi i da je uskrsenje pokazalo da je On zaista Sin Božji. Ako je to tačno, onda svi ostali sistemi religije ne mogu biti ispravni, jer svaki od njih tvrdi nešto suprotstavljeno Njegovoj božanskoj prirodi. I naravno, istorijski podaci oko Isusovog uskrsenja su izuzetno ubjedljivi.

Sa druge strane, ovom problemu može se pristupiti razmatranjem četiri fundamentalna pitanja koja nastoji da riješi svaka religija: porijeklo, smisao, moral i sudbinu. Jedino odgovori Isusa Hrista odgovaraju stvarnosti. Među Njegovim odgovorima postoji takva koherentnost kakve nema ni u jednoj drugoj religiji.

Ako, na primjer, pogledamo budizam, Budin odgovor na pitanje morala ne uklapa se sa odgovorom na pitanje porijekla. Budizam je tehnički gledano neteistička religija, ako ne i ateistička. Ali ako nije bilo Tvorca, kako onda možemo doći do moralnog zakona? Slično tome, u hinduističkoj verziji reinkarnacije, ako je svako rođenje zapravo ponovno rođenje, i ako svaki život predstavlja ispaštanje za prethodne živote, za šta ste onda ispaštali kada ste se prvi put rodili? Dakle, neusaglašenost je dominantna. Stručnjaci za religiju su svjesni ovih neusaglašenosti.

Čak je i Gandhi rekao da bi on, kad bi bilo po njegovom, izbacio neke djelove hinduističkih spisa, jer su toliko međusobno protivrečni. Nasuprot tome, Isus daje odgovore na ova četiri temeljna životna pitanja na takav način koji odgovara stvarnosti i posjeduje unutrašnju usaglašenost, što je netipično za bilo koji drugi sistem religije.

Kada je riječ o porijeklu, Biblija kaže da mi nismo identični sa Bogom – nasuprot tvrdnjama u hinduizmu – već da postojimo zasebno od Njega. Drugim riječima, nismo mi sami sebe stvorili, već smo Božja tvorevina. Pošto smo stvoreni po Njegovom obličju, to objašnjava zašto imamo referentnu tačku za moral. Nijedan sistem nije u stanju da objasni ovo sem monoteističkog. Čak ni naturalisti nemaju objašnjenje za čovjekov etički sistem. Međutim, ovaj etički sistem predstavlja sastavni dio čovjekove stvarnosti.

Takođe, hrišćanstvo kaže da smo mi odbacili božansku volju. Kušač je u Edenskom vrtu rekao da ako pojedete taj plod, postaćete kao bogovi, znajući dobro i zlo. Implikacija je u tome da tada možete da definišete šta je dobro, a šta zlo. Upravo tada je nastao humanizam – čovjek je postao mjera svih stvari. Ova svojevoljna pobuna i odbacivanje Boga odgovara stvarnosti. Kao što je rekao Malkolm Mageridž – ljudska izopačenost odjednom postaje stvarnost koja se može empirijski dokazati, a u isto vrijeme je i najotpornija u filozofskom smislu.

Zatim imamo pitanje smisla. I tu je hrišćanska religija bez premca. Najjednostavniji način da ovo opišemo je da nas Bog ne poziva u smisao tražeći od nas da budemo dobri ljudi. On nas ne poziva u smisao samo time što nam kaže da volimo jedni druge. Smisao se javlja tek u samom toku prakse služenja Bogu. Smisao nam može pružiti jedino nešto što je iznad pukog zadovoljstva, a to je činjenica da u Bogu uvijek nalazimo nešto novo kad mu služimo. Biblija nam kaže da volimo našeg Gospoda i Boga

svim svojim srcem, dušom i umom, i tek pošto smo to uradili, možemo da počnemo da volimo svoje bližnje kao sebe same. I ovo je povezano sa praksom.

Sledeća stvar je da hrišćanstvo kaže da moral nije društveno i kulturološki utemeljena stvar, već da umjesto toga proizlazi iz samog Božjeg karaktera. Inače bismo se suočili da dilemom drevne filozofije: da li moralni zakon stoji iznad ljudi ili pak zavisi od ljudi? Ako se nalazi iznad nas, gdje ćete mu onda pronaći korijen? Jedini način da to objasnite je da ga pronađete u vječnom, moralnom, svemogućem i beskrajnom Bogu koji je neodvojiv od svog karaktera. Na taj način hrišćanstvo objašnjava moral na koherentan način.

I napokon, sudbina se zasniva na uskrsenju Isusa Hrista, istorijskom događaju koji je dokazao njegovu božansku prirodu i otvorio nebeska vrata za svakog ko hoće da ga slijedi. Gdje drugdje imamo bilo šta što naliči ovakvim tvrdnjama? Pošto je uskrsenje stvaran istorijski događaj, mi se možemo pomiriti sa Bogom, možemo provesti vječnost sa Njim i možemo da vjerujemo da su Isusova učenja došla od Boga.

Nijedan čovjek nije govorio kao Isus. Niko nikada nije odgovarao na pitanja onako kako je On to činio, ne samo po tome kako je pričao, nego i kao pojava. Mi to možemo provjeriti egzistencijalno. Možemo ga provjeriti i empirijski. Biblija nije samo neka knjiga o misticizmu ili duhovnosti; to je knjiga koja daje i geografske i istorijske podatke. Ako ste iskren skeptik, ona vas ne poziva samo u nekakvo osjećanje; ona vas poziva ka stvarnoj Osobi. Eto zašto je apostol Petar kazao: „Jer nismo vam moć i prisustvo našeg Gospoda Isusa Hrista objavili povodeći se za vješto smišljenim mitovima, nego kao očevici njegovog veličanstva.“ (2. Petrova 1:16)

On praktično govori: „To je istina. To je stvarnost. Tome se može vjerovati.“ I naravno, ta istina isključuje ono što joj je

suprotstavljeno.

Ipak, neki ljudi govore da kada sklonite sve detalje, onda sve svjetske religije u osnovi uče to da je Bog otac svih ljudi i da su svi ljudi braća. To bi značilo da su svi sistemi religije u svijetu jednako ispravni. Često se može čuti tvrdnja da svi putevi vode Bogu.

Međutim, jedino neko ko ne poznaje svjetske religije može da tvrdi da one u osnovi uče isto. Ideja da su svi ljudi braća – mi jesmo braća i sestre pošto smo svi ljudska bića, ali je jedini razlog za to činjenica da nas je Bog stvorio. Kada jednom uklonite taj temelj, onda od tog bratstva ne ostaje ništa. Jednom riječju, budizam, hinduizam i hrišćanstvo ne govore iste stvari. Riječ je o zasebnim i uzajamno isključivim religijskim doktrinama. One ne mogu sve biti tačne u isto vrijeme. Tačno je da neki aspekti istine postoje u gotovo svim većim religijama. One sadrže određene velike misli i ideje. Ali nije isto imati djeliće istine i svu neophodnu istinu. Mješavina istine i laži je koncept svih pseudo religija – a to znači da su sredstva za manipulaciju ljudima praktično neograničena. Lažni bogovi mogu vas pridobiti svim mogućim sredstvima. Čime neće? Čistom nepomiješanom istinom, ljubavlju, pravdom i milošću – atributima našeg Stvoritelja.

Može li kompromisna religija bilo koje vrste biti Božja religija? Naravno da ne može! To je ono što čemu nas Božja Riječ uči. Zato bez Biblije mi nismo u stanju da pravimo razliku između originala i falsifikata. Mi ćemo ostati slijepi za tu razliku i ako svoju religioznost prepustimo drugim ljudima koje smatramo autoritetima ili „profesionalcima“ na tom polju. U suštini, stvari su jako proste. Pala priroda čini čovjeka nepouzdanim, sklonim prevari i manipulaciji, dominaciji i iskorišćavanju drugih. To vidimo u svim aspektima života. Zašto mislite da bi u religiji bilo išta drugačije? Naprotiv, sasvim je logično da se u duhovnoj ravni radi najveća manipulacija, jer pali anđeli

odnosno demoni (lažni bogovi) znaju da je to osnov za izgradnju sistema obmane.

Mi, dakle, ne možemo znati koji je lažni put niti kako on izgleda ako ne znamo pravi put. Samo jedna Osoba u historiji čovječanstva mogla je s punim pravom kazati: „Ja sam Put, Istina i Život.“ Ali ta izjava se tu ne završava. „Niko ne dolazi Ocu osim kroz mene“. Šta je rekao Isus? Neki dolaze, a neki i ne moraju, jer ima drugih puteva? **Niko**. Šta znači „doći Ocu“? Konkretno, to znači pomiriti se sa Bogom prihvatajući Njegov plan spasenja. Istražujte malo i vidjećete da **ne postoji** nikakav drugi ili alternativni Plan spasenja, niti je to moguće.

Svi putevi ne vode Bogu zato što sam Bog, Tvorac i Dizajner života, objavljuje jedan put kao ispravan od početka, put koji je provjerljiv biblijski, razumski i iskustveno. Taj put takođe podrazumijeva jedino moguće, održivo i trajno rješenje za probleme čovječanstva, kao što su zlo, patnja i smrt.

Isus Hrist je jasno kazao da se mogu spoznati vječne Božje istine. Isus Hrist zauzima samo središte Jevanđelja – u Njemu se susiće sva istina. Tako da iako možda na drugim mjestima postoje neki aspekti istine, ukupna suma istine se nalazi u Hristu. Biblija kaže da je Bog bez daljnjeg otkrio sebe: „U početku je bila Riječ, i Riječ je bila sa Bogom, i Bog je bio Riječ... U njoj je bio život i život je bio svjetlost ljudima... I Riječ postade tijelo i napravi sjenicu među nama, i gledali smo njegovu slavu, slavu kao jedinorođenog od Oca, punu blagodati i istine.“ (Jovan 1:1,4,14)

Da li je moralnost dovoljna?

Postoje moralni muslimani, Jevreji, hrišćani, Indusi, pa i ateisti... Zar nije to kako će čovjek živjeti i odnositi se prema svom bližnjem važnije od onoga šta vjeruje na teološkom planu?

To kako neko živi i kako se odnosi prema bližnjem

svakako *jeste* veoma bitno. Ali to nije važnije od onoga u šta vjeruje, jer je način čovjekovog života odraz onoga u šta vjeruje. Bez obzira na to da li je ikada zvanično prihvatio neki aspekt doktrine, ono u šta on stvarno i odistinski vjeruje je ono što će se na kraju pretočiti u njegov život. Međutim, ovo pitanje pretpostavlja da je etika najbitnija stvar u životu.

Isus Hrist nije došao na ovaj svijet sa utopijskom idejom da bi od loših ljudi napravio dobre. Nije došao ni sa političkim planom da napravi „teokratsku državu“, dominantni Izrael, kako su (pogrešno) očekivali gordi Jevreji. On je na ovaj svijet došao da od mrtvih ljudi učini žive. Došao je da bi oni koji su mrtvi Bogu postali živi Bogu. Ako bi u ovom životu moral bio najvažnija stvar, onda bi to kako živimo naš život bilo najbitnije, iako bi i dalje bilo povezano sa onim u šta vjerujemo. Ali to predstavlja pogrešno shvatanje hrišćanskog koncepta, koji kaže da bez obzira na to koliko dobar život vodimo, mi ne možemo da dostignemo Božji standard i karakter.

Riječ „griješ“ primarno znači promašiti cilj. I ako je to ispravna definicija, onda Božja blagodat postaje najvažnija istina. Izvan Njega, mi čak ne možemo ni vjerovati u ono što je ispravno, da ne govorimo o ispravnom življenju.

Dakle, jeste važno živjeti kulturnim i moralnim životom, ako ništa drugo, barem zbog opstanka ljudi. Međutim, filozofi počev od Sokrata, Platona i Aristotela, pa sve do prosvjeteljskih mislilaca poput Imanuela Kanta, nisu čak bili u stanju ni da definišu šta je etičnost. U krajnjem smislu su jedino mogli da nam pruže ono što je moral učinio za društvo.

Kada proučimo mogućnosti po kojima ljudi mogu da žive dobrim životom, dolazimo do šest-sedam njih, kao što su situaciona etika Džozefa Flečera, egocentrični humanizam Ejn Rend, Kantov koncept dužnosti, i tako dalje. Međutim, te mogućnosti su u prilično velikoj mjeri protivrečile jedna drugoj, a razlog za

to je što jednostavno nije postojao transcendentni, prinuđujući moralni razlog. Sve se svelo na puki opstanak. Zato biti dobar ili loš predstavlja pogrešan početak; **život i smrt, u duhovnom smislu, treba da nam predstavljaju osnovnu premisu.**

I, napokon, zašto bi neko morao biti izgubljen za vječnost samo zato što nije bio sledbenik biblijskog Boga i Isusa Hrista?

Ovo je izvjesno jedno od najtežih pitanja, ali, Biblija nam daje neke smjernice kako da odgovorimo na njega.

Prvo i najvažnije, bitno je znati da nijedan čovjek ne određuje ko će otići na nebo ili biti osuđen na uništenje; osoba odlučuje da li će odgovoriti na Božju milost ili je odbaciti, mada i tu odluku omogućuje Njegova milost.

Drugo, Abram je za Sodom i Gomor pitao Boga da li će dozvoliti da tamo i pravednici poginu sa nepravednicima, i divno je kako je Abram sam odgovorio na svoje pitanje. On je kazao: „Zar Sudija cijele zemlje neće činiti ono što je pravo?“ To znači da možemo biti apsolutno sigurni da šta god Bog da uradi u slučaju bilo kog čovjeka, učiniće ono što je ispravno.

Razmislite sada o ovome: Biblija kaže da svako ko provodi vječnost sa Bogom može da zahvali milosti i zalaganju Isusa Hrista, u koga je povjerovao i prihvatio ga kao spasitelja. Ako je čovjek odbacio tu milost, da li je on onda bio dobar ili loš čovjek? To je zanimljivo pitanje, jer nam Biblija kaže da niko nije stvarno dobar dok mu se prvo ne iskupe grijesi.

Značenje izlaska Izraela iz Egipta je trostruko: Bog je izveo narod iz Egipta, dao im je moralne i druge zakone, i potom im je dao Šator od sastanka. Drugim riječima: otkupljenje, pravednost, služenje Bogu. Taj redosled se nikada ne može prekršiti. Ako niste otkupljeni, ne možete postati pravedni. Ako niste otkupljeni i pravedni, ne možete služiti Bogu, jer „ko se može popeti na goru Gospodnju, i ko može stati na njegovo sveto mjesto? Onaj kome su ruke nedužne i srce čisto.“ (Psalam 24:3,4)

Zato je otkupljenje najvažniji korak ka pravednosti. Ako ja pokušam da sam sebe popravim i postanem bolji čovjek, ja praktično govorim da mi ne treba Božje iskupljenje. Ja sam svoj lični iskupitelj. Svaki čovjek koji to govori, pa bio on dobar ili loš u našim očima, krši osnovni princip Božjeg otkrivenja, koji glasi da iskupljenje predstavlja prvi korak.

Ali čovjek uporno nastoji da istjera svoju „pravdu“. Pošto smo mi moralna ljudska bića, želimo da vidimo pravdu. Ali kada svedemo pravdu na pitanje toga ko se kako vladao tokom određenog vremenskog perioda, onda uopšte nismo razumjeli cio koncept pravde kako treba. Mi o tome donosimo sud sa tačke gledišta našeg sistema. Ako bi Bog svakom od nas stvarno dao šta smo zaslužili, niko od nas ne bi dospio na Nebo. Mi očajnički pokušavamo da se prikažemo kao dobri u poređenju sa drugima. Mi imamo tu tendenciju da pravimo takva poređenja u kojima ćemo uvijek ispasti bolji od nekog drugog, i tako mislimo da smo dobri ljudi. Ali u poređenju sa Božjim savršenim moralnim standardom, svi pravimo greške. Svima nam je potreban oprostaj i milost od Boga. Tako je najgori stav ili zaključak do kojeg neko ikad može doći u životu reći Bogu da vam nije potreban.

Zato ključno pitanje koje sebi možemo postaviti nije da li sam dovoljno moralan, već da li sam postao svjestan toga da sam daleko od savršenog Božjeg standarda i da, samim tim, daleko od Božje milosti nemam nikakvu šansu da budem sa njim na Nebu?

Svaki put kada se pogrešno poima milost, uvijek će nastati poređenja sa drugima, ljubomora i nezadovoljstvo i optužba Boga za nepravdu. Da stvar bude zanimljivija, i Isus govori o ovom problemu.

U jednoj od Njegovih priča, radnici koji su se cio dan mučili, ljutili su se što su oni koji su došli u poslednjem trenutku takođe primili gospodarevu platu. Jedna od najšokantnijih istina

u Bibliji je kada shvatimo da mi ne možemo steći put na Nebo. Takođe, u Bibliji možemo pročitati priču o ženi sa lošom reputacijom koju je primio Isus. Farisej je gledao sa visine (na koju je stigao svojim ličnim trudom i zaslugama) i rugao se Božjoj milosti. Djela imaju svoje mjesto – ali samo kao demonstracija primljenog oprostaja od Boga, a ne kao značka zasluge da ste vi sami stekli taj oprostaj.

Kako će Bog tretirati one koji nikad nisu čuli poruku o spasenju?

Biblija prije svega kaže da niko neće biti u Božjem prisustvu osim ako ta osoba lično, kao i Hristovo djelo, to ne omoguće. To je cijena svega: Hristova posrednička smrt na krstu koja nas uvodi pod Božju spasonosnu blagodat. Istina, neki ljudi su rođeni u jednoj ili drugoj kulturi, ali je apostol Pavle rekao nešto veoma zanimljivo o tome kada je govorio Atinjanima.

„I učinio je [Bog] da od jedne krvi sav rod čovečiji živi po svemu licu zemaljskom, i postavio je unaprijed određena vremena i granice njihovog življenja: da traže Boga ne bi li ga nekako opipali i našli, iako nije daleko ni od koga od nas.“ (Djela 17:26,27)

Ovo je važno jer govori o tome da u tvorevini postoji vrhovni plan, gdje je svakom čovjeku dodijeljeno mjesto rođenja. Bog zna gdje ćemo se roditi i odrasti, i On nas stavlja u položaj odakle možemo da ga tražimo. Jasno piše da gdje god da živimo – u kojoj god kulturi i narodu – On nam svakome stoji na raspolaganju, blizu. Za svakog čovjeka uvijek postoji mogućnost da zavapi na kolenima: „Bože, pomози mi!“ i ako se to dogodi postoje načini na koje Bog može da im pomogne, a koje mi ne možemo ni da pojmimo.

Evo jednog praktičnog primjera. Radi se o slučaju jedne muslimanke koja je radila za veoma poznatu instituciju u njoj

državi. Ona je ispričala dr Ravi Zakarijasu kako je izlazila iz kancelarije na kraju radnog dana i bila veoma nesrećna. Dok je išla ulicom, promrmljala je: „Ne znam zašto sam toliko prazna“ i posle toga je iznebuha rekla: „Isuse, možeš li da mi pomogneš?“ Zastala je na trotoaru i pomislila: „Zašto sam ga nazvala po imenu?“ Ta je žena na kraju postala hrišćanka. Bog je u njenom slučaju vidio srce koje gladije za Njim, ali nije znalo kako da dođe do Njega u svojoj zatvorenoj sredini. Ovdje je Bog probio barijere njene okoline jer je ona već počela da probija barijere svog unutrašnjeg bića u potrazi za Njim. Tako Bog može da dopre u svako kulturno okruženje u odgovoru na svakoga ko želi da ga upozna. Lokacija je nebitna.

Još jedan ugao posmatranja ovog pitanja nalazi se u poslanici Rimljanima, gdje apostol Pavle kaže da su Božja beskrajna sila i božanstvo svakom otkriveni preko njegove tvorevine. On potom kaže da nam je Bog stavio zakon u srca i u savjest da bismo ga tražili. A govori i o Hristovoj riječi koja je čovjeku neophodna da bi ga poznao.

Na primjer, u islamskim zemljama, je teško govoriti o Isusu Hristu. Bukvalno svaki musliman koji je počeo da slijedi Hrista je to učinio prvo zbog Hristove ljubavi iskazane preko nekog hrišćanina, i drugo zbog vizije, sna ili neke druge natprirodne Božje intervencije. Treba znati da nijedna religija nema kompleksiju doktrinu o anđelima i vizijama od islama, i zato je izuzetno to što Bog koristi tu senzitivnost za natprirodni svijet u kome On govori ljudima u vizijama i snovima i otkriva se njima. Dakle, postoje načini na koje se Bog može otkriti, a koji daleko nadilaze naše poimanje.

A ako je Bog u stanju da pronese riječ Hristovu u različitim okruženjima na načine koje ne možemo ni shvatiti – ako On nije daleko od nas gdje god mi bili, i ako je u stanju da govori kroz sveopšte otkrivenje u svojoj tvorevini i preko naše savjesti

– onda moramo da prihvatimo činjenicu da nemamo nikakvog izgovora. Svaki čovjek će znati dovoljno istine tako da će im, ako na tu istinu budu reagovali, Bog otkriti još više. Da li to znači da oni moraju da imaju istu količinu istine koliko ima i neki drugi čovjek u drugom okruženju? Nužno ne mora.

Premda je ovo područje gdje moramo biti veoma obazrivi, imamo dobre razloge da vjerujemo da će, ako ga neko od srca i iskreno traži, Bog na neki način omogućiti toj osobi da čuje za Njega. Ako taj čovjek možda ne bi reagovao na Boga pod ma kakvim okolnostima, onda možda neće ni čuti za Njega. Ali svi ljudi znaju dovoljno toga što ih osuđuje; nije neophodno da čuju i Jevanđelje po Jovanu 3:16 da bi izgubili spasenje. Oni su spasenje izgubili jer su već odbacili ono što im Bog govori preko svoje tvorevine, preko njihove savjesti, kao i na druge načine. Zbog toga ćemo svi odgovarati pred Njim.

Dakle, iskrenost je važna jer dovodi do mogućnosti da nam se Bog otkrije. Neki ljudi mogu djelovati iskreno, ali kada im se Hrist pojavi, oni ga odbace. I tako padnu na testu istine. Ali trebamo imati na umu da istina ne mora biti savršeno upakovana da bi je svi takvu obavezno imali.

Zašto Isus nije opšteprihvaćen?

Ako je istina u Isusu Hristu, zašto ga onda toliki ljudi odbacuju? Ako je hrišćanstvo prava religija, zar ne bi naposljetku trebalo da trijumfuje? Statistika ipak ne govori u prilog tome. Hrišćanstvo pravi relativno male korake naprijed u osvajanju preobraćenika iz drugih većih svjetskih religija. Ljudi širom svijeta uglavnom imaju tu tendenciju da prime vjeru odnosno tradiciju svojih roditelja.

Pogledajmo ovu stvar iz drugačije perspektive – zašto je budizam danas toliko popularan na Zapadu? Odgovor je jednostavan: zato što možete da budete „dobra osoba“, a da nemate

Boga. Možete da primite slatku malu dozu duhovnosti od tri do pet sati popodne i da potom opet uništavate svoj život i živite ga kako god vam je volja – pa, zašto da ne? Takva religija bi bila vrlo privlačna. To je suština pokreta New Age.

Zašto je islam privlačan za neke ljude? Zbog geopolitičkih pitanja. Šta je privlačno u hinduizmu? On je pun filozofije, a njegovo načelo dubokog poštovanja zemlje, veganska ishrana, neubijanje ničeg živog i sl., danas je u određenoj mjeri privlačno.

Zašto onda Hrist nije prihvaćeniji? Zato što vas On poziva da umrete sebi samima i nosite krst! Kad god istina u sebi sadrži potpunu posvećenost u kojoj dovodite sebe do potpune poniznosti i do potčinjavanja svoje volje, uvijek će postojati otpor pobunjene ljudske prirode – tjelesnog čovjeka. Hrist ugrožava našu vlast i autonomiju (status boga za sebe). On dovodi u pitanje našu čistotu. Jovan Krstitelj je došao i iznio zakon. Ljudima se taj zakon nije dopao. Isus je došao i donio poruku blagodatni, a ljudi su rekli: „Zašto nam ne daš čvrste zakone?“ Šta god da Isus donese u kulturu, kultura će to htjeti da izmijeni.

Budizam i drugi religijski sistemi u suštini govore ljudima kako da sami sebi različitim tehnikama budu od moralne pomoći. Međutim, normalna osoba nema problema da zna šta je ispravno, a šta pogrešno u većini situacija; ono što nam nedostaje je volja da uradimo ono što je ispravno. To je trenutak u kome Hrist stupa na scenu. On kaže da ako mu pridete svim srcem, On će vam dati ne samo vječni život, nego će promijeniti vaše motive i ono što hoćete da radite u ovom životu.

Isus ima ponudu života: „Jer ja živim, a i vi ćete živjeti.“ (Jovan 14:19) Kad shvatimo koncept grijeha, mi ćemo poželjeti da nas On izvuče iz beznadežnog stanja u kojem se nalazimo. Biblija kaže: „Tražićete me i naći ćete me, jer ćete me tražiti svim svojim srcem.“ (Jeremija 29:13)

13. Etika bez Boga?

„Zaboravite sve etikete i jednostavno živite kao čovjek, i imaćete sav moral u sebi – ovaj moral je bez teksta – bez zakona je – bezgraničan – to je jednostavno cijelo vaše biće, izvan uslovljavanja, izvan normi, mimo stereotipa, mimo definicija, mimo teorija, mimo intelektualizma, mimo ideologija, mimo sekta i mimo slika. Taj moral u sebi nema Naskara – nema Ničea – nema Šopenhauera – nema Bibliju, Kuran, Vede – niti ima ikakvog mesiju ili proroka.“ (Abhijit Naskar, Apsolutni moral)

„Bez Boga nema ispravnog i pogrešnog... Sve može. Život gubi vrijednost, a s tim gubitkom vrijednosti dolazi i gubitak društvene snage.“ (Ben Šapiro, Ispran mozak: kako univerziteti indoktriniraju američku omladinu)

Godine 2009. ateisti u Londonu, uz službenu podršku Britanskog humanističkog udruženja i Ričarda Dokinsa, su organizovali javnu propagandnu kampanju za vožnju 30 autobusa gradom na kojima je bio ispisan slogan „Vjerovatno nema boga. Prestanite se brinuti i uživajte u svom životu.“

Da li je humanistički ateizam zaštita od pseudo religijskog morala?

Istorija i ljudsko iskustvo pokazuju da religiozni ljudi mogu da budu gori od ateista. Koji su glavni razlozi za to?

1) Zato što svoja dobra djela čine iz loših pobuda: gordosti, sebičnog sentimenta i krivice, umjesto iz nesebične ljubavi.

2) Zato što imaju takvu predstavu o dobru i zlu koja ne zahtijeva da reformišu svoje pokretačke motive, već ih ona za varava promjenama u njihovim osjećanjima i postupcima.

3) Zato što im kroz različite rituale i izvore manipulacije

osjećanjima religijski sistem pruža umirenje savjesti u njihovom nepokajanju, pa mogu slobodnije od osude savjesti da čine zlo, nego oni koje takve mehanizme nemaju.

4) I zato što ih oslanjanje na religijske vođe, tradiciju, crkve i na sopstvena osjećanja oslobađa od odgovornosti da razumno preispitaju svoje motive i tako postanu svjesni svoje samoobmane.

Nameće nam se pitanje, da li postoji životna filozofija koja čovjeka čuva od ova četiri iskušenja. Da li je to ateistička životna filozofija?

Prvi problem ateističke filozofije: Nemoć promjene pokretačkih motiva. – Ateistička životna filozofija nije u stanju da reformiše motive ljudskog srca. Umjesto unutrašnjeg rada na sebi i svom srcu, ona se oslanja na spoljašnje pritiske koji čovjeka strahom od kazne čuvaju da ne ispoljava zlo. Zato je svaki ateistički poredak obilježen represijom državnog aparata koji se miješa u svaku poru ljudskog življenja da bi tako nadomjestio odsustvo lične odgovornosti rada na sebi.

Srednjevjekovni strah od osvetoljubivog Boga, ateizam zamjenjuje strahom od osвете države, koja umjesto svevidećim Božjim okom, svojom službom bezbjednosti snima i kontroliše ispravnost ljudskog ponašanja. Kako ateizam nije u stanju da reformiše ljudske motive, on pruža samo formalnu promjenu ljudske ideologije, pa ono isto zlo koje se ranije činilo u ime religijskih ideala (dobrote, pravde, itd.), sada se čini u ime ateizma i njegovih ideala (dobrote, pravde, itd.).

Drugi problem ateističke filozofije: Površnost moralnih zahtjeva. – Kako nije u stanju da reformiše motive ljudskog srca, ateistička životna filozofija ima površne moralne zahtjeve koji ne ulaze u kvalitet ljudskih pobuda (jer je nemoćna da ih promijeni), već se zadovoljava time da čovjek svoje slabosti ne izražava na štetu drugog čovjeka. Kako ne uspijeva da iskorijeni

zlo iz samog ljudskog srca, ateistička životna filozofija se oslanja na ulogu države, tražeći od nje da ona obezbijedi spoljašnji mir i sigurnost, da bi tako od čovjeka uklonila iskušenje koje on u svom postojećem stanju nije u stanju da zrelo podnese. Raznim tabuima i zabranama (ljudska prava, jednakost, demokratija, zabrana „govora mržnje“) ateistička ideologija i država uklanjaju povode za međusobne sukobe (vjerske, nacionalne u druge razlike), ali ne i samo zlo iz ljudskog srca.

Treći problem ateističke filozofije: Ugušivanje glasa savjesti. – Iako religijski trikovi i mehanizmi oslobađanja čovjeka od njegove odgovornosti svakako prevazilaze one koje koriste ateisti, ni sami ateisti nisu na njih imuni. Pojam religije kao opijuma za narod u ateizmu jeste adekvatan pojmu opijanja narkoticima, meditacijama, zloupotrebom muzike, filma, video igara, itd. od strane ateista. Pojam ispovjednika koji u religiji pruža čovjeku psihološku satisfakciju u rasterećenju od osjećanja krivice, zamijenjen je kod ateista ulogom psihoterapeuta koji takođe površno pomaže svom pacijentu, ne da riješi svoje probleme u svom korijenu, već da se prijatnije osjeća. Razni religijski rituali sa svojom psihološkom satisfakcijom u ateizmu su zamijenjeni raznim sujevjernim pravilima i interesovanjima (zanimanjem za horoskop, jogu, itd.).

Četvrti problem ateističke filozofije: Odricanje od zdravorazumskih kriterijuma. – Kao što se religiozni ljudi oslobađaju potrebe da razumno preispituju smisao svojih motiva i postupaka, i umjesto toga imaju potrebu da se oslanjaju na svoja osjećanja i utiske, kao i na stavove svojih religijskih autoriteta, tako i ateisti pokazuju sklonost da se u prosuđivanju ispravnosti svojih motiva i postupaka više oslanjaju na kvalitet svojih osjećanja (prijatnost hedonističkog užitka) i stavove svojih svjetovnih autoriteta, nego da sami razumno analiziraju smisao svojih motiva i postupaka.

Najbolja zaštita od religijske obmane ne može da bude ateizam iz prostog razloga što bi sposobnost ateiste da suštinski raskrinka temeljne zablude religijskog iskustva raskrinkala i iste te mehanizme kod njega samog, koje on takođe koristi pod formom svog sopstvenog ateizma. Samo priznanje ateiste da su religiozni ljudi obmanuti ukazuje na potrebu za istinom koja će čovjeka sačuvati od zablude samoobmane. Samo priznanje ateiste da religiozni ljudi imaju karakterni problem predstavlja njegovu priznanje da je ljudima potrebno spasenje od grijeha. I zaista, najbolja zaštita i raskrinkavanje sve četiri zablude religioznih ljudi, ali i ateista koji te zablude nose pod svojom ateističkom formom, nalazi se u vrhovnom autoritetu hrišćanske religije, u samom Svetom pismu.

Sveto pismo upozorava na iskušenje gubljenja zdravorazumskih kriterijuma i na površnu religioznost

Poziv na razumno preispitivanje smisla svoga vjerovanja, te upozorenje da čovjek ne treba da oslanja na svoja osjećanja i na druge ljude, nalazimo u Svetom pismu:

„Lakovjeran vjeruje svakoj riječi, a pametan pazi na korake svoje.“ „Sposobnost prosuđivanja paziće na tebe, razboritost će te čuvati, i izbaviće te od zlog puta, od čovjeka koji govori izopačene stvari.“ (Izreke 14:15; 2:11,12)

„Srce je varljivije od svega i na sve je spremno. Ko može proniknuti u njega?“ „Ko se uzda u srce svoje, bezuman je, a ko postupa mudro, izbaviće se.“ „Bezumniku nije mila mudrost, osim kad želi da pokaže mudrost svoga srca.“ (Jeremija 17:9; Izreke 28:26; 18:2)

„Proklet da je čovjek koji se uzda u zemaljskog čovjeka.“ (Jeremija 17:5)

Površni moralni zahtjevi koji navode čovjeka da se kaje za prekršaje manje bitnih pravila ponašanja, a da istovremeno

zanemaruje pokajanje za loše pobude sopstvenog srca, takođe su osuđeni u Svetom pismu:

„Ovaj narod me poštuje usnama svojim, ali srce mu je daleko od mene. Uzalud me poštuju učeći naukama i uredbama ljudskim.“ „Teško vama, učitelji zakona i fariseji, licemjeri! Čistite čašu i činiju spolja, a iznutra su pune otimačine i neumjerenosti. Slijepi fariseju! Prvo očisti unutrašnjost čaše pa će joj i spoljašnjost biti čista. Teško vama, učitelji zakona i fariseji, licemjeri! Vi ste kao okrečeni grobovi, koji spolja izgledaju lijepi, a iznutra su puni mrtvačkih kostiju i svake nečistote. Tako i vi spolja ljudima izgledate pravedni, a iznutra ste puni licemjerja i bezakonja.“ „Još je rekao: ‘Ono što izlazi iz čovjeka, to čovjeka čini nečistim. Jer iznutra, iz ljudskog srca, izlaze zle misli, blud, krađe, ubistva, preljube, lakomstvo, zloba, prevara, besramnost, zavidno oko, hula, oholost, nerazumnost. Sva ta zla izlaze iznutra i čovjeka čine nečistim.’ (Marko 7:6-8; Matej 23:25-28; Marko 7:20-23)

Funkcija Božjeg moralnog Zakona

Mi opažamo da se cijeli univerzum pokorava određenim zakonima. Ovi zakoni su precizni i mnogi od njih su matematički po svojoj prirodi. Prirodni zakoni su hijerarhijski: sekundarni zakoni prirode se zasnivaju na primarnim zakonima prirode koji upravo omogućavaju održivost poretka u univerzumu. Svi ovi zakoni bez sumnje ukazuju na Stvoritelja. Sve u univerzumu, svaka biljka i životinja, svaka čestica materije ili svjetlosni talas vezani su zakonima kojima se potčinjavaju. Božja logika je ugrađena u univerzum. Takvi zakoni postoje da bi univerzum bio funkcionalan i održiv.

Pošto je Bog stvorio univerzum radi života u njemu, duhovna kategorija ima primat nad materijalnom. To znači da vrhovni Zakon u univerzumu mora biti izraz Božje volje i

Božjeg karaktera. Takav Zakon mora postojati zbog održivosti života stvorenih bića po Božjem obličju, kao što su nužni prirodni zakoni za održivost univerzuma sa svim njegovim komponentama i funkcijama. Zakon je takođe neophodan da obezbijedi mehanizme zaštite sistema kroz kvalitativnu uslovnost života za stvorena moralna bića u slučaju nečijeg iracionalnog pokretanja alternative u pobuni.

U idealnim uslovima koji podrazumijevaju sklad u odnosima Tvorac – stvorena bića – priroda, cijeli ovaj paket zakona je neprimjetan u smislu da nikome ne predstavlja opterećenje, već nasuprot tome radost u uzajamnoj ljubavi i nesebičnosti službe na dobrobit drugih. Takav sistem takođe omogućava razvoj kreativnosti i potencijale stalnog užitka u vječnom životu, ali čija „vječnost“ je limitirana poslušnošću kroz moralno obavezivanje (što je osnovna svrha Zakona) u ljubavi i neodvajanju od Izvora i Održavaoca života.

O moralnom Božjem Zakonu nema potrebe da se diskutuje niti da se on dovodi u pitanje gdje vlada harmonija Božjeg poretka života. „Ali onaj ko se udubi u savršeni **zakon slobode** i prione uz njega, pa ne bude zaboravni slušač već izvršilac djela, taj će biti srećan u onom što čini.“ (Jakovljeva poslanica 1:25)

Božji Zakon je nazvan „zakonom slobode“. Kako je to moguće? Ako pažljivo proučimo Bibliju, vidjećemo da ropstvo zapravo donosi grijeh – napuštanje sigurnosti Božjeg poretka života. Slobodno moralno biće tada postaje rob nečemu što je u suprotnosti sa njegovom srećom i svrhom života. Ropstvo donosi prinudu, moranje.

Obrazac prisile ili moranja u grijehu se integriše u ljudski umni sklop i samu njegovu prirodu i čovjek počinje da gleda na Boga iz te perspektive. Grešnik je sklon da gleda na Boga kao na strogog Sudiju koji mu uskraćuje životna zadovoljstva i da radi ono što hoće. U ropstvu grijehu postoji sila koju možemo

nazvati „narkomanskim uživanjem“. I čovjek želi da se „opija“ tom narkomanskom „srećom“ dok je živ. Logično, što je više narkomanskih „avantura“ i opcija u našem životu, to će naše biće stvoreno po Božjem moralnom obličju postajati sve uniženije i nesposobnije da razumije suštinu i svrhu života. Otuda tendencija i religioznih i ateista da se „ratosiljaju“ Božjeg Zakona pod nekim izgovorom.

Moralne instrukcije (obaveze) iz Božjeg Zakona grešnik radije vidi kao „zapovijesti“. Zašto? Postoji nekoliko razloga:

1) Samo u uslovima pobune koju mogu inicirati moralna bića sa slobodnom voljom bez koje ljubav nije moguća, duhovni vječni Zakon se „aktivira“ protiv grešnika, koji se okreće sebičnosti, čija svrhovitost postaje izopačena i čija volja više nije izraz Božje volje i karaktera. Zakon grešniku pokazuje da je bezakonik i osuđuje ga.

2) Moralni uputi su u suprotnosti sa njegovim težnjama da se zadovoljava u grijehu.

3) Bog mu je „stran“ i dalek i on želi da ostane na distanci, da nema posla sa Bogom (vidi: Postanje 3:10).

4) Moralnost i kretanje u okvirima svrsishodnosti života čine mu se kao prinuda, jaram.

Dakle, grijeh donosi izopačeno poimanje stvari, formira profilčnosti i umni sklop koji teži grešnim „zadovoljstvima“ i posledično destrukciji i smrti. Uz sve to, okovi vlastite oholosti drže roba grijehu u stalnom otporu prema promjeni na bolje te nekoj vrsti inata životu.

Cilj moralnog Zakona jeste moralno obavezivanje ali ne i rješavanje problema grijeha. Ovo zato što odvajanje čovjeka od Boga onemogućava grešniku da tvori Zakon ljubavi, jer je lišen Božje slave. To može učiniti samo Hristova žrtva pomirenja koju, da bi bila djelotvorna na individualnom nivou, svaki čovjek mora prihvatiti i živjeti vjerom. Primarna namjena

Zakona je definicija Božjeg poretka života. Zakon čuva odnos između Boga i stvorenih moralnih bića i njihove međusobne odnose. U uslovima kontaminacije grijehom, Zakon dobija i dodatnu ulogu osvjedočenja u grijeh, kao i proširenja u tipološkom i krivično-pravnom sistemu. Ostvarujući drugi cilj, Zakon daje smjer u hrišćanskom životu i pokazuje način na koji Bog želi da Njegov narod živi u zahvalnosti, vjeri i poslušnosti.

Oslobođenje putem spoznaje istine

Da bismo postali slobodni, prije svega moramo saznati i shvatiti šta je to sloboda i od čega se trebamo osloboditi.

„Ako ostanete u mojoj riječi, zaista ste moji učenici, upoznaćete istinu i istina će vas osloboditi.“ (Jovan 8:31,32)

Ovo su riječi Isusa Hrista. Očito, istina nije nešto što poznamo sami po sebi u stanju koje smo prethodno opisali. Ono što mi „poznamo“ u najboljem slučaju je mješavina istine i zablude.

Biblija definiše istinu na tri načina:

- i) Riječ Božja je istina (Jovan 17:17);
- ii) Zakon Božji je istina (Psalam 119:142);
- iii) Isus je istina (Jovan 14:6).

Ukoliko nedostaje ili se ukloni bilo koja od ovih ključnih premisa istine, tada to prestaje biti istina (vidi Isaija 8:20; Otkrivenje 14:12)

Iz ovih definicija, između ostalog, možemo uočiti da je istina personalna tj. da je oličenje same Božje i Hristove ličnosti. To je jako važno, jer istina nije ni apstraktna ni bezlična. Takođe nije ni zlo. Pošto je istina personalna, ona **obavezno** mora uključivati sve tri premise. Drugim riječima, mora sadržati sve glavne odlike Božje ličnosti kao što su ljubav, pravda, blagodat i sama istina.

Sasvim logično i očekivano je da nam Bog u svojoj objavi

predoči načela poretka života koji je On uspostavio. Naš Tvorac je jedini ko je zaista kompetentan da nam dâ „instrukcije za upotrebu“. Ali primanje tih uputa nije stvar jednog trenutka. Zbog stanja u kojem se nalazimo, potrebni su vrijeme i napor da shvatimo šta je istina. Potrebna je posebna Božja intervencija, s Njegovе strane, i pristanak na saradnju i istrajnost, s naše strane.

Hristove riječi „ako ostanete“ podrazumijevaju slobodu izbora i kontinuitet. Zapazite šta apostol Petar kaže na tu temu: „Zato vi, voljeni, pošto ovo unaprijed znate, čuvajte se da vas oni koji su zastranili ne odvedu svojom zabludom i **da ne izgubite svoju postojanost.**“ (2. Petrova 3:17)

Dakle, u sklopu Božje objave nalazimo izložena načela Božjeg poretka života koje znamo kao Moralni Zakon. Ova načela najprije nam pomažu da shvatimo da smo grešnici i da je breme grijeha koje nosimo smrtonosni teret. Zakon nam ukazuje da je naše jedino moguće utočište u Spasitelju – Isusu Hristu. To je osnovna razlika između biblijske izvorne religije i različitih vjerskih sistema koje su ustanovili ljudi. Za razliku od svih njih, biblijska religija precizno, smisleno i logično objašnjava kompletnu problematiku ljudskog roda i daje konkretno, održivo i trajno rješenje čovječanstvu, čije premise su u potpunom skladu sa Božjim karakterom.

Vratimo se Hristovim riječima. Na pokušaje Jevreja da negiraju da se nalaze u ropstvu, pozivajući se na oca nacije, Isus je dodao: „Zaista, zaista, kažem vam, svako ko čini grijeh, rob je grijeha. A rob ne ostaje u kući uvijek, ali sin ostaje uvijek. Dakle, ako vas Sin oslobodi, zaista ćete biti slobodni.“ (Jovan 8:34-36)

Dakle, spoznaja istine koja oslobađa očito podrazumijeva, prije svega, oslobođenje od ropstva grijehu. A to nikako nije moguće osim kroz Božji plan spasenja i posredovanje Njegovog Sina. Jasno, Hrist nas posrednički spasava od prokletstva Zakona koji je prekršen (kazne za grijeh koje je smrt za vječnost),

On nas izvlači iz ponora grijeha (Matej 1:21). Ali grešnik ne bi bio to što jeste kad i ovo ne bi pokušao predstaviti na „svoj način“. Naravno grešniku bi, iz njegove izopačene perspektive, odgovaralo da ga Bog „spasi“ ukidanjem Zakona ili u grijehu. No pošto to nikako nije moguće, grešnik se mora sam „pobri-nuti“ da predstavi učinke jevanđelja na takav način. Svijet je pun takve obmanjivačke teologije. Stoga moramo biti svjesni da ropstvo ne dolazi od Zakona; ono je posljedica pokoravanja grijehu (Isaija 59:2; Rimljanima 6:16-19). **Zakon nikoga ne čini grešnikom; to čini grijeh.** Hristov krst je najveći dokaz da se načela Božjeg Zakona ne mogu ukinuti ili proglasiti nevažećima.

Sada možemo da se vratimo našem uvodnom stihu iz Jakovljeve poslanice. Zapazite da i Jakov, slično kao Pavle, kaže da mi treba da „udubimo“ u Zakon. To znači usredredimo i unesemo da bismo ga zaista shvatili u punom smislu. „Ali hvala Bogu što ste, premda ste bili robovi grijeha, od srca postali poslušni učenju koje vam je predato.“ (Rimljanima 6:17) I upravo takva spoznaja dovodi nas do zaključka da je Božji Zakon zaista Zakon slobode! Božji Zakon = Božji poredak života, koji po samoj definiciji mora biti savršen i bez alternative. Ne postoji nikakav drugi poredak, nijedan sistem, ništa što bi bilo ko mogao „inovirati“ ili „unaprijediti“ da bi nam bilo bolje, da bismo bili srećniji, da bismo postali „slobodniji“. Božji univerzum je, na žalost, imao jednog takvog „inovatora“ i „prosvetitelja“, zbog čega danas i mi ispaštamo. Zato Jakov kaže da je taj Zakon savršen jer proizilazi i uspostavljen je od Ličnosti koja je savršena (Matej 5:48).

Da Božji zakon nije zaista zakon slobode, Pavle nikad ne bi mogao da kaže: „Sve mi je dozvoljeno, ali nije sve korisno. Sve mi je dozvoljeno, ali neću dopustiti da bilo šta ovlada mnome.“ (1. Korinćanima 6:12) Riječ „dozvoljeno“ u originalu ima zakonske konotacije.

Dalje, Jakov kaže da mi spoznajom Zakona slobode treba da prionemo za njega. „Prionuti“ znači sroditi se sa nečim. To je proces koji Biblija na drugim mjestima naziva upisivanjem Zakona u srcu. To jednostavno znači obnovu čovjeka i vraćanje u prvobitno stanje sklada sa Bogom, sklada sa drugim bićima i sklada sa prirodom, i taj proces će biti konačno realizovan ka primimo nepropadljivu prirodu (vidi: 1. Korinćanima 15:42-53; Rimljanima 8:15-23). Rodovi useljenja Božjeg Zakona u srcu se manifestuju u odgovarajućim djelima. Međutim, zato što smo i dalje pod teretom naše pale prirode, uvijek nam je potrebno održavanje i njegovanje razumne vjere, samokontrole, discipline, učenja, požrtvovanja, odricanja, budnosti, preventive... svega što nas može sačuvati da uspješno prođemo kroz borbu života za vječni život, za konačno i trajno oslobođenje koje će postati puna realnost o drugom Hristovom dolasku. Sve dok živimo u uslovima grijeha, mi imamo potrebu da vođstvom, uputima i smjernicama, o čemu govori cijela Biblija pod oba saveza. Dotle se moramo čuvati i od izopačene funkcije Zakona ili legalizma u negativnom smislu tog pojma, a to se događa u sledećim slučajevima: 1) kada Zakon postane sam sebi svrha; 2) kada Zakon postane sredstvo opravdanja.

U zaključku, možemo konstatovati da je ispravna uloga Božjeg Zakona pod konstantnim napadima još od pobune Lucifera pa kroz čitavu istoriju palog čovječanstva, te su tako ove istine od krucijalne važnosti za svakog od nas.

14. Bog i vječno mučenje u paklu?

„Po meni postoji jedan veoma ozbiljan defekt u Hristovom moralnom karakteru, a to je da je on vjerovao u pakao. Ja lično smatram da niko ko je zaista duboko humana osoba ne može da vjeruje u vječno uništenje.“ (Bertran Rasel, ateista)

Gdje je u svemu tome pravda? Gdje je srazmjera između zločina i kazne?

Vjerovanja u zagrobni život

Prema religijskom vjerovanju, zagrobni život je oblik života koji ljudska bića nastavljaju nakon smrti. Vjera u zagrobni život postoji gotovo u svim religijama, a predstave zavise o stavu prema konačnoj čovjekovoj sudbini. U arhaičkim religijama (crna Afrika, Australija, Okeanija, Indijanci) pokojnici se pridružuju precima (crna Afrika), vraćaju u prapočetno stanje (vrijeme sna; australska plemena) ili nastavljaju život u zagrobnom carstvu, ali samo oni koji su umrli prirodnom smrću i nad kojima su obavljani pogrebni obredi (američki Indijanci). U mezo-američkim religijama pretkolumbovskoga razdoblja zagrobni život ima više kategorija, zavisno o društvenom položaju i vrsti smrti. Kod Asteka se nakon smrti jedni pridružuju Sunčevu božanstvu – ratnici, trgovci i roditelji umrle pri porođaju, drugi podzemnom božanstvu – umrli od prirodnih nepogoda; ostali idu u sjeverno kraljevstvo. Kod Maja zagrobni život postižu ratnici, žene umrle pri porodu, sveštenici, dok je kod Inka zagrobni život nastavak zemaljskoga života; čestiti nakon smrti odlaze u gornji svijet, grešnici u donji.

U staroegipatskoj religiji postoje razvojne faze vjere u zagrobni život. U Staroj državi besmrtnost je bila namijenjena

samo faraonu, dok se kod ostalih se duša (božanska sila) nakon odvajanja od tijela za zagrobni život i ponovno jedinstvo s tijelom pripremala mumifikacijom i pogrebnim obredom. U Srednjoj i Novoj državi besmrtnost u zagrobnom životu proširena je na sav narod; uz mumifikaciju bio je potreban i etički uslov (pravednost u zemaljskom životu), koji se određivao vaganjem duše (psihostazija) pred Ozirisom.

U staroj grčkoj i rimskoj religiji predstava o zagrobnom životu razvijala se od homerskih vjerovanja (had), preko orfizma (duša je božanskoga porijekla i za besmrtnost se sprema inicijacijom posebnim izborom i askeзом), platonizma (besmrtna duša stapa se s univerzalnom dušom – božanstvom) do stoicizma (težnja duše prema nebeskoj besmrtnosti; to su u sinkretizmu prihvatili i Rimljani – Ciceronovo djelo O starosti).

U islamu će vjernici nakon smrti u raj (dženet), a nevjernici u pakao (džehenem); na kraju vremena slijedi uskrsnuće tijela i sud čovječanstvu (kijamet).

U hinduizmu predodžba o besmrtnosti i zagrobnosti potiče iz arijske tradicije; razrađena je u vedizmu i brahmanizmu, a svoj je najjasniji oblik dobila u upanišadima. U vedizmu čovjeka nakon smrti nadživljava njegova bit u beskrajnom produžetku kosmičkoga trajanja. U brahmanizmu čovjekovu besmrtnost omogućuje ritual koji oponaša kosmičku dramu stvaranja i žrtvovanja. U upanišadskom naučavanju, nakon smrti slijedi ili inkarnacija (ako se duša askeзом i meditacijom nije pročistila) ili oslobođenje. U budizmu duša nije supstancijalno sopstvo nego neprekidan niz uzastopnih stanja svijesti. Nakon izlaska iz lanca samsāre, duša ulazi u nirvānu, stanje vječnoga mira i spokoja. U kineskim religijama predstava o zagrobnom životu povezana je s kultom predaka; duša prebiva na trima mjestima: odlazi u nebo, ostaje u grobu, prebiva u pločici (ili žrtveniku) predaka. U šintoizmu obožene sjene predaka nastavljaju živjeti u blizini živih,

gdje nevidljivo djeluju u njihovu životu; dobroćudni su ako se udobrovolje kultom, zli ako se obožavanje i uspomena zanemare.

Ova vjerovanja razvila su tradicionalne kultove mrtvih i smrti širom svijeta. Ali Bog u Bibliji izričito zabranjuje obožavanje mrtvih i komunikaciju sa mrtvima, što se poistovjećuje sa spiritizmom i prizivanjem demona (vidi: 5. Mojsijeva 18:9-13; 1. Samuelova 28:7-20; Isaija 8:19).

Pakao u tradicionalnom hrišćanstvu

Prema tradicionalnoj hrišćanskoj teologiji, pakao je mjesto ili stanje u koje nepokajani grešnici idu nakon svog fizičkog života. To podrazumijeva beskrajno mučenje ognjem. Najraniji hrišćanski spisi o „paklu“ datiraju iz 2. vijeka. O tome su pisali Kliment (150. n.e.), zatim Polikarp (155), Hipolit (212), Kiprijan iz Kartagine (252)... Kada je ta dogma zaživjela u crkvi, smatrana je snažnim stimulansom za hrišćane da putem straha vode pravedan život. Augustin (354-430) je takođe vjerovao u fizički pakao kao kaznu za grijeh. To je stari paganski metod utjerivanja straha „vjernicima“ (kontrola svjetine) o kojem govori i grčki historičar Polibije (264-146 prije n.e.). Interesantno je zapaziti da se islamska predstava „džehenema“ skoro potpuno poklapa sa katoličkim paklom, čak i terminološki, jer je ovo očito arapska varijacija hebrejske riječi „gehenom“, pogrešno prevedene kao „pakao“. To otkriva da je Muhamed bio pod jakim uticajem katoličke teologije ili i sam katolik prije lansiranja nove religije za svoje sunarodnike koja je u suštini bila ništa drugo do loš plagijat nekih iskrivljenih biblijskih učenja u sintezi sa paganskim preislamskim vjerovanjima među Arapima i običajima tog vremena na Srednjem Istoku.

S druge strane, dogma o paklu je bila glavni kamen spoticanja za mnoštvo mislećih ljudi da prihvate Boga i Hrista. Evo

nekoliko pitanja koja bismo sebi trebali postaviti ako vjerujemo u učenje o paklu:

1. Kao hrišćanin, da li biste željeli da se grešnici muče u paklu?

2. Da li čeznete da boravite sa Bogom koji muči grešnike za svu vječnost?

3. Mislite li da je ispravno da Bog vječno muči one koji su jedva nešto znali o Bogu i Hristu ili Planu spasenja?

4. Da li biste željeli da gledate svoje izgubljene rođake, pretke, djecu, komšije i desetine miliona drugih ljudi kako se muče u paklu?

5. U Jevanđelju po Jovanu 15:15, Isus je učenike nazvao „prijateljima“. Da li biste željeli blisko prijateljstvo sa božanskom osobom koja vječno muči većinu čovječanstva zbog grijeha koje su činili 50-80 godina u prosjeku? Da li biste se osjećali sigurno i ugodno u blizini takvog Bića? Da li bi Bog koji je u stanju da sprovodi takvo mučenje bio Božanstvo koje želite obožavati, slijediti i imati zajednicu sa Njim u svu vječnost?

Dogma o paklu je učena vjekovima i većina hrišćana je ne preispituje jer vjeruje crkvenim autoritetima ili imaju doživljaj duhovne opasnosti ako to urade. Međutim, od sposobnosti prepoznavanja odnosa između dobra i zla, njihovog porijekla i egzistencije zavisi jako puno naših shvatanja o ovom predmetu, uključujući i teologiju.

Biblijski koncept života i smrti

Život – **Bezuslovna besmrtnost je osobina koju ima samo Bog, davalac života.** On je „jedini koji ima besmrtnost“ (1. Timoteju 6:15,16).

„Gospod Bog je oblikovao čovjeka od zemaljskog praha i udahnuo mu u nozdrve dah života, i čovjek je postao živa duša.“ (1. Mojsijeva 2:7) Zapazite da u Bibliji duša nije samo jedan dio

čovjeka, nego cio čovjek. Piše da čovjek postaje duša kada dobije dah života, a ne piše da čovjek dobija dušu. Čovjek je stvoren sa uslovnom besmrtnošću. Ali čim su Adam i Eva zgriješili, Bog je postavio anđela heruvima da čuva prilaz k drvetu života, da čovjek „ne bi ispružio svoju ruku pa i sa drveta života uzeo plod, pojeo ga i živio vječno.“ (1. Mojsijeva 3:22-24)

Samo zahvaljujući Božjem planu spasenja, ljudi su dobili mogućnost privremenog propadljivog života koji na kraju završava smrću kao priliku da prihvate Božju ponudu života. **Besmrtnost nije urođena, nego se stiče ako izaberemo Boga**, ako imamo povjerenje u Njega, ako smo mu vjerni.

Smrt. – Smrt je suprotnost životu. „Živi znaju da će umrijeti, a mrtvi ne znaju ništa, niti više imaju platu, jer je spomen na njih zaboravljen. I ljubavi njihove i mržnje njihove i ljubomore njihove nestalo je, i više nemaju udijela ni u čemu što se čini pod suncem... Sve što ti dođe pod ruku da činiš, čini to po svojim sposobnostima, jer nema ni rada, ni razmišljanja, ni znanja, ni mudrosti u grobu u koji ideš.“ (Propovjednik 9:5,6,10)

U Bibliji se koriste pojmovi **prva smrt i druga smrt**. Prva smrt je upoređena sa snom iz kojeg će nas Bog probuditi – uskrsnuti (Danilo 12:2). Druga smrt je konačna kazna za one ljude koji se nisu pokajali, za Sotonu i demone, koji su svjesno odlučili da žive suprotno od Božjih načela. Druga smrt je vječna anihilacija, nepostojanje, smrt iz koje nema uskrsenja.

Zlo nije vječno, već ima svoj početak i imaće svoj kraj

U drugom poglavlju smo zaključili da zlo nije niti može biti vječno, te da je taj koncept zapravo paganski dualizam, koji je svoj začetak imao još u Edenskom vrtu kada je Lucifer ponudio Adamu i Evi spoznaju dobra i zla, uz lažno obećanje da to neće promijeniti status imanja života koji su dobili na dar od Boga. Ta prvobitna Sotonina ideologija razvila se na razne

modifikovane načine u svim pseudo religijama, i preko vavilonskih misterija koje su pronošene kroz velike svjetske imperije, ušla u paganizovano hrišćanstvo po imenu kao zvanična religija Rimske imperije. Iz te iste prvobitne ideološke matrice zaživio je još jedan jednako poguban koncept o posjedovanju života samog po sebi i od sebe. Otuda vjerovanja da je zlo vječno i da je sam život vječan, u nekom od svojih oblika, uključujući predstave o zagrobnom životu.

Tretman prestupa i Sud Božji negiraju vječnu egzistenciju grešnika

Cijela biblijska istorija je svjedočanstvo o odgovornosti čovjeka pred Bogom. Način na koji su tretirani grijesi u krivično-pravnom sistemu starosaveznog Izraela isto tako. Obredna odnosno tipska služba i sama potvrđuje individualnu odgovornost. Bez poznavanja ove materije mi nismo u stanju da razumijemo Božji sud.

„Jer svi smo obavezni pojaviti se pred Hristovim postoljem, da svako dobije platu za ono što je u tijelu činio, bilo dobro, bilo zlo.“ (2. Korinćanima 5:10)

„Zaključak svega što si čuo jeste ovo: Boj se Boga i uputstva njegova drži. Jer to je sve čovjeku. Jer će Bog iznijeti svako djelo na sud, i sve što je skriveno, bilo dobro ili zlo.“ (Propovjednik 12:13,14)

Pogledajte ovu konstataciju: „Jer plata za grijeh je smrt, a Božji dar je vječni život kroz Hrista Isusa, našeg Gospoda.“ (Rimljanima 6:23) Konačna kazna za grijeh je smrt, ne život u bilo kojem obliku. Vječni život nemamo sami po sebi, već ga možemo jedino dobiti kao dar kroz Isusa Hrista.

Ideja o vječnoj egzistenciji u stanju odvojenosti od Boga, Izvora i Održavaoca života, potiče od Lucifera odnosno Sotone, inicijatora grijeha i zla, takođe nazvanog Ocem laži: „Ne,

sigurno nećete umrijeti... Postaćete kao bogovi, znajući dobro i zlo.“ (Postanje 3:4, 5) Ovo je koncept mješavine dobra i zla u kojem stvorena bića vjeruju da imaju život sami po sebi, da su bogovi za sebe i da neće nikad zaista umrijeti.

S druge strane, Božji Plan spasenja uključuje rješavanje svih pitanja dobra i zla zauvijek, te konačnu eliminaciju ili anihilaciju nepokajanih nosilaca zla. „Jer gle, dolazi dan koji gori kao peć, i svi oholi i svi koji zlo čine postaću kao strnjika. I proždrijeće ih dan koji dolazi, kaže Gospod nad vojskama, **i neće im ostaviti ni korijena ni grane.**“ (Malahija 4:1) „Jer će se **istrijebiti** oni koji zlo čine, a oni koji se u Gospoda uzdaju naslijediće zemlju. Još malo, **i zloga više neće biti; pogledaćeš na mjesto njegovo, a njega neće biti.**“ (Psalam 37:9,10) „Duša koja zgriješi, ona će umrijeti.“ (Ezekiel 18:4)

Shodno tome, i ideja o „paklu“ kao lokaciji za „vječno mučenje zlih“ pokazuje se kao čisti apsurd. Logički je nemoguće postojanje bilo kakvog prostora gdje bi egzistiralo zlo u bilo kojem stanju, ukoliko nema legalnog osnova za to. Bilo kakva trajna lokacija te vrste značila bi opravdanost pokretanja pobune. Što se tiče naše planete, ona je samo privremeno uzurpirana i može se smatrati nekom vrstom karantina dok se realizuje Plan spasenja. (Da je bilo svrsishodno odmah primijeniti kaznu za pobunu Lucifera i palih anđela, ne bi ni bilo potrebe za njihovim izopštavanjem i ograničavanjem.)

Obratite pažnju na ovaj stih: „A smrt i had bili su bačeni u ognjeno jezero. Ovo je druga smrt.“ (Otkrivenje 20:14) „Had“ („pakao“ u dualizmu) okončava svoje postojanje u ognjenom jezeru na zemlji. Pojam „had“ odgovara hebrejskoj riječi „šeol“ i odnosi se na podzemni svijet mrtvih, što simbolički predstavlja zajedničku grobnicu čovječanstva. Had je sinonim za smrt i grob, što jasno vidimo iz citiranog teksta. „Kao poslednji neprijatelj biće uništena [anulirana, ukinuta] smrt.“ (1. Korinćanima

15:26) Čišćenje Zemlje od svakog traga grijeha istim tim ognjem i obnova Zemlje i univerzuma nakon toga je „tehnička“ stvar, jer ne postoji više nikakva prepreka za uspostavljanje prvobitnog stanja.

Zloupotrijebljena terminologija

Ideja o paklu je došla iz paganske vavilonske i grčke mitologije, a ne od Božjeg otkrivenja.

Na originalnom jeziku u Bibliji se nigdje ne spominje riječ „pakao“. U mnogim prevodima na dosta mjesta ćete naći riječ „pakao“, ali u originalnom tekstu stoje hebrejske riječi *šeol* i *gehena*, ili grčke *hades* i *tartarus*. To znači da su takvi prevodi zloupotrijebljeni zbog sponzorstva crkava koje su vjerovale u pakao i nastojale biblijski opravdati te svoje dogme.

Šeol. – Šeol nije mjesto vječnog mučenja iz kojeg nema povratka. To se vidi iz Psalma 16:10: „Jer nećeš dušu moju ostaviti u grobu (šeolu), niti ćeš dozvoliti da ljubazni tvoj vidi raspadanje.“ Apostol Petar je objasnio da ovaj tekst govori o Hristovoj smrti i Hristovom uskrsenju prije nego što je počeo proces raspadanja (Djela 2:31). „Duša“ u ovom tekstu je sam Isus Hrist kada je umro. Jasno je da Isus, kada je umro, nije bio u „paklu“ gdje vatra navodno peče grešnike, nego je u grobu čekao čas uskrsenja.

„Mrtvi ne hvale Gospoda, niti iko od onih koji u tišinu silaze.“ (Psalam 115:17) Dakle, mrtvi su na mjestu gdje je tišina, a ne tamo gdje su jauci i plač od mučenja.

Šeol je grob, a ne mučilište. Zato psalmista kaže: „Da mi Gospod nije pomogao, brzo bi duša moja na mjestu tišine počivala.“ (Psalam 94:17) Šeol je mjesto gdje je tišina, gdje prestaju sve aktivnosti.

Šeol je grob, mjesto besvjesnog počivanja mrtvih do časa uskrsenja, mjesto gdje prestaju sve ljudske aktivnosti.

Gehena. – U tekstovima Matej 5:22,29; 10:28; 18:9; 23:5 i drugim, spominje se izraz „gehena“ koji je takođe preveden sa „pakao“. Riječ gehena potiče iz Starog saveza. „Ge ben henom“ znači dolina sinova Enomovih (hebr. Enom znači oplakivanje) (Jošua 15:8). Tu su satanisti spaljivali djecu „bogu“ Molohu (2. Dnevnika 28:3; 33:3,6; Jeremija 7:31,32; 32:35).

Kralj Josija je to mjesto uništio i spalio (2. Kraljevima 23:10). Kasnije su građani na tom mjestu bacali smeće i spaljivali ga, tako da je smeće stalno gorjelo. Pisci Biblije su to zapaljeno smetlište prikazali kao simbol ognjenog jezera, vatre koja će zauvijek spaliti zlo. Gehena ili dolina oplakanih sinova, je dolina gdje su djeca bila prinošena na žrtvu, i gdje će biti ljudi koji su odbacili Boga i koji će biti uništeni za vječnost.

Gehena je predlika smrtne kazne nad bezbožnicima koji će biti uništeni vatrom. Indikativno je da apostol Pavle nikad ne koristi riječ „gehena“ u svojim 14 poslanica. U Djelima apostola takođe nema ni pomena o „geheni“. Ni Petar, Jovan i Juda ne koriste taj pojam. Ako je gehena stvarno „pakao“ kao što vjeruju tradicionalni hrišćani, to bi bio zaista veliki propust u njihovoj teologiji.

Hades. – U Novom savezu se koristi grčka riječ „hades“ ili „had“. U grčkoj mitologiji riječ *hades* označava mjesto u kojem duše nastavljaju život posle smrti tijela. Po grčkim legendama, na zapadu hadesa nalazi se mjesto gdje pravedne duše žive u blaženstvu, a tartar je najmračniji dio hadesa gdje se muče grešnici.

U Novom savezu skoro sve ličnosti preko kojih Bog govori su Jevreji, a i sami pisci Novog saveza su Jevreji a ne Grci, osim Luke koji je živeći u Izraelu takođe govorio hebrejski jezik. Zato oni pod pojmovima *hades* i *tartaros* ne podrazumijevaju grčka mitološka mjesta, nego starosavezne pojmove *šeol* i *gehena*. To se može zaključiti i iz samih tekstova. Kada bi tekstove

tumačili po grčkim mitološkim pojmovima *hades* i *tartaros*, tekstovi bi bili kontradiktorni sami sebi.

Na primjer, već je navedeno da u Djelima apostolskim 2:31 piše da je Hristovo tijelo položeno u *hades*. Jasno je da Hrist posle smrti na krstu nije otišao na mjesto gdje se muče grešnici koji se nisu pokajali, nego je bio u grobu iz kojeg je uskrsnut posle 3 dana. Apostol Petar je ovdje citirao Psalam 16:10 koji je pisan na hebrejskom jeziku, i umjesto riječi *šeol* stavio je grčku riječ *hades*. Dakle, riječ *hades* apostoli upotrebljavaju za *šeol*, za koji smo vidjeli da znači grob, mjesto gdje prestaju sve ljudske aktivnosti, a ne mučilište grešnika.

U Otkrivenju 20:13,14 piše da su smrt i grob (*hades*) bačeni u ognjeno jezero. Nemoguće je da „mjesto mučenja grešnika“ bude bačeno u „mjesto mučenja grešnika“. Grob, a ne „pakao“ biće uništen na dan suda, jer više neće biti smrti ni sahranjivanja.

U Otkrivenju 20:13 piše da smrt i had daju svoje mrtvace, a znamo da iz mučilišta „pakla“ nema povratka, nema uskrsenja. Dakle, ovdje se radi o uskrsenju iz grobova, a ne o uskrsenju iz „pakla“.

Kada je uskrsnuo Lazara, Isus je rekao: „Lazare, iziđi napolje.“ (Jovan 11:43) Jevrejski grobovi bili su ukopani u stijenu. Lazar je bio vjernik. Da je posle smrti njegova „duša“ otišla u raj, Isus bi rekao: „Lazare siđi“, a ne „izađi“. Lazar sigurno nije bio ni u „raju“ niti u „paklu“, nego je bio u grobu, kako Isus kaže u stanju sličnom snu (Jovan 11:11-14). Bog će na dan suda one koji spavaju u prahu zemaljskom da probudi jedne na vječni život, a druge na vječnu sramotu (Danilo 12:2). Zašto bi Bog uskrsavao ljude koji već uživaju u „raju“? Zašto bi Bog uskrsavao ljude koji već pate u „paklu“? Ako je nad njima već izvršena presuda neposredno posle smrti, zašto bi se onda ista presuda ponavljala pri drugom Hristovom dolasku? To ne bi imalo

smisla.

Tartarus. – Tartar je, po apostolu Petru (2. Petrova 2:4,9), mjesto zadržavanja zlih duhova (demoni) do dana suda kada će nad njima biti izvršena presuda. Ovaj pojam srodan je riječima „ambis“ i „bezdan“ i može imati metaforičko značenje.

Šeol i hades imaju isto značenje: grob, mjesto besvjesnog počivanja mrtvih do časa uskrsenja, mjesto gdje prestaju sve ljudske aktivnosti. Gehena je predlika smrtne kazne nad bezbožnicima koji će biti uništeni vatrom.

Vječno mučenje i vječna vatra?

Ako neko vjeruje da postoje čistilište i vječni pakao kao mjesta mučenja grešnika, iako ti izrazi nisu tako opisani u Bibliji, to bi značilo da će zlo i dobro vječno postojati zajedno. Ta ideja postoji samo kod mnogobožaca. Na osnovu Biblije, zlo neće vječno postojati. Zlo ili grijeh su uljezi među ljude. Grijeh ima svoj početak i imaće svoj kraj. „**A smrt i had bili su bačeni u ognjeno jezero. Ovo je druga smrt.**“ (Otkrivenje 20:14) Jedino će dobro postojati vječno, što je potpuno logično, jer Bog ne može ni na koji način dati legitimitet zlu. To bi bilo u suprotnosti sa Njegovim karakterom i poretkom života.

Šta znači izraz vječna vatra? U Bibliji je naglašeno samo da vatra gori vječno, a ne piše da će oni koji budu bačeni u vječnu vatru da gore vječno, što bi bilo suprotno zakonima u prirodi koje je Bog uspostavio. Izraz „vječna vatra“ ne znači da će predmeti u vatri vječno gorjeti, nego znači da su **posledice vatre vječne**, i da će za bezbožnike uvijek postojati vječna smrt kao kazna. Vatra koja uništava grijeh ne može da se ugasi dok oni koji budu bačeni u tu vatru ne izgore. Smrt u toj vatri je skoro trenutna. Vječna vatra je simbol potpunog uništenja iz koga nema oporavka, nema uskrsenja. To je vječna smrt, a ne vječni život u mukama.

Ova ideja o vječnom mučenju pripisana je Bogu pod uticajem paganskih vjerovanja (tj. kultova obožavanja demona), a ne zato što im je Bog otkrio da će tako biti.

„Kao što se vosak topi od lica vatre, tako će zli izginuti od Božjeg prisustva.“ (Psalam 68:2)

Vosak se ne topi vječno, nego određeno vrijeme dok se ne istopi. U Isaiji 1:28-31 stoji da će se svi odmetnici i grešnici satrti, da će biti kao kučina a njihovo djelo kao iskra, da će se oboje zapaliti i neće biti nikoga da ugasi. Kučina je primjer materije koja vrlo brzo izgori i od koje ne ostaje ništa. Bog nije slučajno uzeo kučinu kao primjer presude koju će On izvršiti nad bezbožnicima. Nema ni govora o vječnom sagorijevanju.

„Tako i Sodom i Gomor i gradovi oko njih, koji su se isto kao i oni odavali bludu i neprirodnim polnim odnosima, stoje kao upozoravajući primjer ognja uništenja za vječnost.“ (Judal:7)

Na osnovu Svetog Pisma mi znamo da je Bog spalio Sodom i Gomor, i oni da su oni izgoreli i nestali. Na mjestu gdje su danas Sodom i Gomor sigurno ne gori vječna vatra, niti se ljudi danas muče u njoj. Jasno je da je ovo opis uništenja za vječnost, bez povratka, bez uskrsenja. Sodom i Gomor su nestali za sva vremena, ali se ne muče vječno. „I osudio je gradove Sodom i Gomor i pretvorio ih u pepeo, i time bezbožnicima postavio primjer onoga što treba da dođe.“ (2. Petrova 2:6)

„I izlaziće da vide leševi ljudi koji su se bunili protiv mene, jer crv njihov neće umrijeti i vatra se njihova neće ugaziti, i biće odvratni svakom tijelu.“ (Isaija 66:24)

Ovdje Bog jasno kaže da će u vječnom ognju biti mrtva tijela (leševi) a ne mrtve duše. Mrtva tijela su poistovječena sa pojmom mrtve duše, mrtvog čovjeka. Ovi crvi jedu mrtvo tijelo, a sigurno ne mogu da ga jedu vječno. Crvi će jednom pojesti tijelo kao što će vatra jednom da sagori mrtva tijela. Metaforički,

crvi ne umiru i vatra se ne gasi, ali bezbožnici nestaju za vječnost, pojedeni od crva i spaljeni vatrom. Vječni su uništitelji zla, vječna je kazna, vječan je sud (presuda) (Marko 3:29) – u smislu vječnog učinka – ali zlo i grešnici nisu vječni. Vječni oganj je vatra koju niko ne može da ugasi dok ne spali materiju koja je u njega bačena – nepokajane grešnike.

Hrist takođe govori o uništenju vatrom (Matej 13:40-42; Luka 17:28-30; Jovan 15:6), ali nikad ne govori o vječnom mučenju.

Priča o bogatašu i Lazaru zapisana u Jevanđelju po Luki 16:19-31 na koju se mnogi pozivaju kao na „dokaz“ o postojanju raja i pakla je bila dio jevrejskog folklora. Detalje narodnog vjervovanja koji su osnova za ovu priču zapisao je Josif Flavije.⁶⁸ On opisuje podzemlje u kojem se pravedni nalaze u Abramovom krilu, a duboki ponor razdvaja pravedne od nepravednih, koji trpe kaznu vatrom i vreloom parom. Ovu priču su Jevreji donijeli iz ropstva u Vavilonu. Narod je dobro znao ovo vjerovanje Vavilonjana, i to Isus koristi kao osnov za svoju glavnu poruku. Isus je ovu priču iskoristio za **pouku o pokajanju zbog nevjerstva u Božju Riječ**, nikako za račun promocije ideja o zagrobnom životu. Razumjeti je bukvalno, značilo bi prihvatiti brojne apsurdne stvari.

„A Đavo, koji ih je zavodio, bio je bačen u ognjeno i sumporno jezero, gdje se već nalaze i zvijer i lažni prorok. I biće mučeni dan i noć, u vjekove vjekova.“ (Otkrivenje 20:10)

Ako čitamo samo ovaj tekst, bez ostalih biblijskih tekstova, izgleda kao da će Sotona biti mučen zauvijek, vječno. Izraz „u vjekove vjekova“ (grčki eon) ima dva značenja: 1) životni vijek (ograničeni period ili određena faza Plana spasenja

⁶⁸ Josephus Flavius, The Complete Works of Flavius Josephus; Philadelphia: John C. Winston; p. 901

koji definiše eone); i 2) vječnost (neograničeni period). Kako će „eon“ biti preveden zavisi od konteksta, od imenice uz koju stoji.

Izraz „vječni (budući) sud“ (Jevrejima 6:2) ne znači da će proces suđenja da traje vječno, nego da presuda donijeta na tom suđenju ima vječnu vrijednost, da je nepromjenljiva. Isto tako „vječno uništenje“ (2. Solunjanima 1:9) nije proces vječitog propadanja, jer svako propadanje ima svoj kraj u potpunoj propasti, nego je to propast za vječna vremena, bespovratna propast.

Slično tome „vječno spasenje“, „vječni otkup“ ne znači da ćemo vječno da griješimo, a Bog vječno da nas spasava, nego znači da će nas Bog spasiti zauvijek, za sva vremena. Aronovo „vječno sveštenstvo“ (1. Dnevnika 23:13) trajalo je dok je trajala simbolička starosavezna služba, dok naš prvosveštenik Isus Hrist nije počeo da vrši stvarnu službu koju je simbolička služba nagovještavala. I Hrist će prestati da vrši svoju prvosveštenučku službu kada završi proces očišćenja (3. Mojsijeva 16). Dakle, od vječnog sveštenstva ostaće vječne posledice i rezultati, a to su ljudi koji su spaseni posredovanjem prvosveštenika Isusa Hrista. Neće se vječno vršiti simbolička služba sveštenika po zakonu datom Levitima.

U Starom savezu izraz „vječni rob“ (2. Mojsijeva 21:6) znači da će rob da robuje dok je živ, a ne vječno. Na Gehazija i njegovo potomstvo je prešla guba dovijeka (2. Kraljevima 5:27), dok su živi, jer bolesti neće postojati vječno (Otkrivenje 21:4), nego do izvršenja Božje presude. Prokleta smokva dovijeka neće imati rod (Matej 21:14), što sigurno ne znači da će nerodna smokva vječno postojati.

Trajanje izraza *vijek vjekova, vječan, u vijek vjekova, do vijeka i zauvijek* treba razumjeti u kontekstu i uporedo sa ostalim Božjim izjavama. Koliko traje subjekt (imenica), toliko će trajati i glagolska radnja (u vijek vijeka, vječno, i sl.).

Tako i „vječna kazna“ (Matej 25:46) jeste kazna čije su

posljedice vječne, a ne trajanje izvršenja. Tako će mučenje „u vjekove vjekova“ u ognjenom jezeru (Otkrivenje 20:10) trajati dok ne izgore, dok ih vatra fizički ne uništi.

A kako će se „dim mučenja njihova dizati u vjekove vjekova“ (Otkrivenje 14:11)? Očigledno je da je ovo posebna grupa (koji se poklanjaju zvijeri, ikoni zvijeri i primaju žig zvijeri), a ne svi nepokajani ljudi. Dim je bezoblični ostatak nečega što je izgorjelo, nečega što je spaljeno. To znači da kada bezbožni budu spaljeni jedino njihov dim će ostati od njih. „Bezbožnici ginu... kao dim prolaze.“ (Psalam 37:20) Dim je slika nečeg prolaznog, nepostojanog, uništenog. Kao što je rečeno, koliko će trajati ono što se dimi „u vjekove vekova“, zavisi od trajanja imenice, u ovom slučaju bezbožnih ljudi.

Kada je prorok Isaija opisivao kaznu za Edom, upotrijebio je isti izraz: „Ni noću ni danju neće se gasiti, do vijeka će se dizati dim sa njenog zgarista.“ (Isaija 34:10) Jasno je da zemlja Edom danas ne gori i da se dim više ne diže iz njega iako bi trebalo da se diže vječno ako bi ovaj izraz primjenjivali bukvalno. To znači da je izraz „dim mučenja njihova dizati u vjekove vjekova“ poetski izraz, hiperbola, a ne doslovan opis. Vatra je u Edomu sagorela zlo i ugasila se. Tako će vatra spaliti bezbožne i sagorjeti ih za vječna vremena, što znači da se oni nikad neće povratiti. Oni neće imati mira „dan i noć“ to jest neće imati mir dok ne podnesu kaznu. Ako bi ove tekstove tumačili doslovno, takvo tumačenje bilo bi u suprotnosti sa cijelom Biblijom i sa karakterom punom ljubavi koji je Bog pokazao. Dakle, ovo su figurativni, pjesnički izrazi.

Vječna je vatra koja spaljuje grijeh, a grijeh i grešnici nisu vječni. Umrijeti ne znači nastaviti živjeti u raji ili paklu. Umrijeti znači prestati živjeti.

Razlozi za neodrživost ideje o paklu kao vječnom mučilištu

- 1) Zlo nije suvječna kategorija dobru. Zlo je privremeno, baš kao i njegovi nosioci koji će o izvršnom Božjem sudu biti kažnjeni srazmjerno svojim zlim djelima i vječnom smrću odnosno anihilacijom koja se u Bibliji naziva drugom smrću, iz prostog razloga što joj prethodi uskrsenje na sud iz prve smrti.
- 2) Koncept zagrobnog života u „raju“ ili „paklu“ je suprotstavljen teologiji o prvom uskrsenju na život i drugom uskrsenju radi izvršnog Božjeg suda.
- 3) Koncept zagrobnog života u „raju“ ili „paklu“ je suprotstavljen biblijskom učenju o smrtnosti čovjeka kao posledici pada u grijeh.
- 4) Koncept pakla je dijametralno suprotan Božjim osobinama ljubavi, pravednosti, milosti i istine. Ako bi pakao vječno postojao, Bog nikad ne bi riješio problem zla niti bi pokazao pravednost i moć. Sotona je taj koji bi želio da ovjekovječi zlo. Bog, s druge strane, namjerava da kroz Plan spasenja izbavi ljudski rod i okonča zlo.
- 5) Pakao imputira vječno nasilje kao osobinu Boga koji to zahtijeva.
- 6) Iza ideje o paklu nalazi se zamisao o vršenju vječne kazne za privremene grijeha. Takav koncept „vršenja pravde“ ne postoji čak ni unutar najokrutnijih ljudskih zakona u istoriji. Bog se ne bi vječno svetio nekome ko je griješio u vremenski ograničenom periodu.
- 7) Pakao pronosi ideju o svjesnom životu u najstrašnijoj agoniji i beznadežnosti za vječnost. To bi faktički značilo ukidanje Božje dobrote, pravednosti i milosti.
- 8) Hristovo učenje o spasenju i blagodatima vječnog života bilo bi obična obmana.
- 9) Zlo i nosioci zla bili si ovjekovječeni u strašnim

uslovima vječnog ognja, i to upravo na ovoj Zemlji! Izvršni Božji sud se događa na ovoj Zemlji (vidi Otkrivenje 20. glava), što bi značilo da ako je „ognjeno jezero“ vječno po svojoj trajnosti, spaseni bi bili ograničeni na Novi Jerusolim, dok bi cijela Zemlja oko njih bila vječni „pakao“. Da li je to nagrada vječnog života koju Bog obećava? Povrh toga, obnova Zemlje o kojoj govore sledeća poglavlja u Otkrivenju ne bi bila moguća.

- 10) Pretpostavimo da „pakao“ nije na Zemlji. Ako bi na jednom kraju svemira postojalo zlo, a na drugom kraju bilo dobro, život u takvom svijetu bi bio strašan. Kako da cijelu vječnost gledamo kako se neko tamo vječno muči? Ako neko od mojih prijatelja ili rođaka nije spašen, da li bih ja mogao da uživam u blaženstvu raja dok gledam ili znam kako se oni muče? Ako bi postojao vječni pakao, to bi bila vječna mrlja u svemiru, vječno zlo, a Bog je rekao da će uništiti zlo i nosioce zla (Otkrivenje 20:9).
- 11) U Otkrivenju 21:4 piše da kad Bog izvrši presudu više neće biti suza, plača, vike ni bolesti. Oni koji vjeruju da će ljudi biti vječno mučeni tvrde da će iz „pakla“ vječno da se čuje plač i škrgut zuba, što je očigledno suprotno onom što tvrdi Bog u Otkrivenju 21:4.
- 12) Vječno mučenje bi ovjekovječilo grijeh, stradanje i žalost, a u Bibliji piše da toga neće biti kad Bog bude stvorio Novu Zemlju i Novo Nebo (Otkrivenje 21:4). Bog kaže za budućnost: „Gle, sve činim novo.“ (Otkrivenje 21:5) Sve novo znači da nema starog, nema spaljivališta, grijeha i patnje.
- 13) Ako smrt u ognjenom jezeru ne bi bila trenutna, Bog bi morao pri uskrsenju da bezbožnike stvori drugačije, da

ih stvori da ne mogu da umru, a da osjećaju bol. Kako ljudi zamišljaju da će „besmrtna duša“ da osjeća bol ako nema tijelo? Zar bi Bog stvorio grešniku nesagorivo tijelo i neuništivo čulo dodira i bola, samo da bi ga vječno mučio? To je potpuni apsurd.

- 14) Prorok Jeremija kaže za grešnike da će „dovijeka zaspati snom iz kog se neće probuditi“ (51:57). Kakvo je to „vječno mučenje“ ako oni spavaju vječnim snom? Evo kakva je to muka: „Koji će biti osuđeni na vječno uništenje od lica Gospodnjeg i od slave njegove moći“ (2. Solunjanima 1:9). To je vječna pogibija, vječna smrt, a ne vječno mučenje. „Ali vatra je sišla od Boga s neba i pojela ih.“ (Otkrivenje 20:9). Vatra će pojesti grešnike, potpuno će ih spaliti, a neće ih pržiti vječno.
- 15) „Vječne muke“ su izum Sotone koji Bogu želi pripisati svoja nedjela i zločinački karakter, projektujući istovremeno ideju su-vječnog postojanja dobra i zla. Ni Sotona ni pali anđeli niti nepokajani grešnici neće imati dar vječnog života (besmrtnost) u bilo kojem obliku, mjestu ili realnosti (Rimljanima 6:23).

Zašto će neki ljudi biti uništeni za vječnost za zločine koji su počinjeni u konačnom (kratkom) vremenskom periodu?

Kako bilo koje nedjelo koje smo počinili u ovom životu može da zasluži *vječno* uništenje? Zar nije nepošteno reći da *konačan* život proveden u grijehu za kaznu ima *vječno* uništenje? Gdje je tu pravda? Zar ne bi Bog pun ljubavi odredio kaznu u skladu sa zločinom?

Ovo pitanje se može činiti na mjestu, ali otkriva elementarno nepoznavanje problema grijeha i koncepta spasenja. U suštini ono odražava Luciferovu ideju o egzistenciji nezavisno i suprotstavljeno Božjem poretku života, gdje bi se Božji resursi i

tvorevina koristili (zloupotrebljavali) onako kako se kome protije. Ali Bog nije sudija koji arbitrarno odmjerava kaznu na način kako to rade zemaljski sudovi. Bog pred čovječanstvo stavlja dva izbora – život i smrt – definišući kroz Plan spasenja način kako se ulazi u život. Ukoliko odbijamo, na bilo koji način, Božju ponudu života, alternativa je samo jedna – smrt.

Izbor je uvijek na nama. Ako je Bog ljudima dao mogućnost slobodnog izbora, onda naravno ne postoji garancija da će svako odlučiti da saraduje sa Njim. Opcija da Bog svakog primora da ode na Nebo bila bi nemoralna, jer onda lišava ljude njihove prirode; lišava ih dostojanstva da donose lične odluke; poriče im slobodu izbora i tretira ih kao sredstvo za postizanje cilja.

Zašto Bog ne dâ ljudima drugu šansu?

Biblija otvoreno kaže da je određeno da ljudi jednom umru, a potom da izađu na sud. Ali ako Bog zaista voli ljude, zašto ljudima ne bi pružio drugu šansu da posle smrti donesu odluku da ga slijede i odu na Nebo?

Biblija nam govori da Bog odlaže Hristov povratak na zemlju da bi svima dao što je moguće više vremena da mogu da mu se obrate. Ako je sve što je nekome bilo potrebno još samo malo vremena da priđe Hristu, onda bi im Bog produžio vrijeme na zemlji da bi im pružio tu šansu. Bog je fer. On ne pokušava da otežava stvari ljudima. Svakako je moguće da će onima koji reaguju na svjetlo istine iz prirode koje su primili ili biti poslata jevanđeoska poruka, ili će im se možda suditi na osnovu njihovog odnosa prema svjetlosti istine koju su primili. Jednostavna činjenica glasi da Bog nagrađuje one koji ga traže.

Moramo shvatiti da što duže ljudi žive daleko od Boga, to su manje u stanju da praktikuju slobodan izbor i da mu vjeruju. To je razlog zašto većina ljudi koji dođu k Hristu to urade dok

su mladi. Što duže živite sa lošim navikama, teže će vam biti da se odviknete. Nije nemoguće, ali je teže. Dakle, zašto bi ljudi onda očekivali da bi, recimo, desetogodišnji period inkubacije i odvajanja od Boga privukao njihovu pažnju prema Bogu? Osim toga, to bi potpuno umanjilo značaj života u poređenju sa smrću. Tada bi pitanje glasilo zašto Bog nije stvorio ljude sa inkubacionim periodom na samom početku? Zašto ih je stvorio na zemlji da žive 75-80 godina, da potom umru, i da ih posle toga stavi u period inkubacije ako je taj period inkubacije bio nešto što im je trebalo na samom početku? Ovaj život je taj inkubacioni period!

Hipotetički, kada bi se ljudima pokazao Bog ili Božji presto, to bi na njih ostavilo tako snažan utisak da više ne bi imali moć slobodnog izbora. Svaka „odluka“ koju bi donijeli ne bi bila autentičan slobodan izbor; bila bi potpuno prisilna i donesena iz pogrešnih i fanatičnih motiva. Svako ko bi donosio „odluku“ u drugoj šansi ne bi stvarno izabrao Boga, ni Njegovo kraljevstvo, ni Njegove puteve – i ti ljudi ne bi ni bili podobni za život u Njegovom kraljevstvu. Oni bi donijeli mudru „odluku“ samo zato da bi **izbjegli posledice** odnosno sud. Nikakvo stvarno pokajanje i obraćenje se ne bi dogodilo.

Postoji tu još jedna važna stvar. Bog održava finu ravnotežu između toga da Njegovo postojanje bude dovoljno očigledno tako da ljudi znaju da On postoji, i da u isto vrijeme dovoljno sakrije svoje prisustvo (vidi: Matej 6:4,6,18) tako da ljudi koji žele da odluče da ga ignorišu mogu to da učine. Na ovakav način je njihov izbor životnog ishoda zaista slobodan. Bog na genijalan način zapravo testira sve ljude, bez obzira gdje se i u kakvim okolnostima nalazili.

Da se nepokajni ljudi koji će biti osuđeni na drugu vječnu smrt zaista nikad ne bi promijenili, kao ni Sotona i pali anđeli, dokazuje i njihovo ponašanje opisano u Otkrivenju 20. glava, kada napadaju Božji sveti grad u pokušaju da ga osvoje.

15. Zašto je istorija hrišćanstva puna nasilja

„Hrišćanstvo su u toku njegove istorije izvjesni ljudi koristili kao izgovor za neke od najbrutalnijih, najnemilosrdnijih i najbezočnijih zvjerstava poznatih čovjeku. Nije teško prisjetiti se primjera iz istorije: krstaški ratovi, inkvizicije, spaljivanje vještica, holokaust... U hrišćanstvu nisam vidio mnogo toga što bih smatrao dostojnim da neko ima.“ (Ken Šaj, ateista)

Zloupotrebe od strane crkve bile su jedan od činilaca koji je podstakao Kena Šaja da napravi neobičan potez i osnuje organizaciju koja se zove „Ateisti za Isusa“, koja prihvata ono što naziva Isusovom „porukom ljubavi i dobrote“, a da ga ne prihvata kao Boga niti crkvu kao njegovu instituciju.

Stranice istorije zaista su umrljane krvlju pod okriljem onoga što se naziva hrišćanstvom i crkvom.

Hrišćani imaju tendenciju da na primjere crkvenog zlostavljanja i nasilja tokom vjekova gledaju kao na anomalije u inače pozitivnoj instituciji. Kritičari su, pak, skloniji tome da izopačenja poput krstaških ratova, inkvizicije i suđenja vješticama u Salemu posmatraju kao sliku i priliku dubljeg problema: da je samo hrišćanstvo do srži ukaljano korupcijom, žudnjom za moći i tendencijom da se drugima nameće sopstvena volja – pa čak i putem nasilja i eksploataisanja, ako je neophodno.

Jedan od najpoznatijih ateista u savremenoj istoriji, Bertran Rasel, kazao je da je to neizbježno:

„Čim se pretpostavi da se apsolutna istina nalazi u kazivanjima određenog čovjeka, nastaje korpus stručnjaka koji tumače šta je on kazao, i ti stručnjaci bez greške dođu do vlasti, pošto oni drže ključeve istine. I poput svake druge privilegovane kaste,

oni se služe svojom vlašću za sopstvene ciljeve... Oni nužno postaju protivnici svakog intelektualnog i moralnog napretka.“⁶⁹

Zvjerstva koja su počinjena u Isusovo ime su svakako odlična meta za protivnike religije. Kako kaže fizičar Stiven Vajnberg, dobitnik Nobelove nagrade: „Sa religijom ili bez nje, i dalje biste imali dobre ljude koji čine dobro, i loše ljude koji čine zlo. A da bi dobri ljudi činili zlo, e za to je već potrebna religija.“⁷⁰

Zgađenost Čarlsa Templtona nad većinom onoga što se događa po crkvama jasno se mogla vidjeti u njegovim spisima. Iako je priznavao da je organizovana religija učinila „neizmjerljivo puno toga dobrog,“ on ju je optužio da je „rijetko činila najbolje što može. Previše često je predstavljala loš uticaj... Tokom vjekova i na svim kontinentima su hrišćani – sledbenici Kneza mira – bili uzrok sukoba u kojima su i učestvovali.“ On je, na primjer, uporedio crkvu u srednjem vijeku sa „terorističkom organizacijom.“⁷¹

Da li takav sud ima uporište u istorijskim podacima? Da li je moguće da se hrišćani odbrane od brutalnog krvoprolića u krstaškim ratovima i okrutnog mučenja inkvizicije? Da li ovi primjeri nasilja i eksploatacije predstavljaju dosledan princip ponašanja koji bi s pravom trebalo da podstakne duhovne tragaoce da se drže podalje od organizovane religije?

Pravljenje razlike

Mi moramo biti obazrivi kada koristimo termin „crkva“, jer to odaje utisak da postoji samo jedna zvanična institucija koja

⁶⁹ George H. Smith, *Atheism: The Case Against God*, 300.

⁷⁰ Vidi: Alan Gomes, “Evangelicals and the Annihilation of Hell, Part II,” *Christian Research Journal* 13 (Summer 1991), 8–13.

⁷¹ Vidi: Samuele Bacchiocchi, “Hell: Does it Have an End?,” *Signs of the Times*, August 1999, 8-10.

predstavlja hrišćanstvo. Međutim, postoji jasna linija razgraničenja između ljudi koji slušaju Pastirov glas i koji bi bili pravi hrišćani i institucionalizovanih crkava.

Nema sumnje da postoji mnogo pravih hrišćana koji se nalaze u crkvama kao institucijama, ali samo zato što je neko dio crkve ne mora nužno da znači da je on i Isusov sledbenik. Neki ljudi su hrišćani po tradiciji, ali ne i autentični hrišćani.

Prigovor koji se može uputiti na ovo je da sve to liči na pokušaj revizionizma. Lako je osvrnuti se i reći da su sve zločine počinjene u ime hrišćanstva zapravo počinili ljudi koji su govorili da su hrišćani, ali to nisu bili. To se čini pogodnim izlazom iz problema.

Ali treba znati da je tu razliku naglasio sam Isus. „Neće svaki koji mi govori: ‘Gospode, Gospode’, ući u Kraljevstvo nebesko, nego onaj koji izvršava volju moga Oca, koji je na nebesima. Mnogi će mi onoga Dana reći: ‘Gospode, Gospode, zar nismo prorokovali u tvoje ime? Zar nismo istjerivali demone u tvoje ime? I zar nismo u tvoje ime činili mnoga čuda?’ Tada ću im otvoreno objaviti: ‘Nikad vas nisam poznavao. Odlazite od mene, vi koji činite bezakonje!’“ (Matej 7:21-23)

Primjera radi, Adolf Hitler je pokušavao da kamuflira svoj pokret kao hrišćanski, ali je očigledno da on nije predstavljao ono za šta se Isus zalagao. Kada su od teologa Karla Barta zatražili da u Njemačkoj započne jedno predavanje riječima „hajl Hitler“, on je odgovorio: „Prilično je teško reći ‘hajl Hitler’ neposredno pred tumačenje Hristove besjede na gori!“ Te dvije stvari se jednostavno ne slažu.

Da li ovakav stav isključuje mogućnost da su autentični hrišćani ikad činili neka zla djela? Ne. Biblija jasno kaže da mi zbog svoje grešne prirode i dalje radimo ono što kao hrišćani ne bi trebalo da radimo. I nažalost, zaista je moguće da su neka od zlodjela počinjenih u istoriji počinili hrišćani. Kada se to

događalo, oni su se vladali protivno Isusovim učenjima. Takve primjere uostalom bilježi cijela biblijska istorija.

U isto vrijeme, potrebno je da budemo svjesni da je često postojao glas manjine koji je govorio protiv nasilja koje su sprovodile neke institucionalizovane crkve. Primjera radi, tokom španske kolonizacije Latinske Amerike bilo je katolika koji su se užasavali nad time kako su starosjedioci bivali eksploatisani u ekonomske ciljeve u Hristovo ime. I oni su govorili: „Ne, pa ne možete tako da radite!“ Ti hrišćani su bili spremni da otvoreno govore protiv nasilja od strane predstavnika države ili crkve.

Bilo bi sasvim u redu kad bi crkve kao institucije priznavale da su neke stvari koje su radile grijesi, da su poduzimale akcije potpuno suprotne hrišćanskim načelima vrline i morala, da su usvojile brojne jeresi i laži, koristeći ih za najprizemnije ciljeve, da su zloupotrebljavali moć države, itd. Biblija nam i kaže da ispovijedamo svoje grijeha. Ispovijedanje grehova bi trebalo da bude jedno od glavnih obilježja hrišćana – spremnost da se prizna greška, traži oprostaj i nastoji da ubuduće promijenimo puteve. Na žalost, crkva kao ustanova će prije sve drugo uraditi, i zataškati vlastitu istoriju, nego ono što bi trebalo da učini po definicijama hrišćanstva. Time su izazvali cinizam prema hrišćanstvu. U isto vrijeme postoje i brojni pogrešni stereotipi o tome šta su hrišćani uradili i šta nisu uradili. Neki kritičari zapravo napadaju tradicionalno hrišćanstvo, iako nisu svjesni da to nije isto što i autentično hrišćanstvo.

Ako pažljivo razmotrimo biblijska proročanstva koja se tiču hrišćanske istorije, posebno ona iz knjige proroka Danila i Otkrivenja, i uporedimo to sa istorijskim činjenicama, možemo doći do nekih vrlo šokantnih saznanja. Naime, u Otkrivenju postoji jedno vremensko proročanstvo koje pokriva period od 1260 godina, koje se uklapa u papsku dominaciju između 538-

1798. godine. Ova sila je opisana u 13. poglavlju kao izrazito antihrišćanska – zvijer kojoj je sam Sotona (aždaja) dao silu i moć. „Aždaja je dala zvijeri njenu moć i njen presto i veliku vlast. I vidio sam da joj je jedna glava bila kao smrtno ranjena, ali joj je smrtna rana zacijelila. I sva se zemlja čudila iza zvijeri. I poklonili su se aždaji koja je dala vlast zvijeri; poklonili su se i zvijeri, govoreći: ‘Ko je kao zvijer i ko može s njom ratovati?’ I dobila je usta koja su govorila velike stvari i hule i dobila je vlast da čini šta hoće četrdeset i dva mjeseca. Otvorila je usta da govori hule na Boga, da huli na njegovo ime i na njegovo prebivalište – na one koji žive na nebu. I bilo joj je dopušteno da zarati sa svetima i da ih pobijedi. Bila joj je data vlast nad svim plemenima i narodnostima i jezicima i narodima. I pokloniće joj se svi koji žive na zemlji, čija imena nisu zapisana u Knjizi života Jag-njeta zaklanog od postanka svijeta.“ (Otkrivenje 13:2-8)

Pogledajmo sada jedan odjeljak iz Otkrivenja 12. glava koji govori o velikoj borbi između Hrista i Sotone i identifikuje Božji narod. „Kad je aždaja vidjela da je zbačena na zemlju, progonila je ženu koja je rodila muško. Ali ženi su bila data dva krila velikog orla da odleti u pustinju na mjesto za nju pripremljeno. Tamo je, daleko od zmijske, bila hranjena jedno vrijeme i dva vremena i pola vremena. A zmija je iz svojih usta izbacila za ženom vodu kao reku, da je utopi u rijeci. Ali zemlja je pomogla ženi i zemlja je otvorila svoja usta i progutala reku koju je aždaja izbacila iz usta. Tada se aždaja razgnjevila na ženu i otišla da ratuje s ostatkom njenog sjemena, sa onima koji drže uputstva Božja i imaju svjedočanstvo Isusa Hrista.“ (Otkrivenje 12:13-17)

U Otkrivenju 12:6,14; 13:5 i Danilu 7:25; 12:7 pominju se sledeći proročki periodi: i) 1260 dana, ii) 42 mjeseca i iii) vrijeme, vremena i pola vremena. Kako je iz konteksta jasno da se ne radi o doslovnim vremenima, to moramo primijeniti

biblijski princip „dan za godinu“ (vidi 4. Mojsijeva 14:34; Ezekiel 4:6). Termini „vreme“ i „vremena“ odnose se na proročke godine (vidi Danilo 4:16,23,25,32,34), iz čega proizilazi jednostavna računica: i. 1260 dana = 1260 godina; ii. 42 mjeseca x 30 dana = 1260 dana = 1260 godina; iii. 3 i po vremena = 3½ godine = 42 mjeseca = 1260 dana/godina. Tako postaje očigledno da je riječ o istom proročkom periodu.

Da li ste zapazili razliku? U istom proročkom periodu imamo jednu antihrišćansku progoniteljsku silu koja ima vlast i moć (iza koje stoji Sotona, kao Knez ovog svijeta), dok na drugoj strani nalazimo Božji narod, gdje? Kao one koji su progonjeni od iste te sile i moraju se sklanjati na pusta mjesta! Pravi hrišćani nikada nisu progonitelji ili tlačitelji! Odatle možemo zaključiti da je najveća prevara u historiji hrišćanstva njegova imitacija ili simulacija u okrilju onoga što se najbolje može opisati kao duhovni Vavilon koji stoji pod Božjom osudom.⁷²

Širenje hrišćanstva

Istoričari su se dugo iščuđavali i teoretisali o nevjerovatnoj brzini kojom se hrišćanstvo širilo po Rimskom carstvu uprkos surovom progonu.

Djelimičan razlog za brzo širenje hrišćanstva, kao što su primijetili historičari, je jednostavno bio u tome što su rani hrišćani bili izuzetno dobri ljudi. Sama ljubavnost hrišćana i njihovo pomaganje siromašnima i ubogima privlačili su nove pristalice. „Hrišćani su svojom ljubavlju predstavljali čudo za svoje savremenike,“ kako nam kaže jedan historičar.⁷³

Jedno objašnjenje za njegovo brzo rasprostriranje je, kao što je ukazao Patrik Glin, to što se mnogi hrišćani nisu samo

⁷² Za detalje vidi: „Otkrivenje života i apokalipsa smrti“ i „Danilo i historija svijeta u biblijskom proročtvu“ – Institut za izučavanje religije.

⁷³ Patrick Glynn, God: The Evidence, 157.

brinuli za svoje, već su se starali i za bližnje, siromašne, udovice, one koji su patili, i u osnovi su pokazivali puno ljubavi. Iskazivali su samilost prema djeci, prema kojoj su se Rimljani i Grci pri rođenju odnosili vrlo bezosjećajno, a pogotovu prema djevojčicama. Način života kod hrišćana se poklapao sa njihovim učenjem, pa se tako mnogi rani hrišćani nisu bojali da kažu: „Oponašajte nas kao što i mi oponašamo Hrista.“

Takođe možemo od nekoliko ranih ne-hrišćana steći određen uvid u to zašto se hrišćanstvo tako brzo širilo, što se može vidjeti iz opaski Lucijana, koji je bio grčki satiričar i kritičar hrišćanstva iz 2. vijeka:

„Ovi zastranjeli stvorovi polaze od opšteg uvjerenja da su zauvijek besmrtni, što objašnjava preziranje smrti i dobrovoljnu posvećenost koje su tako česte kod njih; osim toga, njihov izvorni zakonodavac im je usadio u glavu da su svi braća od trenutka kada se preobrate, i oni poriču grčke bogove, klanjaju se raspetom mudracu i žive po njegovim zakonima. Sve ovo u velikoj mjeri čine vjerom, zbog čega jednako preziru sva dobra ovog svijeta, smatrajući ih običnom zajedničkom imovinom.“⁷⁴

On potvrđuje činjenicu da su hrišćani tretirali jedni druge kao braću i da su slobodno međusobno dijelili ono što imaju. Dodajte na to još jedan važan faktor na koji on aludira: hrišćani su vjerovali da umrijeti znači biti sa Hristom. Justin Mučenik u „Prvoj apologiji“ kaže: „Možete nas ubijati, ali nas ne možete ozlijediti.“⁷⁵ To je bila stvar povjerenja u buduću obećani život i svijet o prolaznosti ovog pozajmljenog života. Kao što je rekao apostol Pavle: „Jer za mene je živjeti Hristos, a umrijeti

⁷⁴ Vidi: Lucian, *The Death of Peregrine*, 11-13, in *The Works of Lucian of Samosata*, trans. by H. W. Fowler and F. G. Fowler, 4 vols. (Oxford: The Clarendon Press, 1949), vol. 4.

⁷⁵ Vidi: Justin Martyr, *First Apology: Ante-Nicene Fathers*, ed. by Alexander Roberts and James Donaldson (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1973).

dobitak.“ (Filipljanima 1:21)

Dakle, kada uzmemo u razmatranje neustrašivu odanost ranih hrišćana religiji; njihovu spremnost da ličnim stradanjem posvjedoče Hristovu istinu; njihov život ispunjen poniznošću i milosrđem; njihovu međusobnu brigu, kao i brigu za bespomoćne, napaćene i odbačene od društva; njihovu posvećenost molitvi i njihovu osnaženost Božjim duhom, počinjemo da shvatamo zašto se ta religija tako brzo širila.

Na nesreću, otpad se polako uvlačio u redove hrišćana. U 4. vijeku, sa bliskim povezivanjem crkve i države, crkva je počela da koristi državu kao organ za progonjenje, a to je postalo vrlo loše. Takođe se i svjetovni duh uvukao u crkvu.

Bila se raširila glasina da je Konstantin obećao da će svako ko postane hrišćanin dobiti lijepu haljinu i zlatnike. To su bili materijalni razlozi da neko postane hrišćanin. Naravno uhljebljenje i privilegije u sistemu brzo je našlo iskvareno vođstvo crkve koje je napravilo hijerarhiju i sopstveni imidž po uzoru na klasične paganske žrece. I tako su se širom otvorila vrata za ljude koji su možda ispovijedali hrišćanstvo, ali koji nisu stvarno prihvatili Isusa Hrista. Vrlo brzo državna crkva postala je antiteza izvornoj hrišćanskoj zajednici u svakom smislu te riječi. To je predstavljalo ulazak u ono što danas nazivamo mračnim Srednjem vijekom.

Krstaški ratovi

„Hrišćanski krstaši“ su dva vijeka pokušavali da izbace muslimane iz Svete zemlje. Jedna užasna hronika ovako opisuje ulazak krstaša u Jerusalem tokom Prvog krstaškog rata (1095-1099).

„Neki od naših ljudi su... odrubljivali glave neprijatelju; drugi su ih ubijali strijelama, pa su padali sa kula; treći su ih pak bacali na duge muke u vatru... Morali smo da gazimo po tijelima

ljudi i konja. Ali su ovo bile male stvari u poređenju sa onim što se dešavalo u Solomonovom hramu gdje su ... ljudi jahali konje u krvi do kolena i uzdi. I zaista je bio pravedan i sjajan Božji sud da ovo mjesto bude puno krvi nevjernika, pošto je toliko dugo stradalo zbog njihovog bogohuljenja.“⁷⁶

Papa Urban II je poveo prvi krstaški rat 1095. godine, kada je dao veoma poznatu propovijed, a mase su odgovorile poklikom: „Bog tako hoće!“ Krstaški ratovi su se nastavili dok nije bilo izgubljeno posljednje hrišćansko uporište u Svetoj zemlji 1291. godine, kada su grad pod imenom Akr opet preuzeli muslimani. Jerusalim je bio ponovo u rukama muslimana 1187. godine.

Papa je sazvaio barone i druge ljude da odu u Svetu zemlju i da je oduzmu od muslimana koji su je zauzeli i koji su bili smatrani Hristovim neprijateljima. Dakle, ako se stavimo u poziciju prvih krstaša, shvatićemo da su mislili da čine nešto veličanstveno za Hrista. Ali kada detaljno proučite šta se zapravo dešavalo, duboko ćete se zabrinuti. U stvari, u jednom krstaškom ratu – četvrtom – učesnici nisu čak ni stigli do Svete zemlje. Došli su do Konstantinopolja, osvojili ga i uspostavili sopstveno carstvo. Uslijedilo je stravično krvoproliće. Zapadni „hrišćani“ ubijali su istočne hrišćane.

Pored nasilja, još jedan veliki problem bila je motivacija nekih ljudi koji su odlazili u pohod. 1215. godine je papa Inoćentije III zapravo učio ljude da ako budu otišli u krstaški pohod, steći će svoje spasenje. A ako bi poslali nekog da se bori umjesto njih, i to bi im obezbedilo spasenje. Ovaj savjet je bio očigledno izopačenje hrišćanstva i podlo lukavstvo. Ovo predstavlja ruganje biblijskim učenjima i ne može se ni na kakav način uklopiti

⁷⁶ Bruce L. Shelley, Church History in Plain Language (Dallas, Tex.: Word, 1982, 1995, updated 2d edition), 189.

u hrišćanska vjerovanja iz istorije.

Motive krstaša postaje sve teže shvatiti nakon što su muslimani preoteli Jerusalim. U nekim od kasnijih krstaških ratova zapravo su učestvovali hrišćani koji su otišli u Svetu zemlju u nastojanju da izbave druge hrišćane koji su bili u teškom škripcu. Ipak je, sve u svemu, fer reći da su uprkos svačijim namjerama, opšta pohlepa i pokolj povezani sa krstaškim ratovima stvorili ružnu ljagu na reputaciji hrišćanske religije.

I to nije samo liberalna perspektiva iz 21. vijeka. Na početku 13. vijeka, brojni hrišćani su govorili isto to. Jedan od razloga zašto se raspao krstaški ideal bio je zbog velikog prikrivanja motiva u krstaškim ratovima. Pape su u vjekovima posle toga pokušavali da pokrenu krstaške ratove, ali nisu mogli da dobiju političku podršku i podršku naroda. Jasan nesklad između autentičnog hrišćanstva i podataka o tome kako su izgledali krstaški ratovi doprinio je da dođe do ovog gubitka interesovanja ili entuzijazma za nove pohode.

To nas vraća na razliku između stvari koje su urađene u Hristovo ime i onih stvari koje praktično ne predstavljaju Isusova učenja. Kada pokušavate da uklopite Isusova učenja sa pokoljem u krstaškim ratovima – vidjećete da ne postoji nikakav način da to učinite.

Niko nije otvorenije govorio protiv licemjerja i okrutnosti od Isusa. Shodno tome, ako kritičari vjeruju da aspekte krstaških ratova treba javno osuditi kao licemjerne i nasilne – u tom bi, dakle, slučaju imali saveznika u Hristu.

Inkvizicija

Inkvizicija je počela 1163. godine kada je papa Aleksandar III naredio biskupima da pronađu dokaze za jeresi i da pokrenu akciju protiv „jeretika“. Tako se stvorila kampanja zastrašivanja, sa tajnim suđenjima, vrhovnim autoritetom u vidu inkvizitora,

kao i potpunim nedostatkom sudskog procesa, gdje optuženici nisu ni znali kako se zove njihov tužilac, nije ni bilo advokata odbrane, a priznanja su se iznuđivala mučenjem. Oni koji su odbijali da se pokaju predavani su vlastima da budu spaljeni na lomači.

Postojala su praktično tri talasa inkvizicije. Prvi je bio protiv Albižana u Francuskoj, hrišćanskog pokreta koji se širio u Evropi od 11-14. vijeka. Drugi je počeo 1472. godine kada su Izabela i Ferdinand pomogli da se osnuje španska inkvizicija, iza koje je takođe stajao autoritet pape. Treći talas je započeo 1542. godine kada je papa Pavle III odlučio da pohvata protestante, a naročito kalviniste.

Situacija se još više komplikuje zato što su ondašnji savremenici često poistovjećivali jeres sa političkom pobunom. Ako se mislilo da je neki čovjek jeretik, smatralo se da je bio i politički pobunjenik. Na primjer, prilikom suđenja Migelu Servetu konačni smrtni udarac mu je zadala država. Jedna optužba je glasila da je on jeretik, ali koji je bio najveći mogući strah države? Strah je bio u tome da se on i politički pobunio. Religija i politika su bile tijesno povezane.

Tako su mnogi autentični hrišćani u stvari bili žrtve inkvizicije, što je tačno ispunjenje biblijskog proroštva o 1260 godina totalitarizma u sprezi crkve i države.

Spaljivanje „vještica“

Suđenja vješticama u Salemu na kraju 17. vijeka često se navode kao dio hrišćanske histerije. Na smrt vješanjem osuđeno je ukupno 19 osoba, a jedan čovjek je ubijen pod presom zato što je odbio da svjedoči.

Zbog velike duhovne tame, činjenica je da je Srednji vijek obilovao okultizmom, magijom, vještičarenjem i teškim oblicima sujevjerja. Stoga su analize i rekonstrukcije događaja u

slučajevima spaljivanja „vještica“ veoma komplikovane, uzimajući u obzir opštu društvenu paradigmu i stanje sudionika u tim događajima. To znači da je jako teško praviti podjelu na „dobre“ i „zle“, bez obzira na stranu koji bismo favorizovali. Nema sumnje da su stradali i mnogi nevini ili bivali lažno optuženi, samo zato što se nisu pokoravali crkvenim ili državnim autoritetima.

Dio problema u razmatranju suđenja vješticama u Salemu jeste pretpostavka da je sve to bila samo podvala i da ne postoji tako nešto kao što su vještice i magija. Međutim, surova stvarnost glasi da postoje, a to priznaju čak i mnogi nehrišćani. Da li je to dobar izgovor za ono što se desilo u Salemu? Naravno da nije. Ali kada analiziramo sve pojedinosti, jednostavno ne možemo tek tako da označimo ovu situaciju kao primjer gdje je hrišćanstvo izgubilo kompas. Život – kao i istorija – naprosto nisu tako jednostavni.

Ključnu ulogu u okončanju suđenja ipak je odigrao jedan hrišćanin. Puritanski vođa Inkris Meder žestoko je govorio protiv svega onoga što se događalo i to je bio početak kraja. Ironično je to što je upravo hrišćanski glas zaustavio to ludilo.

Eksploatacija od strane misionara

„Misionari dolaze nepozvani. Uprkos plemenitim namjerama, oni ništa ne znaju o mjestu gdje su ‘otvorili svoju radnju’ i ravnodušni su prema srcima i vrijednostima ljudi kojima su došli da pomognu. Miješaju se u stvari koje ih se ne tiču. Uzimaju zdravo za gotovo da je tradicionalna duhovnost starosjedilaca falična, pa čak i đavolska. Podmićuju ili prisiljavaju ljude da odbace svoj tradicionalni način života sve dok, u procesu nastojanja da ‘spasu’ ljude, misionari ne završe tako što ih poubijaju.“⁷⁷

⁷⁷ Dale and Sandy Larsen, *Seven Myths About Christianity* (Downers Grove, 111.: Inter-Varsity Press, 1998), 110.

Nisu li tokom istorije misionari doveli do nestanka domorodačkih društava? Zar nisu na kraju eksploatisali narode za koje su tvrdili da žele da im pomognu? Imajući sve u vidu, zar nisu misionari napravili više štete nego koristi?

Španski upadi u Latinsku Ameriku su klasičan primjer gdje je došlo do iskorišćavanja i nasilja nad starosjediocima. Ali, da li je to bila posledica misionarskog djela? Istorija nam govori da se misionarski pokret često povezivao sa ekonomskom politikom kolonijalnih sila poznatom kao *merkantilizam*. Merkantilizam je predstavljao vjerovanje da će zemlja koja ima najviše zlata biti i najmoćnija. Smatralo se da političku ravnotežu sila u Evropi dijelom određuje to koja će zemlja uspješno da istraži Latinsku Ameriku i druga mjesta. Kao rezultat toga, merkantilističke pobude su se, nažalost, pomiješale sa misionarskim poduhvatima. Zaista je tačno da su Španci činili užasne stvari u Latinskoj Americi, ali su većinu tih stvari podstrekavali avanturisti i merkantilistički nastrojeni ljudi dok su mnogi misionari činili stvari dostojne hvale.

Treba istaći i to da oni koji kritikuju misionarski rad ponekad imaju gotovo rusooovski idealizam da su starosjedioci uvijek bili srećni i živjeli savršeno i da u njihovoj kulturi uopšte nije bilo demonskog i negativnog spiritizma. Ali, kada čitate priče o ljudima koji odlaze u određene oblasti, vidite da su neki od ovih urođenika bili u užasnoj fizičkoj i duhovnoj situaciji i da su im misionari veoma pomogli.

Znači, ponekad može doći do transformacije kulture, ali je često ta transformacija donijela neko dobro. Kada bi domoroci postajali hrišćani, doživljavali bi Hristovu ljubav i radost. I to je nešto predivno. Loše stvari se događaju kada se u misli ljudi koji nastoje da promijene drugu kulturu uvuku drugi motivi, kao što su želja za materijalnom dobiti ili izopačeni stavovi o rasnoj superiornosti. Ali ako imamo pretpostavku da je jevanđelje sila

Božja na spasenje, onda je dobit za razne kulture u svijetu koje čuju jevanđelje neprocjenjiva.

Napokon, misionstvo je osnovni hrišćanski nalog važeć za sve narode na zemlji (vidi: Matej 28:19,20).

Antisemitizam

Jedna od najružnijih ljava u istoriji hrišćanstva je antisemitizam – svakako velika ironija, pošto je sam Isus bio Jevrejin i tvrdio da je On dugo čekani Mesija Izraela i cijelog svijeta. Njegovi učenici su bili Jevreji, a Jevreji su napisali i skoro cijeli Novi savez.

Postoje dva glavna faktora za pojavu antisemitizma. Jedan od faktora je bio ovaj: većina Jevreja, pod snažnim pritiskom zvaničnog judaizma, nisu prihvatili da je Isus Mesija. To što su Jevreji odbili da ga prihvate često ih je u glavama nekih hrišćana pretvaralo u Hristove neprijatelje. Tome dodajte još i da su Jevreji smatrani odgovornim za Hristovo raspeće i dobijate dvije jake komponente „hrišćanskog“ antisemitizma.

Sledeći presudni faktor bila je paganizacija državne crkve koja je uvela vjerovanja i praznike suprotne Svetom pismu, kao što su svetkovanje nedjelje (dana boga sunca), dogma o trojstvu, zagrobni život, posredovanje mrtvih „svetaca“, kult Device Marije (prepakovani drevni kult Majke i djeteta) i sl. To je udaljilo hrišćanstvo od svojih korijena i uvelo ga u duboki otpad.

Kad stignemo do srednjeg vijeka i do Reformacije, postojalo je obilje netačnih glasina o Jevrejima koje su dolivale još više ulja na vatru antisemitizma. Jevreji su optuživani da su učestvovali u bacanju otrova u bunare za vrijeme „Crne smrti“ 1348. godine, da su skrnjavili hrišćanske svetinje kad god su mogli, da su u tajnosti prinosili život na žrtvu, da su falsifikovali hrišćansku Bibliju i tako dalje. Te optužbe nisu bile tačne. Međutim, ipak su potpaljivale osjećaj mržnje i ogorčenosti.

I među protestantima je bilo antisemita. Među njima je svakako najpoznatiji Martin Luter koji je posebno u starosti izražavao vrlo negativne stavove o Jevrejima.

S druge strane, judaizam i Jevreje ne treba idealizovati niti im pridavati značaj koji je imputiran u protestantsku misao kroz jezuitsku kontrareformaciju (lažiranu eshatologiju koja se veže za doslovni Izrael) i plansko stvaranje moderne države Izrael od strane svjetskih centara moći.

Portret hrišćanstva

Nakon svega, da li je svijet bolje ili gore mjesto zahvaljujući hrišćanstvu? Izvan svako sumnje – bolje mjesto.

U razgovoru o grijesima hrišćanstva lako je zaboraviti ulogu ateizma u kršenju ljudskih prava.

„Seizmički potres sveopšteg ateizma izazvao je velike talase širom Evrope i još dalje, budući direktno odgovoran za ubistva i masakr preko sto miliona ljudi i to samo u vijeku koji je za nama. Čovječanstvo je platilo stravičnu cijenu za grozne eksperimente u sklopu svjesnog antiteizma koji su sproveli Lenjin, Hitler, Staljin, Mao Ce Tung i drugi – a na svakog od njih su veliki uticaj imali spisi promotera ateizma... Sada kada smo vidjeli kako izgleda kad ateizam napreduje... jasnije je nego ikad... da smo bez Boga izgubljeni.“⁷⁸

Bez Boga smo zaista izgubljeni. Ali to ne znači da ateista nikad ne bi mogao dobro da vlada, jer sa hrišćanske tačke gledišta, i ateista ima korist od Božje opšte blagodati. Ali pošto u ateizmu ne postoji okvir za donošenje moralnih odluka, lako je vidjeti zašto je svijet doživio užase ovih režima. Tamo gdje ne postoji apsolutni moralni standard, često pobijedi sirova snaga.

Bez hrišćanstva, tu bi bilo strašno puno sivih nijansi i samo

⁷⁸ Luis Palau, *God Is Relevant* (New York: Doubleday, 1997), 23, 82.

nekoliko tu i tamo rasutih i nepovezanih linija koje bi istoriji davale nekakav smisao. Ali hrišćanstvo u tu sliku unosi toliko puno smisla, nade i ljepote i bogatstva. Hrišćanstvo nam takođe pruža otkrivenje smisla života i postojanje univerzalnog morala. Bez tog otkrivenja, veoma je teško imati bilo kakav osjećaj za smisao života. Završili bismo kao Alber Kami, koji je u prvom pasusu „Mita o Sizifu“ kazao: „Zašto ja ili bilo ko drugi ne bi počinio samoubistvo?“ A hrišćanstvo objašnjava zašto ne. Ono nam daje referentni okvir za život, za pridržavanje moralnog puta, za odnos sa Bogom i drugim ljudima na zdrav i izuzetno smislen način.

Konačno, tu je i sila Božjeg duha koja svemu daje nadu i utjehu. Možete li da zamislite na šta bi svijet ličio kada bi se oduzeo Božji duh? Pomislite samo na vaš lični horor! Dovoljno je loše i kako stvari sada stoje, a još kada ne bi bilo Božjeg duha i Njegove moći da obuzdava stvari, onda bi ona strašna strana života postala još upečatljivija nego što je sada.

Stoga moramo biti zahvalni zbog ko zna koliko anonimnih ljudi i žena koji su vjekovima ponizno i hrabro održali vjeru, koji su neznano služili drugima, koji su davali svoje živote da bi pomagali drugima, koji su nam ostavili jedan mnogo bolji svijet i koji su se borili da urade ispravnu stvar uprkos izuzetno velikom pritisku da urade suprotno, a koji je često dolazio i od „oficijelne“ tzv. Hrišćanske crkve.

Majkl Novak je uzdizao hrišćanski dar dostojanstva. „I Aristotel i Platon su smatrali da su većina ljudi po prirodi robovi i podobni samo za ropstvo,“ napisao je on. „Većina i nema prirodno dostojnu slobode. Grci su se vladali ‘dostojanstveno’ samo prema malom broju ljudi, umjesto prema svakome. Nasuprot njima, hrišćanstvo je insistiralo na tome da Tvorac voli svakog čovjeka ponaosob, da ga je stvorio po svom liku i odredio ga za vječno prijateljstvo i zajedništvo sa sobom.“ On je ukazao na

civilizacijske tekovine slobode, savjesti i istine koje se mogu pripisati hrišćanstvu. „Bez hrišćanskih temelja postavljenih u razvijenom srednjem vijeku, a potom ponovo i u 16. vijeku, naš sveukupni ekonomski i politički život bio bi ne samo daleko siromašniji,“ kako je tvrdio, „nego i daleko brutalniji.“⁷⁹

Dejvid N. Livingston, profesor u školi geonauka na Kraljevskom univerzitetu u Belfastu u Sjevernoj Irskoj, istakao je hrišćanski doprinos nauci. „Ideja da su hrišćanstvo i nauka stalno bili u zavadi predstavlja ogromno izvrtanje historijskih činjenica,“ napisao je. „I zaista, Robert Bojl, veliki engleski poučavalac hemije, vjerovao je da naučnici više od bilo koga drugog slave Boga u obavljanju svoje djelatnosti, jer je njima dato da ispituju Božju tvorevinu.“

On je istakao da su ljudi iz perioda reformacije „vjerovali da se Bog ljudima otkriva na dva načina – putem Biblije i preko prirode. To im je omogućilo da se angažuju na naučnom istraživanju prirode.“ Rezultat toga je bio sveobuhvatan doprinos naučnika koji su podstrek imali u svojoj hrišćanskoj vjeri.

Dejvid Lajl Džefri, profesor engleske književnosti na Univerzitetu u Otavi, opisao je hrišćanski dar pismenosti. „Teško da se može pretjerati ako se kaže da je književna kultura u Evropi, većem dijelu Afrike i na američkom kontinentu neodvojiva od hrišćanske snage kulturnog preobražaja,“ kazao je on. „U većem dijelu Evrope, kao i u Africi, Južnoj Americi i mnogim drugim djelovima svijeta, nastanak pismenosti i književnosti se suštinski, a ne slučajno, poklapa sa dolaskom hrišćanskih misionara.“

Možda je ipak najimpresivnije bilo istraživanje hrišćanskog dara poniznosti historičara Marka Nola:

„Tokom dugačkog toka hrišćanske historije, stvar koja

⁷⁹ Vidi: Michael Novak, David N. Livingstone, David Lyle Jeffrey, et al., „Where Would Civilization Be Without Christianity?“, Christianity Today, December 6, 1999, 50-59.

najviše deprimira – baš zato što se tako često ponavlja – je to koliko redovno i tragično omanemo u hrišćanskim idealima mi, obični hrišćani. U dugom toku hrišćanske istorije, najimpresivnija stvar – budući tako veliko čudo blagodatni – jeste to koliko često su religiozni ljudi, da bi slavili Hrista, radili uprkos sopstvenom ponosu života. Od svih takvih ‘indikacija kontradikcije’, najviše su nalik Hristu bile prilike kada su religiozni ljudi koji su jaki – zbog bogatstva, obrazovanja, političke moći, uzvišenije kulture ili boljeg mjesta za život – pružali ruke prezrenim, napuštenim, ostavljenim, izgubljenim, beznačajnim ili bespomoćnim ljudima.“⁸⁰

Moć, kako je on rekao, pothranjuje klanjanje samom sebi kao idolu. Ona kvari ljude i skoro se nikada ne izvinjava. I potom je Nol dalje prepričao nekoliko istorijskih epizoda u kojima su se moćni ljudi, u cjelini ili dijelom zbog svoje hrišćanske religije, dobrovoljno ponizili u vidu javnog pokajanja što su zloupotrijebili svoju moć – a to je trajno svjedočanstvo snage Jevanđelja, svjedočanstvo koje se opire utvrđenoj kulturi.

⁸⁰ Ibid., 56.

16. Sumnje zbog kojih ljudi odbacuju religiju

„U svojim najdubljim mislima, čak i najposvećeniji hrišćani znaju da u religiji ima nečeg nelegitimnog. Ispod njihovog ispovijedanja religije nalazi se usnuli gigant sumnje... Iz mog iskustva, najbolji način da savladamo sumnju je da joj se prepustimo.“ (Den Barker, bivši sveštenik, sada ateista)

„Ljudi koji vjeruju da vjeruju u Boga, ali bez strasti u srcu, bez bola u duši, bez neizvjesnosti, bez sumnji, pa čak ponekad i bez očajanja, vjeruju samo u ideju Boga, a ne i u samog Boga.“ (Madlen Langl, hrišćanka)

Činjenica je da ako tražimo sumnje u biblijsku religiju i hrišćanstvo, naša pitanja se mogu oteći u nedogled, postajući sve marginalnija i banalnija. Ako je to slučaj, dobro bi bilo da se zapitamo: Da li ja to pokušavam da pronađem rupe u hrišćanstvu zato što stvarno mislim da je ono iluzorno – ili pak možda iznosim prigovore zato što *ne želim* da ono bude istina?

Mnogi duhovni tragaoci imaju legitimna pitanja u vezi sa hrišćanstvom i treba da nađu odgovore koji će im zadovoljiti razum, dušu i srce. Pa ipak neki tragaoci dođu do trenutka kada nesvjesno prave dimnu zavjesu kako bi zamaskirali svoje duboko usađene motive za odbacivanje religije. Glavni razlog tome uglavnom je nemoralan i narcisoidan način života koji žele voditi, ili, pak, tendencija da ne izgube popularnost i određeni status u društvu, da se ne „odreknu“ tradicije i sl.

Slično važi i za hrišćane koji postanu plijen sumnji u svoja vjerovanja. Vrlo često oni doživljavaju nastup sumnjičavosti oko nekog aspekta svoje religije; u drugim pak situacijama sumnje koje iskazuju mogu zapravo biti suptilan odbrambeni

mehanizam. Možda misle da su zapeli oko nekog prigovora na određeni aspekt hrišćanstva, dok zapravo samo traže neki izgovor – ma kakav izgovor – da ne počnu ozbiljnije da shvataju Isusa Hrista.

Za mnoge hrišćane sama sumnja bilo kog tipa može biti zastrašujuća stvar. Oni se pitaju da li ih njihova pitanja diskvalifikuju kao Hristove sledbenike. Osjećaju se nesigurno zato što ne znaju da li je dozvoljeno izraziti sumnju u Boga, Isusa ili Bibliju. I tako oni zadrže svoja pitanja za sebe – a iznutra, budući bez odgovora, ta pitanja rastu, gnoje se i razvijaju sve dok im naposljetku ne uguše vjeru. Bolesna duhovna sredina u crkvama punim kompromisa i manipulacija takođe veoma doprinosi ovom stanju.

„Nije sramota to što ljudi sumnjaju,“ napisao je jednom Os Ginis, „nego što se toga stide.“⁸¹

U isto vrijeme, mnogi hrišćani imaju potpuno drugačiju perspektivu. Oni vjeruju da sumnja nije dokaz nedostatka vjere; naprotiv, smatraju da je sumnja sama suština vjere. „Borba sa Bogom nije nedostatak vjere,“ kazao je Andre Rezner. „To jeste vjera!“⁸²

Da li duhovni tragaoci moraju da razriješe svako pojedinačno pitanje prije nego što počnu da slijede Isusa? Može li neko biti hrišćanin, a da i pored toga ima rezervi ili sumnji? Šta ljudi mogu da učine ako hoće da vjeruju u Hrista ali osjećaju da su im se nedoumice o hrišćanstvu ispriječile na putu? Postoji li neki proces razrešavanja sumnji kada se pojave? I ima li nade za one čija melanholična ličnost kao da ih neumitno vuče ka neizvjesnosti oko religijskih stvari?

⁸¹ William Lane Craig, *Reasonable Faith* (Wheaton: Crossway, 1984), 72.

⁸² Bill Montgomery, “U.S. Supreme Court Halts Execution: Even Victim’s Family Pleaded for Mercy,” *The Atlanta Journal and Constitution*, August 21, 1990.

Stručnjaci se godinama bore sa ovim pitanjima.

Korijeni sumnje

Veoma je važno u kakvoj porodici i okruženju odrastamo, da li smo imali roditeljsku ljubav, da li se moral vrednovao i da li smo sami bili prihvaćeni u porodici i društvu. Roditelji, očigledno, mogu da odigraju značajnu ulogu u formiranju djetetovog gledanja na Boga. Jedna studija je zapravo i pokazala da su većina najpoznatijih ateista u istoriji – između ostalih i Bertran Rasel, Žan Pol Sartr, Fridrih Niče, Alber Kami, Sigmund Frojd, Medlin Mari O’Her i Karl Marks – imali problematičan odnos sa ocem ili im je otac rano umro ili ih ostavio dok su bili mali, što im je stvorilo teškoće da povjeruju da postoji nebeski Otac.

Ljudi često definišu Boga kao sliku roditelja. I za to postoji dobar razlog – Biblija ga naziva ocem, i to nije antropomorfizam nego je zaista tako.

Neki skeptici su buntovnici, iako oni sebe možda ne smatraju takvima. Oni imaju stav: „Ne dam nikome da upravlja mojim životom ili da misli za mene.“ Ovo može poprimiti jedan vid ponosa i arogancije. Ponekad neko mlad hoće da se pobuni protiv roditelja, a jedan način da to uradi je da se pobuni protiv Boga u koga vjeruje.

Potom postoje i ljudi čije sumnje potiču iz razočarenja u Boga jer im nije ispunio neke želje i očekivanja.

Drugi pak imaju lične ili porodične rane. Drugi budu lično povrijeđeni ako ih recimo napusti bračni drug, posao im krene nizbrdo ili im se pak zdravlje pogorša. I onda se pitaju: „Ako Bog postoji, zašto se dešavaju ovakve stvari?“

Zatim postoje intelektualne sumnje – zamka u koju mnogi upadaju tokom edukacije u sekularnim školama.

Životna doba mogu veoma uticati na same sumnje. Ponekad ljudi budu veliki vjernici dok se školuju, ali kada postanu

mladi roditelji sa drugom bebom i rade 60 ili 80 sati sedmično, žena im je stalno bolesna, a šef im za vratom – naprosto nemaju vremena za razmišljanje. Vjera se ne može jačati bez određenog vremena za duhovno razmišljanje. Ako oni ne odvoje vremena za to, vjera im neće jačati i uvući će se sumnja.

Još jedan negativan faktor može biti upoređivanje sa vjekom drugih ljudi. Mi smo uvijek skloni da mislimo kako je drugima puno bolje nego nama, i da primaju veće blagoslove od Boga.

U našoj kulturi ima mnogo straha od posvećivanja nekoj stvari. U ovom narcisoidnom društvu definicija slobode je da je to sloboda da radim kako hoću i da imam sve otvorene opcije. Neki mladi ljudi se plaše da stupe u brak zato što je to doživotna obaveza. Ali najveća obaveza je prema Bogu. Mi živimo u jednoj kulturi gdje se gaji „kult izbora i raznih mogućnosti“ i gdje bi najstrašnija kazna bila služiti čitav život bez drugih opcija. I potpuno je izvjesno da to kod ljudi doprinosi jačem strahu od posvećenja Bogu i Hristu.

Pogrešna percepcija religije

Pogrešna predstava o religiji često otvara vrata za sumnju pošto se tim predstavama mogu stvoriti lažna očekivanja ili pogrešno shvatanje Božje prirode i Božjeg načina djelovanja. Ako ljudi, na primjer, pogrešno smatraju da je Bog obećao da će iscijeliti svakoga ili dati svakome materijalno bogatstvo samo ako pokažu dovoljno vjere, onda mogu postati žrtve sumnji kada obole ili kada ostanu bez prebijene pare.

Ljudi brkaju religiju i osjećanja. Neki ljudi, na primjer, vjeru izjednačavaju sa vječitom religijskom euforijom, što se može nazvati duhovnom narkomanijom. Kada ta euforija popusti, kao što se neizbježno i desi, oni počnu da sumnjaju da li uopšte imaju vjeru u sebi.

Osjećanja su povezana sa nekim dimenzijama vjere, ali mnogo toga ima veze sa ljudskim temperamentom. Neki ljudi naprosto nisu skloni pretjeranim osjećanjima, iako mogu imati jake vrijednosti i ubjeđenja. Međutim, ako smo skloni emotivnim usponima i padovima, moramo da shvatimo da to ne predstavlja kolebanje vjere. Zato moramo da pazimo kada je riječ o osjećanjima – ona mogu biti nestalna. U vjeri nije uvijek stvar u pozitivnim osjećanjima prema Bogu ili životu. Vjera treba biti zasnovana na načelima, ne na osjećanjima.

Šta je sa idejom da je vjera zapravo odsustvo sumnje? Neki ljudi misle da vjera znači nepostojanje sumnje, ali to nije tačno. Jedna od upečatljivih priča iz Biblije je kada čovjek prilazi Isusu sa svojim sinom koji je opsjednut od demona, u nadi da će dječak biti iscijeljen. Isus kaže da je sve moguće za onog koji vjeruje. A taj čovjek je dao veoma snažan odgovor. On kaže: „Gospode, vjerujem! Pomozi mom nevjerstvu!“ (Matej 9:24)

Možete imati sumnji čak i kada vjerujete. To je bilo istina čak i za Abrama koji je nazvan Ocem vjernih. On je jasno vjerovao, ali u isto vrijeme, imao je i sumnji. To možete vidjeti na osnovu toga šta je ponekad radio i govorio. Teško je razlučiti gdje stoji linija prelaska u destruktivnu, štetnu i negativnu sumnju, ali tamo gdje nema apsolutno nikakve sumnje, vjerovatno nema ni zdrave vjere. Ovo tim prije što je biblijska vjera kompatibilna sa razumom i uvijek apeluje na razum.

Ako se osjećate pomalo nelagodno zbog onoga što se može nazvati „mentalitetom pravog vjernika“ – ljudi sa blistavim osmijehom i svjetlucavim očima koji ama baš nikada nemaju sumnji, koji uvijek misle da je sve divno i fantastično – to prosto znači da niste fanatik, harizmatik i sl., da ne pripadate onima koji se lako povode za svakom duhovnom epidemijom koje se često javljaju u religijskom svijetu.

Vjera koja dolazi u iskušenje kroz nevolje ili teška pitanja

ili razmišljanje na kraju često ispadne jača.

Sumnje ispod površine

Sumnje ponekad, mora se priznati, mogu da posluže i u pozitivne svrhe. Međutim, možemo da se prevarimo ako svaku sumnju uzimamo zdravo za gotovo. Skepticizam ponekad može da se lukavo iskoristi kao štit koji udaljava ljude od dubljih motiva. Šta je suština pitanja zašto neki ljudi iznose probleme koji im služe kao maska, poput dimne zavjese? Neki ljudi tvrde da imaju intelektualne prigovore, iako njihove sumnje ispod površine potiču od drugog izvora.

Svako nevjerovanje u krajnjem smislu posjeduje neki drugi, prikriiven razlog. Ponekad čovjek može iskreno vjerovati da je njegov problem intelektualnog karaktera, a zapravo on nije dovoljno ni stupio u kontakt sa samim sobom da bi ispitaio druge mogućnosti.

Evo jednog primjera iz iskustva dr Lina Andersona.

„Kada sam bio mladić, jedan sjajan pisac – ateista iz ateističke i komunističke porodice – došao je u naše mjesto u Kanadu da prikupi materiju za knjigu koju je pisao. Jedan dan je razgovarao sa našom porodicom i veoma ozbiljno nas pitao: ‘Mogu li da vas pitam nešto oko vaše religije?’ Iako sam se s vremena na vrijeme borio sa sumnjom, rekao sam da može.

On me je pitao: ‘Da li stvarno vjerujete da postoji Bog koji zna kako se ja zovem?’ Kazao sam: ‘Da, ja vjerujem u to’. On je rekao: ‘Da li vjerujete da je tačno ono što piše u Bibliji? Bebe se rađaju od djevice, a mrtvi ljudi ustaju iz grobova?’ Kazao sam: ‘Da, tako vjerujem’.

Zatim je uz snažan izliv emocija rekao: ‘Dao bih sve da mogu da vjerujem u to, jer sam proputovao cio svijet i vidio da je većina ljudi u jadnom stanju. Jedini ljudi koji kao da stvarno uspijevaju da iz života izvuku ono što hoće su ljudi koji kažu da

vjeruju u ono što i vi vjerujete. Ali ja naprosto ne uspijevam da povjerujem zato što mi se moja glava uvijek ispriječi na putu!”“

To me je urnisalo. Nisam znao šta dalje da kažem jer je njegova glava bila mnogo pametnija od moje!

Ali, kad pogledam unazad, ne mislim da je stvaran problem bio u njegovoj glavi. Počeo sam da razmišljam šta bi on izgubio ako bi slijedio Isusa. On je spadao u grupu sjajnih pisaca koji su svi smatrali da je religija totalna propast. I zaista mislim da bi njegov profesionalni ponos i to da ga kolege odbace bila prevelika cijena koju bi morao da plati.“⁸³

Iz ovog slučaja dobijamo i odgovor na pitanje zašto je tako malo sveštenika ili čak vjernika-vojnika crkava koje se nalaze u očiglednom otpadu spremno da preispita svoju vjeru i svoje motive i napokon se istinski obrati Bogu. Gotovo u svim situacijama oni nikako ne žele da se odreknu svojih privilegija, statusa, reputacije, imidža, načina života, tradicije...

Dr Anderson je ispričao još jedno iskustvo.

„Jednom prilikom sam pričao sa bivšim marincem koji je rekao: ‘Ja sam bijednik. Imam ženu i djecu, zarađujem više para nego što mogu da potrošim objema rukama i spavam sa svakom ženom u gradu – i mrzim samog sebe. Morate da mi pomognete, ali mi nemojte pričati priče o Bogu jer ne mogu u to da vjerujem.’

Pričali smo satima. Napokon sam ja rekao: ‘Možda mislite da ste bili iskreni prema meni, ali ja nisam baš siguran u to. Ja ne mislim da je vaš problem u tome što ne možete da vjerujete; mislim da je problem u tome što *nećete da vjerujete* jer se bojite da ostavite ono što vam pomaže da prekratite noć.’

⁸³ Lee Strobel, The Case for Faith, Objection #8: I Still Have Doubts, So I Can't Be a Christian; Zondervan, Grand Rapids, Michigan 49530. Ova knjiga uveliko je poslužila u kompilovanju materijala za naše izdanje „Testiranje hrišćanstva“ (prim. Izdavača).

On se malo zamislio, pa potom rekao: ‘Da, izgleda da je tako. Ne mogu da zamislim sebe kako spavam sa samo jednom ženom. Ne mogu da zamislim da živim sa manje para nego što sada zarađujem – što bih morao da uradim jer ga zarađujem prevarom.’ Napokon je pokušao da bude iskren.

I evo u čemu je suština. Taj čovjek bi bio u stanju da se satima prepire oko svojih sumnji iz mozga. Ubjeđivao bi ljude da nije u stanju da vjeruje zato što ima previše intelektualnih prigovora. Ali su ti prigovori bili samo dimna zavjesa. Oni su bili samo magla koju je on koristio kako bi prikrio svoju pravu neodlučnost prema Bogu.“

Kada zagrebete ispod površine, postoji ili volja da se vjeruje ili volja da se ne vjeruje. I upravo to je sama suština stvari.

Odluka za vjeru

Abram je nazvan „otac vjere“ ali nije da on nikada nije sumnjao, nije da je uvijek radio ispravnu stvar, nije da su njegove namjere uvijek bile časne. On je omanuo na sva tri polja. Ali pazite sad – Abram nikada nije digao ruke od dobre volje da slijedi Boga. On nije htio da digne ruke od Boga. Možda jo upečatljiviji primjer takve vjere je patrijarh Jov. A jedna od definicija religije je volja da imamo povjerenje. Religija predstavlja odluku da slijedite najbolje svjetlo koje imate ka Bogu i da ne odustanete. Istrajnost je osobina koju nadahnuta Riječ Božja posebno visoko vrednuje.

Koncept izbora se proteže duž cijele Biblije. Pogledajte Jošuu Nunova. On ljudima kaže da upravo tog dana odluče kome će služiti, a što se tiče njega i njegovog doma, oni će služiti Gospodu. Zato religija, u svojoj osnovi predstavlja odluku dobre volje. Naša dobra volja donosi odluku da vjerujemo u Boga, a Bog nam daje snagu. U tom smislu je i vjera dar od Boga.

Pogledajte kako je to izneseno na nekoliko mjesta u

Bibliji. Isus kaže: „Ako neko želi da vrši njegovu volju, on će znati da li je to učenje od Boga ili ja govorim sam od sebe.“ Znači, na neki način, ako imamo dobru volju da vjerujemo, Bog onda osvjedočava da je Isus došao od Boga. To podrazumijeva saradnju između Boga i čovjeka kao i našu spremnost na poslušnost, u protivnom komunikacija ne može biti ostvarena.

Biblija to detaljno razrađuje na ovom mjestu: „Iako je pred njima učinio tolika čuda, oni nisu povjerovali u njega.“ Zatim posle dva stiha piše: „A nisu mogli vjerovati.“

Drugim riječima, oni su svojevolarno donijeli odluku da poreknu svjedočanstva o čudima – dokaz da je Isus Mesija, Sin Božji – zato što nisu htjeli da plate cijenu, a cijena je bila napuštanje njihovog manipulantskog religijskog sistema i privilegija koje su imali. I oni su se toliko uporno držali svoje odluke da ne vjeruju da su time razorili svoju sposobnost da vjeruju. Shodno tome, vjera je u svojoj biti voljna odluka koju stalno donosimo, ali nam je ta opcija data Božjom milošću. Mi dobijamo snagu da stalno donosimo takvu odluku putem Njegovog Duha.

Svakako za vjeru su neophodne relevantne informacije. „Dakle, vjera proističe iz propovijedanja, a propovijedanje kroz objavu Božju.“ (Rimljanima 10:17) Ali vjera nije isto što i posjedovanje egzaktnog znanja, inače ne bi više bila vjera. Ljudi ponekad misle da vjera predstavlja znanje da je nešto istina van svake sumnje, i onda pokušavaju da dokazuju vjeru putem empirijskih dokaza. Međutim, to je pogrešan pristup. „Vjera je, dakle, pouzdanje u ono što se očekuje, otkrivanje onog što se ne vidi; jer u ovome su i stari bili osvjedočeni. Vjerom shvatamo da su eoni uređeni prema Božjoj objavi, tako da ono što se opaža ne proističe iz pojavnoga.“ (Jevrejima 11:1-3) Pavle ovdje ukazuje na neophodnost vjere da se pravilno shvati svijet u kojem živimo. Eoni određuju ključne faze Plana spasenja, i bez Božje objave nije moguća spoznaja istine samim posmatranjem onog

što se vidi (ili empirijski).

Kako se boriti sa sumnjom?

Nevjerovanje u Boga je prirodni izdanak neobnovljenoga srca, koje je u neprijateljstvu sa Njim. Dok Bog daje obilje dokaza za vjeru, On nikad neće ukloniti sve izgovore za nevjerstvo. Neki ljudi govore da hoće da vjeruju, a u stvari neće. Oni postavljaju intelektualna pitanja, dok zapravo samo pokušavaju da odvuku pažnju od toga zašto u stvari neće da vjeruju. Maskirajući ga kako mogu, stvaran uzrok sumnje i skepticizma u najvećem broju slučajeva je ljubav prema grijehu.

Tako neki paušalno zaključuju: Izgleda kao da su čitavu ovu papazjaniju zvanu hrišćanstvo izmislili ljudi koji imaju tu potrebu da u nešto vjeruju.

Tačno je da ljudi psihološki gledano imaju potrebu da vjeruju – kao što neki ljudi imaju psihološku potrebu da ne vjeruju. Ali ovdje treba primijetiti da biblijska vjera nimalo ne odgovara psihološkim potrebama ljudske prirode u palom stanju. Stoga treba da se iskreno zapitamo: Iz kog zapravo razloga ja ne želim da vjerujem? Da li je razlog u tome što neću odgovornost koju vjera sa sobom donosi? Je li razlog možda očajanje zato što sam nepopravljiv? Ili možda zato što ne želim da se odrekнем onoga što zna da nije dobro? Ili od svega pomalo?

Ako je odgovor potvrđan, to znači da imate subjektivne, psihološke i emotivne razloge zašto ne želite da vjerujete. Drugi ljudi imaju druge razloge.

Ali ljudi ipak moraju da odluče zašto žele da vjeruju. Da li zato što su vidjeli neki dokaz da je hrišćanstvo ispravno? Ili zato što su očajni bez Boga? A ako pak ne žele da vjeruju, zašto ne žele?

Ako imaju intelektualnih nedoumica, to je u redu, ali neka se ne zaustave tu. Oni treba da odu dublje do nečeg što ih možda

odvlači od Boga, da pronađu skrivene motive.

Šta je sledeći korak?

Treba da odemo tamo gdje se vjera nalazi. Ako hoćete da gajite ruže, nećete kupiti hektar zemlje na sjevernom polu. Otići ćete tamo gdje ruže dobro uspijevaju. Ako hoćete da uzgajate vjeru, sigurno se nećete učlaniti u neko ateističko udruženje. Priđite ljudima koje poštujete zbog njihovog načina života, razmišljanja, karaktera, vjere i učite se od njih. Posmatrajte kako oni žive.

Takođe treba da se bavimo stvarima koje jačaju vjeru. To su dobre knjige ili predavanja koja daju jaku motivaciju za vjeru, rasvetljavaju Božju prirodu, razmatraju dokaze za i protiv, koje se na mudar način suočavaju sa kritikom vjere, koje vam daju nadu da se možete spojiti sa Bogom, koje vam daju oruđe za razvoj lične duhovnosti.

Ali vjera zbog same vjere je besmislena. Ona ne smije biti sama sebi svrha niti psihološko utočište. Zato se sledeći korak sastoji u određivanju predmeta vjere. Uopšte nije stvar u količini vjere koju imate. Vjera može biti mala, poput gorušicinog zrna – ali se mora uložiti u nešto čvrsto. Zato ljudi moraju da raščiste iz kojih razloga vjeruju. Zašto da prije vjeruju u Isusa nego u neke lokalne svece koje propagira crkva? Zašto vjeruju u kristale ili u istočnjački misticizam? Gdje je tu suština? Kada govorimo o samoj suštini stvari, jedini predmet vjere koji je čvrsto poduprt teološkim i istorijskim dokazima, arheologijom, knjigama i iskustvom jeste Isus Hrist.

Sâmo sjedenje i duboko razmišljanje o vjeri i sumnji nikad ni od koga neće napraviti religioznog čovjeka. Takođe neće ni čitanje svih dobrih knjiga ili provođenje vremena sa pravim ljudima ili čak sama odluka da se povjeruje. U krajnjem smislu morate da se otisnete u lično iskustvo vjere i uradite ono što bi vjera uradila.

Isus je kazao da ako ostanemo u njegovoj Riječi – tj. ako nastavimo da radimo ono što Isus kaže – onda ćemo zaista biti Njegovi učenici. Biti učenik znači da ste „sledbenik koji uči“. A kada ste sledbenik i učenik, znaćete istinu i istina će vas osloboditi. Poznanje istine ne znači da treba da napunite sebi glavu znanjem; riječ je o hebrejskom „poznanju“, što ne predstavlja sakupljanje informacija. Riječ je o znanju iz iskustva. Kao kada je Adam poznao Evu – nije se samo raspitao za njeno ime i adresu, već ju je lično doživio. Da biste doživjeli istinu i bili oslobođeni, morate biti sledbenik i učenik. Drugim riječima, radite šta je rekao Isus i vidjećete da je to ispravno.

Jednostavno kažete: „Čuo sam neke stvari koje je Isus učio. Zvuči mi logično, ali ne znam da li je to baš tako. Čuo sam, na primjer, kako Isus kaže da je veći blagoslov davati nego uzimati. Kako da znam da li je to tako?“ To svakako ne bi dokazalo ni hiljadu rasprava. U tom slučaju samo krenite dalje. Zapanjićete se kad vidite koliko je toga ispravno kazao!

Naposletku morate da se otisnete u život i da sprovedete vjeru u djelo. Uzgredno, u Jevanđelju po Jovanu vjera nikad nije imenica, već uvijek glagol. Vjera predstavlja akciju: ona nikada nije nekakav puki mentalni pristanak. Vjera je životni pravac. I zato kada počnemo da sprovodimo vjeru u djelo, Bog je potvrdi. „Dakle, kao što je tijelo bez duha mrtvo, tako je i vjera bez djela mrtva.“ (Jakov 2:26) I što dalje idemo tim putem, to više znamo da je ta vjera prava.

I još jednom, biblijska vjera je vrlo decidna i određena. Morate jasno znati koji vam je predmet vjere, kako biste odredili da li postoje valjani razlozi da vjerujete u njenu istinitost. Međutim, konačan dokaz se vidi kada se stvar isproba do kraja. Recimo, budizam funkcioniše u nekim stvarima; i ateizam funkcioniše u nekim stvarima. Ali ako krenete cijelim putem sa Isusom Hristom, otkrićete da Njegova učenja dosledno funkcionišu i

uklapaju se u jedan veliki mozaik koji daje kompletnu sliku zato što su ispravna. Hrišćanstvo nije ispravna religija zato što funkcionira – ono funkcionira zahvaljujući tome što je istinska religija.

Sumnja kao vatra koja pročišćava

Ako se vjera nikada ne susretne sa sumnjom, ako istina nikada ne zarati sa laži, ako se dobro nikada ne bori sa zlim, kako vjera može spoznati sopstvene snage? Naivna vjera koja nikada nije shvatila šta je prva linija fronta sumnje uvijek će stajati na staklenim nogama, sa velikim izgledima da je oduva neki vjetar. Stoga je Isus kazao da mi moramo graditi „kuću“ na stijeni.

Naše bazično vjerovanje u Isusa biće jače, sigurnije, pouzdanije i postojanije zato što je pročišćeno kroz vatru sumnje. Na kraju, uprkos pitanjima, izazovima i preprekama, naša vjera ne samo da će opstati, nego će i napredovati. Kada pokušavamo da donesete odluku oko nečega i vagamo razloge za i protiv toga, važno je uzeti u obzir sve relevantne razloge, a ne samo neki njihov mali dio. Moramo biti svjesni da ljudi ne moraju u potpunosti da razriješe svaku marginalnu prepreku između sebe i Boga ponaosob da bi stekli autentičnu vjeru. Ako živimo po svjetlosti koju već imamo, tada će napredak u svakom smislu neminovno doći. Drugim riječima, kada težina svih dokaza jasno prevagne u Božju korist, i kada čovjek donese racionalnu odluku da povjeruje u Njega, onda on može da ostavi neke od sporednijih prigovora na stranu dok ne dođe dan kada će se oni razjasniti.

Kad naš vjerski put počne da krivuda, uvijek je dobro da se preispitamo i podsjetimo glavnog uzroka nevjerstva:

„Čovjek ne odbacuje Boga ni iz intelektualnih potreba niti zbog nedostatka dokaza. Čovjek odbacuje Boga zbog moralnog otpora zbog kog odbija da prizna da mu je Bog potreban.“ (Ravi Zakarijas, teolog)

U konačnici svih stvari, odluka za Boga je odluka za život. Ako ne postoji Bog, život je onda besmislen. Ako postoji Bog iz Biblije, onda život ima smisao. Jedino nam druga od ove dvije alternative omogućava da živimo srećno i dosledno. Stoga čak i ako bi dokazi za ove dvije mogućnosti bili apsolutno jednaki po snazi, racionalan čovjek bi morao da izabere biblijsku religiju. Jer potpuno je iracionalno odabrati smrt, besmisao i uništenje života, smisla i sreće. Kao što je rekao Blez Paskal, „ne možemo izgubiti ništa, a možemo dobiti vječnost“.⁸⁴

⁸⁴ William Lane Craig, *Reasonable Faith* (Wheaton: Crossway, 1984), 72.